

7

UMOWA FINANSOWA

dotycząca dotacji z budżetu Programu Środki Przejściowe 2005
„Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji
pozarządowych”
2005/017-488.01.01.01

Nr – 10040 /JFK/PPt – DG/2007-2005/017-488.01.01.01/ngo/356

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej reprezentowany przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, reprezentowany przez działającą w jego imieniu Fundację Fundusz Współpracy, Jednostkę Finansująco-Kontraktującą (JFK), z siedzibą w Warszawie przy ul. Gómośląskiej 4a, 00-444 Warszawa, wpisaną do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000112576, posiadająca NIP 526-000-54-68, reprezentowaną przez Pana Lecha Witeckiego - Prezesa Zarządu Fundacji Fundusz Współpracy oraz Pana Tomasza P. Różańskiego – Członka Zarządu Fundacji Fundusz Współpracy

(„Fundacja”)

z jednej strony

oraz

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich

mające siedzibę w Warszawie, 00-031 Warszawa przy ul. Szpitalnej 5/5
reprezentowane przez Panią Katarzynę Batko –Toluć - Prezes Zarządu i Panią Irynę Matiyenko - Członkini Zarządu

Numer Identyfikacji Podatkowej: 526-28-42-872

(„Beneficjent”)

z drugiej strony

uzgodniły co następuje:

Postanowienia szczegółowe **Artykuł 1 – Cel Umowy**

- 1(1) W ramach niniejszej Umowy Fundacja przekaze Beneficjentowi dotację na realizację przedsięwzięcia pt. „Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic” (zwanego dalej Przedsięwzięciem).
- 1(2) Dotacja zostanie przekazana Beneficjentowi na zasadach i warunkach ustalonych w niniejszej Umowie, która obejmuje „Postanowienia szczegółowe” i załączniki (I, II, III, IV i V). Niniejszym Beneficjent oświadcza, że zapoznał się z nimi i zaakceptował.
- 1(3) Beneficjent przyjmuje dotację i bierze na siebie pełną odpowiedzialność za wykonanie Przedsięwzięcia.

Artykuł 2 – Okres realizacji

- 2(1) Umowa wchodzi w życie w dniu jej podpisania przez ostatnią ze stron.
- 2(2) Realizacja przedsięwzięcia rozpoczyna się: 01.01.2008 r.
- 2(3) Okres realizacji przedsięwzięcia wynosi 10 miesięcy, zgodnie z Załącznikiem I.

Artykuł 3 – Finansowanie Przedsięwzięcia

- 3(1) Przewidywany całkowity koszt realizacji Przedsięwzięcia, który może być finansowany przez Fundację, zgodnie z budżetem Przedsięwzięcia – Załącznik III, wynosi 63968 EUR.
- 3(2) Fundacja zobowiązuje się do przekazania Beneficjentowi dotacji na pokrycie kosztów Przedsięwzięcia do maksymalnej wysokości 77,20% kwoty wskazanej w art. 3(1), tj. 49383,30 EUR finansowane ze Środków Państwowych.
- 3(3) Ostateczna kwota dotacji zostanie ustalona zgodnie z Art. 17 Postanowień Ogólnych (Zał. II).

su

2

3

144

Artykuł 4 – Sprawozdawczość i zasady dokonywania płatności

- 4(1) Sprawozdania merytoryczne i finansowe muszą być przedkładane wraz z wnioskami o dokonanie płatności, zgodnie z art. 2 i 15(1) Postanowień Ogólnych (Zał. II).
- 4(2) Płatności będą dokonywane zgodnie z art. 15 Postanowień Ogólnych (Zał. II).
Przy wypłacie dotacji obowiązywać będzie Opcja I spośród wymienionych w art. 15(1) Postanowień Ogólnych (Zał. II):
zaliczka:	EUR 34568,31
przewidywana płatność końcowa	EUR 14814,99

Artykuł 5 – Adresy kontaktowe

Wszelkie zawiadomienia i informacje związane z niniejszą Umową wymagają formy pisemnej i muszą zawierać numer identyfikacyjny oraz tytuł Przedsięwzięcia.

Korespondencję należy przysyłać na poniższe adresy:

Do Fundacji:

Fundusz Współpracy, JFK
ul. Gómoślaska 4a
00-444 Warszawa

Do Beneficjenta:

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Ursynowska 22 m. 2
02-605 Warszawa

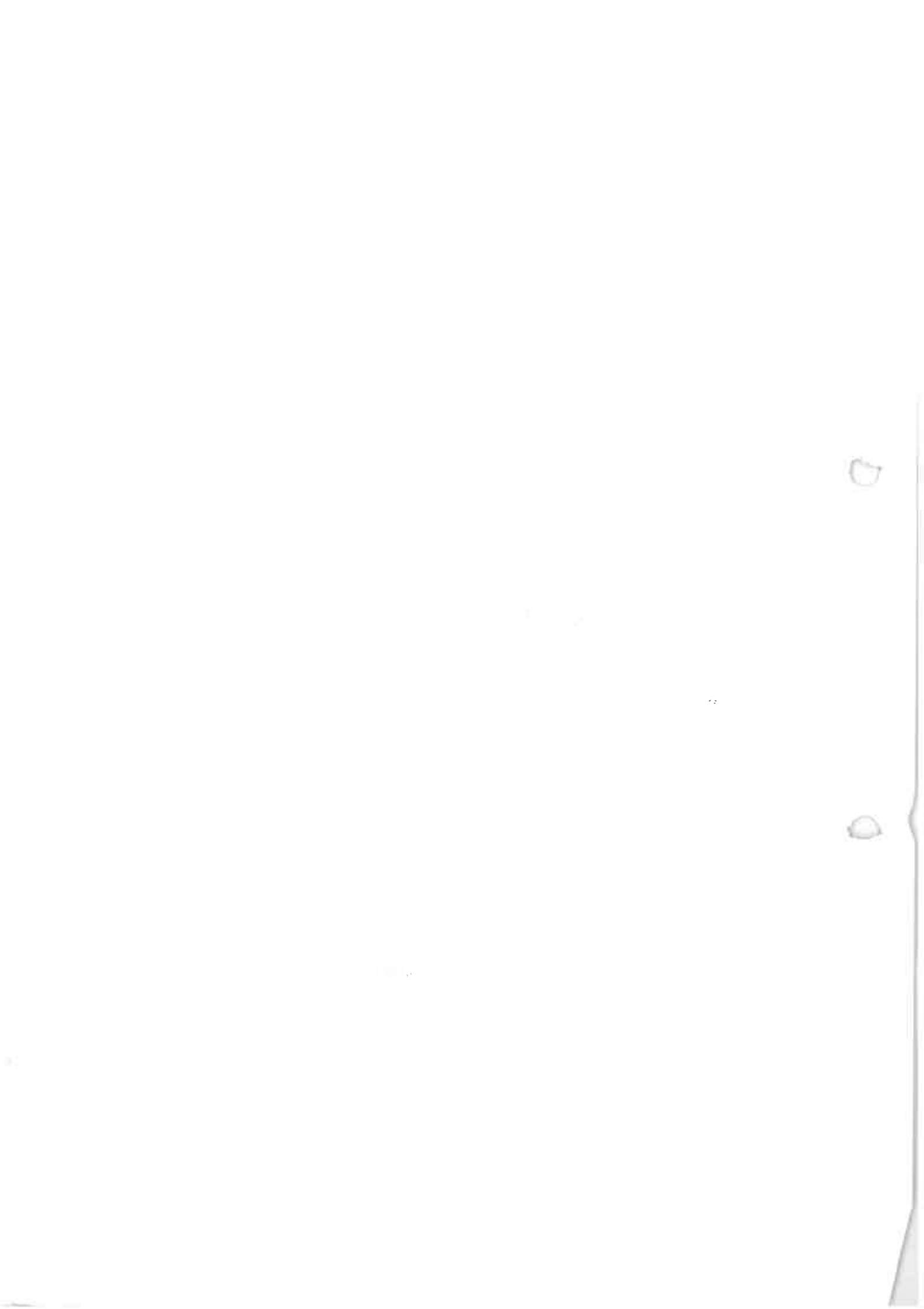
Artykuł 6 – Załączniki

- 6(1) Poniższe załączniki stanowią integralną część niniejszej Umowy:
Załącznik I	Opis Przedsięwzięcia
Załącznik II	Postanowienia Ogólne dotyczące umów na dotacje finansowanych z funduszy Wspólnoty Europejskiej przeznaczonych na przedsięwzięcia zewnętrzne
Załącznik III	Budżet Przedsięwzięcia
Załącznik IV	Procedury wyboru zleceniobiorców
Załącznik V	Format wniosku o dokonanie płatności oraz karta danych bankowych.
- 6(2) W przypadku rozbieżności pomiędzy postanowieniami załączników a warunkami ustalonymi w „Postanowieniach Szczegółowych”, wiążące są te ostatnie. W przypadku rozbieżności pomiędzy postanowieniami Załącznika II a warunkami ustalonymi w pozostałych załącznikach, wiążące są postanowienia Załącznika II.

Artykuł 7 – Pozostałe postanowienia szczegółowe

- 7(1) Zapisy Załącznika II – Postanowienia Ogólne, zostają uzupełnione o poniższe postanowienia:
- 7(1)(1) dotyczy art. 13(1) Załącznika II :
„Do niniejszej Umowy mają zastosowanie odpowiednie przepisy polskiego prawa cywilnego”;
- 7(1)(2) dotyczy art. 13(2) Załącznika II:
„Wszelkie spory wynikające z realizacji niniejszej Umowy, których nie da się rozstrzygnąć na drodze wzajemnego porozumienia, będą rozpoznawane przez sąd właściwy miejscowo dla siedziby Fundacji”.
- 7(2) Przy realizacji Przedsięwzięcia obowiązują następujące wyjątki od zapisów Załącznika II – Postanowienia Ogólne:

¹ W Załączniku II – Postanowienia Ogólne, Fundacja „Fundusz Współpracy”, określona jako Instytucja Kontraktująca.

7(2)(1) dotyczy art. 2(4) Załącznika II:

„Raport końcowy należy przedstawić do Fundacji¹ w jednym egzemplarzu w języku polskim w ciągu miesiąca od terminu zakończenia realizacji Przedsięwzięcia, ustalonego w art. 2 Postanowień Szczegółowych”;

7(2)(2) dotyczy art. 14(3) Załącznika II, tiret 6 (zapisy dot. podatku VAT):

„W przypadku kosztów projektu ponoszonych ze Środków Przejściowych podatek VAT jest kosztem kwalifikowanym, ponieważ faktycznie i ostatecznie obciąża Beneficjenta/Partnera.

W przypadku kosztów ponoszonych ze środków z wkładu własnego Beneficjenta/Partnera podatek VAT jest kosztem:

- niekwalifikowanym, jeśli Beneficjent/Partner jest zarejestrowany jako podatnik VAT,
- kwalifikowanym, jeśli Beneficjent/Partner nie jest podatnikiem VAT lub będąc podatnikiem VAT nie może odzyskać/rozliczyć naliczonego podatku i fakt ten potwierdzi w formie oświadczenia.”

7(2)(3) dotyczy art. 15(1) Załącznika II, Opcja 1, tiret 1 (zapisy określające częstotliwość płatności):

„zaliczka wynosi 70 % całkowitej kwoty dotacji.”

Artykuł 8 – Postanowienia końcowe

Umowę sporządzono w Warszawie w trzech jednobrzmiących egzemplarzach w języku polskim – jeden egzemplarz dla Pełnomocnika ds. Realizacji Projektu oraz po jednym egzemplarzu dla każdej ze stron.

Zatwierdzone przez Pełnomocnika ds. Realizacji Projektu

Nazwisko:

Stanowisko: *Zastępcą Pełnomocnika ds. Realizacji
Projektów Rozwoju Instytucjonalnego*

Z. Kierzkowska

Zuzanna Kierzkowska

Podpis:

Data: *14.12.07*

Beneficjent

Nazwisko:

Stanowisko: **Katarzyna Batko-Tołuc**

Podpis:

K. Batko-Tołuc
PREZESKA STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

Data:

14.12.2007

Nazwisko:

Stanowisko:

Podpis:

Iryna Matiyenko
I. Matiyenko
CZŁONKINI ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

Data:

14.12.2007

STOWARZYSZENIE LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
ul. Szpitalna 5/5
00-031 Warszawa
tel. 0-22 828 91-28 w. 152, fax 828 91 29

Fundacja

Nazwisko:

Stanowisko:

Podpis:

Data:

T. Różański
Fundacja
FUNDUSZ WSPÓŁPRACY
Tomasz R. Różański
Członek Zarządu

Nazwisko:

Stanowisko:

Podpis:

Data:

L. Witecki
Fundacja
FUNDUSZ WSPÓŁPRACY
Lech Witecki
Prezes Zarządu

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

1950-1951

RECEIVED

1950-1951

ZAt.1

NGO (356)

I. PROJEKT

1. Opis

1. Tytuł Projektu
Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic

1.2 Lokalizacja: miejsce/a realizacji Projektu

Projekt realizowany będzie w 13 miejscowościach na terenie całego kraju. Miejscowości, na terenie których realizowany będzie projekt dzielą się na 4 kategorie:

- 5 miejscowości, w których projekt będzie kontynuacją działań zapoczątkowanych w pierwszej edycji Laboratorium Monitoringu Budżetu (LMB). Najprawdopodobniej będą to: Stronie Śląskie, Ruda Śląska, Szklarska Poręba, Dębica, Warszawa (wybrane dzielnice).
- 5 miejscowości na terenie których rozpoczną działalność nowe Lokalne Grupy Obywatelskie (LGO).
- 2 miejscowości w których będą realizowane monitoringi budżetów oraz działania rzecznicze pod kątem zaspokojenia potrzeb wybranych grup społecznych (dzieci i młodzież). W miejscowościach tych – Katowice i Oświęcim – projekt będzie realizowany przez partnerów.
- oraz 1 miejscowości w której realizowany będzie pogłębiony monitoring budżetu w odniesieniu do dokumentów strategicznych.

1.3 Kwota dotacji wnioskowanej do Jednostki Kontraktującej (Fundacji "Fundusz Współpracy" Jednostka Finansująco-Kontraktująca):

Całkowite koszty kwalifikowane Projektu	Kwota dotacji wnioskowanej do Jednostki kontraktującej	% jaki stanowi wnioskowana kwota w stosunku do całkowitych kwalifikowanych kosztów Projektu
64768 < EUR > 63 968 28	50000 < EUR > 48 383,30 24	77,20 %

1.4 Krótki opis Projektu

Projekt ma na celu pogłębienie realizowanego przez SLLGO programu Laboratorium Monitoringu Budżetu. Jego głównymi celami są zwiększenie przejrzystości oraz

4 gw

efektywności wydatkowania finansów gminnych poprzez wypracowanie odpowiednich mechanizmów współpracy samorządów z mieszkańcami w zakresie wzajemnej komunikacji, udziału społeczności lokalnych w procesach tworzenia budżetu, poszerzanie świadomości społecznej na temat obywatelskiej kontroli działania władzy oraz wiedzy z zakresu finansów gminnych. W tym celu, w 13 miejscowościach przeprowadzone zostaną monitoringi różnych aspektów funkcjonowania finansów gminnych. Na podstawie wyników monitoringów, w zależności od potrzeb, podjęte zostaną działania informacyjno – edukacyjno – rzecznicze, takie jak organizacja spotkań mieszkańców z przedstawicielami władzy, zgłaszanie projektów odpowiednich uchwał, warsztaty z zakresu prawa i standardów procesów budżetowych, [bezpośrednie kontakty z mieszkańcami oraz władzami] w celu poprawy standardów działania samorządów itp. Projekt zakończy się konferencją omawiającą jego cele i rezultaty w skali kraju oraz opublikowaniem i rozesłaniem wybranym instytucjom raportów z wyników projektu.

1.5 Cele

Głównymi celami projektu są:

1. Poprawa przejrzystości finansów gminnych oraz zwiększenie aktywności i uczestnictwa obywatelskiego w procesach tworzenia budżetów gmin.
2. Zwiększenie poziomu obywatelskiej kontroli działania władzy lokalnej.
3. Poprawa przepływu informacji pomiędzy mieszkańcami a władzami samorządowymi.

Cele te przede wszystkim mogą zostać osiągnięte w miejscowościach biorących udział w projekcie, jednak narzędzia i metodologia opracowana przez nas i rozpowszechniana za pomocą naszej strony internetowej, konferencji i działań promocyjnych, mogą oddziaływać na szerszy krąg odbiorców. W takiej sytuacji podobne cele można będzie uzyskiwać w szerszym zakresie.

Cele szczegółowe:

- Promocja idei uczestnictwa obywatelskiego w procesie tworzenia budżetu gminy oraz postawy aktywnego obywatela, który zadaje pytania władzy.
- Zwrócenie uwagi lokalnych społeczności na wagę procesu budżetowego dla dostępności informacji publicznej dotyczącej stanu finansów gminnych oraz realizowanych priorytetów.
- Zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie tworzenia budżetu gminy.
- Poprawa dostępności informacji publicznej z zakresu budżetu gminy dla mieszkańców.
- Zdiagnozowanie stanu przejrzystości finansów gminnych w jednostkach uczestniczących w projekcie.
- Zwiększenie wiedzy mieszkańców wybranych gmin w zakresie procedur budżetowych.
- Wprowadzenie odpowiednich procedur regulujących procesy decyzyjne władz samorządowych w zakresie procesu budżetowego.
- Rozwój lokalnych inicjatyw strażniczych.
- Przygotowanie odpowiedniego narzędzia do analiz budżetów gmin za okres kilku latni umożliwiającego ocenę spójności wydatków budżetowych z dokumentami strategicznymi.

Celami długofalowymi projektów dotyczących monitoringu budżetu, przyjmowanymi przez nas w perspektywie kilkuletniej są:

- przejrzystość – urząd przygotowuje dla mieszkańców zrozumiałą informację na temat budżetu gminy na wszystkich etapach jego realizacji (tworzenie dokumentu, realizacja, sprawozdawanie się. Mieszkańcy dowiedzą się z niej na

jakich zasadach, w ramach jakich procedur oraz zgodnie z jakimi kryteriami podejmowane są decyzje, na co przeznaczyć gminne fundusze. Obywatele bez problemu mogą uzyskać na ten temat pogłębioną, dodatkową informację.

- włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne – mieszkańcy odpowiednio wcześniej wiedzą, w jakim trybie oraz w jaki sposób mogą podzielić się z decydentami swoimi uwagami i pomysłami związanymi z projektowaniem przyszłorocznych wydatków. Decydenci z kolei sprawozdają mieszkańcom, które uwagi zostały uwzględnione, a które pominięte (wraz z uzasadnieniem). Istnieje realizowana w praktyce procedura konsultacji budżetu przyjęta uchwałą rady miasta/ gminy. Do procedury tej odwołują się decydenci przy każdych kolejnych konsultacjach, tak, że mieszkańcy mają możliwość zapoznać się z podstawą prawną konsultacji. Procedura konsultacji jest co jakiś czas poddawana ewaluacji.

- wykorzystanie wiedzy ekspertów oraz zapisów długoletnich strategii lokalnych oraz dostępnych analiz – w procesie konstruowania budżetu bierze się pod uwagę zapisy Wieloletniej Strategii Rozwoju. Wskaźnikiem jest spójność rocznego budżetu z zapisami tego dokumentu. Wydatki gminne są uzasadnione przeprowadzonymi analizami i diagnozami (lokalnymi i ponadlokalnymi). Na spotkania komisji budżetowej zapraszani są eksperci od omawianych zagadnień związanych z rozwojem gminy (bądź korzysta się z ich wiedzy w innym trybie). Uwagi ekspertów znajdują swoje odzwierciedlenie w wydatkach gminnych. Osoba czytająca budżet jest w stanie stwierdzić, że decyzja o danym kierunku rozwoju (alokacji środków finansowych) została podjęta w oparciu o wyniki analiz, zapisy strategii bądź głos ekspercki.

1.6 Uzasadnienie

(a) zgodność Projektu z celami Konkursu;

Projekt jest zgodny przede wszystkim z celem 2 *Wzmocnienie działań strażniczych i rzeczniczych*. Projekt przyczyni się do podniesienia kompetencji członków i członkiń LGO zarówno w zakresie prawa regulującego funkcjonowanie finansów samorządowych oraz prowadzenia monitoringów wybranych aspektów funkcjonowania budżetu gminy jak i posługiwania się narzędziami monitoringu. W projekcie realizowane będą bowiem takie działania jak realizacja monitoringów budżetów gmin, procedur regulujących proces tworzenia budżetu, informowania mieszkańców o ważnych sprawach, rzetelność prowadzenia konsultacji, dostępność informacji publicznych. Tam gdzie to okaże się konieczne podjęte zostaną różnorodne działania rzecznicze na rzecz zmiany niewłaściwych praktyk oraz poprawy standardów funkcjonowania samorządu. Projekt zgodny jest również z celem 1 w obszarze aktywizacji mieszkańców na rzecz aktywnego uczestnictwa w lokalnym życiu publicznym oraz tworzenia warunków takiego uczestnictwa.

(b) opis rozpoznanych zagrożeń, potrzeb, problemów oraz możliwości ich rozwiązania w odniesieniu do sytuacji w Polsce (lub regionie, powiecie, gminie, mieście);

Z opracowań badawczych¹ oraz doświadczeń Stowarzyszenia wynika, że wśród wielu problemów nękających polskie samorządy dwa najbardziej hamują ich rozwój. Są to niskie uczestnictwo obywateli w lokalnym życiu publicznym oraz brak przejrzystości działania władz samorządowych, które powodują zagrożenia

¹Przejrzysty samorząd. Podręcznik dobrych praktyk. red. Cezary Trutkowski, Warszawa 2006. Przejrzysta gmina. Organizacje pozarządowe, korupcja. Raport z badań, red. Piotr Frączak, Ryszard Skrzypiec, Warszawa 2002.

“Moja przejrzysta gmina 2003” Ryszard Skrzypiec, Tychy 2003.

korupcyjne oraz nieefektywność w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców. Polska wg. wyników badań realizowanych w ramach projektu koordynowanego przez International Budget Project uzyskała wynik 70% jeśli chodzi o otwartość budżetu (dostępność informacji, zrozumiałość, uspołecznienie budżetu). Konkluzja raportu brzmi, że największe niedostatki wiążą się z niskim poziomem uspołecznienia procesu tworzenia budżetu. Badania te odnoszą się co prawda do budżetu krajowego, jednak z naszych doświadczeń wynika, że wnioski są przekładalne na budżety lokalne².

Jak wynika z innych opracowań³ wysoki poziom uspołecznienia budżetu pociąga za sobą wiele korzyści, takich jak zwiększenie aktywności i zaangażowania obywateli w życie publiczne, ograniczenie występowania zjawisk korupcyjnych, zwiększenie odpowiedzialności oraz rozliczalności władz przed mieszkańcami, zwiększenie wiedzy wśród mieszkańców w zakresie ograniczeń związanych z niedostatkiem środków oraz zwiększenie adekwatności inwestycji do potrzeb mieszkańców⁴.

Rozwój narzędzi, technik oraz aktywności obywatelskiej w zakresie kontroli działania władzy sprzyja ograniczeniu korupcji oraz większej efektywności pracy administracji. Poprawia się również alokacja środków. Trafiają one tam gdzie są najbardziej potrzebne. Polskie prawo umożliwia prowadzenie konsultacji budżetowych w szerokim zakresie⁵, lecz władze samorządowe korzystają z nich niezwykle rzadko i często bardzo nieumiejętnie. Brak jasnej, określonej stosownymi uchwałami polityki informacyjnej powoduje, że duży obszar funkcjonowania władzy oraz finansów publicznych jest okryty tajemnicą, co z kolei stwarza warunki do nadużyć i zaniedbań. Dlatego bardzo ważne jest, aby tworzyć warunki dla rozwoju obywatelskich inicjatyw kontroli działań władzy oraz kanałów komunikacji w lokalnych społecznościach.

W polskich samorządach brakuje kompetentnych osób dysponujących narzędziami, które umożliwiają rzetelny monitoring polityki budżetowej władz. W przypadku budżetów gmin powstało niewiele opracowań mówiących o skali nieprawidłowości, w zarządzaniu finansami publicznymi przez władze samorządowe. W przypadku inicjatyw strażniczych, chcących przyglądać się budżetom swych gmin, trudno ocenić, który z obszarów procesu budżetowego powinien zostać poddany stosownej analizie. Brak organizacji oraz doświadczeń w działaniach związanych z monitoringiem budżetów samorządowych sprawia, że organizacje działają po omacku lub całkiem rezygnują z monitoringu tego wycinka rzeczywistości. Testują różne warianty i narzędzia monitoringu⁶ w celu gromadzenia wiedzy i doświadczeń. Dla jakości i przejrzystości finansów samorządowych ważny jest już sam fakt, że ktoś zaczyna w sposób systematyczny przyglądać się, jeśli nie całościowej gospodarce budżetowej gminy, to przynajmniej jej różnym istotnym obszarom.

Jednym z kroków przybliżających nas do rozwiązania powyższych problemów jest stałe przyglądanie się sposobom gospodarowania publicznymi pieniędzmi przez władze samorządowe, monitorowanie procedur regulujących proces budżetowy, podejmowanie działań na rzecz promocji jasnych procedur regulujących różne obszary podejmowania decyzji, promocja konsultacji społecznych w tym konsultacji budżetu oraz prowadzenie działań edukacyjno-promocyjnych w zakresie roli

²Patrz: <http://www.openbudgetindex.org/CountrySummaryPoland.pdf>.

³Patrz: http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/municipal_eng.pdf,

"A guide for a budget work for ngo", Isaac Shapiro, Waszyngton 2001.

⁴Patrz: http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/municipal_eng.pdf.

⁵W ramach pierwszej edycji programu LMB na zamówienie stowarzyszenia została opracowana ekspertyza społeczno-prawna na temat możliwości oraz zalet i wad antycypacji obywatelskiej w procesach budżetowych gminy. Treść opracowania w załączniku.

⁶Przykładem takich działań było wypracowanie narzędzia monitoringu procedur budżetowych w ramach projektu Laboratorium Monitoringu Budżetu. Narzędzie w wersji sprzed ostatecznej ewaluacji (obecnie jest opracowywana jego ostateczna wersja uwzględniająca doświadczenia grup posługujących się nim) w załączniku.

budżetu i społecznej partycypacji. Ważne jest by uawiadomić zarówno mieszkańcom jak i władzom jakie korzyści przynoszą konsultacje budżetu oraz przejrzyste i zrozumiałe dla mieszkańców zarządzanie publicznym mieniem.

(c) grupę/y, do której/ych skierowany jest Projekt wraz z przewidywaną liczbą bezpośrednich i pośrednich odbiorców Projektu;

Bezpośrednimi adresatami będą uczestnicy szkoleń z realizacji monitoringu, obsługi narzędzia analiz finansowych oraz funkcjonowania budżetu gminy. W sumie będzie to grupa ok. 50 osób.

Ponadto bezpośrednimi adresatami projektu będą mieszkańcy gmin,, na terenie których projekt będzie realizowany:

- radni samorządowi; wójtowie, burmistrzowie i prezydenci,
- przedstawiciele lokalnych mediów;
- grupa kilkudziesięciu mieszkańców - uczestników warsztatów budżetowych. Przewidujemy, że w każdym warsztacie weźmie udział ok 10-15 osób, w sumie około 200 osób
- uczestnicy lokalnych debat budżetowych. Na każdą z debat planujemy zaprosić od 10 do 20 osób (w sumie około 200 osób)
- Uczestnicy spotkań sąsiedzkich organizowanych w Katowicach i Oświęcimiu. Planowane są 4 takie spotkania. Przewidujemy, że na każde spotkanie przyjdzie ok. 10 osób
- osoby, których potrzeby zostaną zebrane w dwóch pilotażowych miastach (Katowice i Oświęcim) - w sumie odwiedzonych zostanie około 200 rodzin,

Pośrednimi odbiorcami projektu będą ponadto osoby, które skorzystają z wypracowanych podczas działań narzędzi, materiałów edukacyjnych, profesjonalnego wsparcia ze strony realizatorów zaangażowanych bezpośrednio w projekt. Zetkną się oni z projektem podczas konferencji, poprzez informacje dostępne na stronie internetowej i publikacje.

Pośrednimi odbiorcami projektu będą także pozostali mieszkańcy miejscowości, w których projekt będzie realizowany. Mamy tu na myśli tych mieszkańców, którzy wprowadzić nie wezmą udziału w warsztatach i debatach, jednak odczuwają rezultaty w dłuższym okresie. Pomimo tego, że nie są oni bezpośrednimi odbiorcami projektu, to właśnie oni stanowią jego najważniejszych odbiorców. Poprawa jakości funkcjonowania sfery publicznej a zwłaszcza finansów publicznych sprzyja bowiem poprawie życia mieszkańców. Działania podejmowane na rzecz diagnozy potrzeb sprawiają również, że inwestycje władz samorządowych będą bardziej adekwatne.

(d) uzasadnienie wyboru grup docelowych oraz planowanych działań w odniesieniu do celów Konkursu;

Uzasadnienie wyboru grup docelowych w stosunku do celu konkursu, jakim jest wzmocnienie działań rzeczniczych i monitorujących.

Grupy docelowe zostały dobrane w taki sposób, aby projekt w jak najszerszym stopniu projekt zaspokoił zapotrzebowania na rozwój i testowanie narzędzi monitoringu, potrzebę wzmacniania rozpoczętych wcześniej działań strażniczych, umożliwienie rozpoczęcia działań strażniczych w nowych miejscowościach w kraju oraz upowszechniał w jak największym stopniu ideę obywatelskiej kontroli budżetu oraz współdecydowania o kierunkach rozwoju gmin.

Tak więc, docelowa grupa realizatorów wcześniejszych działań w ramach projektu została wybrana w tym celu, aby wcześniejsze osiągnięcia, mogły zostać rozwinięte a uczestnicy stawali się lokalnymi ekspertami od spraw budżetowych. Druga grupa celowa to, absolwenci II edycji Szkoły Inicjatyw Strażniczych. W tym przypadku ważne jest, aby po ukończeniu szkoły mogli oni od razu podjąć się działań monitorujących. Wyposażeni w narzędzia oraz odpowiednio przeszkoleni

będą mieli okazję w praktyce wykorzystać wiedzę i umiejętności działania na rzecz lokalnej przejrzystości oraz zaistnieć w swych lokalnych środowiskach jako LGO. W tym wypadku ważne jest również merytoryczne i techniczne wsparcie ze strony Stowarzyszenia. Takie podejście wynika z doświadczeń, że gdy uczestnicy kończą szkolenia i nie otrzymują odpowiedniej zachęty oraz wsparcia to rezygnują z działań strażniczych.

Władze samorządowe są istotną grupą celową w projekcie. Z jednej strony to ich działania będą poddawane monitoringowi, a z drugiej to od tej grupy w dużej mierze zależy, jakie będą efekty projektu. Wprowadzanie regulacji dotyczących funkcjonowania zarówno budżetu, jak i możliwości obywatelskiego uczestnictwa, w procesie jego tworzenia, zależy przede wszystkim od władz samorządowych. Jako grupa docelowa będą oni przede wszystkim odbiorcami działań rzeczniczych. Otrzymując do rozważenia wyniki działań monitorujących oraz stosowne rekomendacje ich działania mogą wpłynąć na zaistnienie zmian w lokalnej przestrzeni publicznej.

Mieszkańcy jako grupa docelowa są istotni z wielu powodów. Poznając wagę budżetu gminy oraz prawne możliwości jego kontroli i współdecydowania o jego kształcie mogą przyczynić się do zwiększenia przejrzystości i odpowiedzialności lokalnej władzy oraz wzmocnienia lokalnej przestrzeni publicznej.

Uzasadnienie wyboru działań w stosunku do celu konkursu, jakim jest wzmocnienie działań rzeczniczych i monitorujących.

W ramach projektu powstaną i zostaną rozwinięte narzędzia umożliwiające zaplanowane i systematyczne realizowanie działań monitorujących w odniesieniu do różnych aspektów funkcjonowania budżetu gminy. Następnie zostaną one przetestowane w trakcie kilkunastu monitoringów.

Na podstawie wyników monitoringów podjęte zostaną działania rzecznicze, na rzecz interesu publicznego oraz w przypadku działań na rzecz grup dyskryminowanych prowadzonych przez doświadczonych partnerów.

Ponadto, wzmocnieniu ulegną lokalne inicjatywy strażnicze, w postaci Lokalnych Grup Obywatelskich, których misją jest przyglądanie się działaniom władz samorządowych oraz wprowadzanie ulepszeń poprawiających jakość życia publicznego. Co więcej część z nich podejmie także działania rzecznicze, które są w naszym rozumieniu kolejnym działaniem, które należy wykonać po przeprowadzeniu monitoringu, którego wyniki wskazują na konieczność poprawy prowadzonej polityki społecznej. Wzmocniony zostanie także profesjonalizm SLLGO w zakresie działań strażniczo - rzeczniczych.

Promować będziemy także ideę obywatelskiej kontroli władzy oraz uczestnictwa w lokalnym życiu publicznym, a monitorując kanały informacyjne w samorządach, przyglądamy się temu czy nie wykluczają one niektórych grup społecznych z dostępu do wiedzy o działaniach władz. W końcu w trakcie realizacji monitoringów, gromadząc dane wielokrotnie będziemy występowali o informację publiczną, testując jednocześnie jej dostępność. Powyższe działania są zgodne z celami oraz działaniami Celu 2.

(e) uzasadnienie przydatności Projektu oraz proponowanych działań dla grup/y

docelowych/ej

Ideą SLLGO jest inicjowanie i wzmacnianie inicjatyw strażniczych, w postaci Lokalnych Grup Obywatelskich, których celem jest przyglądanie się działaniom władz samorządowych. Obywatele zorganizowani w LGO wyposażeni w stosowne narzędzia i zainteresowani tym co robią ich przedstawiciele w samorządach pilnują, aby środki publiczne nie były wykorzystywane niezgodnie z ich przeznaczeniem. Nasz projekt jest kolejnym elementem wsparcia powstających inicjatyw obywatelskich, które albo już się zajmowały tematyką monitoringu przejrzystości budżetów gminnych albo taką tematyką chcą się zajmować. Obywatele, którzy swój

wolny czas poświęcają na działalność na rzecz przejrzystości potrzebują odpowiedniego wsparcia ze strony organizacji parasolowej. W trakcie realizacji monitoringów będą mieli okazję uczestniczyć w szkoleniach, poznać oraz używać specjalnych narzędzi oraz wymieniać między sobą doświadczenia. Działania takie jak przygotowanie narzędzi, wizyty studyjne czy monitorowanie, są realizowane po to, by osoby chcące działać na rzecz przejrzystości życia lokalnego mogły robić to profesjonalnie i efektywnie. Dla władz samorządowych oraz mieszkańców przydatność projektu polega przede wszystkim na tym, że dzięki działaniom monitorującym władze będą mogły zobaczyć słabe strony swych działań oraz otrzymają stosowne rekomendacje jak je poprawić. Dobre praktyki realizowane w samorządach będą mogły być promowane w kraju, promując tym samym gminy, które je stosują. Mieszkańcy zaś otrzymają możliwość podniesienia poziomu swej wiedzy o budżecie, oraz będą mieli okazję uczestniczyć w lokalnym życiu publicznym. Zmiany wprowadzone w celu polepszenia funkcjonowaniu władz samorządowych przyczynią się z kolei do poprawy jakości świadczonych przez nie usług.

1.7 Szczegółowy opis działań

Działania w projekcie będą realizowane przez cztery główne typy podmiotów: Lokalne Grupy Obywatelskie w miejscowościach, w których projekt jest kontynuacją wcześniejszych działań; przez absolwentów Szkoły Inicjatyw Strażniczych (jako inicjacja ich działań monitorujących w środowisku lokalnym), przez dwie organizacje partnerskie (doświadczone w działalności na rzecz dzieci i młodzieży) oraz przez kadrę Stowarzyszenia.

Podmioty też – w zależności od swoich kompetencji i doświadczenia – będą monitorować różne, jednakowo ważne dla celów projektu, aspekty procesu budżetowego. Razem będą się one składały na całościowy i spójny pogłębiony monitoring budżetu gminnego. Monitoringi będą dotyczyć:

- Monitoring procedur budżetowych.
- wydatków związanych z zaspokajaniem potrzeb dzieci i młodzieży w Katowicach i Oświęcimiu (Działania partnerów).
- wpływów i wydatków związanych z gminnymi programami profilaktyki i zapobiegania alkoholizmowi.
- Pogłębiona, pilotażowa analiza budżetu gminy w odniesieniu do dokumentów strategicznych.

I Opracowanie narzędzi monitoringu

Na potrzeby projektu zostaną przygotowane trzy rodzaje narzędzi, w zależności od poddanego monitoringowi aspektu procesu budżetowego lub zawartości budżetu. W ramach projektu chcemy bowiem przetestować różne możliwości obywatelskiego monitoringu budżetu.

W tym celu podjęte zostaną następujące działania

1. Opracowanie narzędzia do analiz budżetowych.

W celu prowadzenia rzetelnych i profesjonalnych analiz budżetu niezbędne jest posługiwanie się odpowiednim, w tym celu skonstruowanym narzędziem. Opracowanie takiego narzędzia powierzone zostanie ekspertom. Narzędzie będzie tak skonstruowane, aby po wprowadzeniu budżetów gminy z okresu od 3 do 5 lat (w zależności od potrzeb) umożliwi dokonywanie zestawień różnych kategorii wydatków. Na ich podstawie, użytkownik w prosty sposób przygotowuje ich prezentację w postaci wykresów. Dzięki wprowadzeniu budżetów z kilku lat będziemy mogli zaobserwować trendy w prowadzeniu polityki finansowej przez gminy. Dzięki możliwości robienia zestawień dochodów i wydatków

budżetowych z kilku lat możemy zdiagnozować ich zgodność z różnymi celami, zadaniami stawianymi sobie przez samorząd oraz potrzebami społecznymi różnych grup społecznych np. poprzez porównanie wydatków na różne działania. Narzędzie zostanie opracowane na podstawie narzędzi używanych przez instytucje, robiące analizy finansowe dla samorządu na potrzeby min. tworzenia Wieloletnich Planów Inwestycyjnych.

2. Przygotowanie narzędzia do monitoringu dochodów i wydatków związanych z gminnymi programami profilaktyki i zapobiegania alkoholizmowi oraz monitoringu zmian w budżetach w roku 2007.

W celu rzetelnego zrealizowania monitoringów zostanie opracowane narzędzie umożliwiające osobom monitorującym kompleksowe zmonitorowanie gospodarowania środkami pochodzącymi z opłat za koncesje na sprzedaż alkoholu na terenie gmin oraz sposobów dokonywania zmian w budżecie gmin w roku 2007. Narzędzie zostanie opracowane przez eksperta w konsultacji z koordynatorem projektu oraz członkami LGO.

3. Opracowanie narzędzia monitoringu zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży

Przygotowanie narzędzia monitoring wydatków na oświatę, rekreację, sport oraz placówki opiekuńcze oraz na związane z tymi obszarami inwestycje realizowane w różnych terytorialnych jednostkach pomocniczych gminy (dzielnice, sołectwa). Narzędzie będzie umożliwiało ustalenie ilości beneficjentów w poszczególnych jednostkach oraz przeliczenia środków pieniężnych na potencjalnego pojedynczego beneficjenta. Narzędzie będzie zbudowane na bazie narzędzia do analiz całego budżetu oraz ankiet socjologicznych. Narzędzie zostanie opracowane przez eksperta na potrzeby działań realizowanych w Katowicach i Oświęcimiu.

II Szkolenia

W celu rzetelnego przygotowania uczestników projektu do realizacji działań monitorujących niezbędne jest zorganizowanie 4 szkoleń oraz dwudniowych konsultacji.

1. Szkolenie dla zespołu realizującego pogłębiony monitoring budżetu oraz uczestników projektu ze strony partnerów w zakresie użytkowania narzędzia do analiz finansów gminnych.

W celu przygotowania kompetentnego zespołu osób, potrafiących rzetelnie pracować przy pomocy narzędzia, zorganizowane zostanie szkolenie z jego obsługi. Szkolenie poprowadzone zostanie przez twórców narzędzia, którzy oprócz przekazywania wiedzy z zakresu jego obsługi, przekazywać będą również uczestnikom wiedzę z zakresu finansów samorządowych. Podczas szkolenia uczestnicy poddadzą analizie budżet wybranej jednostki samorządu terytorialnego w odniesieniu do wybranego dokumentu strategicznego danej gminy. Ponadto dokonają analizy wydatków z budżetu na wspieranie wybranej grupy społecznej. Ten fragment szkolenia zostanie dotyczyć będzie partnerów. W wyniku szkolenia uczestnicy nauczą się na konkretnym przykładzie obsługi narzędzia oraz poznają mechanizmy regulujące jego działanie, aby w przyszłości mogli samodzielnie lub przy wsparciu ekspertów przystosowywać wybrane elementy narzędzia do specyfiki i wielkości swojej gminy. Dzięki szkoleniu uczestnicy poznają również zasady organizacji budżetu gminy oraz jej podstawy prawne.

2. Szkolenie dla grup obywatelskich kontynuujących działania w ramach projektu.

Szkolenie przeznaczone jest dla osób, które w ramach kontynuacji działań z roku 2007 podejmą się zmonitorowania nowych aspektów procesu budżetowego

w swoich miejscowościach (zmiany budżetowe, finansowanie programów profilaktyki i zapobiegania alkoholizmowi, analizy dokumentów z kontroli przeprowadzonych w gminach przez instytucje takie jak NIK, RIO). Podczas szkolenia uczestnicy i uczestniczki zapoznają się z zapisami prawa regulującymi obszary poddawane monitoringowi oraz zapoznają się i przetestują narzędzie monitoringu, którym się będą posługiwali. Szkolenie prowadzone będzie min. przez eksperta, twórcę narzędzia.

3. Szkolenie z realizacji monitoringu procedur budżetowych dla nowych LGO (narzędzie podstawowe).

Stowarzyszenie prowadzi systematyczne działania na rzecz upowszechniania idei organizacji strażniczych oraz organizowania nowych Lokalnych Grup Obywatelskich, które w swoich miejscach zamieszkania będą prowadziły działania monitorujące - rzecznicze. Grupy do projektu zostaną zrekrutowane z absolwentów/ek II edycji Szkoły Inicjatyw Strażniczych. Planujemy rekrutację 5 grup do projektu. Uczestnictwo w projekcie pozwoli nowym grupom rozpoczęcie konkretnych działań strażniczych w swoich miejscowościach. Będą mieli również możliwość publicznej prezentacji swojej grupy oraz celów jej przyświecających w swych społecznościach lokalnych. Ich uczestnictwo będzie miało wymiar strażniczy (monitoring), rzeczniczy (podjęcie działań na podstawie diagnozy) oraz - nie mniej ważny dla nowych grup, promocyjny (w swych społecznościach grupy będą miały możliwość promocji swych działań).

W ramach programu LMB absolwenci i absolwentki Szkoły Inicjatyw Strażniczych otrzymają możliwość realizacji monitoringu przy wykorzystaniu narzędzi oraz zasobów merytorycznych wypracowanych podczas pierwszej edycji programu LMB. W tym celu nowo powstałe LGO wezmą udział w dwudniowym szkoleniu z podstaw funkcjonowania finansów samorządowych oraz pracy z narzędziem do monitoringu. Podczas szkolenia uczestnicy zapoznani zostaną z narzędziem, które będą wykorzystywali w trakcie realizacji monitoringów, dowiedzą się o roli jaką w podnoszeniu przejrzystości finansów publicznych odgrywa uczestnictwo obywatelskie w procesie tworzenia, wykonywania i rozliczania budżetu gminy. Dowiedzą się również podstawowych informacji odnośnie budżetu gminy oraz procedur z nim związanych.

4. Spotkanie ewaluacyjno - konsultacyjne z ekspertem przygotowujących narzędzie do monitoringu realizowanego przez partnerów (wydatki na dzieci i młodzież).

Monitoring wydatków związanych z zaspokajaniem potrzeb dzieci i młodzieży jest innowacyjnym pilotażowym pomysłem, wymaga konsultacji i ewaluacji w trakcie trwania działań. W celu przedyskutowania i omówienia narzędzia monitoringu oraz sposobu jego realizacji koordynatorzy działań lokalnych oraz osoby biorące udział w projekcie ze strony partnerów wezmą udział w dwóch jednodniowych spotkaniach konsultacyjnych z ekspertem, który przygotował narzędzie. Podczas spotkań ekspert omówi narzędzie oraz odpowie na pytania uczestników.

5. Szkolenie z zasad funkcjonowania budżetu gminy - struktura finansów samorządowych.

Szkolenie przygotowane zostanie dla 20 uczestników/czek. W naszych dotychczasowych działaniach związanych z tematyką budżetów gmin wynika, że istnieje bardzo duże zapotrzebowanie wśród osób zajmujących się działalnością strażniczą na poziomie lokalnym na pogłębianie wiedzy z zakresu finansów samorządowych. Realizując pierwszą edycję LMB udało nam się przeszkolić w zakresie obsługi narzędzia do monitoringu oraz podstaw funkcjonowania budżetu gminy grupę ponad 30 osób, ale i tak zapotrzebowanie wśród aktywistów było większe niż nasze możliwości finansowo - organizacyjne. Także

w trakcie szkoleń jak również podczas realizacji działań otrzymywaliśmy sygnały, że istnieje potrzeba doksztalcenia się przez uczestników w zakresie funkcjonowania budżetu gminy. Wynika to z tego, że osoby, które chcą działać na rzecz poprawy przejrzystości i jakości budżetu muszą być w tej tematyce jeśli nie ekspertami, to posiadać wystarczającą wiedzę aby móc prowadzić dialog z przedstawicielami władzy oraz lokalną społecznością. Uczestnicy szkolenia zostaną z rekrutowani spośród uczestników i uczestniczek dotychczasowych działań w ramach LMB. Naszym celem jest wykształcenie lokalnych liderów, społecznych ekspertów w zakresie finansów samorządowych. Takie osoby są potrzebne lokalnym społecznościom. Informacje o szkoleniu planujemy rozesłać do wszystkich osób biorących udział w działaniach związanych z projektem Laboratorium Monitoringu Budżetu oraz innych osób uczestniczących w pracach stowarzyszenia. Pierwszeństwo będą miały jednak osoby trwale zaangażowane w projekt.

III Monitoringi

1. Realizacja monitoringu budżetu w odniesieniu do dokumentów strategicznych.

Monitoring zostanie zrealizowany w kilkudziesięciu tysiącnym mieście. Zespół odpowiedzialny za monitoring będzie pracował pod kierownictwem koordynatora projektu. Zespół będą tworzyli uczestnicy szkolenia z posługiwania się narzędziem, ekspert wspierający i zapewniający opiekę merytoryczną oraz wolontariusze. Jednym z istotnych celów monitoringu jest przetestowanie praktycznej użyteczności narzędzia - ocena jego funkcjonalności oraz zdiagnozowanie i korekta jego słabych stron. Przedmiotem monitoringu będzie budżet danej gminy z ostatnich 3-5 lat oraz jej dokumenty strategiczne. Podczas monitoringu będziemy analizowali strukturę dochodów i wydatków, spójność budżetów z priorytetami zawartymi w dokumentach strategicznych. W ramach monitoringu przyjrzymy się również polityce inwestycyjnej gminy. W ramach monitoringu dochody i wydatki budżetowe analizować będziemy pod kątem struktury społecznej danej gminy. Monitoring ten jest działaniem pilotażowym, realizowanym w celu tworzenia i rozwijania profesjonalnych narzędzi umożliwiających obywatelom pełnienie roli strażników budżetu.

2. Kontynuacja i pogłębienie monitoringów rozpoczętych w pierwszej edycji LMB.

W tych lokalizacjach w których działania monitorujące miały już miejsce w pierwszej edycji LMB będą one kontynuowane w celu przyjrzenia się nowym obszarom procesu budżetowego. Monitoringiem objęte zostaną przede wszystkim dochody i wydatki gmin związane z programem profilaktyki i zapobiegania alkoholizmowi oraz sposób realizowania zmian budżetowych w roku 2007 i informowania o nich. LGO przyjrzą się również i przeanalizują raporty z działań kontrolnych realizowanych w gminach, przez takie instytucje jak NIK czy RIO. Na podstawie analizy wyników kontroli LGO będą sprawdzały czy zalecenia w nich zawarte zostały na stałe zaimplementowane przez samorządy.

3. Monitoring warunków konsultacji budżetowych realizowany przez absolwentów Szkoły Inicjatyw Strażniczych (nowe LGO) (narzędzie podstawowe)

Realizacja monitoringu budżetowych konsultacji społecznych będzie pierwszym poważnym zadaniem nowo powstałych Lokalnych Grup Obywatelskich. SLLGO zapewni im narzędzie do monitoringu wybranych obszarów budżetu (w tym procesu jego tworzenia oraz rozliczania, oraz polityki informacyjnej gminy), powstałe w ramach projektu Laboratorium Monitoringu Budżetu 2007. Monitoring konsultacji pomoże liderom zdobyć doświadczenie w praktycznym używaniu narzędzi, wnioskowaniu o informacje publiczną oraz w komunikowaniu

się z władzami i mieszkańcami.

Uczestnicy projektu będą gromadzić informacje odnośnie warunków formalnych (np. czy w gminie istnieje zapis lub procedura konsultacji budżetu) warunków realnych uczestnictwa (np. jak mieszkańcy są informowani o pracach nad budżetem), procedur regulujących tworzenie budżetu oraz sprawozdawczość z jego wykonania. Wyniki monitoringu zostaną rozpowszechnione poprzez opublikowanie w lokalnej prasie, przedstawienie na sesji rady gminy, powieszenie na stronie internetowej SLLGO oraz istniejących stronach LGO.

4. Pilotażowe monitoringi w dwóch miastach (Katowice, Oświęcim)

Uczestniczący w projekcie partnerzy będą przyglądali się problematyce wydatkowania publicznych pieniędzy na realizację zadań mających zaspokajać potrzeby dzieci i młodzieży w sposób systemowy. Zadaniem partnerów będzie także przetestowanie stworzonych w tym celu narzędzi (szczegółowy opis działań partnerów pod koniec tego punktu).

IV Debaty publiczne

W ramach tworzenia lokalnych przestrzeni dialogu społecznego oraz realizacji działań rzeczniczych we wszystkich miejscowościach, w których realizowany będzie projekt odbędą się debaty publiczne. Zaproszeni na nie zostaną radni, prezydenci/burmistrzowie/wójtowie, liderzy lokalnych organizacji, media lokalne, przedstawiciele biznesu oraz zainteresowani mieszkańcy. Podczas debat przedstawione zostaną zarówno wyniki monitoringu, jak i propozycje rozwiązań, które mogą przyczynić się do poprawy dostępności informacji budżetowej dla mieszkańców, zwiększenia przejrzystości finansów gminy, oraz zwiększenia uczestnictwa obywatelskiego w lokalnym życiu publicznym. Organizując debaty budżetowe chcielibyśmy, aby stawały się one zaczątkiem rozwoju procesu publicznych sprawozdań władz ze swoich działań oraz początkiem strukturyzowania form społecznej partycypacji w procesie tworzenia budżetu. Zaproszenia na debaty do przedstawicieli władz, mediów oraz liderów organizacji wysłane zostaną listami, natomiast mieszkańcy będą informowani za pomocą plakatów, stron internetowych oraz lokalnej prasy.

V Warsztaty budżetowe dla mieszkańców

W celu zwiększenia uczestnictwa obywatelskiego w procesie tworzenia budżetu oraz monitoringu jego realizacji, a co za tym idzie poprawy dostępności informacji publicznej w tym zakresie, zrealizowany zostanie cykl warsztatów. Zaproszeni zostaną mieszkańcy, uczniowie szkół średnich oraz reprezentanci lokalnych organizacji pozarządowych. Obecność młodzieży jak i mieszkańców jest istotna z powodu edukacyjnego charakteru warsztatu, przedstawiciele organizacji zapraszamy w związku z możliwością zawiązania w przyszłości porozumienia na rzecz partycypacji budżetowej. Obecność wszystkich tych uczestników jest istotna dla promocji i upowszechniania idei.

Podczas warsztatów zapoznają się oni z podstawowymi pojęciami, procedurami, aktami prawnymi regulującymi proces tworzenia i rozliczania budżetu. Duży nacisk zostanie położony na przekazanie uczestnikom wiedzy o roli, jaką dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego ma przejrzystość działania lokalnej władzy oraz jej wpływ na jakość życia mieszkańców. Podkreślona zostanie rola aktywnych i poinformowanych obywateli w zapewnianiu przejrzystości.

Podczas warsztatów opracowywana będzie również koncepcja działań, jakie każdy mieszkaniec może podjąć, aby zwiększyć obywatelskie uczestnictwo w procesie tworzenia budżetu. Podczas warsztatów pracować będziemy nad aktualnymi planami budżetowymi. Uczestnicy wspólnie będą analizować projekt budżetu w celu zrozumienia stanu finansów publicznych oraz priorytetów wydatkowania środków. Następnie, jeśli pojawią się wątpliwości uczestnicy będą

14

kierowali prośby do stosownych podmiotów w celu ich wyjaśnienia.

Planowana jest realizacja przynajmniej 1 warsztatu, każdy dla 10-15 osób w gminie będącej miejscem realizacji projektu. Informacje o warsztatach pojawiają się na portalach regionalnych NGO.pl oraz na lokalnych serwisach internetowych. Dzięki bazie organizacji pozarządowych KLON/JAWOR oraz lokalnym bazom danych prowadzonych czasami przez urzędy, prześlemy mailem informacje o projekcie lokalnym organizacjom z zaproszeniem do uczestnictwa w warsztatach. Ponadto, zapraszaniu na warsztaty służyć będą plakaty z wydzielonym miejscem na wpisanie godziny i miejsca. Plakaty powieszone zostaną w miejscach powszechnie dostępnych – sklepach, zakładach usługowych, na tablicach ogłoszeń, w urzędach. Informacje o warsztatach przekazana zostaną również nauczycielom wiedzy o społeczeństwie w lokalnych szkołach średnich.

VI Kampania informacyjno-promocyjno-edukacyjna

W naszym projekcie chcemy wykorzystać następujące formy promocji:

Internet – W tym przypadku chcemy przygotować baner promujący uczestnictwo w warsztatach lokalnych oraz obywatelski monitoring lokalnej władzy. Opracowanie baneru zostanie zlecone grafikowi. Jednocześnie podpiszemy umowę patronacką ze stowarzyszeniem Klon/Jawor dzięki czemu przez okres 2 tygodni nasz baner oraz artykuł promujący projekt dostępny będzie na głównej stronie www.ngo.pl.

Informacje o projekcie chcemy rozesłać do lokalnych portali internetowych i ogólnopolskich portali internetowych z prośbą o ich zamieszczenie. Z naszych doświadczeń wynika, że bardzo często informacje o aktualnych wydarzeniach, są tam zamieszczane.

Bardzo ważnym elementem promocji projektu będzie również przyszłoroczne Ogólnopolskie Forum Inicjatyw Pozarządowych. Na Forum przyjeżdża kilkaset organizacji pozarządowych z całego kraju. Forum stanowi świetną okazję podzielenia się z innymi organizacjami, naszymi osiągnięciami oraz zaproszenia do współpracy. W przyszłym roku tematem przewodnim Forum będzie prawdopodobnie partycypacja obywatelska, co jest również istotą naszego projektu.

Podczas forum planujemy zorganizować własne stoisko z materiałami promocyjnymi oraz wziąć udział w co najmniej jednym panelu dyskusyjnym.

Informacje o naszym projekcie roześlemy również do lokalnych dziennikarzy z ofertą udzielenia wywiadu o naszej działalności.

Planujemy również rozesłanie listów z prośbą o lokalny patronat medialny do lokalnej prasy w miejscowościach objętych projektem. W przypadku podpisania umowy patronackiej nasze teksty promocyjne oraz logo projektu i sponsora ukażą się przynajmniej dwukrotnie w tytule, z którym umowę podpiszemy.

W ramach działań promocyjnych chcemy również wykorzystać nasze plakaty i ulotki z poprzednich działań w Laboratorium. Plakaty będziemy rozwieszać w miejscach ogólnodostępnych oraz w urzędach. Ulotki będziemy rozdawali podczas festynów organizowanych w miejscowościach biorących udział w projekcie.

VII Opracowanie i publikacja raportu zbiorczego z wyników realizacji projektu,

W celu upowszechnienia informacji na temat roli działań strażniczych dla

poprawy jakości demokracji lokalnej oraz wyników naszych działań zrealizowanych w czasie trwania projektu, opracujemy i wydamy raport w formie papierowej. W raporcie zawarte zostaną podstawowe informacje o celach i działaniach oraz gruntownie omówione zostaną ich wyniki. Raport zostanie rozesłany do władz gmin biorących udział w projekcie, mediów lokalnych i krajowych oraz do lokalnych oraz krajowych organizacji pozarządowych. Planowany jest druk 500 egzemplarzy raportu w formacie A4.

VIII Organizacja konferencji prasowych

W ramach projektu planujemy zorganizowanie co najmniej 3 konferencji prasowych – jedna ogólnopolska i dwie regionalne w miejscowościach partnerów projektu (Oświęcim i Katowice). Konferencje będą podsumowywały rezultaty projektu, zwłaszcza jego aspektów monitorującego - rzeczniczych. Konferencja w Warszawie będzie podsumowaniem ogólnopolskich działań zrealizowanych w ramach projektu. Na konferencje zaprosimy przedstawicieli władz samorządowych, ekspertów z programu Przejrzysta Polska, działaczy społecznych, przedstawicieli kluczowych dla działań antykorupcyjnych oraz strażniczo-rzeczniczych organizacji pozarządowych.

IX Pilotażowe działania rzecznicze w dwóch miastach (Katowice, Oświęcim).

Na terenie miast Katowice oraz Oświęcim działają nasze partnerskie organizacje (znajdujące się jednocześnie w naszej sieci LGO). Uczestnictwo tych organizacji w projekcie wiąże się przede wszystkim z ich doświadczeniem zarówno w pracy z dziećmi i młodzieżą (czyli z konkretnymi grupami, które są wspierane w ramach zadań własnych gminy), jak również z doświadczeniem w prowadzeniu działań monitorujących. Rolą tych organizacji będzie realizacja pilotażowych monitoringu wydatkowania środków w obszarach potrzeb dzieci i młodzieży (punkt III działań) oraz podejmowanie działań na rzecz poprawy sytuacji grup społecznie wykluczonych. Dotychczasowa działalność tych organizacji polegała głównie na pomocy udzielanej indywidualnym klientom. Udział w tym projekcie daje szansę na poprawę sytuacji całych tych grup docelowych, a nie tylko indywidualnych przypadków (zmiana systemowa).

Zadaniem partnerów jest przeprowadzenie pilotażowych działań rzeczniczych opartych na formach bezpośrednich kontaktów z mieszkańcami oraz doświadczeniach wypracowanych w ramach programu DIALOG. DIALOG jest prowadzony przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej. Został zainicjowany w 1992 roku a jego głównymi celami było zachęcanie mieszkańców do aktywności i oddziaływania na sprawy publiczne (rozwój kontaktów między mieszkańcami na płaszczyźnie sąsiedzkiej, zawodowej i innych; poprawa wymiany informacji i współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi, władzą lokalną i obywatelami; kreowanie postaw współdziałania w rozwiązywaniu problemów lokalnych). Naszym zdaniem warto wykorzystać doświadczenia oraz zasoby wypracowane w ramach realizacji tego programu.

X Opracowanie ankiety badania potrzeb mieszkańców oraz postaw wobec społecznych konsultacji budżetu.

Ankieta opracowana zostanie przez socjologa na podstawie informacji przekazanych przez zespół realizujący projekt o celach badania i rodzaju potrzebnych informacji. Ankieta będzie wykorzystywana podczas spotkań z

mieszkańcami w Katowicach i Oświęcimiu. Dzięki zebranych za jej pomocą informacjom realizatorzy opracują katalog potrzeb mieszkańców oraz poziom potencjalnego zaangażowania w działania lokalne. Ankieta może być w przyszłości wykorzystana w celu badania potrzeb mieszkańców i zestawiania ich z wydatkami z budżetu, aby ocenić zgodność polityki samorządu z potrzebami mieszkańców.

XI . Przeprowadzenie wizyty studyjnej do organizacji prowadzącej projekty społecznościowe – Centrum Comunitneho Organizovania z Bańskiej Bystrzycy (Słowacja)

Ze względu na możliwość wprowadzenia do działań grup monitorujących i rzeczniczych elementów organizowania społeczności, chcielibyśmy wybrać się z wizyta studyjną do Bańskiej Bystrzycy, aby zapoznać się z jednym z niewielu działających w Europie projektów, w których prowadzone są elementy modelu organizowania społeczności lokalnej (community organizing).

W wizycie uczestniczyłaby 15-osobowa delegacja składająca się z reprezentantów organizacji partnerskich, a także przedstawicieli poszczególnych lokalizacji biorących udział w projekcie. W przypadku organizacji partnerskich doświadczenia przekazane przez organizatorów społecznościowych zostaną wykorzystane już w ramach niniejszego projektu. W przypadku pozostałych uczestników ma to być zachęta do pogłębionych działań w przyszłości, dająca wyobrażenie na czym mogłyby one polegać oraz w jaki sposób prowadzić je efektywnie unikając typowych błędów.

XII Tłumaczenie i opublikowanie podręcznika dobrych praktyk wspierających przejrzystość władzy na poziomie lokalnym.

W Polsce brakuje publikacji z narzędziami oraz opisami dobrych praktyk wzmacniających przejrzystość lokalnej władzy. Z powodu niskiej aktywności organizacji pozarządowych w zakresie działań strażniczych w poprzednich dekadach nie posiadamy wielu doświadczeń w tym zakresie. Istotne jest aby doświadczenia innych krajów mogły zostać udostępnione polskiemu czytelnikowi. Dzięki tłumaczeniu publikacji wydanej przez Transparency International pod tytułem „**Tools to support transparency in local government**” LGO oraz inne organizacje chcące działać na rzecz przejrzystości życia publicznego na poziomie lokalnym będą miały możliwość poznania i przestudiowania doświadczeń z innych krajów. W podręczniku zawarte będą min. **narzędzia wspierające przejrzystość finansów gminnych**. Podręcznik zostanie zredagowany w odniesieniu do polskich warunków prawnych.

W załączniku spis treści publikacji.

XIII Przygotowanie i publikacja raportów z działań realizowanych przez partnerów Stowarzyszenia

Raporty z działań realizowanych przez partnerów przygotowują lokalni

koordynatorzy.. Na raporty złożą się wyniki wszystkich działań zrealizowanych przez partnerów w projekcie. będzie on składał się z części poświęconej wynikom działań monitorujących oraz z części poświęconej przebiegowi oraz wynikom pozostałych działań w projekcie.

A. Działania lokalne w Katowicach (organizacja partnerska) – opis szczegółowy

Monitoring

Przeprowadzony zostanie monitoring wydatków na oświatę, rekreację i sport oraz związane z tymi obszarami inwestycje w odniesieniu do dzielnic Katowic. Celem monitoringu będzie przyjrzenie się jak wyglądają zasoby infrastrukturalne oraz oferta instytucjonalna w różnych dzielnicach miasta. Na podstawie monitoringu opracowany zostanie schemat rozkładu środków finansowych na poszczególne dzielnice. Na potrzeby monitoringu zostanie opracowane narzędzie umożliwiające zestawienia infrastruktury oraz pieniędzy trafiających do poszczególnych dzielnic w odniesieniu do realnych i potencjalnych beneficjentów. Opracowanie narzędzia polecone zostanie socjologowi oraz specjaliście od finansów samorządowych.

Działania aktywizujące (rzecznicze) – Wprowadzanie elementów działania typowego dla zjawiska zwanego organizowaniem społecznościowym (Community Organizing)

Zakłada się, że w ramach projektu w 2 dzielnicach Katowic przeprowadzone zostaną pilotażowe działania związane z organizowaniem społeczności lokalnej. Do pilotażu wybrane zostaną najbardziej zaniedbane i ubogie dzielnice, w których duża część mieszkańców zamieszkuje w starych, przedwojennych kamienicach- tzw. „familokach”, które są od wielu lat nie remontowane, najczęściej nie posiadają kuchni i centralnego ogrzewania i wyposażone są jedynie we wspólne ubikacje na klatkach schodowych. W większości tych domów mieszkają ludzie biedni, bezrobotni, bez wykształcenia i jakichkolwiek perspektyw życiowych. Celem projektu jest pomoc tym ludziom w przełamaniu swojej niemocy i uzmysłowienie im, że wspólnie stanowią siłę i mogą wpłynąć na poprawę swojego losu i najbliższego otoczenia.

Zakłada się więc, że w każdej z dzielnic uda się pozyskać ok. 15-20 mieszkańców, którzy zaangażują się w planowanie i realizację działań mających na celu wprowadzenie pozytywnych zmian w ich najbliższym otoczeniu.

Pierwszym etapem tych działań będzie odwiedzanie mieszkańców tych dzielnic w ich domach i przeprowadzanie wywiadów mających na celu identyfikację problemów związanych z lokalnym otoczeniem, jakie ich trapią. Może to być np. brak placów zabaw, boisk, drogi itp. Działanie to będzie również metodą testowania skuteczności bezpośrednich kontaktów z mieszkańcami jako formy promocji projektu, korzyści płynących z niego dla mieszkańców, zachęcania do włączenia się w działania projektu oraz edukacji. W tym działaniu zadaniem partnerów będzie odwiedzenie przynajmniej 100 rodzin oraz przeprowadzenie z nimi rozmów – wywiadów.

Następnym krokiem, po identyfikacji problemów, będzie wybór 1-2 najbardziej palących problemów i opracowanie wspólne z mieszkańcami planu działania w celu ich rozwiązania (pozyskanie sojuszników, zastanowienie się nad formami nacisku na Urząd Miasta itp.).

Ostatnim etapem będzie realizacja wcześniej zaplanowanych działań.

Ważne jest, że zarówno w drugim, jak i w trzecim kroku, decyzje będą podejmowane przez mieszkańców dzielnicy, a nie przez pracowników partnera, których zadaniem będzie jedynie pomoc merytoryczna i techniczna (np.

Sku
18

udostępnienie lokalu, telefonów itp.), a nie wyręczanie mieszkańców. Działania realizowane w ramach pilotażu społecznościowych organizatorów powiązane będą z informowaniem mieszkańców o budżecie miasta jego roli oraz potencjalnych możliwości wpływania mieszkańców na realizowane inwestycje. W przypadku gdy znane będą już wyniki monitoringu będą one również przedmiotem rozmów.

B. Działania lokalne w Oświęcimiu (organizacja partnerska) – opis szczegółowy

Monitoring

W Oświęcimiu podobnie jak w Katowicach monitoringowi zostaną poddane wydatki budżetowe pod kątem zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży. Narzędzie używane do monitoringu będzie podobne do tego stosowanego w Katowicach. W Oświęcimiu monitoringowi poddane zostaną natomiast wydatki na placówki opiekuńczo wychowawcze.

Działania aktywizujące (rzecznicze) – Wprowadzanie elementów działania typowego dla zjawiska zwanego organizowaniem społecznościowym (Community Organizing).

W trakcie realizacji projektu realizowane będą działania mobilizacyjno-edukacyjne. Przedstawiciele organizacji partnerskiej będą min. odwiedzali mieszkańców w domach w celu przeprowadzenia z nimi wywiadów oraz przedstawienia tego czym się zajmują oraz w jaki sposób mieszkańcy mogą wpłynąć na poprawę jakości finansów samorządowych. Podczas rozmów mieszkańcy będą informowani o tym, gdzie mogą zasięgać informacji o planach władz, terminach ważnych wydarzeń takich, jak debaty lokalne oraz warsztaty budżetowe. Podczas spotkań będą zbierane również podpisy pod inicjatywą na rzecz wprowadzenia drogą uchwały możliwości zgłaszania przez obywateli projektów uchwał. W przypadku gdy monitoring zostanie zakończony zbierane będą podpisy na rzecz wprowadzenia zaleceń płynących z wyników. Podjęta zostanie również próba zbierania podpisów pod petycją na rzecz wprowadzenia drogą uchwały możliwości zgłaszania projektów uchwał przez mieszkańców.

XIV Rozwój strony internetowej projektu.

W celu gromadzenia i upowszechniania doświadczeń z działań realizowanych w projekcie oraz innych dostępnych materiałów związanych z z partycypacją budżetową oraz monitoringiem budżetów samorządowych będziemy rozwijali stronę internetową projektu. Obecnie strona znajduje się pod adresem www.lgo.pl/lmb, mamy już jednak wykupioną własną domenę www.lmb.org.pl. Zadanie organizacji i promocji strony zostanie powierzone webmasterowi. W ramach serwisu powstanie też newsletter za pomocą którego będziemy informowali subskrybentów o nowościach, działaniach i przyszłych wyrażeniach.

1.8 Metodologia

(a) metody realizacji Projektu,

Opracowanie narzędzi monitoringu analiz finansowych, monitoringu zmian budżetowych oraz finansowania gminnych programów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi, Monitoringu wydatków związanych z

zaspokajaniem potrzeb dzieci i młodzieży. W celu rzetelnego zmonitorowania budżetu gminy pod kątem zgodności wydatkowanych pieniędzy z dokumentami strategicznymi, potrzebami różnych grup społecznych oraz wybranych elementów budżetu (program profilaktyki...), niezbędne jest stworzenie odpowiednich narzędzi, które monitorującemu umożliwią dokonanie rzetelnego zebrania i opracowania informacji. Narzędzia zostaną tak skonstruowane, aby ich użytkownicy po wprowadzeniu odpowiednich informacji mogli na ich podstawie ocenić jakość i przejrzystość funkcjonowania wybranych obszarów procesu budżetowego. W przypadku narzędzia analizy budżetu za okres od 3 do 5 lat wstecz mogli będą przy jego pomocy tworzyć zestawienia dochodów i wydatków w postaci wykresów i tabel. Dzięki takim zestawieniom możliwe staje się obserwowanie tendencji dochodowo-wydatkowych oraz diagnozowanie obszarów problematycznych. W ten sposób można sprawdzić jak kształtują się dochody i wydatki w wybranych pozycjach budżetu w okresach kilkuletnich. W działaniach organizacji narzędzia monitoringu są podstawą. Każde nowo powstałe narzędzie powiększa zasoby wiedzowe organizacji oraz zwiększa zakres potencjalnych obszarów monitoringów. Pozostaje wtedy już tylko organizowanie kolejnych monitoringów w nowych miejscach. Opracowanie narzędzi zostanie powierzone ekspertom znającym tematykę finansów samorządowych oraz metodologię działań monitoringowych. W sumie w ramach projektu powstaną trzy nowe narzędzia monitoringu różnych aspektów budżetu gminy.

Monitoringi

Jest to podstawowa metoda stosowana przez organizacje strażnicze. Dzięki monitoringowi uzyskujemy odpowiednią, zgodną z faktami wiedzę na temat funkcjonowania wybranego fragmentu rzeczywistości społecznej. W ramach projektu mamy zamiar zmonitorować kilka aspektów funkcjonowania finansów samorządowych. Do najważniejszych należą: całościowy monitoring budżetu wybranej gminy w odniesieniu do dokumentów strategicznych realizowany przez zespół stowarzyszenia, monitoring środków wydatkowanych przez gminy w ramach funduszy celowych realizowany przez grupy aktywnie realizujące pierwszą edycję projektu, monitoring procedur budżetowych realizowany przez absolwentów i absolwentki Szkoły Inicjatyw Strażniczych. Do tego we współpracy z partnerami chcemy zrealizować pilotażowy monitoring dystrybucji środków na zaspokojenie potrzeb dzieci i młodzieży w Katowicach i Oświęcimiu.

Ankieta

Ankieta jest formą badania potrzeb i postaw wśród grup docelowych związanych z niniejszym projektem. Będzie ona zawierała pytania zamknięte i otwarte. W wyniku przeprowadzenia ankiet w Katowicach i Oświęcimiu zostaną zebrane zbiorcze dane na temat poziomu satysfakcji dzieci i młodzieży ze zrealizowanych w ich mieście inwestycji z obszaru sportu, kultury i rekreacji; zapotrzebowania na nowe inwestycje. Drugą grupą objętą badaniem będą dorośli z dzielnic o niskim statusie społeczno – ekonomicznym. Do wymienionych powyżej obszarów badania zostaną dodane pytania dotyczące stosunku mieszkańców do obywatelskiego uczestnictwa w sprawy gminy/miasta.

Szkolenia

Obecnie, działania edukacyjne do jakich min. zaliczają się szkolenia stanowią jedną z podstawowych metod działania w każdym realizowanym przez nas projekcie, w tym również w LMB. Wiąże się to przede wszystkim z brakiem wiedzy i doświadczeń w działalności strażniczej wśród obywateli zainteresowanych monitorowaniem działania władz publicznych. Mimo ciągle zwiększającego się poziomu kompetencji wśród doświadczonych członków naszego Stowarzyszenia, to

jednak niezbędne jest ich dalsze doszkącanie w umiejtnoŝci posługiwania się skomplikowanymi narzdziami takimi jak to wykorzystywane w tym projekcie oraz w zakresie zasad budŝetowych samorządu. W projekcie tym wezmą udział równieŝ osoby, które pierwszy raz będą realizowały monitoring w swoich miejscach zamieszkania, dlatego dla nich równieŝ naleŝy przygotować szkolenie wprowadzające w specyfikę finansów samorządowych oraz narzdzia, którym się będą posługiwali.

Wiedza nabyta przez uczestników/czki podczas szkoleń z pewnoŝcią będzie mogła zostać wykorzystana równieŝ w przyszłości, po zakończenu projektu. Z punktu widzenia rozwoju demokracji, troski o jej standardy oraz przejrzystości życia publicznego waŝne jest, aby obywatele posiadali wiedzę umoŝliwiającą im prowadzenie dialogu z przedstawicielami władzy lokalnej, zwiąŝcza w tak skomplikowanej dziedzinie jaką są finanse samorządowe. Dzięki tej wiedzy będą mogli skuteczniej monitorować działania władzy. Szkolenia zostaną poprowadzone przez ekspertów od finansów gminnych, prowadzenia monitoringów oraz trenerów facylitatorów.

Warsztaty

Warsztaty stanowią okrojoną formę szkoleń. Są one nakierowane na zwiększanie wiedzy i ŝwiadomości mieszkańców w zakresie znaczenia jakie ma dla jakoŝci ich życia, proces budŝetowy w ich miejscach zamieszkania. Aktywnoŝć mieszkańców w korzystaniu ze swojego prawa do informacji oraz udział w życiu publicznym, przyczynia się do zmniejszenia obszarów funkcjonowania samorządów poza wiedzą mieszkańców, co z kolei znacznie ogranicza moŝliwoŝci zaistnienia zjawisk korupcyjnych. Im więcej mieszkańcy domagają się informacji o zasobach publicznych tym trudniej robić z nich niewłaŝciwy uŝytek. Aktywnoŝć mieszkańców w duŝej mierze zaleŝy jednak od poziomu ich wiedzy na temat funkcjonowania budŝetu gminy. Celem warsztatów jest min. przekazanie im wiedzy o funkcjonowaniu finansów samorządowych w stopniu przynajmniej podstawowym. Warsztaty prowadzone będą przez zespół trenerski stowarzyszenia, który posiada wiedzę i doŝwiadczenie w podobnych działaniach jak i przygotowanie do prowadzenia szkoleń.

Deбаты publiczne.

Organizowane będą w celu zapoznania waŝnych aktorów lokalnej przestrzeni publicznej (przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedstawiciele samorządu, lokalne media, przedstawiciele lokalnego biznesu) z rezultatami monitoringu oraz wypracowanymi na ich podstawie rekomendacjami. Deбаты mają zapoczątkować dyskusję nad lokalnym uczestnictwem publicznym w procesie tworzenia budŝetu oraz moŝliwoŝciami jego poprawy. Celem debat będzie równieŝ przedyskutowanie optymalnych metod informowania mieszkańców o sprawach bieżących. Deбаты organizowane będą przez działaczy LGO, przy wsparciu ze strony Stowarzyszenia.

Raporty

Opracowanie i opublikowanie raportów z całościu wyników realizowanego projektu oraz dwóch raportów z wyników osiągniętych przez partnerów.

Po zakończenu monitoringów oraz działań lokalnych, na podstawie raportów przygotowanych przez lokalne grupy, (pojawia się w wersjach elektronicznych na stronie stowarzyszenia) oraz raportów partnerów w projekcie, sporządzony zostanie całościowy raport z wyników projektu. Raport całościowy oraz raporty partnerów zostaną wydrukowane w celu jak najszerzego upowszechnienia ich wyników.

Rekomendacje.

Wypracowanie rekomendacji jest logicznie kolejną metodą po opracowaniu narzędzia i wykonaniu monitoringu. Aby podjąć działania na rzecz zmian naleŝy

wiedzieć co i dlaczego warto zmieniać. Dzięki wypracowaniu rekomendacji LGO przystępując do działań o charakterze rzeczniczym, będą dysponowały zestawem zaobserwowanych problemów i nieprawidłowości wraz z uzasadnieniem dlaczego powinny zostać rozwiązane oraz wskazówkami. Dysponując wypracowanymi rekomendacjami LGO łatwiej będzie się współpracowało z lokalnymi partnerami. Będą też one także postrzegane jako wiarygodne i kompetentne podmioty.

Konferencje prasowe

Konferencje mają na celu upowszechnienie wyników realizacji działań w projekcie oraz promocję programu i działalności strażniczej. Na konferencje lokalne, listownie zaproszone zostaną lokalne oraz regionalne media, przedstawiciele władz samorządowych oraz organizacji pozarządowych. Informacje o konferencjach pojawiają się również na stronach internetowych SLLGO i innych współpracujących organizacji. Postaramy się również, aby informacje zawisły na lokalnych portalach informacyjnych. W przypadku ogólnopolskiej konferencji podsumowującej zaprosimy na nią listownie lokalne, regionalne oraz ogólnopolskie media, osoby realizujące monitoringi oraz przedstawiciele władz samorządowych, na terenie których projekt był realizowany.

Wizyta studyjna

Wizyta studyjna jest jedną z najskuteczniejszych form wzmacniających kompetencje uczestniczących w niej osób. Bardzo często okazuje się, że obserwowane przez uczestników i uczestniczki wizyty zjawiska są następnie adaptowane w ich lokalnych środowiskach w sposób odpowiadający specyficznym uwarunkowaniom. SLLGO rozwija potencjał lokalnych organizacji monitorujących również poprzez wizyty studyjne, np. działania podjęte w niniejszym projekcie przez naszego partnera – Stowarzyszenie BONA FIDES – są wynikiem wizyty studyjnej do Stanów Zjednoczonych organizowanej przez SLLGO, w której przedstawiciel partnera brał udział w kwietniu 2007. Tam spotkał się z działaniami organizacji Voices for Illinois Children – jest to organizacja rzecznicza, która dba o to, aby w budżecie stanu Illinois brano pod uwagę interesy dzieci i młodzieży. Stąd też organizacja partnerska zajmująca się bezpośrednio pomocą dzieciom i młodzieży zrezygnowała z części swoich działań bezpośrednich, na rzecz działań systemowych.

Strona Internetowa projektu

Obecnie internet odgrywa olbrzymią rolę w przepływie informacji. Serwisy internetowe są bardzo ważnym elementem upowszechniania wiedzy oraz promocji działań organizacji. Ważne jest jednak aby były one zorganizowane przelubieście i czytelnie. Strona internetowa łączy w sobie elementy informacyjne, promocyjne i edukacyjne. Wszystko to za sprawą treści jakie będą na niej dostępne.

- (b) uzasadnienie dla proponowanych metod wdrażania Projektu (w przypadku zakupu sprzętu lub przewidywanych adaptacji i remontów prosimy podać uzasadnienie w tym punkcie);

Opracowanie i przygotowanie narzędzi monitoringu.

Jednym z kluczowych elementów realizacji monitoringu jest opracowanie narzędzi, którymi się posługujemy w toku każdego monitoringu. Aby rzetelnie monitorować trzeba wiedzieć co monitorować i jak to robić. Narzędzia umożliwiają nam również systematykę i organizację materiału, porządkują obszary oraz wskazują pytania. Opracowane i przygotowane narzędzie może być wykorzystywane wielokrotnie do realizacji monitoringów. Bez przemyślanego narzędzia istnieje zagrożenie, że monitoringi mogą nie dawać rzetelnych wyników. Jedną z największych bolączek organizacji strażniczych jest min. brak odpowiednich narzędzi do monitoringu

finansów samorządów. Przygotowane przez ekspertów oraz poddane ewaluacji w wyniku użytkowania narzędzie staje się merytorycznym zasobem organizacji.

Monitoring.

Jest to jedna z podstawowych metod realizacji tego projektu. Działania monitorujące realizowane będą we wszystkich miejscowościach, na terenie których projekt będzie realizowany. W zależności od miejsca monitoringowi zostaną poddane różne obszary funkcjonowania procesów budżetowych. Realizacja monitoringów jest konieczna, aby zdiagnozować aktualną sytuację tworzenia, rozliczania oraz efektywności budżetu w lokalnych samorządach. Dzięki realizacji monitoringu, LGO będą w stanie ocenić w sposób precyzyjny zarówno aktualny stan prawny regulujący ten proces, jego faktyczny przebieg, poziom i zgodność wydatków z potrzebami wybranej grupy społecznej oraz zgodność z dokumentami strategicznymi. Informacje zdobyte w wyniku przeprowadzenia monitoringu stanowią będą podstawę dla podjęcia dalszych działań w ramach projektu. Jego realizacja ważna jest dla nabycia przez LGO doświadczenia w pracy z materiałem dokumentacji urzędu gminy, jej dostępnością dla obywateli oraz umiejętności czytania dokumentów strategicznych. Pozwala nam ocenić także jak przestrzegana jest przez samorząd ustawa o dostępie do informacji publicznej.

Ankieta

Badanie potrzeb grup docelowych związanych z projektem jest punktem wyjścia do rzetelnej analizy, na ile wydatki budżetu gminnego biorą te preferencje pod uwagę oraz na ile podnoszą poziom życia i szanse rozwoju tych grup. Jednocześnie warto zwrócić uwagę, że nie pytanie się najbardziej zainteresowanych o informację zwrotną jest najczęstszym błędem popełnianym zarówno przez organizacje pozarządowe, jak i pracowników instytucji samorządowych.

Szkolenia

Szkolenia są niezbędną metodą realizacji projektu. Projekt w dużej mierze realizowany jest w oparciu o wykorzystanie narzędzi umożliwiających realizację monitoringów. W celu rzetelnego posługiwania się narzędziami przez uczestników, konieczne staje się ich przeszkolenie w ich obsłudze. W trakcie szkoleń uczestnicy nabędą kompetencji w posługiwaniu się narzędziami oraz wiedzę z zakresu obszaru poddawanego monitoringowi. W przypadku tego projektu, będzie to budżet gminny oraz zagadnienia prawne regulujące działalność władz samorządowych w zakresie tworzenia i rozliczania budżetu, jak również konsultowania decyzji z mieszkańcami. Na obecnym etapie rozwoju ruchu strażniczego w Polsce, bardzo ważne jest wspieranie merytoryczne organizacji i osób, chcących przyglądać się działaniom władzy. Organizacje strażnicze oraz działający w ich ramach obywatele muszą być kompetentni, aby być partnerem do dialogu z władzą oraz, aby zyskać sobie szacunek i poparcie ze strony mieszkańców.

Warsztaty

Kilku godzinne warsztaty organizowane w miejscowościach na terenie których realizowany będzie projekt są istotnym elementem wzmocnienia poczucia znaczącej roli, jaką w lokalnej przestrzeni publicznej odgrywają aktywni i zorganizowani obywatele zwłaszcza w kontekście przejrzystości lokalnych finansów. Aby budować społeczne zaplecze działań strażniczych i rzeczniczych konieczne jest upowszechnienie idei obywatelskiego monitoringu budżetu oraz zalet jego upowszechnienia. Warsztaty stanowią dobrą okazję, aby mieszkańcy mogli poznać zarówno zasady rządzące finansami gminnymi (oraz swoją rolę w ich poprawie) oraz organizacje, których celem jest pilnowanie przestrzegania tych zasad.

Debaty publiczne

Debaty publiczne są kolejną formą upowszechnienia idei obywatelskiej kontroli

budżetu oraz jego uspołecznienia. W odróżnieniu od warsztatów są adresowane do szerszej grupy odbiorców; niekoniecznie zainteresowanych aktywną rolą w procesie monitoringu czy rzecznictwa. Są również doskonałą formą promocji wyników monitoringów. Dają również możliwość publicznego odniesienia przedstawicieli władz do wyników monitoringów oraz zalecanych zmian. Debaty są jedną z form ożywiania przestrzeni publicznej, zwłaszcza w małych miastach, gdzie nie są one czymś powszechnym.

Publikacja podręcznika

W naszym kraju brakuje literatury w ojczystym języku traktującej o narzędziach, dobrych praktykach zwiększających przejrzystość działania władz. Brakuje również wiedzy o roli jaką dla poprawy jakości życia obywateli ma przejrzystość i uczciwość władzy. Z naszych doświadczeń min. podczas prowadzenia szkoleń i warsztatów wiemy, że jest bardzo duże zapotrzebowanie na publikacje, które w jasny i przystępny sposób pokazują zalety działań strażniczych oraz dają strażnikom budżetów wiedzę i argumentację, aby mogli efektywniej oddziaływać na władze i mieszkańców w swoich lokalnych społecznościach.

Konferencje prasowe

Pełnią one ważną funkcję informacyjną i promocyjną. W przypadku ogólnopolskiej konferencji ma ona również wymiar nadający znaczenie lokalnym inicjatywom strażniczym, które będą miały okazję wystąpić podczas konferencji. Zapraszając przedstawicieli monitorowanych samorządów chcemy uświadomić im, że działania realizowane w ich miejscowościach mają ogólnopolskie znaczenie. Ma to wymiar pragmatyczny – ich wizerunek i znaczenie w społecznościach lokalnych wzrośnie, a co za tym idzie pełniej i trwalej mogą zostać zrealizowane cele projektu.

Raporty

Opracowanie i opublikowanie rzetelnych raportów jest ważnym komponentem projektu. W naszym przypadku do druku zostaną oddane 3 raporty. Dwa z wynikami działań realizowanych przez partnerów oraz jeden podsumowujący wyniki całego projektu. Na dzień dzisiejszy nie mamy ani możliwości ani potrzeby, aby drukować wszystkie lokalne raporty z monitoringów – pozostaną one w wersji elektronicznej. Celem druku raportów partnerów jest z jednej strony upowszechnienie wyników, a z drugiej stanowią one bardzo dobre narzędzie promocji działań strażniczych (dotyczą najmniej abstrakcyjnego wymiaru monitoringu budżetu, bo pokazują jego wpływ na określoną grupę społeczną). Dobrze opracowane i rozpowszechnione raporty mają dodatkowe znaczenie jako element kampanii rzeczniczej. Przykłady zagranicznych działań realizowanych przez organizacje strażnicze pokazują, że za każdym razem starają się one opublikować raporty z działań.

Wizyta studyjna

To działanie będzie przydatne jako kolejna forma wspierania merytorycznego potencjału i pewności w działaniu poszczególnych grup biorących udział w projekcie. Praktyczne spotkanie z osobami realizującymi działania w Polsce nie są bliżej znane. Wizyta studyjna w kraju byłego bloku wschodniego pokarze, na ile pewne metody są możliwe w krajach postkomunistycznych, na dużych osiedlach itp., może stanowić dobrą zachętę do podejmowania podobnie nowatorskich przedsięwzięć na poziomie lokalnym w Polsce.

Rozwój strony internetowej.

Strona internetowa jest często wizytówką działań organizacji. Mieszkańcy bardzo często poszukują informacji i pomocy właśnie przez internet. Dobrze przygotowana i prowadzona strona projektu zwiększa zakres oddziaływania działań i rezultatów

projektu. Może być wirtualna biblioteka, źródłem zasobów (narzędzia, dobre praktyki)

Zakup sprzętu

Na potrzeby realizacji projektu chcielibyśmy zakupić 3 komputery przenośne. Z punktu widzenia działań realizowanych w projekcie są one dużo lepszym rozwiązaniem niż komputery stacjonarne. Komputery są przeznaczone dla koordynatorów projektu, którzy w dużej części będą z nich korzystali poza biurem. Komputery będą wykorzystywane podczas debat, warsztatów, szkoleń, spotkań z mieszkańcami oraz w przypadku wielu innych okazyjnych działań poza biurem. Realizacja projektu przyczynia się do rozwoju programu, powoduje to min. zwiększenie ilości osób chcących w nim uczestniczyć. Przykładowo w Katowicach i Oświęcimiu jednym z zadań jest pozyskanie grupy osób zaangażowanych w projekt. To wszystko sprawia, że dotychczasowe komputery na których pracowali koordynatorzy będą wykorzystywane przez inne osoby działające w projekcie.

(c) krótki opis wcześniejszych działań i doświadczeń, które mogą okazać się użyteczne dla realizacji Projektu;

Projekt Laboratorium Monitoringu Budżetu.

W ramach tego projektu opracowane i wykorzystane zostało narzędzie do realizacji monitoringu takich obszarów funkcjonowania budżetu gminy jak informacja o budżecie, istnienie procedur regulujących proces tworzenia i sprawozdawczości się z wykonania budżetu, dostępność informacji na temat stanu majątku gminy, dostępność posiedzeń komisji budżetowych, możliwości uczestnictwa mieszkańców w procesie tworzenia budżetów i innych. Projekt ten z założenia miał być początkiem zainteresowania się przez nasze stowarzyszenie problematyką przejrzystości i jakości finansów samorządowych. Dzięki jego realizacji zdobyliśmy już szereg doświadczeń oraz nabyliśmy pewnych kompetencji w zakresie budżetu gminy. Projekt obecnie jest kontynuowany. strona projektu: www.lgo.pl/lmb

Projekt: Przejrzysty samorząd – podnoszenie standardów wydatkowania środków publicznych

W podobny sposób LGO, w ramach wspólnego projektu koordynowanego przez SLLGO, zrealizowały już projekt monitorowania części budżetu samorządowego. W projekcie tym, przedmiotem zainteresowania były dotacje na zadania publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe. Zostało w nim stworzone narzędzie do prowadzenia monitoringu (załącznik 1). Powstało też 12 lokalnych raportów umieszczonych pod adresem: http://www.lgo.pl/downloads.php?cat_id=1 oraz jeden obszerny raport podsumowujący cały monitoring (http://www.lgo.pl/uploads/download/Raport_merytoryczny_PTF.pdf), a także opracowane zostało studium przypadku.

Projekt: Stworzenie modelu Lokalnej Grupy Obywatelskiej podejmującej efektywne działania na rzecz dobrych rządów lokalnych

Z drugiej strony, w ramach innego projektu realizowaliśmy już budowanie partnerstw lokalnych. Dodatkowo w ramach opisywanego przedsięwzięcia, zaproszeni eksperci opracowali zbiór rekomendacji dla organizacji strażniczej, dotyczący budowania jej pozycji w środowisku lokalnym. Niniejsze rekomendacje stanowią dla nas wciąż ważny etap w rozwoju i punkt odniesienia. Konsultujemy ten dokument, umieszczony na stronie: http://lgo.pl/articles.php?cat_id=9, zawsze, kiedy podejmujemy nowe działania.

(d) sposób oceny Projektu i jego efektów (ewaluacja Projektu).

Ocena projektu oraz jego rezultatów będzie odbywała się na podstawie kilku elementów ewaluacyjnych.

Podczas każdego szkolenia i warsztatu uczestnicy otrzymają do wypełnienia ankiety ewaluacyjne, w których oceniają przydatność otrzymanej wiedzy dla swych dalszych działań.

Podczas lokalnych debat oraz warsztatów budżetowych będą listy obecności, których celem będzie umożliwienie oceny zasięgu oddziaływania promocji projektu.

Ważnym elementem oceny projektu będzie zestawienie jego wyników z zakładanymi rezultatami projektu.

Ważnym elementem ewaluacji wyników osiągniętych w projekcie będą cykliczne spotkania zespołu realizującego projekt z ekspertami wspierającymi. Spotkania będą odbywały się raz na dwa miesiące. Podczas spotkań będą omawiane realizowane działania, problemy i trudności pojawiające się w trakcie realizacji projektu, możliwości ich rozwiązań oraz perspektywy dla dalszych działań. Dzięki tym spotkaniom będziemy mieli możliwość na bieżąco oceniać postępy oraz zapobiegać pojawiającym się trudnościom.

(e) poziom zaangażowania i działania innych organizacji (partnerów, instytucji współpracujących, itp.) w realizację Projektu;

W realizację projektu zaangażowane będą dwie organizacje partnerskie. Do współpracy w realizacji projektu chcemy również zaprosić grupę ekspertów, którzy realizowali wcześniej program Dialog w Białymstoku. Zaangażowanie partnerskich organizacji w realizację projektu trwało będzie przez cały okres jego realizacji. Jest to bowiem konieczne biorąc pod uwagę zakres działań, które będą realizować. Organizacje partnerskie będą brały udział w cyklicznych spotkaniach ewaluacyjnych projektu.

Zapraszając organizacje do partnerstwa znaliśmy ich wcześniejszą działalność oraz zdawaliśmy sobie sprawę z potrzeby szerszego włączenia się przez nie w działalność strażniczą.

(f) przyczyny wyboru i rola poszczególnych partnerów;

Przyczyną wyboru partnerów do projektu jest nasza wcześniejsza z nimi współpraca. Są to organizacje, które już od lat podejmowały działania strażnicze – również w ramach naszych innych projektów, np. *Przejrzysty Samorząd – podnoszenie standardów wydatkowania środków publicznych* oraz były konsultantami społecznymi akcji *Przejrzysta Polska*.

Niezależnie od tego, przez wiele lat Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej BONA FIDES z Katowic i Stowarzyszenie SZANSA z Oświęcimia, realizowały swoje merytoryczne działania poprzez bezpośrednią pomoc dzieciom i młodzieży. Członkowie władz tych organizacji są związani z SLLGO, dzięki czemu posiadli możliwość uczestniczenia w działaniach strażniczych. SLLGO jest jednak środowiskiem osób fizycznych, a nie organizacji. Biuro SLLGO działa w Warszawie, tymczasem siła ogólnopolskich projektów SLLGO opiera się na dobrej współpracy z osobami fizycznymi i organizacjami z całej Polski. Tak jest i w tym przypadku.

Korzystamy z doświadczenia organizacji mocno zakorzenionych w swych lokalnych środowiskach. Powodzenie projektu zależy w dużej mierze od rzetelności realizacji działań oraz możliwości mobilizacyjnych organizacji. Długi czas pracy w lokalnych

su
lp

środowiskach powoduje, że organizacje te znają bardzo dobrze problemy nękające dzieci i młodzież w ich miastach.

Z punktu widzenia standardów prowadzenia monitoringów istotne dla wyboru tych partnerów była ich gotowość na uniezależnienie się od środków finansowych pochodzących z dotacji z Urzędu Miasta. Świadczy to o ich głębokim poczuciu odpowiedzialności oraz rzetelności. Mało organizacji pozarządowych gotowa jest zrezygnować ze wsparcia ze strony miasta aby realizować działalność strażniczo-rzeczniczą bez obaw, że niewygodne wyniki wpłyną na naciski ze strony miasta.

(g) wkład i zaangażowanie w realizację Projektu społeczności lokalnej, wolontariuszy (jeśli dotyczy), itp.;

Osoby realizujące działania lokalne są członkami lokalnych społeczności. Prace swą wykonują nieodpłatnie. Można powiedzieć, że działają jako przedstawiciele lokalnych społeczności. W przypadku działań realizowanych przez partnerów projektu zaangażowanie lokalnych społeczności będzie miało dość istotny wpływ na powodzenie projektu. Zaangażowanie społeczności lokalnej wpłynie bowiem w sposób istotny na wprowadzeniu zmian. Od aktywności mieszkańców oraz chęci współpracy z ich strony zależy w dużej mierze sukces działań rzeczniczych.

(h) praktyczne doświadczenie oraz dziedziny lub specjalności jakie reprezentują członkowie zespołu realizującego Projekt (prosimy o podanie nazwisk realizatorów);

Członkowie zespołu realizującego projekt posiadają kilkuletnie doświadczenie w działalności strażniczej. W swojej dotychczasowej działalności przeprowadzili kilka monitoringów w tym min. monitoringi z zakresu procesu budżetowego. Posiadają wiedzę z zakresu prawa dostępu do informacji, ustawy o samorządzie gminnym.

Dariusz Kraszewski – jest koordynatorem projektu Laboratorium Monitoringu Budżetu. Posiada wiedzę z zakresu finansów samorządowych, w swoich dotychczasowych działaniach realizował kilka monitoringów w Warszawie i Stanisławowie, brał czynny udział w pracach związanych z przygotowaniem narzędzia do monitoringu w ramach pierwszej edycji LMB. Posiada również wiedzę i doświadczenie nabyte w trakcie realizacji LMB.

Grzegorz Wójkowski- od kilku lat działa na rzecz dzieci i młodzieży z ubogich rodzin. Z wykształcenia socjolog. Animator działań lokalnych. Dotychczas zrealizował kilka monitoringów w tym w ramach LMB i dostępu do informacji publicznej. Uczestniczył w wizycie studyjnej do Stanów Zjednoczonych, gdzie zapoznał się z najlepszymi praktykami w zakresie strażnictwa i rzecznictwa.

Teresa Bebak – lokalna działaczka społeczna. Posiada wieloletnie doświadczenie w pracy z grupami społecznie wykluczonymi, realizatorka wielu działań strażniczych (m. in. monitoring finansowania kampanii wyborczej, monitoring wydatkowania środków publicznych na rzecz organizacji pozarządowych). Uczestniczyła w wizycie studyjnej do Stanów Zjednoczonych, gdzie zapoznała się z najlepszymi praktykami w zakresie strażnictwa i rzecznictwa. W 2006 roku otrzymała nagrodę imienia Heleny Radlińskiej dla animatorów działań lokalnych (więcej na ten temat: http://lgo.pl/articles.php?cat_id=9).

1.9 Czas trwania oraz plan działania

- ☐ Realizacja Projektu trwać będzie 10 miesięcy.
- ☐ Planowane rozpoczęcie realizacji Projektu 01.01.2008
- ☐ Planowane zakończenie realizacji Projektu 31.10.2008

UWAGA: Projekt nie może trwać dłużej niż 10 miesięcy. Realizacja przedsięwzięcia nie może się rozpocząć wcześniej niż 1 stycznia 2008 i skończyć później niż 15 grudnia 2008

Uwaga: orientacyjny plan działania nie powinien zawierać szczegółowych dat, lecz powinien odnosić się do kolejnych etapów realizacji Projektu, np.: "1 miesiąc", "2 miesiąc" etc. Sugeruje się, aby Wnioskodawcy pozostawili pewien margines czasowy w planie działań Projektu. Plan działania nie powinien zawierać szczegółowego opisu czynności, lecz jedynie ich tytuły (ważne jest, aby były one zgodne z tytułami wymienionymi w punkcie 1.7). Miesiące, w których nie podejmowane są żadne działania muszą być również uwzględnione w planie działań i wliczone w okres trwania Projektu.

Plan działań powinien uwzględniać zarówno fazę przygotowawczą, jak i fazę wdrażania każdego działania.

Plan działań należy przygotować według następującego formatu:

Działania	Miesiąc 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Organizacja wdrażająca działania
1. Opracowanie narzędzi monitoringów											SLLGO, Bona Fides, Szansa
1.1 Wybór ekspertów do przygotowania narzędzi											SLLGO, Bona Fides, Szansa
1.2 Opracowanie narzędzi											SLLGO, Bona Fides, Szansa
2. Wizyta studyjna w Bańskiej Bystrzycy											SLLGO, Bona Fides, Szansa
2.1 Przygotowanie wizyty studyjnej											SLLGO, Bona Fides, Szansa
2.2 Wizyta studyjna											SLLGO, Bona Fides, Szansa
3. Szkolenie z zakresu finansów samorządowych											SLLGO
3.1 Przygotowanie szkolenia (wybór miejsca, opracowanie materiałów, rekrutacja uczestników)											SLLGO
3.2 Realizacja szkolenia											SLLGO

ju
28

4. Pilotażowe działania rzeczniczo-aktywizacyjne											Bona Fides, Szansa
4.1 Opracowanie kwestionariusza badania potrzeb i postaw mieszkańców											Bona Fides, Szansa
4.2 Opracowanie programu działań, (Spotkanie z ekspertami)											Bona Fides, Szansa
4.3 Wybór dzielnic do realizacji działań organizacyjnych											Bona Fides, Szansa
4.4 Odwiedzanie mieszkańców i przeprowadzanie wywiadów											Bona Fides, Szansa
4.5 Ponowne wizyty z informacjami o wynikach monitoringu oraz zaproszeniami na spotkania (warsztaty, debaty)											Bona Fides, Szansa
4.6 Organizacja warsztatów budżetowych oraz budżetowych debat publicznych											Bona Fides, Szansa
5. Szkolenie z obsługi narzędzi analiz budżetu gminy.											SLLGO
5.1 Przygotowanie szkolenia (rekrutacja uczestników, wybór miejsca szkolenia, przygotowanie materiałów.											SLLGO
5.2 Realizacja szkolenia											SLLGO
6. Monitoring pogłębiony budżetu											SLLGO
6.1 Wybór miejscowości do monitoringu oraz poinformowanie władz.											SLLGO,
6.2 Realizacja monitoringu											SLLGO
6.3 Opracowanie wyników											SLLGO,
7 Szkolenie z obsługi narzędzia, oraz podstaw prawnych obszaru monitorowanego dla grup											SLLGO

[illegible]

										Bona Fides, Szansa
18.3 Spotkanie 3										SLLGO, Bona Fides, Szansa
18.4 Spotkanie 4										SLLGO, Bona Fides, Szansa
18.5 Spotkanie 5										SLLGO, Bona Fides, Szansa

2. Oczekiwane rezultaty

2.1 Zakładane rezultaty Projektu

(Nie więcej niż 2 strony.)

Prosimy podać następujące informacje:

- (a) w jaki sposób projekt poprawi sytuację grup, do których jest skierowany;
- Władze gmin biorących udział w projekcie otrzymają stosowne rekomendacje, dzięki czemu będą mogły bez dodatkowych kosztów poprawić funkcjonowanie wybranych aspektów lokalnego życia publicznego;
 - Mieszkańcy dzięki warsztatom oraz akcjom edukacyjno-promocyjnym poszerzą swoją wiedzę w zakresie funkcjonowania finansów samorządowych oraz możliwości wpływania na nie, co przyczyni się do aktywniejszej postawy i być włączania się w konsultacje społeczne;
 - Dzięki organizacji warsztatów, spotkań publicznych oraz innych działań promocyjnych powstaną kanały komunikacyjne, które stanowią jedną z podstaw rozwoju kapitału społecznego.
 - Zarówno nowopowstałe, jak i istniejące już inicjatywy strażnicze – LGO, dzięki uczestnictwu w projekcie zwiększą swoją wiedzę w zakresie funkcjonowania finansów gminnych oraz nabędą praktyczną zdolność prowadzenia działań strażniczo-rzeczniczych przy wykorzystaniu odpowiednich narzędzi,
 - Nowopowstałe, rozpoczynające działalność inicjatywy strażnicze - LGO będą miały okazję zaprezentować się w swoich miejscowościach. Dzięki akcjom edukacyjno-promocyjnym mieszkańcy dowiedzą się o ich istnieniu lokalnych, co stworzy możliwości pozyskiwania wsparcia ze strony lokalnych społeczności.
- (b) w jaki sposób Projekt pogłębi doświadczenie w zakresie zarządzania projektami i rozwinię merytoryczne umiejętności Wnioskodawcy i jego partnera/ów (jeśli dotyczy);

Dotychczas w działaniach realizowanych przez Stowarzyszenie nie prowadziliśmy tak skomplikowanych projektów we współpracy z partnerami. Posiadamy wprawdzie doświadczenie współpracy z 16 partnerami jednocześnie, w akcji Przejrzysta Polska – kiedy to SLLGO było koordynatorem monitoringu społecznego i odpowiadało za działania konsultantów regionalnych, jednak zakres wspólnych działań był znacznie mniejszy.

Teraz decydujemy się na prawdziwie partnerskie planowanie działań i ich nieustanne monitorowanie przez zespół koordynatorów (wnioskodawca i partnerzy). Z drugiej strony, SLLGO na co dzień współpracuje z lokalnymi grupami obywatelskimi. Barię w rozwoju profesjonalnych działań jest dla lokalnych strażników brak możliwości zatrudnienia personelu, posiadania biura itp. W tym projekcie chcemy to zmienić w przypadku dwóch organizacji, mamy nadzieję, że partnerzy uzyskają doświadczenie pozwalające na rozwijanie działań rzeczniczych także w kolejnych latach. Partnerami w tym projekcie są grupy strażnicze z wieloletnim stażem, jednocześnie jednak na poziomie całej instytucji, a nie

pojedynczych osób, zajmujące się bezpośrednią pomocą dzieciom (w przypadku Katowic rozpoczął się już proces stopniowego odchodzenia w kierunku strażnictwa na poziomie instytucjonalnym – Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej BONA FIDES uzyskało środki z programu strażniczego Fundacji im. Stefana Batorego na monitoring Biuletynów Informacji Publicznej, zrezygnowało z ubiegania się o dotacje z Urzędu Miasta).

Niniejszy projekt to doskonała okazja do praktycznego zastosowania działań strażniczych na poziomie lokalnym i pokazania czemu one służą. Często bowiem idee, które głosimy – potrzeba kontroli społecznej, przejrzystości i uczestnictwa obywatelskiego, wydają się odbiorcom dość odległe z punktu widzenia ich realnych potrzeb. Tym razem, wykorzystując wieloletnie doświadczenie w monitorowaniu, tworzeniu standardów i narzędzi, dzięki współpracy z partnerami działającymi na rzecz konkretnej grupy mieszkańców, możemy pokazać czemu służy strażnictwo. W tym sensie jest to dla SLLGO, ale i dla innych uczestników projektu – LGO, projekt przełomowy.

Projekt ten jest bardzo skomplikowany. Realizowany będzie w kilku wymiarach, a w jego realizację zaangażowanych będzie duża grupa osób. Wszystko to pozwoli nam podnieść kwalifikacje w zarządzaniu dużym przedsięwzięciem

Rozwój merytoryczny zarówno SLLGO, jak też partnerów i innych uczestniczących w projekcie inicjatyw strażniczych jest istotą całego projektu. W tym projekcie uczymy się tego, jak działa wybrany obszar samorządu – finanse. Dążymy do tego, aby obywatele stali się kompetentnymi partnerami władz. Uczymy się jak używać narzędzia do monitoringu, a także analizować dane budżetowe. W końcu, w praktyce stosujemy to, czego nauczyliśmy się na szkoleniach. Potencjał merytorycznych wszystkich uczestników, również tych którzy wezmą udział w warsztatach, debatach i konsultacjach na poziomie lokalnym, znacznie wzrasta. Jako organizacje – formalne i nieformalne – zyskujemy unikalne kompetencje, które oczywiście będziemy starali się jak najszerzej propagować.

2.2 Publikacje oraz inne policzalne rezultaty realizacji Projektu

- Powstanie 13 lokalnych raportów z wyników realizacji projektu,
- odbędą się 10-12 warsztatów budżetowych dla mieszkańców na których uczestniczyć będzie razem ok. 100-200 osób,
- Powstanie i wydany zostanie jeden zbiorczy raport z realizacji projektu w nakładzie 500 egz.
- Odbędzie się 1 ogólnopolska konferencja prasowa,
- Odbędzie się 2 lokalne konferencje prasowe.
- Powstanie narzędzie do analiz budżetów gmin w okresie do 5 lat wstecz.
- Powstanie baner promujący projekt.
- Powstanie narzędzie umożliwiające badanie rozkładu wydatków na zaspokajanie potrzeb dzieci i młodzieży.
- Powstanie narzędzie monitoringu dochodów i wydatków związanych z gminnym programem profilaktyki i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- Opublikowany zostanie podręcznik z narzędziami i dobrymi praktykami wzmacniającymi przejrzystość działania władz samorządowych.

2.3 Możliwości wykorzystania efektów Projektu w przyszłości

Efekty projektu dające wykorzystać się w przyszłości możemy podzielić na dwie kategorie rzeczowe oraz społeczne.

Narzędzia monitoringu wypracowane w trakcie realizacji projektu jest jego głównym efektem rzeczowym możliwym do wykorzystania. W ramach projektu wypracowanych zostanie kilka narzędzi do monitoringu różnych obszarów funkcjonowania budżetu gminy. Podczas realizacji zostaną one przetestowane i ewentualnie poprawione, aby były w jak największym stopniu użyteczne. Narzędzia te wejdą w zasoby Stowarzyszenia i będą podstawą dla dalszych działań monitorujących w dotychczasowych lokalizacjach, ale przede wszystkim w nowych lokalizacjach, w których projekt dotychczas nie był realizowany.

Zarówno LGO, które dotychczas nie brały aktywnego udziału w realizacji projektu, jak i nowo powstałe na bazie Szkoły Inicjatyw Strażniczych, będą mogły korzystać z nich przyglądając się funkcjonowanie władz samorządowych w swoich miejscowościach. W trakcie realizacji projektu na podstawie wyników monitoringów oraz działań rzeczniczych wypracowane zostaną dobre praktyki oraz zalecenia dla samorządów, które również będą mogły być wykorzystywane w przyszłości przez inne grupy obywatelskie i organizacje.

W ramach projektu powstanie również publikacja z opisem narzędzi i dobrych praktyk wspierających przejrzystość lokalnej władzy. Publikacja ta, będąca zaadaptowanym tłumaczeniem podręcznika Transparency International, będzie służyła jako ważne narzędzie przybliżające tematykę działalności strażniczej. Również raporty z monitoringów służyć będą w przyszłości będą jako punkty odniesienia dla realizowanych zmian w funkcjonowaniu lokalnej władzy.

Na efekty społeczne możliwe do wykorzystania w przyszłości składają się przede wszystkim wiedza i doświadczenie nabyte przez uczestników w trakcie realizacji projektu. Dzięki szkoleniom oraz działaniom realizowanym w ramach projektu uczestnicy nabędą wiedzę z zakresu funkcjonowania budżetu gminy oraz umiejętności posługiwania się narzędziami monitoringu. Do tego dojdą doświadczenia organizacyjne (organizacja debat, warsztatów) i trenerskie (prowadzenie debat, warsztatów). Wszystko to sprawi, że w przyszłości będziemy mieli zespół społecznych ekspertów w zakresie społecznej kontroli władzy samorządowej, a zwłaszcza publicznych pieniędzy. Zespół taki w przyszłości służyć będzie wiedzą i doświadczeniem innym grupom obywatelskim i organizacjom. To właśnie wiedza i doświadczenie stanowić będzie jeden z bardziej znaczących efektów dających się wykorzystać w przyszłości. Do tego dojdzie efekt rozpoznania LGO w lokalnych społecznościach, co zwiększy prestiż i skuteczność dalszych działań LGO. Dysponując odpowiednimi narzędziami oraz odpowiednim zespołem strażników budżetu stowarzyszenie będzie mogło dynamicznie realizować swoją misję. Innym jeszcze ważnym efektem projektu możliwym do wykorzystania w przyszłości będzie rozwój kanałów komunikacyjnych w lokalnych społecznościach, co przyczyni się do lepszego przepływu informacji oraz diagnozy problemów.

2.4 Kontynuacja działań po zakończeniu realizacji Projektu (w perspektywie krótko i długo terminowej)

(Nie więcej niż 3 strony.)

Prosimy uwzględnić w opisie następujące trzy aspekty wpływu krótko- i długoterminowego:

- (a) aspekt finansowy (W jaki sposób będą finansowane działania po wyczerpaniu dotacji z funduszy pomocowych UE?);

Jednym z założeń tego projektu jest to, że jest on kontynuacją i rozwinięciem działań zapoczątkowanych w 2007 roku. Projekt ten chcemy rozwijać o nowe elementy oraz pogłębiać te, które stanowiły jego dotychczasową bazę. Tym niemniej głównymi komponentami projektu są działania monitorujące sposób gospodarowania publicznymi pieniędzmi przez władze samorządowe oraz wzmacnianie partycypacji społecznej w procesach tworzenia budżetów gmin. Partycypację obywatelską traktujemy jako element zainteresowania obywateli sprawami gminy, co powoduje zmniejszenie obszarów działania władzy niedostępnych opinii publicznej. Zarówno rozwój instrumentów monitoringu oraz rozwój i wzmacnianie obywatelskiej kontroli budżetu, jak i tworzenie warunków zwiększonego udziału obywateli w procesach decyzyjnych traktujemy jako wzajemnie się uzupełniające narzędzia zwiększające jakość i przejrzystość lokalnego życia publicznego. Chcemy rozwijać projekt, zaś jego efekty implementować w kolejnych miejscowościach. W dalszej perspektywie potencjalne źródła finansowania programu to:

- Fundusz Organizacji Pozarządowych
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- Trust for Civil Society in Central & Eastern Europe;

(b) poziom instytucjonalny (Czy w chwili zakończenia obecnego Projektu gotowe będą struktury pozwalające na kontynuację działań? Czy efekty Projektu będą mogły być wykorzystywane przez Wnioskodawcę w perspektywie długofalowej? Czy rezultaty Projektu przejdą w "posiadanie" lokalnych społeczności?);

W chwili zakończenia projektu w ramach SLLGO działało będzie kilkanaście grup obywatelskich zaangażowanych w podejmowaniu działań na rzecz uspołecznienia procesu tworzenia budżetu, jak również na rzecz jak najszerzego informowania mieszkańców o stanie budżetu w miejscowościach, w których działają. Wyniki monitoringów, narzędzia stworzone na potrzeby działań monitorujących, przeszkolenie grupy kilkudziesięciu osób, to wszystko sprawi, że projekt przyczyni się do wzmocnienia lokalnych struktur LGO oraz wzmocni sieć organizacyjną SLLGO.

W ramach tego projektu przewidziane są również debaty publiczne oraz spotkania z mieszkańcami, które pomyślane zostały jako przyszłe fora budżetowych konsultacji społecznych. W ramach projektu powstanie w SLLGO zespół ekspercki zajmujący się dalszym rozwojem oraz implementacją wyników realizacji projektu w innych polskich gminach w Polsce. Lokalne społeczności otrzymają zestaw rekomendacji, których realizacja przyczyni się do bardziej przejrzystszego funkcjonowania lokalnej władzy oraz formułę przyszłych konsultacji budżetowych z mieszkańcami. Dodatkowo zostanie opracowany model optymalnego informowania mieszkańców, co do aktualnych działań realizowanych przez samorząd.

(c) zakres działań strategicznych (Czy i jaki wpływ będzie miał Projekt na rozwiązania o charakterze strukturalnym; np. czy będzie prowadził do poprawy, standardów postępowania lub metod działania?).

Projekt ten, jak każde szeroko zakrojone działanie związane z szeroko pojętą działalnością strażniczą przyczynia się do wzmocnienia struktur społeczeństwa obywatelskiego. Zwłaszcza w aspekcie ochrony demokracji i rządów prawa. W Polsce ruch strażniczy jest młody i słaby. Rozwój i wzmocnienie organizacji typu watchdog wzmacnia demokrację, przyczynia się do respektowania prawa oraz standardów demokratycznego państwa przez decydentów.

Działalność kontrolna prowadzona przez obywateli przyczynia się do zmniejszenia obszarów dla nich niedostępnych. Rządzący muszą się liczyć z niewygodnymi pytaniami oraz na nie odpowiadać.

fu

36

Projekt przyczyni się również do poprawy odpowiedzialności władzy przed obywatelami m.in. poprzez wprowadzenie do lokalnych praktyk zwyczaju publicznego sprawozdawania się władz z realizowanych działań.

Wprowadzenie do lokalnej przestrzeni publicznej instytucji obywatelskiej kontroli władzy oraz uregulowanych społecznych konsultacji budżetu wzmocni lokalne społeczności, zmniejszy ryzyko nietrafnych decyzji inwestycyjnych oraz marnotrawienie środków publicznych. Dzięki wypracowaniu odpowiednich narzędzi realizacja projektu przyczyni się do poprawy metod obywatelskiego monitoringu.

Wzmocnione zostaną także kanały wymiany informacji pomiędzy obywatelami a władzami samorządowymi. Dzięki monitoringowi procedur regulujących proces budżetowy oraz podejmowanym działaniom rzeczniczym na rzecz poprawy jakości tychże procedur, zmniejszy się obszar arbitralności decyzyjnej władzy. Działania podjęte na rzecz doprecyzowania procedur oraz ich otwartości podniosą standardy przejrzystości oraz odpowiedzialności za podejmowane decyzje.

Istotnym elementem w wymiarze strategicznym realizacji projektu będzie wypracowanie katalogu dobrych praktyk oraz odpowiednich rekomendacji. Dzięki temu władze samorządowe będą mogły skorzystać z dobrych rozwiązań funkcjonujących w innych samorządach, aby poprawić przejrzystość i efektywność własnego działania. Interesujące mogą też być doświadczenia międzynarodowe przedstawione w planowanej publikacji. Władze samorządowe nie będą musiały od podstaw tworzyć odpowiednich procedur mając możliwość skorzystać ze sprawdzonych rozwiązań.

3. Budżet Projektu

Wnioskodawca powinien przedstawić budżet dla całego okresu trwania projektu. Szczegółowe informacje znajdują się w Wytycznych dla Wnioskodawców, w punktach I.1.3, II.2.1.3, II.2.1.4 oraz w Załączniku B (Instrukcja dotycząca przedstawiania budżetu).

Uwaga: Budżet projektu musi być przygotowany zgodnie z formatem stanowiącym Załącznik B do Wytycznych dla Wnioskodawców (format arkusza Excel).

W odniesieniu do podatku VAT, w przypadku kosztów projektu ponoszonych ze Środków Przejściowych podatek VAT jest kosztem kwalifikowanym, ponieważ faktycznie i ostatecznie obciąża Beneficjenta/Partnera.

W przypadku kosztów ponoszonych ze środków współfinansowania z Budżetu Państwa wkładu własnego Beneficjenta/Partnera podatek VAT jest kosztem:

- niekwalifikowanym, jeśli Beneficjent/Partner jest zarejestrowany jako podatnik VAT,
- kwalifikowanym, jeśli Beneficjent/Partner nie jest podatnikiem VAT lub będąc podatnikiem VAT nie może odzyskać/rozliczyć naliczonego podatku i fakt ten potwierdzi w formie oświadczenia.

Wszyscy Wnioskodawcy powinni sporządzić budżet projektu w kwocie brutto.

UWAGA!

Podatek VAT jest kosztem kwalifikowanym pod warunkiem że wydatki te nie wiążą się ze sprzedażą opodatkowaną.

Przewidywane źródła finansowania

Wnioskodawcy powinni przedstawić informację o przewidywanych źródłach finansowania Projektu dla całego okresu trwania Projektu.

Uwaga: Informacje te należy przedstawić zgodnie z formatem zawartym w Załączniku B do Wytycznych dla wnioskodawców (format Excel). Odpowiedni formularz zawarty jest w Arkuszu 2 (źródła finansowania).

Aby przejść z jednego arkusza Excel na drugi należy kliknąć na zakładkę u dołu ekranu.

su
38
137

II. WNIOSKODAWCA

1. Dane identyfikacyjne

Pełna nazwa (oficjalna nazwa organizacji):	Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich
Skrót (jeśli jest używany):	SLLGO
Status prawny: ⁷	Stowarzyszenie, organizacja non-profit
Adres siedziby:	ul. Szpitalna 5/5 00-031 Warszawa
Numer identyfikacyjny podatnika (NIP)	526-284-28-72
*Nazwa oddziału, koła lub jednostki wydzielonej realizującej Projekt (jeśli dotyczy):	Nie dotyczy
Adres siedziby oddziału, koła lub jednostki wydzielonej realizującej Projekt (jeśli dotyczy):	Nie dotyczy
Adres do korespondencji (właściwego realizatora projektu) jeśli inny niż adres siedziby :	ul. Ursynowska 22 m. 2, 02-650 Warszawa
Osoba wyznaczona do kontaktów/ koordynator Projektu (imię, nazwisko, funkcja, kontakt):	Dariusz Kraszewski koordynator projektu T. dariusz.kraszewski@lgo.pl
Nr telefonu:	022 844 73 55; 022 828 91 28 w. 152
**Nr faksu:	022 828 91 29
E-mail:	biuro@lgo.pl
Strona www:	www.lgo.pl

*Prosimy uwzględnić tylko w sytuacji, gdy bezpośredni realizator projektu nie posiada osobowości prawnej

**Ten numer faksu będzie używany w razie konieczności uzupełnienia zgłoszonego wniosku. Wnioskodawca jest odpowiedzialny za podanie takiego numeru, który zapewni natychmiastowy kontakt i umożliwi terminowe przedstawienie wymaganych uzupełnień.

2. Informacje dotyczące rachunku bankowego

Siedziba banku musi mieścić się w Polsce.

Przed podpisaniem umowy o udzielenie dotacji, Wnioskodawca, któremu przyznano grant, zobowiązany będzie do dostarczenia formularza identyfikacji finansowej, wzór zawiera Załącznik V do Umowy, potwierdzony przez ww. bank.

⁷ Np. należy określić, czy wnioskodawca jest organizacją non-profit

38
ju

38

Nazwa rachunku:	Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich ul. Szpitalna 5/5 00-031 Warszawa
Nr rachunku:	8259.0711
Kod SWIFT:	BIGBPLPW
Kod IBAN:	EUR 79 1160 2202 0000 0000 8259 0711
Nazwa banku:	Bank Millenium, Centrum Finansowe
Adres banku:	ul. Marszałkowska 136 , Warszawa
Nazwisko(a) osoby/ osób podanych na karcie wzorów podpisów:	Katarzyna Batko-Tołuć Maria Mazur
Stanowisko(a) osoby/ osób podanych na karcie wzorów podpisów:	Prezes, Wizeprezes

Bank korespondent (jeśli dotyczy)

Nazwa rachunku:	Nie dotyczy
Nr rachunku:	Nie dotyczy
Kod SWIFT:	Nie dotyczy
Kod IBAN:	Nie dotyczy
Nazwa banku:	Nie dotyczy
Adres banku:	Nie dotyczy

3. Opis organizacji wnioskującej (nie więcej niż 1 strona)

3.1 Data utworzenia organizacji (data rejestracji) i data rozpoczęcia działalności.

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich zostało zarejestrowane 27 listopada 2003 roku. Działalność rozpoczęliśmy od początku 2004 roku.

3.2. Główne cele i działania organizacji w chwili obecnej.

Statutowe cele organizacji, do których nawiązują podejmowane przez nas działania, są następujące:

- działanie na rzecz swobodnego dostępu do informacji publicznej,
- propagowanie działań etycznych;
- podejmowanie innych aktywności służących przeciwdziałaniu korupcji.

Wszystko to ma służyć nadrzędemu celowi, jakim jest zwiększenie przejrzystości i uczciwości życia publicznego. Nasze działania w terenie realizujemy poprzez wspieranie Lokalnych Grup Obywatelskich, będących organizacjami strażniczymi (watchdog), które monitorują przestrzeganie prawa przez samorządy, propagują jawność jako wartość w życiu publicznym, zapobiegającą praktykom korupcyjnym

139 40

oraz aktywizują mieszkańców do włączania się w decydowanie o swojej wspólnocie.

Nasze główne projekty to:

1. Szkoła Inicjatyw Strażniczych

W ramach tego projektu oferujemy model Lokalnej Grupy Obywatelskiej – skutecznej i zorganizowanej grupy mieszkańców, działającej na rzecz dobrych i przejrzystych rządów lokalnych. Wsparcie dla działaczy społecznych obejmuje 80-godzinny cykl szkoleń, przekazujący wiedzę i umiejętności, pozwalające kontrolować działania lokalnych instytucji samorządowych oraz wpływać dzięki temu na poprawę jakości życia w naszych miejscowościach.

Kurs dotyczy takich kluczowych obszarów działania LGO jak: stworzenie planu monitoringu lokalnej władzy i administracji, posługiwanie się narzędziami monitoringu, wprowadzanie zmian w lokalnym ustawodawstwie bądź w praktyce funkcjonowania samorządu oraz stosowanie standardów i zasad etycznych „strażnika”.

2. Laboratorium Monitoringu Budżetu

Jest to projekt, który zmierza do zwiększenia przejrzystości i podniesienia jakości procesu budżetowego poprzez rozwijanie i wzmacnianie uczestnictwa obywatelskiego, przekazanie mieszkańcom wiedzy na temat sprawdzania standardów wydawania pieniędzy publicznych: gospodarności, rzetelności oraz rozliczalności.

W ramach projektu realizowane są monitoring mechanizmów uczestnictwa obywatelskiego, funkcjonujących w gminach i edukacja obywatelska adresowana do mieszkańców. W ramach tego komponentu SLLGO wydaje także materiały informacyjne oraz prowadzi spotkania i szkolenia dla mieszkańców, które pozwolą im zrozumieć mechanizmy gromadzenia i dystrybucji środków publicznych.

3. Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej

Celem tego projektu jest poprawa praktyki udzielania obywatelom informacji o charakterze publicznym. Stowarzyszenie adresuje swoje działania do dwóch grup: do obywateli – klientów urzędów – oraz do administracji na szczeblu samorządowym.

Działania podejmowane w ramach projektu to: portal wiedzy www.informacjapubliczna.org.pl; punkt porad prawnych dla osób, które napotkały trudności w uzyskiwaniu informacji publicznej; monitoring przestrzegania *Ustawy o dostępie do informacji publicznej*, realizowany przez Lokalne Grupy Obywatelskie; interwencje prawne przeprowadzane w sprawach strategicznych.

4. Organizacje Strażnicze – budowa zaplecza merytorycznego

Celem tego projektu jest promocja działań strażniczych oraz wsparcie dla tych polskich organizacji, które prowadzą lub chcą rozpocząć realizację projektów strażniczych.

Działania podejmowane w ramach projektu to portal internetowy www.watchdog.org.pl (ruszy w grudniu 2007) oraz coroczne seminarium dla organizacji strażniczych z Polski i zagranicy. Celem spotkań jest budowanie ruchu strażniczego poprzez bezpośrednie kontakty oraz inicjowanie wspólnych projektów o wymiarze międzynarodowym.

3.3. Lista członków Zarządu Wnioskodawcy.

49

140

Imię i Nazwisko	Zawód	Płeć	Stanowisko	Staż w Zarządzie
Katarzyna Batko-Tołuć	Działaczka społeczna, socjolożka	K	Prezes	4 lata
Mirosław Jankowski	Prawnik	M	Sekretarz	½ roku
Iryna Matiyenko	Działaczka społeczna, socjolożka	K	Członkini Zarządu	½ roku
Maria Mazur	Emerytka, d. Dyrektorka Domu Kultury	K	Wiceprezes	4 lata
Grzegorz Wójkowski	Działacz społeczny, socjolog	M	Skarbnik	9 miesięcy

4. Posiadany potencjał w zakresie zarządzania i realizacji projektów

4.1. Doświadczenie w realizacji podobnych projektów

Projekt 1

Laboratorium Monitoringu Budżetu to projekt, który zmierza do zwiększenia przejrzystości i podniesienia jakości procesu budżetowego na poziomie lokalnym poprzez rozwijanie i wzmacnianie uczestnictwa obywatelskiego w podejmowaniu decyzji o kształcie budżetu i przekazanie mieszkańcom wiedzy na temat sprawdzania standardów wydawania pieniędzy publicznych: gospodarności, rzetelności oraz rozliczalności. Projekt realizowany jest pilotażowo w Dębicy, Katowicach, Pile, Poddębicach, Rudzie Śląskiej, Stanisławowie, Stroni Śląskim, Szklarskiej Porębie, Warszawie (dzielnice Wola i Praga Południe).

Rezultaty Projektu są następujące:

- przygotowanie narzędzia do realizacji monitoringu procedur;
- zgromadzenie materiałów do publikacji na temat procesów budżetowych;
- realizacja monitoringu w pilotażowych miejscowościach;
- zbudowanie zespołu eksperckiego wokół tematyki budżetowej;
- pozyskanie środków na rozszerzenie liczby projektu i jego pogłębianie.

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich samodzielnie realizuje niniejszy projekt, korzystając z doświadczeń innych organizacji. Koordynator projektu wziął udział w seminarium na temat budżetu partycypacyjnego realizowanego w ramach programu Socrates Grundtvig III.

Całkowity koszt Projektu: 182 000 PLN

Źródła finansowania Projektu:

Fundacja im. Stefana Batorego, ul. Sapieżyńska 10a 00-215 Warszawa, batory@batory.org.pl; Tel. 022 536 02 00, dotacja 40 000,00 zł.

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pożytku Publicznego, ul. Nowogrodzka 1/3/5 00-513 Warszawa, pozytek@mps.gov.pl; tel. 022 661 01 46 dotacja 45 000,00 zł.

su
1/4 1 42

Środki Przejściowe 2004 – Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych, Fundacja Fundusz Współpracy, ul. Górnośląska 4a, 00-444 Warszawa, granty@cofund.org.pl, Tel. 022 450 98 85 dotacja w wysokości 25 561,60 euro.

Projekt 2

Przejrzysty samorząd – podnoszenie standardów wydatkowania środków publicznych. Projekt służył poprawieniu współpracy pomiędzy instytucjami samorządów gminnych a organizacjami pozarządowymi. Interesowało nas przede wszystkim przyczynienie się do zwiększenia stopnia oraz jakości respektowania przez władze samorządów terytorialnych wymogów nakładanych na nie przez ustawę o działalności pożytku publicznego i wolontariacie i doprowadzenie do przyjęcia przez polskie gminy i powiaty przejrzystych zasad dystrybucji środków publicznych na realizację zadań publicznych. Projekt realizowany był w Dębicy, Chorzowie, Grodzisku Mazowieckim, Legnicy, Nowej Soli, Oświęcimiu, Powiecie Pabianickim, Pile, Poddębicach, Rudzie Śląskiej, Stanisławowie, Stroniu Śląskim, Szklarskiej Porębie i Warszawie.

Rezultaty Projektu są następujące:

- stworzenie i przetestowanie metodologii przygotowania monitoringu;⁸
- przygotowanie studium przypadku z Elbląga;
- doprowadzenie do zmian programach współpracy w monitorowanych gminach i wzmocnienie pozycji lokalnych watchdogów.

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich samodzielnie realizowało niniejszy projekt. Studium przypadku przeprowadzono we współpracy z Elbląskim Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Pozarządowych.

Całkowity koszt Projektu: 90167,22

Źródła finansowania projektu:

Partnership for Transparency Fund, 4355 Kingle St NW, Washington DC 20016, Stany Zjednoczone Ameryki ptf@partnershipfortransparency.info, 62 520,00 zł.

Fundacja im. Stefana Batorego, ul. Sapieżyńska 10a 00-215 Warszawa, batory@batory.org.pl; Tel. 022 536 02 00, dotacja 27 646,42 zł ze środków na rozwój instytucjonalny.

Projekt 3

„Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej”. Przedmiotem projektu jest propagowanie prawa do informacji publicznej i monitorowanie samorządów w zakresie przestrzegania prawa. W części dotyczącej promowania prawa do informacji, projekt realizowany jest w całej Polsce. Szczegółowy monitoring działalności samorządów ma miejsce w Dzierżonowie, Dębicy, Katowicach, Legnicy, Łodzi, Nowej Soli, Pile, Poznaniu, Stroniu Śląskim, Szklarskiej Porębie, Wrocławiu, Warszawie.

⁸ przygotowanie 12 lokalnych raportów (http://www.lgo.pl/downloads.php?cat_id=1);

43 km

142

Rezultaty Projektu są następujące:

- przygotowanie materiałów promocyjnych o informacji publicznej – ulotki i plakatu i rozesłanie ich do około 200 samorządów biorących udział w akcji Przejrzysta Polska – nawiązanie współpracy z kilkunastoma z nich, polegającej na umieszczeniu linków na stronach danego urzędu, przyjęciu wizyty studyjnej gości z Ukrainy i Rosji przez Urząd Miasta w Łęcznej bądź wywieszeniu plakatów i wyłożeniu ulotek dla mieszkańców;
- udzielenie kilkudziesięciu porad w zakresie dostępu do informacji publicznej zgłaszającym się do Centrum organizacjom i obywatelom;
- odwiedzenie strony internetowej przez 1200 organizacji lub osób poszukujących informacji;
- doprowadzenie do zmiany praktyki funkcjonowania w kilkudziesięciu urzędach podlegających monitoringowi, np. zmiany aktów prawa miejscowego, za decyzowaniem przez niektóre urzędy o przeszkoleniu pracowników; wyeliminowanie zachowań zakazanych przez prawo, np. zadawania pytań o cel wnioskowania o informację;
- stworzenie listy dyskusyjnej o DIP – dip_lista@lgo.pl, na której miesięcznie odnotowywanych jest około 50 listów;
- zbudowanie zespołu ekspertów w zakresie DIP wokół Pozarządowego Centrum DIP.

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich samodzielnie realizuje niniejszy projekt, współpracując z innymi instytucjami, np. Fundacją im. Stefana Batorego w zakresie merytorycznym lub promocyjnym – portal www.ngo.pl.

Całkowity koszt Projektu: 148 370,25 PLN

Źródła finansowania Projektu:

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pożytku Publicznego, ul. Nowogrodzka 1/3/5 00-513 Warszawa, pozytek@mps.gov.pl; tel. 022 661 01 46 dotacja 95 411, 25 zł.

Fundacja im. Stefana Batorego, ul. Sapieżyńska 10a 00-215 Warszawa, batory@batory.org.pl; Tel. 022 536 02 00, dotacja 52 959,00 zł ze środków na rozwój instytucjonalny i budowę zaplecza strażniczego.

Projekt 4

Projekt **Szkoła Inicjatyw Strażniczych** – kurs dla kandydatów na lokalnych działaczy strażniczych prowadzony przez specjalnie przygotowanych trenerów, będących jednocześnie praktykami w zakresie nadzoru nad działaniami władz samorządowych. Projekt realizowany jest w Polsce na rzecz osób z całej Polski. Uczestnicy pierwszej edycji pochodzą z Białej Rawskiej (łódzkie), Brodnicy (wielkopolskie), Bukowna (mazowieckie), Chocianowa (dolnośląskie), Lublina (lubelskie), Niemiec (lubelskie), Piaseczna (mazowieckie), Rybnika (śląskie), Tychów (śląskie), Wałbrzycha (dolnośląskie), Wrocławia (dolnośląskie), Żar (lubuskie).

Rezultaty Projektu;

- przygotowanie zespołu 15 trenerów-praktyków;
- stworzenie programu szkoleniowego Szkoły Inicjatyw Strażniczych;
- przeprowadzenie pilotażowych 5 trzydniowych sesji szkoleniowych dla 15 nowych kandydatów i kandydatek na strażników;

huc

44

- rozpoczęcie przez uczestników i uczestniczki kursu własnych działań strażniczych w ich gminach;
- pozyskanie środków na drugą Szkołę Inicjatyw Strażniczych.

W części dotyczącej przygotowania zespołu trenerskiego Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich współpracowało ze Stowarzyszeniem Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP. SLLGO było liderem projektu i w 100% korzystało z dotacji (partnerstwo miało charakter wyłącznie merytoryczny, zgodnie z wymaganiami sponsora, który sfinansował część dotyczącą kursu trenerskiego).

Całkowity koszt Projektu: 250 000,00 zł

Źródła finansowania Projektu:

Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Pożytku Publicznego, ul. Nowogrodzka 1/3/5 00-513 Warszawa, pozytek@mps.gov.pl; tel. 022 661 01 46 dotacja 159 142,50 zł.

Środki Przejściowe 2004 – Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych, Fundacja Fundusz Współpracy, ul. Górnośląska 4a, 00-444 Warszawa, granty@cofund.org.pl, Tel. 022 450 98 85 dotacja w wysokości 24 428,80 euro.

Projekt 5

Zorganizowanie wizyt studyjnych członków SLLGO do organizacji i instytucji zajmujących się obywatelskim nadzorem, budżetem, przejrzystością i wolnością informacji w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Rezultaty Projektu;

1. zapoznanie się z doświadczeniami kilkunastu organizacji posiadających wieloletnie doświadczenie w obszarach, w których SLLGO realizuje swoją misję (ACORN, Article XIX, Better Government Association, Campaign for Freedom of Information, Centre for Budget and Policy Priority, Centre for Budget and Tax Accountability, Civic Federation, Common Cause, National Security Archive, OMBWatch, Privacy International, TIRI, Voices for Illinois Children);
2. rozpowszechnienie wyników wizyt studyjnych za pomocą strony internetowej SLLGO oraz podczas spotkania z kandydatami na strażników szkolonymi w ramach Szkoły Inicjatyw Strażniczych;
3. nawiązanie współpracy z kolejnymi organizacjami, które już wykorzystują doświadczenia zachodnie w warunkach Europy Środkowo-Wschodniej (Transparency International Słowacja i Centrum Comunitného Organizovania);
4. wzmocnienie merytoryczne członków SLLGO.

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich prowadziło ten projekt dla członków Lokalnych Grup Obywatelskich z całej Polski. Uczestniczyli w nich przedstawiciele grup z Katowic, Legnicy, Morąga, Nowej Soli, Oświęcimia, Szklarskiej Poręby i Warszawy.

45 pm

144

4.2 Zasoby ludzkie oraz zaplecze techniczne

Nie więcej niż 3 strony. Należy szczegółowo opisać, jakimi zasobami dysponuje Państwa organizacja, w tym w szczególności:

- (a) roczne przychody organizacji na przestrzeni ostatnich trzech lat, z uwzględnieniem odpowiednich dla każdego roku głównych źródeł finansowania (np.: opłat członkowskich, najważniejszych sponsorów) oraz informacji o udziale procentowym poszczególnych źródeł finansowania w rocznym przychodzie;

Źródło finansowania	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007 (dane na podstawie umów o dotacje)
Fundacja im. Stefana Batorego	23,5%	23,4%	15%
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, ze środków Wspólnoty Europejskiej, Program Socrates	1,2%	6%	2,30%
Fundacja "Fundusz Współpracy" ze środków Wspólnoty Europejskiej, Programu Środki Przejściowe 2004	-----	-----	30%
Fundusz Inicjatyw Obywatelskich	25%	39%	25%
Fundusz Pro-Bonus	1%	-----	-----
Freedom House	-----	0,3%	0,1%
Open Society Institute	-----	-----	7,5%
Partnership for Transparency Fund	19%	10%	-----
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności	30%	21%	-----
Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe	-----	-----	20%
Składki członkowskie	0,3%	0,3%	0,1%
Razem:	205 405,88	266 942,30	600 000,00 (szacunkowo)

- (b) liczbę pracowników etatowych pracujących w pełnym i niepełnym wymiarze godzin w rozbiciu na kategorie (prosimy podać dane o pracownikach etatowych i współpracownikach zaangażowanych w

ku
46
X45

realizację Projektu, np. wolontariuszach, ekspertach, szkoleniowcach; prosimy również o przedstawienie, w formie załączników, życiorysów i pisemnych deklaracji uczestnictwa w Projekcie kluczowych osób - nie więcej niż trzech);

Pracownicy stale współpracujący z SLLGO:

- 2 Etatowi – 4 osoby (3 osoby na 4/5 etatu, jedna na ½ etatu)
- 3 Umowa zlecenie/dzieło (pracownicy biura, pracownicy związani z poszczególnymi projektami lub koordynatorzy) – 5 osób
- 4 Eksperti – 2 osoby (umowa zlecenie i własna działalność gospodarcza)
- 5 Zespół trenerski: 14 osób
- 6 Wolontariusze – formalnie umowy wolontariacie na realizację projektów w terenie podpisaliśmy w 2007 z 10 osobami. Liczba wolontariuszy zależy jednak od specyfiki realizowanych projektów – tam gdzie angażujemy głównie członków SLLGO, nie ma potrzeby podpisywania umów. W biurze SLLGO nie pracują wolontariusze ze względu na skromne zasoby lokalowe i brak miejsca do pracy.

Główne osoby pracujące w niniejszym projekcie to koordynator całości przedsięwzięcia Dariusz Kraszewski (pracujący w biurze w Warszawie) i koordynatorzy pilotażowej części rzeczniczej: Teresa Bebak z Oświęcimia (partner projektu) i Grzegorz Wójkowski (partner projektu).

(c) Zasoby lokalowe, sprzęt, wyposażenie:

Stowarzyszenie właśnie zmieniło lokal, co powoduje konieczność uzupełnienia sprzętu i wyposażenia biura. Lokal zajmowany wcześniej przez Stowarzyszenie, znajdował się w Centrum Szpitalna, gdzie mogliśmy korzystać z kserokopiarki oraz sal spotkań, a także dysponowaliśmy około 12-metrowym pomieszczeniem biurowym. Intensywny rozwój Stowarzyszenie spowodował, że musieliśmy znaleźć nowy lokal, jako że często pracujemy jednocześnie w 8 osób. Chcielibyśmy w nasze działania włączyć także wolontariuszy i potrzebujemy większej przestrzeni.

Odchodząc z Centrum Szpitalna, przez jakiś czas zachowamy formalny adres. Musimy jednak uzupełnić sprzęt, który dzieliliśmy na Szpitalnej z innymi organizacjami. Zaletą nowego lokalu jest natomiast możliwość nocowania. Dzięki temu możliwe będzie częste spotkanie się zespołu realizującego projekt w terenie z biurem w Warszawie, gdyż w razie potrzeby jesteśmy w stanie zapewnić osobom spoza Warszawy nocleg w biurze, nie ponosząc dodatkowych kosztów. W tym celu konieczne jest zakupienie kanapy i pościeli.

Zasoby sprzętowe:

- 4 komputery z oprogramowaniem
- dwie drukarki laserowe (w tym jedna kolorowa)
- skaner
- rzutnik multimedialny
- aparat cyfrowy
- 2 dyktafony

47.

- (d) inne posiadane zasoby (np., stowarzyszone organizacje, sieci, które mogą również przyczynić się do realizacji Projektu).

W listopadzie 2006 roku koordynator projektu uczestniczył w międzynarodowym szkoleniu dotyczącym budżetu partycypacyjnego. Dzięki uczestnictwu w szkoleniu nawiązaliśmy kontakty z organizacją zajmującą się problematyką uczestnictwa mieszkańców w procesie tworzenia budżetu w Angli (Community Pride Initiative).

Stowarzyszenie jest członkiem Ogólnopolskiego Forum Organizacji Pozarządowych. dzięki uczestnictwu w Forum mamy możliwość nawiązywania bliższej współpracy z wieloma organizacjami oraz zwiększa się nasz potencjał rzeczniczo- informacyjny.

Stowarzyszenie jest również członkiem Antykorupcyjnej Koalicji Organizacji Pozarządowych. Celem koalicji jest działanie na rzecz przeciwdziałania korupcji w Polsce oraz wprowadzania wysokich standardów proceduralnych na rzecz zapewnienia przejrzystości i uczciwości, życia publicznego. Uczestnictwo w koalicji również wzmacnia możliwości rzecznicze stowarzyszenia.

5. Inne wnioski o dotacje złożone do instytucji europejskich, instytucji krajów członkowskich Unii Europejskiej lub innych instytucji.

5.1 Dotacje, kontrakty lub pożyczki uzyskane w okresie ostatnich trzech lat od instytucji europejskich, instytucji krajów członkowskich Unii Europejskiej lub innych instytucji (jeśli nie dotyczy prosimy o wpisanie „nie dotyczy”):

Tytuł projektu	Linia budżetowa Komisji Europejskiej lub inne źródło	Kwota (w euro)	Data przyznania
Autostrady do Społeczności	Socrates Grundtvig 2	9 000,00	2007
Szkoła Inicjatyw Strażniczych	Dotacje EEA – Norwegia - Fundusz dla Organizacji Pozarządowych – Komponent Demokracja i Społeczeństwo Obywatelskie	50 000,00	2007
Nasz budżet naszym głosem	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2007	11 812,26	2007
Przejrzystość w życiu publicznym – trójstronna wymiana doświadczeń Polska-Rosja-Ukraina	Program Wschód-Wschód Open Society Institute.	11 000,00	2007
Organizacje	Trust for Civil Society in	25 000,00	2007

14748

strażnicze – budowanie zaplecza merytorycznego	Central and Eastern Europe		
Lokalne Grupy Obywatelskie – wspólnoty na rzecz przejrzystości	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2006	41 774,07	2006
Monitoring wspierający kontynuację akcji Przejrzysta Polska wspierany przez partnerów społecznych	Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności	14 939,63	2006
Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2006	25 044,95	2006
Szkoła Inicjatyw Strażniczych	Środki Przejściowe 2004 2004/016-829.01.02.02	24 428,80	2006
Laboratorium Monitoringu Budżetu	Środki Przejściowe 2004 2004/016-829.01.02.02	25 561,60	2006
Laboratorium Monitoringu Budżetu	Fundacja im. Stefana Batorego	10 000,00	2006
Autostrady do społeczności	Socrates Grundtvig 2 - 06/GR2/06-0020/P1	9 000,00	2006
Grant na uczestnictwo w seminarium szkoleniowym „Local Agenda and Participatory Budget” Kurs Grundtvig 3 nr ES- 2006_119_001	Socrates Grundtvig 3	3 000,00	2006
Dotacja instytucjonalna 2	Fundacja im. Stefana Batorego	29 136,92	2005
Grant na	05/GCS/5-0039 –	827,00	2005

uczestnictwo w seminarium kontaktowym dotyczącym aktywnego obywatelstwa	seminarium kontaktowe Grundtvig		
Monitoring wspierający akcję Przejrzysta Polska wspierany przez partnerów społecznych	Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności	16 248,43	2005
Dotacja instytucjonalna 1	Fundacja im. Stefana Batorego	15 749,69	2005
Przejrzysta Gmina – społeczna kontrola finansowania zadań publicznych przez samorządy	Partnership for Transparency Fund	16 411,38	2005

5.2. Wnioski złożone o przyznanie dotacji (lub planowane do złożenia) do instytucji europejskich, instytucji krajów członkowskich Unii Europejskiej, lub innych instytucji (jeśli nie dotyczy prosimy o wpisanie „nie dotyczy”):

Tytuł projektu	Linia budżetowa Komisji Europejskiej lub inne źródło	Kwota (euro)
Szkoła Inicjatyw Strażniczych	2006 Actions in Support of Civil Society in the Member States which Acceded to the European Union on 1 st May 2004	91 382,00
Jawność przeciw korupcji, Rozwój Pozarządowego Centrum Dostępu do Informacji Publicznej	Środki Przejściowe 2005 - PL2005/017-488.05.01.03	50 000,00

ku
149 50

III. PARTNERZY WNIOSKODAWCY UCZESTNICZĄCY W PROJEKCIE (jeśli dotyczy)

4. Opis partnerów (maksymalnie dwóch)

Informacje wyszczególnione w poniższej tabeli należy podać w odniesieniu do każdej organizacji partnerskiej współpracującej z Wnioskodawcą przy realizacji Projektu, w rozumieniu punktu 2.1.2 Wytycznych dla Wnioskodawców. „Instytucje współpracujące”, zgodnie z ww. punktem, nie powinny być w tym punkcie wymienione.

	Partner 1	Partner 2
Pełna nazwa (oficjalna nazwa organizacji)	Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej Bona Fides	Stowarzyszenie Szansa
Narodowość:	Polska	Polska
Status prawny:	Stowarzyszenie	Stowarzyszenie
NIP:	954-245-97-74	549-20-84-530
Adres siedziby:	Warszawska 19, 40-009 Katowice	Ul.Obozowa 31a, 32-600 Oświęcim
Osoba wyznaczona do kontaktów:	Grzegorz Wójkowski	Teresa Bebak
Nr telefonu:	502 984 057	033/8434068
Nr faksu:	Stowarzyszenie zmieniło lokal i obecnie czeka na przyłączenie numeru stacjonarnego.	033/8434068
E-mail:	biuro@bonafides.pl	szans@free.ngo.pl
Liczba pracowników (pełne etaty oraz część etatu):	W biurze pracują dwie osoby zatrudnione na pełny etat oraz jedna osoba zatrudniona na umowę zlecenie.	Stowarzyszenie zatrudnia 4 osoby na umowę o pracę i 3 osoby na umowę zlecenie
Inne istotne zasoby:	Stowarzyszenie Bona Fides swoją działalność opiera w dużej mierze na pracy wolontariuszy. Obecnie ze Stowarzyszeniem współpracuje na zasadach wolontariatu około 60 osób. Stowarzyszenie posiada biuro, komputer stacjonarny, telefon (aktualnie czeka na podłączenie numeru w	Lokal wyposażony w meble, komputer z drukarką oraz dostępem do internetu, ksero.

51

750

	nowym lokalu), posiada również drukarkę.	
Doświadczenie w realizacji podobnych działań, w odniesieniu do roli we wdrażaniu proponowanego Projektu:	Stowarzyszenie zrealizowało następujące działania związane z tematyką projektu: ☐ monitoring systemu współpracy między miastem Chorzów a organizacjami pozarządowymi (Przejrzysty samorząd – podnoszenie standardów wydatkowania środków publicznych” (2005); ☐ monitoring społeczny w ramach akcji Przejrzysta Polska w województwie Śląskim (funkcja: konsultant regionalny); ☐ Uczestnictwo w wizycie studyjnej w USA, gdzie przyglądano się działaniom organizacji monitorujących budżety oraz prowadzących działania metodą organizatorów społecznościowych; ☐ uczestnictwo w projekcie <i>Pozarządowe Centrum Dostępu do Informacji Publicznej</i>, w ramach którego monitorowało dostęp do informacji publicznej w polskich samorządach; ☐ Realizacja projektu <i>Laboratorium Monitoringu Budżetu</i>; ☐ Działania w ramach <i>Klubu Integracji Społecznej</i>. W ramach działań Klubu udzielano porad obywatelskich, pomagano w załatwianiu spraw obywatelom itp.; ☐ Prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży z	☐ Monitoring finansowania kampanii wyborczej kandydatów na prezydenta miasta Oświęcim; ☐ Przejrzysta Polska 2006 - konsultant regionalny; ☐ Przejrzysty Samorząd - podnoszenie standardów wydatkowania środków publicznych (w efekcie projektu wprowadzono Uchwałę Miasta regulującą prawną, obligującą miasto do konsultowania wszystkich ważnych dokumentów i projektów z lokalnymi organizacjami pozarządowymi); ☐ Analiza polityk finansowych jst powiatów: bieruńsko-lędzkiego i oświęcimskiego-projekt realizowany przez Fundację Inicjatyw Lokalnych i Oświatowych, współpraca; ☐ Debata "Przejrzystość - porozumienie - współpraca organizacji pozarządowych i samorząd"; ☐ Uczestnictwo w wizycie studyjnej w USA gdzie przyglądano się działaniom organizacji monitorujących budżety oraz prowadzących działania metodą organizatorów społecznościowych;- ☐ Prowadzenie dwóch świetlic socjoterapeutycznych na terenie miasta Oświęcim (od 2002r.), współpraca w dziedzinie pracy z dziećmi ze środowisk

	rodzin społecznie marginalizowanych; ☒ Organizowanie wyjazdów oraz wymiany młodzieży w ramach Programu Młodzież.	zagrożonych wykluczeniem z instytucjami i samorządem miasta i gminy.
Dotychczasowa współpraca z Wnioskodawcą:	Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich współpracuje ze Stowarzyszeniem Bona Fides od 2004 roku. Dotychczasowa współpraca działała na zasadach angażowania grupy obywatelskiej (działającej jako jeden z programów Stowarzyszenia Bona Fides) w już powstałe projekty SLLGO. W ramach współpracy przedstawiciele Bona Fides zrealizowali min. monitoring systemu współpracy między miastem Chorzów a organizacjami pozarządowymi, uczestniczyli w kursie trenerskim oraz prowadzili zajęcia w Szkole Inicjatyw Strażniczych. Współpracowaliśmy również przy realizacji monitoringu społecznego w ramach akcji Przejrzysta Polska. Obecnie współpracujemy przy realizacji projektu Laboratorium Monitoringu Budżetu.	Wspólna realizacja projektów: "Przejrzysta Polska 2006" i "Przejrzysty Samorząd - podnoszenie standardów wydatkowania środków publicznych"; Uczestnictwo w wizycie studyjnej w USA, Od Września realizacja działań w ramach programu LMB. Jedną z osób reprezentujących Stowarzyszenie Szansa jest członkinią grupy trenerskiej Szkoły Inicjatyw Strażniczych.
Rola oraz zaangażowanie w przygotowanie proponowanego Projektu:	Stowarzyszenie Bona Fides przygotowywało analizę sytuacji w Katowicach związaną z obszarem dzieci i młodzieży, przygotowywało koncepcję działań monitorujących, brało udział w konsultacjach całego projektu, jego zakresu i użyteczności.	Stowarzyszenie Szansa brało udział w przygotowywaniu koncepcji całego projektu oraz jego aspektu związanego z działaniami Partnerów. Stowarzyszenie przygotowywało część wniosku związaną z partnerstwem oraz działaniami realizowanymi przez partnerów.
Rola oraz zaangażowanie w realizację	Rola oraz zaangażowanie Partnera w projekt odnosi	Rola Stowarzyszenia Szansa w realizacji projektu wiąże

53

152

proponowanego Projektu:	się do następujących obszarów realizacji projektu: przeprowadzenie monitoringu finansowania działań na rzecz zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży w odniesieniu do dzielnic Katowic, realizacja pilotażowych działań mobilizująco rzeczniczych na bazie metodologii tzw. organizatorów społecznościowych. Chcemy ocenić możliwości i skuteczność tego typu działań w polskich realiach. Stowarzyszenie będzie brało również aktywny udział w opracowywaniu koncepcji narzędzi monitoringu, wyborze ekspertów, oraz planowaniu i ocenie realizowanych działań. Będzie brało również udział w przygotowaniach wizyty studyjnej. Przedstawiciele Bona Fides wezmą w niej udział. Bona Fides będzie przede wszystkim odpowiedzialny za komponent pilotażowych badań i działań w Katowicach. Zaangażowanie Partnera w realizację projektu będzie trwało przez cały okres jego wdrażania.	się przede wszystkim z działaniami realizowanymi w ramach badań pilotażowych oraz działań związanych z mobilizowaniem członków społeczności lokalnej na rzecz zmian przy wykorzystaniu metodologii organizatorów społecznościowych. Stowarzyszenie podobnie jak Pierwszy partner będzie brało udział w działaniach takich jak wizyta studyjna, spotkania planujące działania i oceniające rezultaty, wyborze ekspertów, opracowywaniu szczegółowych koncepcji narzędzi, współpraca w promocji projektu. Zaangażowanie w projekt Partnera będzie trwało przez cały okres realizacji projektu.
-------------------------	---	---

Uwaga: Niniejszy formularz należy uzupełnić o podpisane i opatrzone datą deklaracje partnerstwa złożone przez głównego Wnioskodawcę oraz oddzielnie każdego partnera zgodnie ze wzorem umieszczonym na następnej stronie.

153 54

2. Deklaracja partnerstwa⁸

Współpraca obejmuje merytoryczne relacje pomiędzy dwiema lub wieloma organizacjami polegające na podziale obowiązków związanych z realizacją Projektu finansowanego przez Fundację "Fundusz Współpracy". W celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania Projektu, Fundacja "Fundusz Współpracy" wymaga od wszystkich partnerów (włączając głównego Wnioskodawcę, który zawiera umowę) przyjęcia do wiadomości i wyrażenia zgody na poniżej przedstawione Zasady Dobrej Współpracy.

Zasady Dobrej Współpracy

1. Wszyscy partnerzy powinni zapoznać się z formularzem wniosku, aby w pełni zrozumieć swoją rolę w Projekcie, zanim Wniosek zostanie złożony do Fundacji "Fundusz Współpracy".
2. Wszyscy partnerzy powinni zapoznać się z wzorem umowy o udzielenie dotacji i zrozumieć, jakie będą ich obowiązki w Projekcie, w przypadku przyznania dotacji. Upoważnią oni głównego Wnioskodawcę do podpisania kontraktu z Fundacją "Fundusz Współpracy", a także do reprezentowania ich we wszystkich sprawach przed Fundacją "Fundusz Współpracy", w zakresie realizacji Projektu.
3. Wnioskodawca powinien prowadzić systematyczne konsultacje ze swoimi partnerami i w pełni informować ich o postępach w realizacji Projektu.
4. Wszyscy partnerzy powinni otrzymać kopie raportów - zarówno ich części opisowe jak i finansowe - sporządzanych dla Fundacji "Fundusz Współpracy".
5. Wszelkie istotne zmiany w Projekcie (np. działania, partnerzy, podwykonawcy etc.) należy uzgodnić z partnerami przed złożeniem odpowiednich propozycji do Fundacji "Fundusz Współpracy". W przypadku, gdy nie jest możliwe osiągnięcie takiego porozumienia, Wnioskodawca powinien zamieścić odpowiednią informację na ten temat składając propozycję do zatwierdzenia przez Fundację "Fundusz Współpracy".
6. Przed zakończeniem Projektu partnerzy powinni przyjąć uzgodnienia w zakresie sprawiedliwego podziału sprzętu, pojazdów oraz materiałów zakupionych z dotacji Unii Europejskiej w ramach Projektu. Kopie odpowiednich dokumentów przeniesienia własności powinny zostać załączone do raportu końcowego.

Deklaracja partnerstwa

Oświadczamy, że zapoznaliśmy się z treścią niniejszego Wniosku o dotację, składanego do Fundacji „Fundusz Współpracy” i wyrażamy naszą zgodę na jego treść. Zobowiązujemy się do przestrzegania Zasad Dobrej Współpracy

Imię i Nazwisko:	KATARZYNA BATKO-TOŁUĆ	IRYNA MATIYENKO
Organizacja:	STOWARZYSZENIE LIDERÓW	LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
Stanowisko:	PREZESKA BATKO-TOŁUĆ	CZŁONKINI ZARZĄDU
Podpis:	<i>[Podpis Katarzyna Batko-Tołuć]</i> PREZESKA STOWARZYSZENIA LIDERÓW LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH	<i>[Podpis Iryna Matiyenko]</i> IRYNA MATIYENKO CZŁONKINI ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LIDERÓW LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
Data i miejsce:	04.09.2007	

STOWARZYSZENIE LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
ul. Szpitalna 5/5

UWAGA: Deklaracje, oddzielnie sporządzone przez Wnioskodawcę i każdego partnera muszą być podpisane przez co najmniej jednego Członka Zarządu, każdej ze składających oświadczenie organizacji/instytucji.

⁸ deklaracje sporządzone przez Wnioskodawcę i każdego partnera należy przedłożyć w przypadku, gdy oprócz Wnioskodawcy w projekcie występuje również partner.

ju
55

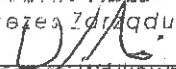
54

Zasady Dobrej Współpracy

1. Wszyscy partnerzy powinni zapoznać się z formularzem wniosku, aby w pełni zrozumieć swoją rolę w Projekcie, zanim Wniosek zostanie złożony do Fundacji "Fundusz Współpracy".
2. Wszyscy partnerzy powinni zapoznać się z wzorem umowy o udzielenie dotacji i zrozumieć, jakie będą ich obowiązki w Projekcie, w przypadku przyznania dotacji. Upoważnią oni głównego Wnioskodawcę do podpisania kontraktu z Fundacją "Fundusz Współpracy", a także do reprezentowania ich we wszystkich sprawach przed Fundacją "Fundusz Współpracy", w zakresie realizacji Projektu.
3. Wnioskodawca powinien prowadzić systematyczne konsultacje ze swoimi partnerami i w pełni informować ich o postępach w realizacji Projektu.
4. Wszyscy partnerzy powinni otrzymać kopie raportów - zarówno ich części opisowe jak i finansowe - sporządzanych dla Fundacji "Fundusz Współpracy".
5. Wszelkie istotne zmiany w Projekcie (np. działania, partnerzy, podwykonawcy etc.) należy uzgodnić z partnerami przed złożeniem odpowiednich propozycji do Fundacji "Fundusz Współpracy". W przypadku, gdy nie jest możliwe osiągnięcie takiego porozumienia, Wnioskodawca powinien zamieścić odpowiednią informację na ten temat składając propozycję do zatwierdzenia przez Fundację "Fundusz Współpracy".
6. Przed zakończeniem Projektu partnerzy powinni przyjąć uzgodnienia w zakresie sprawiedliwego podziału sprzętu, pojazdów oraz materiałów zakupionych z dotacji Unii Europejskiej w ramach Projektu. Kopie odpowiednich dokumentów przeniesienia własności powinny zostać załączone do raportu końcowego.

Deklaracja partnerstwa

Oświadczamy, że zapoznaliśmy się z treścią niniejszego Wniosku o dotację, składanego do Fundacji „Fundusz Współpracy” i wyrażamy naszą zgodę na jego treść. Zobowiązujemy się do przestrzegania Zasad Dobrej Współpracy

Imię i Nazwisko:	Grzegorz Wójkowski	
Organizacja:	Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy Bona Fides.	
Stanowisko:	Prezes Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy "BONA FIDES"	Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy "BONA FIDES"
Podpis:	 Grzegorz Wójkowski	40-009 KATOWICE ul. Warszawska 19 (1 piętro) NIP: 954-245-97-74
Data i miejsce:	04.09.2007 Katowice	

UWAGA: Deklaracje, oddzielnie sporządzone przez Wnioskodawcę i każdego partnera muszą być podpisane przez co najmniej jednego Członka Zarządu, każdej ze składających oświadczenie organizacji/instytucji.

hu

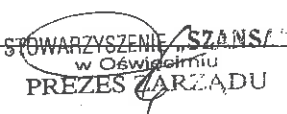
58

Zasady Dobrej Współpracy

1. Wszyscy partnerzy powinni zapoznać się z formularzem wniosku, aby w pełni zrozumieć swoją rolę w Projekcie, zanim Wniosek zostanie złożony do Fundacji "Fundusz Współpracy".
2. Wszyscy partnerzy powinni zapoznać się z wzorem umowy o udzielenie dotacji i zrozumieć, jakie będą ich obowiązki w Projekcie, w przypadku przyznania dotacji. Upoważnią oni głównego Wnioskodawcę do podpisania kontraktu z Fundacją "Fundusz Współpracy", a także do reprezentowania ich we wszystkich sprawach przed Fundacją "Fundusz Współpracy", w zakresie realizacji Projektu.
3. Wnioskodawca powinien prowadzić systematyczne konsultacje ze swoimi partnerami i w pełni informować ich o postępach w realizacji Projektu.
4. Wszyscy partnerzy powinni otrzymać kopie raportów - zarówno ich części opisowe jak i finansowe - sporządzanych dla Fundacji "Fundusz Współpracy".
5. Wszelkie istotne zmiany w Projekcie (np. działania, partnerzy, podwykonawcy etc.) należy uzgodnić z partnerami przed złożeniem odpowiednich propozycji do Fundacji "Fundusz Współpracy". W przypadku, gdy nie jest możliwe osiągnięcie takiego porozumienia, Wnioskodawca powinien zamieścić odpowiednią informację na ten temat składając propozycję do zatwierdzenia przez Fundację "Fundusz Współpracy".
6. Przed zakończeniem Projektu partnerzy powinni przyjąć uzgodnienia w zakresie sprawiedliwego podziału sprzętu, pojazdów oraz materiałów zakupionych z dotacji Unii Europejskiej w ramach Projektu. Kopie odpowiednich dokumentów przeniesienia własności powinny zostać załączone do raportu końcowego.

Deklaracja partnerstwa

Oświadczamy, że zapoznaliśmy się z treścią niniejszego Wniosku o dotację, składanego do Fundacji „Fundusz Współpracy” i wyrażamy naszą zgodę na jego treść. Zobowiązujemy się do przestrzegania Zasad Dobrej Współpracy

Imię i Nazwisko:	Teresa Bebak	Dariusz Koster
Organizacja:	Stowarzyszenie Szansa	Stowarzyszenie Szansa
Stanowisko:	Prezes	Skarbnik
Podpis:	 PREZES ZARZĄDU	 SKARBNIK
Data i miejsce:	6.09.07 Olsztyn	06.09.2007 Olsztyn

UWAGA: Deklaracje, oddzielnie sporządzone przez Wnioskodawcę i każdego partnera muszą być podpisane przez co najmniej jednego Członka Zarządu, każdej ze składających oświadczenie organizacji/instytucji.

57

56

IV. OŚWIADCZENIE WNIOSKODAWCY¹⁰

Ja/My, niżej podpisany/i, będąc osobą/ami upoważnioną/yymi do reprezentowania Wnioskodawcy i odpowiedzialną/yymi w organizacji Wnioskodawcy za realizację Projektu, oświadczam/y, iż:

- (a) informacje oraz dane podane w niniejszym Wniosku są prawidłowe; oraz
- (b) organizacja Wnioskodawcy i partnerzy (jeśli dotyczy) nie podlegają żadnej z kategorii od (a) do (f) wskazanych w pkt. 2.1.1 (2) Wytycznych dla Wnioskodawców; oraz
- (c) Wnioskodawca posiada odpowiednie środki finansowe oraz wymagane kompetencje i kwalifikacje określone w pkt 2.3.(3) Wytycznych dla Wnioskodawców.

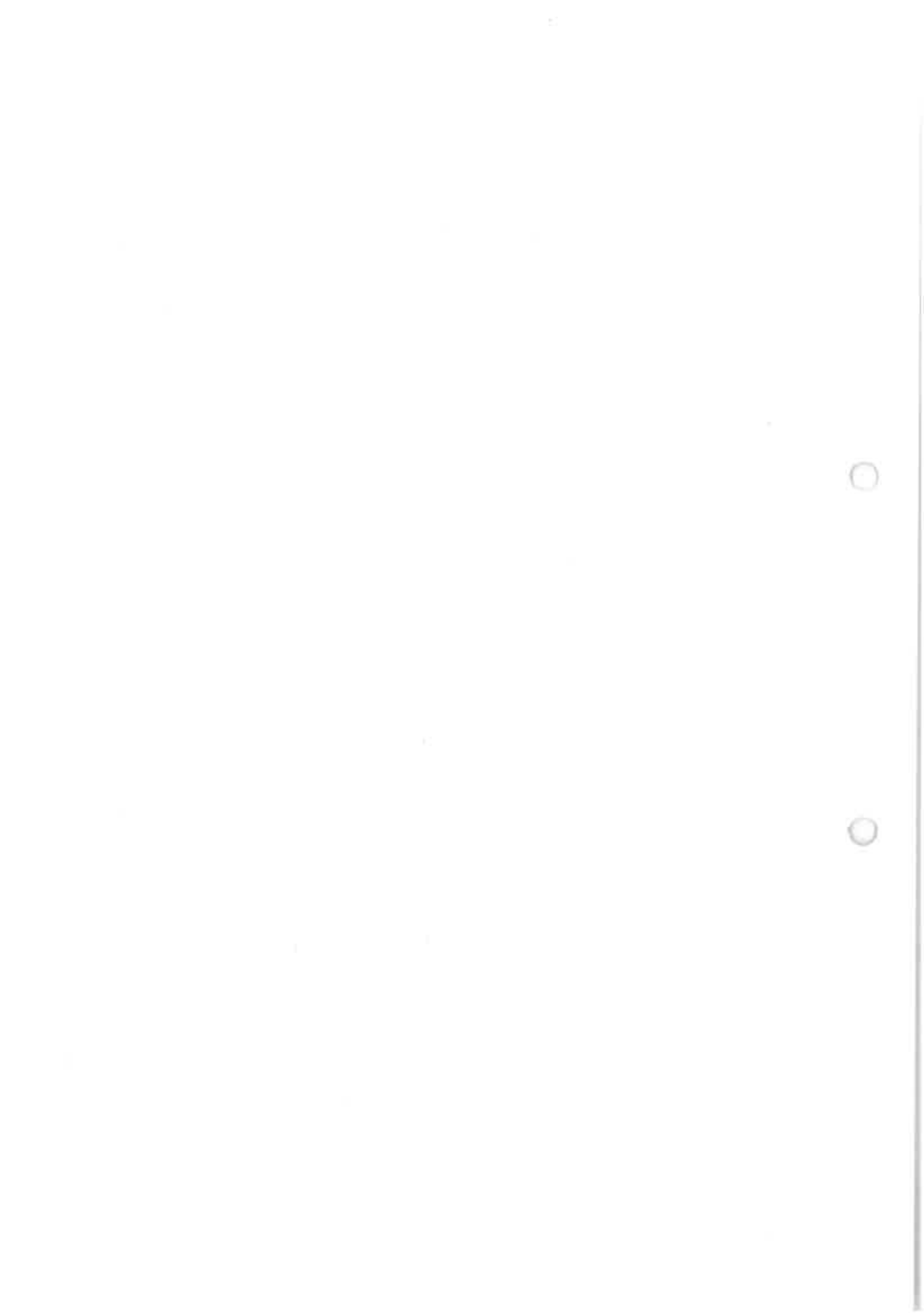
Imię Nazwisko:	Iryna Matiyenko
Stanowisko:	Iryna Matiyenko CZŁONKINI ZARZĄDKU LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
Podpis:	
Data i miejsce:	Warszawa, 10.09.2007

Imię Nazwisko:	Katarzyna Batko-Toluc
Stanowisko:	Katarzyna Batko-Toluc PREZESKA STOWARZYSZENIA LIDERÓW LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
Podpis:	
Data i miejsce:	10.09.2007

STOWARZYSZENIE LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
ul. Szpitalna 5/5
00-031 Warszawa
tel. 0-22 828 91-28 w. 152, fax 828 91 29

¹⁰ Osoba/y podpisująca/e oświadczenie musi/szają być do tego upoważniona/e oraz upoważnienie to musi być udokumentowane

hu
157
58

UMOWA O PARTNERSTWIE

Zawarta w dniu 1 września 2007

pomiędzy:

Stowarzyszeniem Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich (SLLGO), z siedzibą przy ul. Szpitalnej 5/5 w Warszawie reprezentowanym przez Katarzynę Batko-Tołuć, Prezeskę Zarządu i Irenę Matiyenko, Członkinię Zarządu

a

Stowarzyszeniem SZANSA z siedzibą przy ul. w Oświęcimiu reprezentowanym przez Teresę Bebak, Prezesa oraz Dariusza Kostera skarbnik.

zwanymi dalej także łącznie Partnerami, o następującej treści:

§1

Przedmiot i cel Partnerstwa

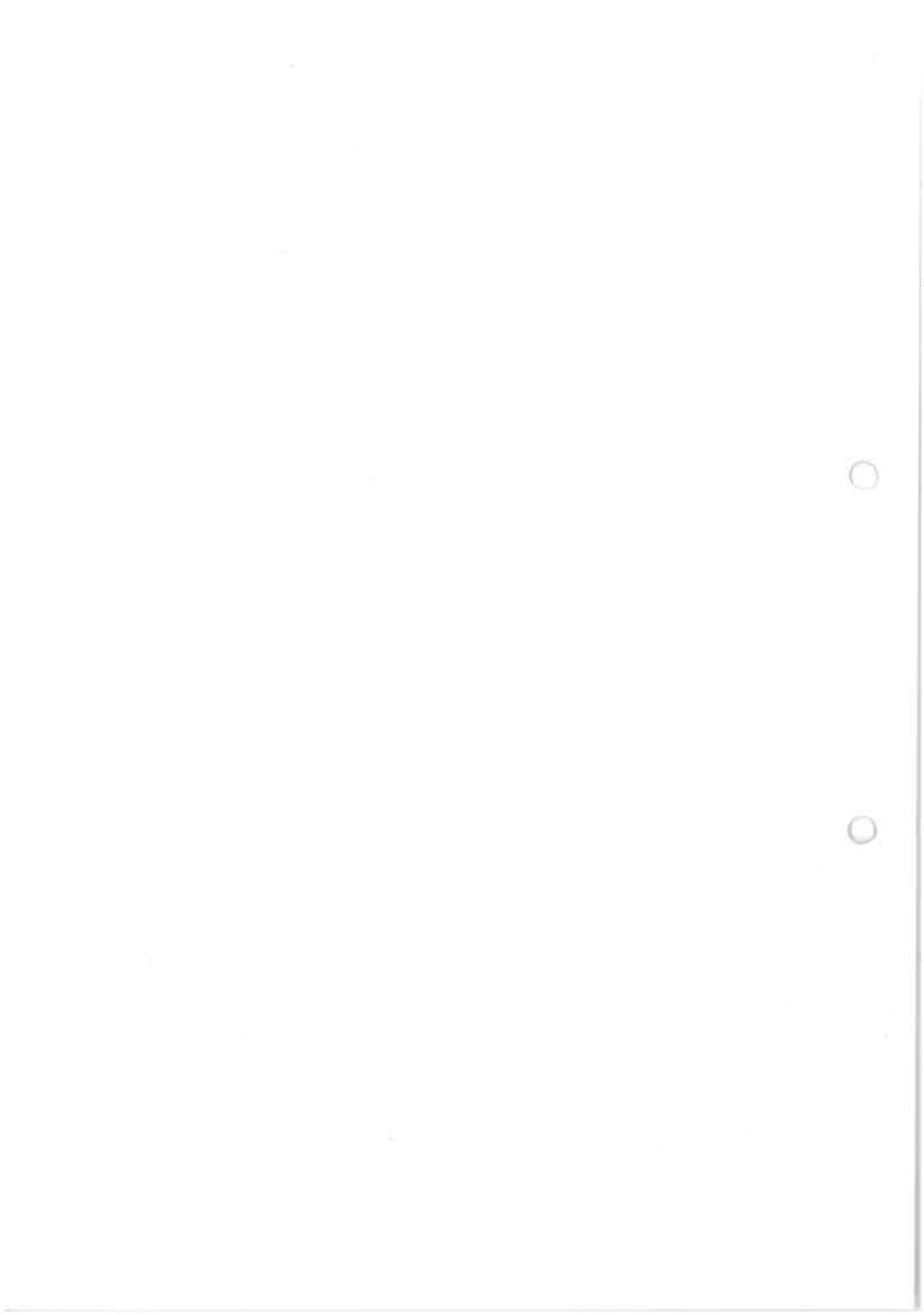
1. Partnerzy zawiązują Partnerstwo w celu przygotowania i realizacji projektu składanego do Fundacji Fundusz Współpracy, w odpowiedzi na konkurs nr 2005/017-488.01.01.01 – Środki Przejściowe 2005 „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych” – Schemat Grantowy (Projekt).

2. W skład Partnerstwa wchodzi:

- a) Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich z Warszawy,
- b) Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej BONA FIDES z Katowic,
- c) Stowarzyszenie SZANSA z Oświęcimia

3. Instytucją tworzącą Partnerstwo jest Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich, które w tym celu podpisze stosowne umowy z oboma partnerami. Treść umów znana będzie wszystkim partnerom.

Handwritten signature and initials in blue ink.

4. Przedmiot wspólnego działania Partnerów przy realizacji Projektu obejmuje w szczególności następujące czynności:

- a) Opracowanie koncepcji oraz założeń narzędzi monitoringu.
- b) Planowanie działań monitorujaco-rzeczniczych w ramach projektu.
- c) Planowanie i realizacja wspólnych działań informacyjnych.
- d) Ocena rezultatów osiąganych w projekcie.
- e) Przygotowanie wizyty studyjnej oraz uczestnictwo w niej.

§2

Podział zadań pomiędzy partnerów

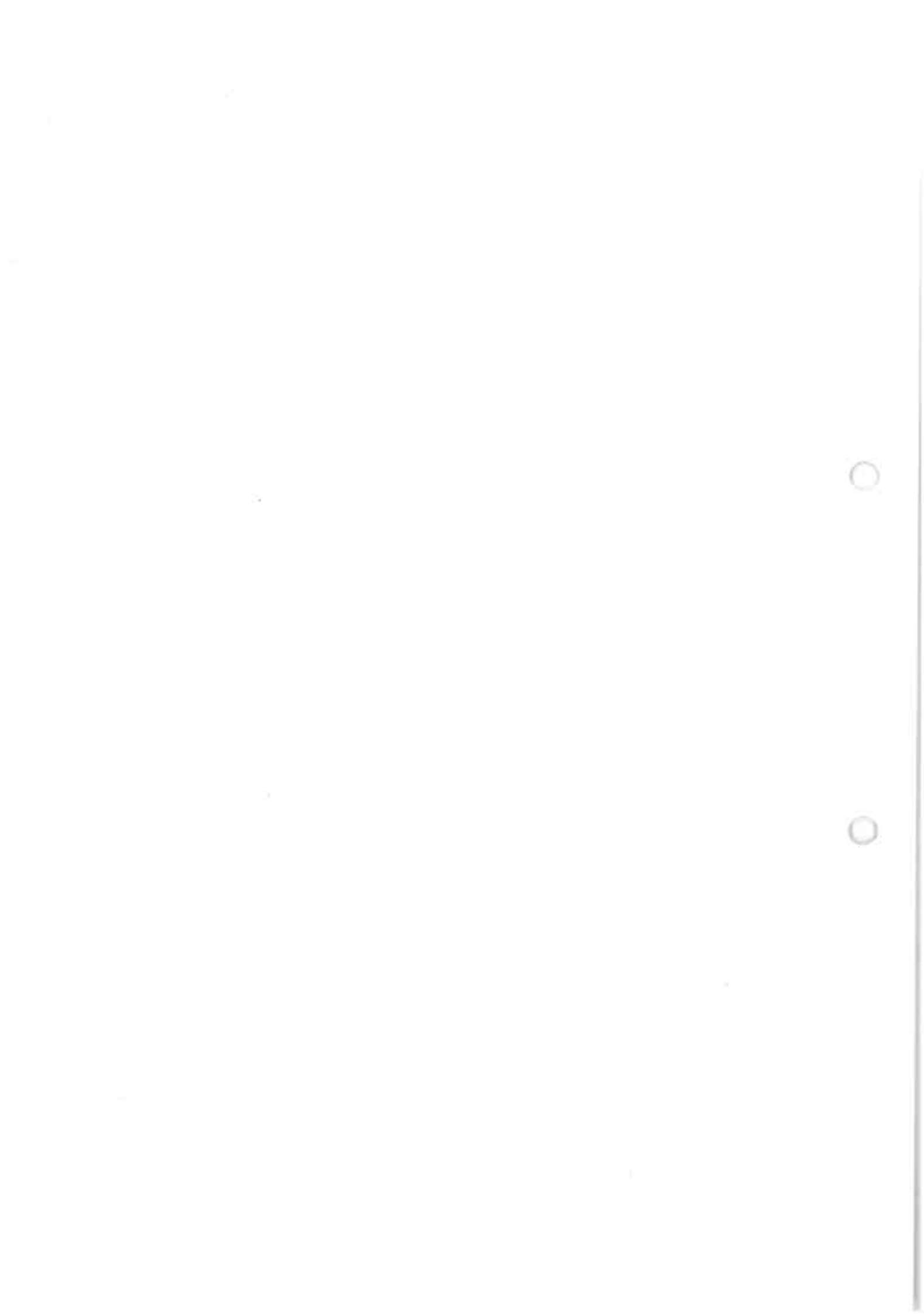
1. Do zadań Stowarzyszeniem Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich należeć będzie w szczególności:
 - a) Zarządzanie całością Projektu i kontaktowanie się ze sponsorami;
 - b) Organizowanie wydarzeń o charakterze ogólnopolskim – szkoleń i spotkań;
 - c) Przygotowanie narzędzi do realizacji monitoringu i analizy budżetów;
 - d) Prowadzenie strony internetowej Projektu;
 - e) Utrzymywanie kontaktów z koordynatorami działań lokalnych.
2. Do zadań Stowarzyszeniem SZANSA należeć będzie:
 - a) pilotażowe przeprowadzenie akcji badania potrzeb mieszkańców w Oświęcimiu;
 - b) pilotażowe testowanie strategii mobilizowania mieszkańców;
 - d) pilotażowa analiza budżetu pod kątem wydatkowania środków z budżetu miasta na zaspokajanie potrzeb młodzieży.

§3

Przewidywane koszty realizacji zadań przez Stowarzyszeniem SZANSA

1. Koszty osobowe w wysokości – 4000 euro przeliczone na złotówki wg. średnio miesięcznego kursu podawanego przez inforEuro w styczniu 2008
2. Koszty administracyjne w wysokości- 700 euro przeliczone jw.
3. Koszty sprzętu 1000 euro przeliczone jw.
3. W sumie koszty realizacji projektu przez Partnera wyniosą 5700 euro z czego wkład własny wyniesie 470 euro.

me
60

§4

Zarządzanie finansami w ramach Projektu.

1. Umowę finansową z Grantodawcą podpisuje Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich.
2. Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich przekazuje środki na realizację zadań Stowarzyszeniu SZANSA, o których mowa w § 2 ust. 2, ze środków zgromadzonych na subkoncie projektu.
3. Przekazanie środków, o których mowa w ust. 2 nastąpi na podstawie niniejszej umowy.
4. Wysokość zaliczki wynosić będzie 70% uzgodnionego dofinansowania;
5. Pozostałe 30% zostanie przekazane po zaakceptowaniu końcowego rozliczenia projektu i otrzymaniu zwrotu poniesionych kosztów przez Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich od Grantodawcy.
6. Dokumenty finansowe powinny być opisane w sposób jednoznacznie potwierdzający związek między poniesionym wydatkiem a zadaniem realizowanym w ramach Projektu, oraz powinny być zgodne z wymogami sposobu dokumentowania wydatków przekazanymi przez Grantodawcę.

§5

Sprawozdawczość

1. Sprawozdanie końcowe z realizacji projektu zostanie przedstawione Stowarzyszeniu Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich w ciągu 14 dni kalendarzowych od zakończenia realizacji projektu;
2. W razie konieczności Stowarzyszenia SZANSA prześle sprawozdanie w innym terminie.

§6

Monitoring i kontrola Projektu

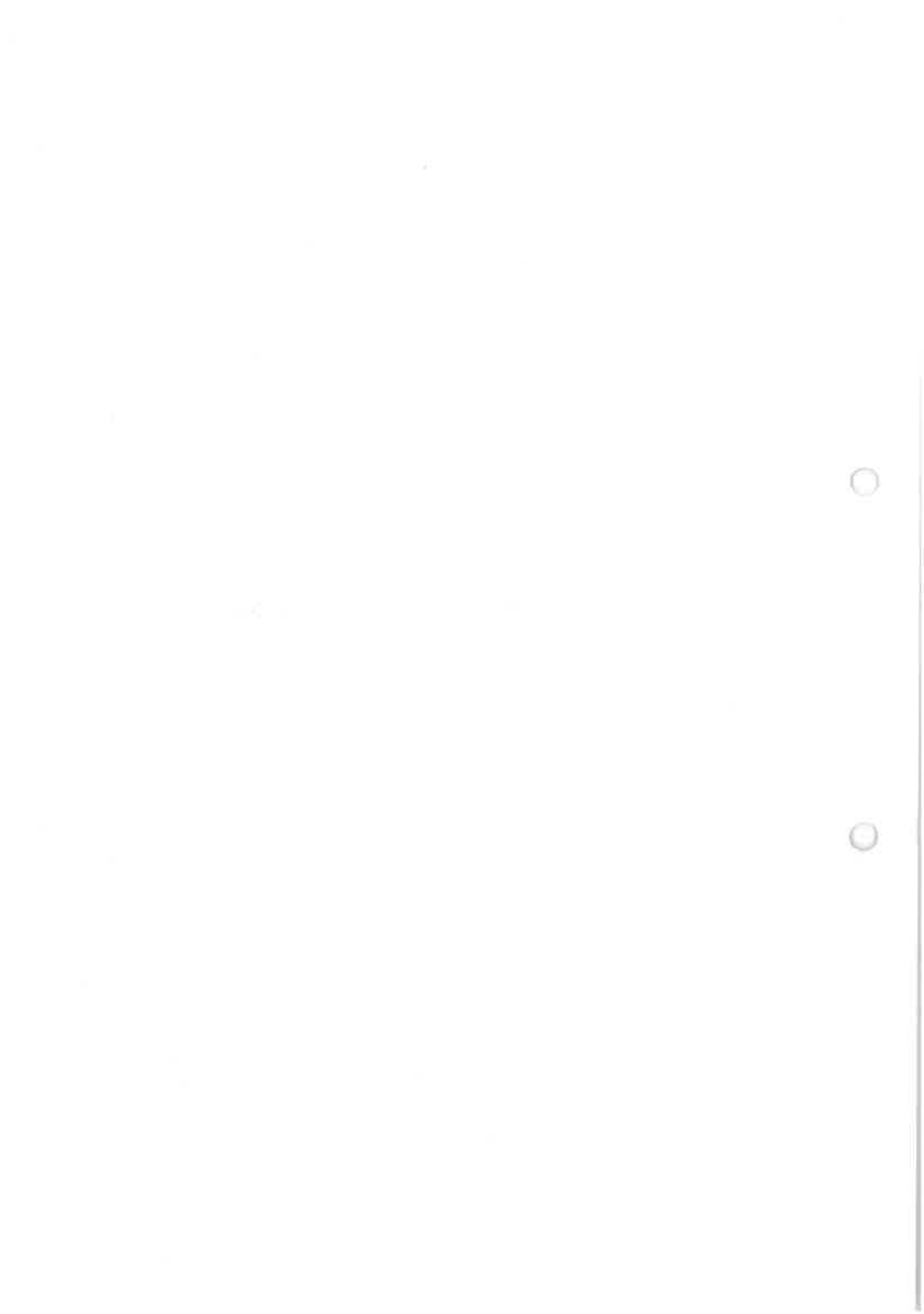
1. Partnerzy zobowiązują się na bieżąco monitorować prawidłowość realizacji Projektu.
2. Wnioski z realizacji kolejnych faz projektu będą prezentowane podczas spotkań Partnerów.
3. W razie potrzeby, Stowarzyszenie SZANSA udostępni dokumentację projektową przedstawiciel Grantodawcy

§7

Audyt

1. Wszelkie dokumenty dotyczące realizacji projektu muszą być przechowywane przez Stowarzyszenie SZANSA do 31 grudnia 2013 roku, w sposób zapewniający dostępność, poufność i bezpieczeństwo.

[Signature]
61

§8

Prawo właściwe dla umowy i rozstrzyganie sporów

1. Rozstrzyganie sporów będzie następować przez sąd polubowny na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Wyrok sądu polubownego ma moc wyroku sądowego, podobnie jak ugoda przed nim zawarta.
3. Jeżeli osiągnięcie kompromisu w kwestiach spornych okaże się niemożliwe, sądem właściwym do rozpoznawania sporów wynikających na tle niniejszej umowy lub w związku z nią będzie sąd miejscowo właściwy dla siedziby Stowarzyszenie Liderów, Lokalnych Grup Obywatelskich.

§9

Interpretacja i zmiany umowy

1. Wszelkie zmiany niniejszej umowy mogą nastąpić wyłącznie na piśmie podpisane przez umawiające się strony pod rygorem nieważności.
2. Propozycje zmian do niniejszej umowy może zgłosić każdy z Partnerów w każdym czasie.

§10

Czas obowiązywania umowy

1. Partnerstwo zawiązane jest w celu wykonania zadania wskazanego w § 1, nie dłużej jednak niż do 30 listopada 2007.
2. Niniejsza Umowa wygasa w przypadku nie uzyskania przez Partnerstwo dofinansowania dla Projektu, o którym mowa w § 1 ust. 1 niniejszej Umowy

§11

Postanowienia końcowe

1. W sprawach nieuregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.
2. Umowa zostaje sporządzona w 2 jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla ~~Iryna Matiyenko~~ ze stron.

~~CZŁONKINI ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH~~

Katarzyna Batko-Tołuc
[Signature]
PREZESKA STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

STOWARZYSZENIE „SZANSA”
32-600 Oświęcim, ul. Obozowa 31a
tel. 033/ 843-40-68
NIP 549-20-84-530 R: 357218700

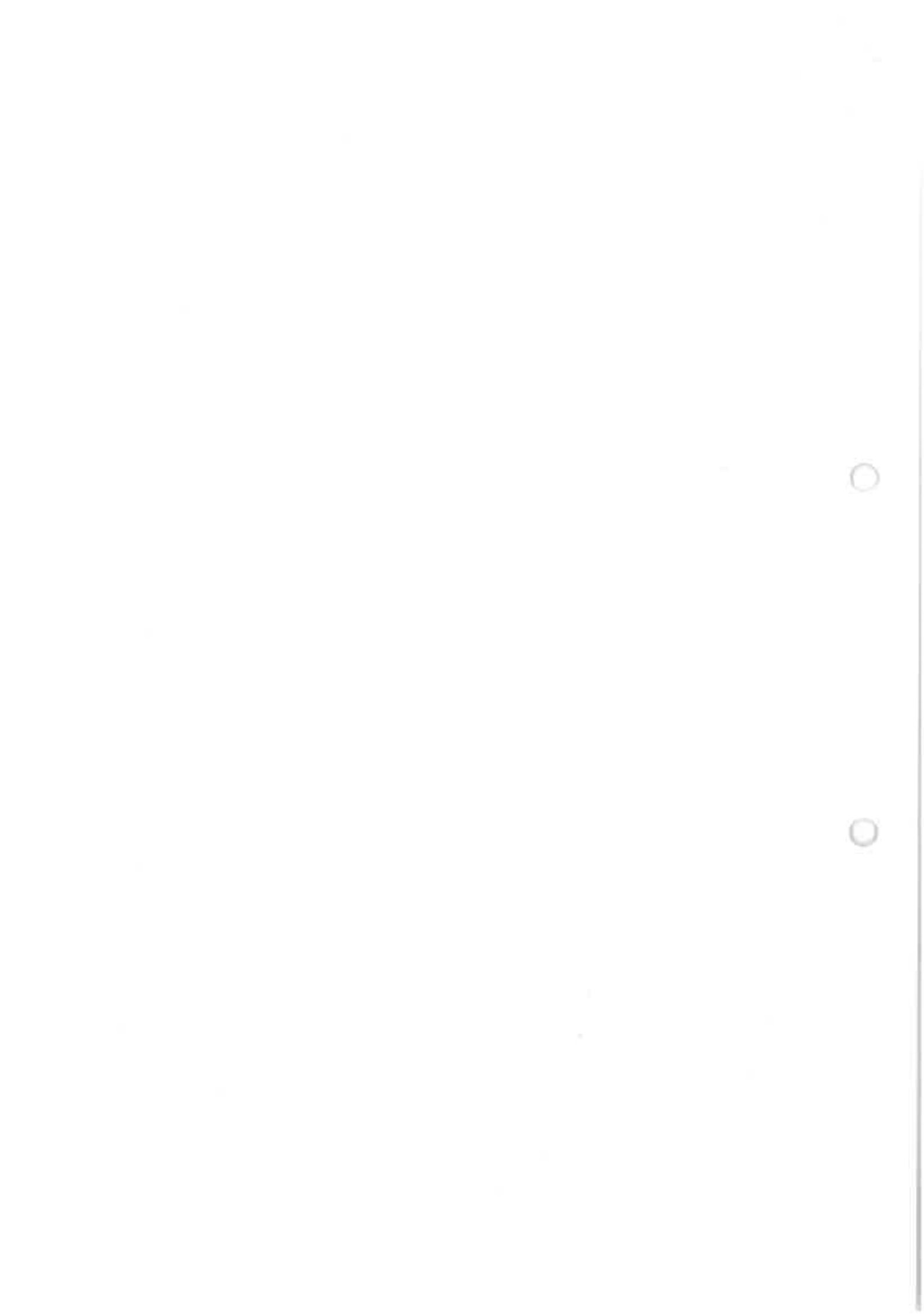
STOWARZYSZENIE LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
ul. Szpitalna 5/5
00-031 Warszawa
tel. 0-22 828 91-28 w. 152, fax 828 91 29

STOWARZYSZENIE „SZANSA”
w Oświęcimiu
PREZES ZARZĄDU
Teresa Hebak

SKARBNIK
Dariusz Koster

Iryna Matiyenko
[Signature]
CZŁONKINI ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

[Handwritten signature]
62

UMOWA O PARTNERSTWIE

Zawarta w dniu 3 września 2007

pomiędzy:

Stowarzyszeniem Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich (SLLGO), z siedzibą przy ul. Szpitalnej 5/5 w Warszawie reprezentowanym przez Katarzynę Batko-Tołuć, Prezeskę Zarządu i Irenę Matiyenko, Członkinię Zarządu

a

Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy BONA FIDES z siedzibą przy ul. Warszawskiej 19 w Katowicach reprezentowanym przez Grzegorza Wójkowskiego Prezesa Zarządu, wiceprezesa zarządu Daniela Demarczyka oraz Agatę Jagodę, skarbnik..

zwanymi dalej także łącznie Partnerami, o następującej treści:

§1

Przedmiot i cel Partnerstwa

1. Partnerzy zawiązują Partnerstwo w celu przygotowania i realizacji projektu składanego do Fundacji Fundusz Współpracy, w odpowiedzi na konkurs nr 2005/017-488.01.01.01 – Środki Przejściowe 2005 „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych” – Schemat Grantowy (Projekt).

2. W skład Partnerstwa wchodzi:

- a) Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich z Warszawy,
- b) Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy BONA FIDES z Katowic,
- c) Stowarzyszenie SZANSA z Oświęcimia

3. Instytucją tworzącą Partnerstwo jest Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich, które w tym celu podpisze stosowne umowy z oboma partnerami. Treść umów znana będzie wszystkim partnerom.

4. Przedmiot wspólnego działania Partnerów przy realizacji Projektu obejmuje w szczególności następujące czynności:

- a) Opracowanie koncepcji oraz założeń narzędzi monitoringu.

km
63

- b) Planowanie działań monitorujaco-rzeczniczych w ramach projektu.
- c) Planowanie i realizacja wspólnych działań informacyjnych.
- d) Ocena rezultatów osiąganych w projekcie.
- e) Przygotowanie wizyty studyjnej oraz uczestnictwo w niej.

§2

Podział zadań pomiędzy partnerów

1. Do zadań Stowarzyszeniem Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich należeć będzie w szczególności:
 - a) Zarządzanie całością Projektu i kontaktowanie się ze sponsorami;
 - b) Organizowanie wydarzeń o charakterze ogólnopolskim – szkoleń i spotkań;
 - c) Przygotowanie narzędzi do realizacji monitoringu i analizy budżetów;
 - d) Prowadzenie strony internetowej Projektu;
2. Do zadań Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy BONA FIDES należeć będzie:
 - a) pilotażowe przeprowadzenie akcji badania potrzeb mieszkańców w Katowicach;
 - b) pilotażowe testowanie strategii mobilizowania mieszkańców;
 - d) pilotażowa analiza budżetu pod kątem potrzeb młodzieży oraz monitoring zaplecza infrastrukturalnego poszczególnych dzielnic Katowic służącego dzieciom i młodzieży.

§3

Przewidywane koszty realizacji zadań przez Stowarzyszeniem Wzajemnej Pomocy BONA FIDES

1. Koszty osobowe w wysokości – 4800 euro.
2. Koszty administracyjne w wysokości- 1760 euro
3. Koszty sprzętu – 1000 euro
4. W sumie koszty realizacji projektu przez Partnera wyniosą 7560 z czego wkład własny wyniesie 1100 euro.

§4

Zarządzanie finansami w ramach Projektu.

1. Umowę finansową z Grantodawcą podpisuje Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich.

JK
64

2. Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich przekazuje środki na realizację zadań Stowarzyszeniu Wzajemnej Pomocy BONA FIDES, o których mowa w § 2 ust. 2, ze środków zgromadzonych na subkoncie projektu.
3. Przekazanie środków, o których mowa w ust. 2 nastąpi na podstawie niniejszej umowy.
4. Wysokość zaliczki wynosić będzie 70% uzgodnionego dofinansowania;
5. Pozostałe 30% zostanie przekazane po zaakceptowaniu końcowego rozliczenia projektu i otrzymaniu zwrotu poniesionych kosztów przez Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich od Grantodawcy.
6. Dokumenty finansowe powinny być opisane w sposób jednoznacznie potwierdzający związek między poniesionym wydatkiem a zadaniem realizowanym w ramach Projektu, oraz powinny być zgodne z wymogami sposobu dokumentowania wydatków przekazanymi przez Grantodawcę.

§5

Sprawozdawczość

1. Sprawozdanie końcowe z realizacji projektu zostanie przedstawione Stowarzyszeniu Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich w ciągu 14 dni kalendarzowych od zakończenia realizacji projektu;
2. W razie konieczności Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy BONA FIDES prześle sprawozdanie w innym terminie.

§6

Monitoring i kontrola Projektu

1. Partnerzy zobowiązują się na bieżąco monitorować prawidłowość realizacji Projektu.
2. Wnioski z realizacji kolejnych faz projektu będą prezentowane podczas spotkań Partnerów.
3. W razie potrzeby, Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy BONA FIDES udostępni dokumentację projektową przedstawiciel Grantodawcy

§7

Audyt

1. Wszelkie dokumenty dotyczące realizacji projektu muszą być przechowywane przez Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy BONA FIDES do 31 grudnia 2013 roku, w sposób zapewniający dostępność, poufność i bezpieczeństwo.
2. Na wniosek SLLGO, Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy BONA FIDES zobowiązuje się poddać kontroli i audytowi dokonywanym przez przedstawicieli Grantodawcy i inne uprawnione podmioty w zakresie prawidłowości realizacji projektu.

ju
65

§8

Prawo właściwe dla umowy i rozstrzyganie sporów

1. Rozstrzyganie sporów będzie następować przez sąd polubowny na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Wyrok sądu polubownego ma moc wyroku sądowego, podobnie jak ugoda przed nim zawarta.
3. Jeżeli osiągnięcie kompromisu w kwestiach spornych okaże się niemożliwe, sądem właściwym do rozpoznawania sporów wynikających na tle niniejszej umowy lub w związku z nią będzie sąd miejscowo właściwy dla siedziby Stowarzyszenie Liderów, Lokalnych Grup Obywatelskich.

§9

Interpretacja i zmiany umowy

1. Wszelkie zmiany niniejszej umowy mogą nastąpić wyłącznie na piśmie podpisane przez umawiające się strony pod rygorem nieważności.
2. Propozycje zmian do niniejszej umowy może zgłosić każdy z Partnerów w każdym czasie.

§10

Czas obowiązywania umowy

1. Partnerstwo zawiązane jest w celu wykonania zadania wskazanego w § 1, nie dłużej jednak niż do 30 listopada 2007.
2. Niniejsza Umowa wygasa w przypadku nie uzyskania przez Partnerstwo dofinansowania dla Projektu, o którym mowa w § 1 ust. 1 niniejszej Umowy

§11

Postanowienia końcowe

1. W sprawach nieuregulowanych niniejszą umową stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.
2. Umowa zostaje sporządzona w 2 jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron.

Katarzyna Batko-Tołuć

Katarzyna Batko-Tołuć
PREZESKA STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

Iryna Matiyenko

Iryna Matiyenko
CZŁONEK ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy

"BONA FIDES"

Przebieg Zarządu

Grzegorz Wojkowski
Grzegorz Wojkowski

A. Jagoda

Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy

"BONA FIDES"

40-009 KATOWICE

ul. Warszawska 19 (I piętro)

NIP: 954-245-97-74

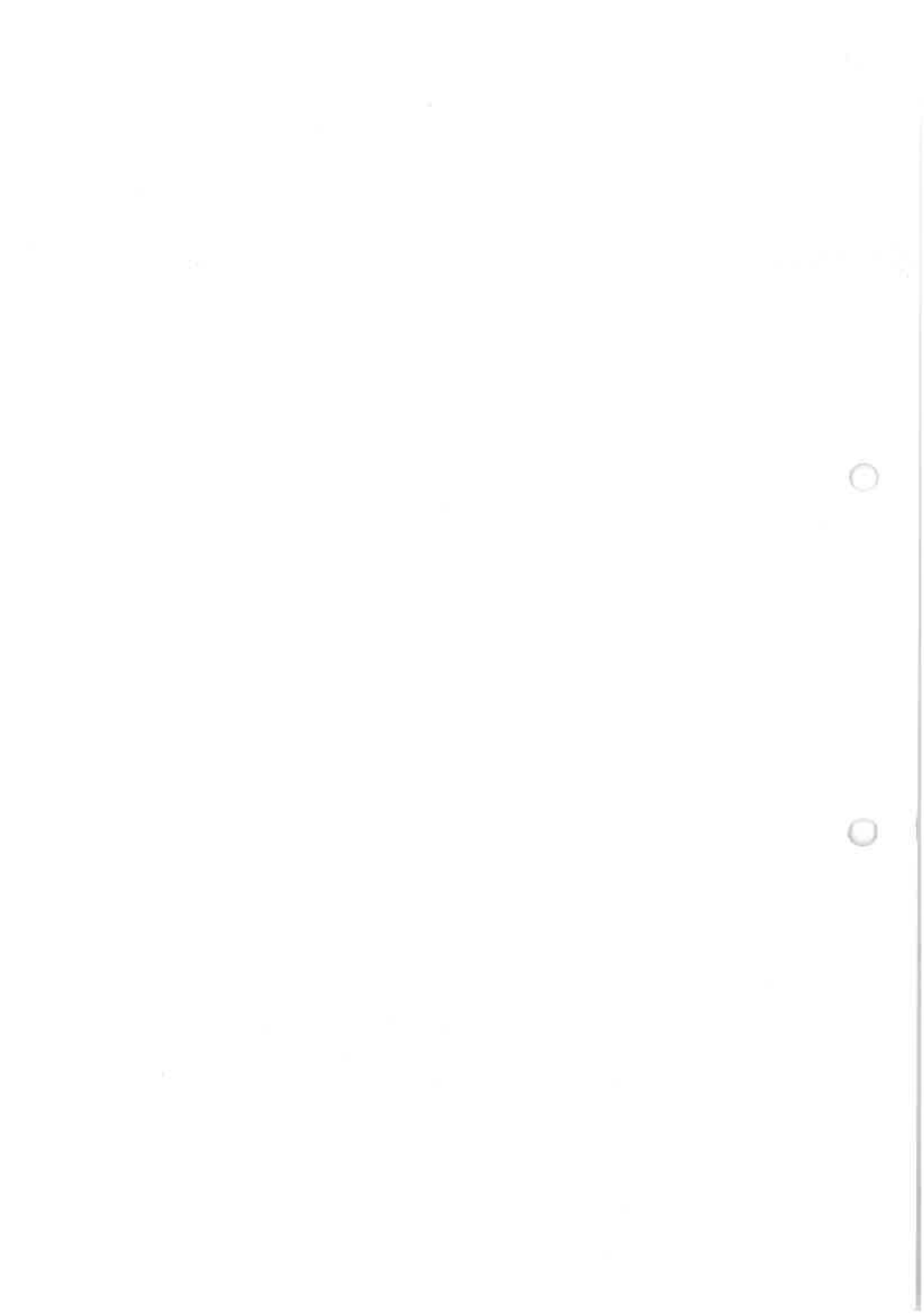
STOWARZYSZENIE LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

ul. Szpitalna 5/5

00-031 Warszawa

tel. 0-22 828 91-28 w. 152, fax 828 91 29

Janiel *Jenawczyk* *66*

Dariusz Kraszewski

e-mail: dariusz.kraszewski@lgo.pl telefon: +

Edukacja

2001-2007	<i>Studia w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski. Specjalizacja „Edukacja dla demokracji”</i>
-----------	--

Doświadczenie zawodowe

Wrzesień 2006 – obecnie	<i>Pracownik SLLGO. Projekty Pozarządowe centrum dostępu do informacji publicznej, „Laboratorium Monitoringu Budżetu”.</i>
Kwiecień 2007	<i>Szkolenie pt. "Historia i idea organizacji strażniczych - Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Łódzkiego, trener</i>
Kwiecień 2007	<i>Szkolenie pt. "Historia i idea organizacji strażniczych" Szkoła Inicjatyw Strażniczych - Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich w Warszawie, trener</i>
Od maja 2005-teraz	<i>Założyciel i członek Lokalnej Grupy Obywatelskiej – Svoboda Obywatelska Stanisławów. Realizator min. monitoringów „finansowania samorządowej kampanii wyborczej”, finansowania organizacji pozarządowych z budżetów samorządów.</i>
Od kwietnia 1999 do listopada 2000	<i>Pracownik biurowy w hurtowni materiałów elektrycznych ABM</i>
Od października 2005-do sierpnia 2006	<i>Wolontariusz w Stowarzyszeniu Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich.</i>

Ważniejsze szkolenia i konferencje

2007	<i>Szkolenie - „Highways to society” - organizowane przez LarCentrum. Ostersund-Szwecja.</i>
2007	<i>Rzecznictwo - szkolenie zorganizowane przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych, przeprowadzone przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego</i>
2006	<i>Szkolenie „Strażnicy budżetu- w jaki sposób obywatele mogą kontrolować publiczne pieniądze” -organizowane przez Fundację im. Stefana Batorego</i>
2006	<i>Szkolenie „ Local agenda and participatory budgeting. Approaches, methods, and instruments for qualified and successful citizens participations on local level - organizowane przez KATE and ACSUD. Walencja.</i>
2006	<i>Szkoła Animatorów Działań Lokalnych - organizowana przez Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich w Warszawie w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP</i>
2006	<i>Szkolenie „Projekt jako narzędzie zmiany” - organizowane przez Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP.</i>
2005	<i>Szkolenie „ Monitoring systemu współpracy pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi”- organizowane przez Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich.</i>
2005	<i>Szkolenie „Strategia skutecznego działania na rzecz interesu społecznego”- organizowane przez Helsińską Fundację Praw Człowieka.</i>

144
67

Ja, niżej podpisana potwierdzam swój udział w projekcie pt. Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic" jako koordynator projektu.

Data

04-09-2007

Podpis

Dariusz
Kroszeli

nu 68

Grzegorz Wójkowski

e-mail: grzegorz.wojkowski@lgo.pl telefon: +.

Edukacja

1998-2003	Studia magisterskie na Wydziale Socjologii Uniwersytetu Śląskiego
-----------	---

Doświadczenie zawodowe

Czerwiec 2005 - obecnie	Sąd Rejonowy w Katowicach – kurator społeczny.
Wrzesień 2004 - obecnie	Członek, a od 11.2006 Członek Zarządu <i>Stowarzyszenia Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich</i> – ogólnopolskiej organizacji strażniczej wspierającej aktywistów i aktywistki działających na poziomie lokalnym na rzecz przejrzystości.
Kwiecień 2004 - obecnie	Żołędziciel i lider Katowickiej Grupy Obywatelskiej (KGO) – lokalnej organizacji strażniczej działającej na rzecz przejrzystości życia publicznego na terenie woj. śląskiego. Koordynator licznych monitoringów realizowanych przez KGO m.in. wydatkowania środków publicznych na rzecz organizacji pozarządowych w Chorzowie (2005 r.) oraz współpracy miasta Katowice z mieszkańcami w procesie tworzenia budżetu (04.2007 - obecnie).
Grudzień 2003 - obecnie	Prezes Zarządu <i>Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy BONA FIDES</i> – organizacji pozarządowej, której celem działalności jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego, a przede wszystkim przejrzystość i uczciwość życia publicznego oraz wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży. Koordynator licznych projektów realizowanych przez Stowarzyszenie m.in. Programu Starszy Brat Starsza Siostra skierowanego do dzieci z rodzin ubogich i dysfunkcyjnych (09.2003 – 06.2007), Festiwalu Objazdowego „Prawa Człowieka w Filmie” Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w Katowicach (06.2006 – obecnie), „Przyjazny BIP” – monitoring stron BIP urzędów gmin z terenu woj. śląskiego (07.2007 – obecnie).
Wrzesień 2004 – czerwiec 2007	<i>Instytut Współpracy i Partnerstwa Lokalnego</i> - Koordynator Klubu Integracji Społecznej dla osób długotrwale bezrobotnych w Katowicach Zawodziu.
Maj 2005 – październik 2006	<i>Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich</i> – konsultant regionalny monitoringu realizowanego przez partnerów społecznych wspierającego Akcję Przejrzysta Polska na terenie woj. śląskiego (I edycja) oraz śląskiego i łódzkiego (II edycja).
Październik 2001 – maj 2004	<i>Stowarzyszenie Inicjatywa</i> – wolontariusz przy organizacji 3 edycji Festiwalu Filmów Kultowych organizowanego w Katowicach

Ważniejsze szkolenia i konferencje

2007	Wizyta studyjna do Stanów Zjednoczonych, której celem było podpatrywanie dobrych praktyk działania organizacji typu watch-dog
2006	Szkolenie trenerskie prowadzone przez Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych
2006	Szkoła Praw Człowieka – organizowana przez Helsińską Fundację Praw Człowieka
2005	Strategia działań monitoringowych i prowadzenia rzecznictwa interesów – organizowane przez Helsińską Fundację Praw Człowieka
2005	Wspieranie aktywnego i demokratycznego obywatelstwa poprzez trening z zakresu rozwiązywania konfliktów, Niemcy – organizowany przez RAA Brandenburg
2004	Szkoła Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego – organizowana przez Stowarzyszenie Szkoła Liderów
2004	Wspieranie aktywnego i demokratycznego obywatelstwa poprzez trening z zakresu

mu
69

	rozwiązywania konfliktów, Francja – organizowany przez Rectorat Academie de Rennes (05.2004) (03.2005),
2004	Szkolenie dla Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich - organizowany przez Program Przeciw Korupcji Fundacji im. S. Batorego

Ja, niżej podpisany potwierdzam swój udział w projekcie pt. „Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic” jako koordynator działań lokalnych w Katowicach.

Data

03.09.2007

Podpis

Grzegorz Wojkowski

70
Jm

Teresa Bebak

e-mail: _____

Edukacja

1990	Studia podyplomowe w zakresie organizacji i zarządzania - Politechnika Łódzka Filia w Bielsku - Białej
1975-1980	Studia magisterskie na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Doświadczenie zawodowe

lipiec 2007	Szkolenie pt. "Ku zmianie" w ramach cyklu szkoleń dla rzeczników lokalnych - Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Łódzkiego, trener
lipiec 2007	Szkolenie pt. "Ku zmianie" Szkoła Inicjatyw Strażniczych - Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich w Warszawie, trener
styczeń - czerwiec 2007	„Analiza polityk finansowych jednostek samorządu terytorialnego powiatów: bieruńsko-lędzkiego i oświęcimskiego” - projekt realizowany przez Fundację Inicjatyw Lokalnych i Oświatowych, przeprowadzenie części wywiadów, opracowanie artykułu do raportu
czerwiec 2006 - czerwiec 2007	Monitoring finansowania kampanii wyborczej kandydatów na prezydenta miasta Oświęcim, przeprowadzenie monitoringu, opracowanie raportu częściowego i końcowego
kwiecień - wrzesień 2006	Przejrzysta Polska 2006 - konsultant regionalny dla województw: małopolskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego
kwiecień 2005 - sierpień 2006	"Przejrzysty Samorząd - podnoszenie standardów wydatkowania środków publicznych" - organizacja działań w mieście Oświęcim, opracowanie raportu
marzec 2004	Debata "Przejrzystość - porozumienie - współpraca organizacji pozarządowych i samorząd", Oświęcim, organizator debaty
póździernik 2003 - obecnie	Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Oświęcim Oddział Rehabilitacji, psycholog
sierpień 2000 obecnie	Stowarzyszenie "Szansa" w Oświęcimiu, prezes
marzec 1995 - grudzień 2003	Międzyszkolna Świetlica Terapeutyczna w Oświęcimiu, psycholog, dyrektor
marzec 1995 - grudzień 1998	Ośrodek Adopcyjno - Opiekuńczy Bielsko - Biała, psycholog
maj 1989 - wrzesień 1995	Dom Pomocy Społecznej Bobrek, psycholog
grudzień 1992 - czerwiec 1995	Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Oświęcimiu, psycholog
listopad 1992- obecnie	Spółdzielnia Inwalidów "Simech" Oświęcim, psycholog
sierpień 1988 - grudzień 1990	RSW "Prasa - Książka - Ruch" PUPiK Katowice Oddział w Oświęcimiu, kierownik działu ekonomiczno - pracowniczego, p.o. dyrektora
wrzesień 1983 - sierpień 1984	Medyczne Studium Zawodowe w Oświęcimiu, kierownik internatu
lipiec 1968 - sierpień 1988	PZPS Chelmek, Zakład Garbarski w Oświęcimiu - księgowa, referent planowania, specjalista d/s bhp, kierownik działu spraw pracowniczych
lipiec 1966 - sierpień 1968	Zakład Automatyzacji i Mechanizacji Przemysłu Metali Nieżelaznych "ZAM" Kęty, referent ekonomiczny
listopad 1964 - czerwiec 1966	Zakłady Chemiczne Oświęcim, referent kadr

Stu
71

Ważniejsze szkolenia i konferencje

2007	Rzecznictwo - szkolenie zorganizowane przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych, przeprowadzone przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
2006	Szkoła Animatorów Działań Lokalnych - organizowana przez Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich w Warszawie w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Trenerów Organizacji Pozarządowych STOP
2001, 2006	Zarządzanie Finansami w Organizacjach Pozarządowych, zorganizowane przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
2005	Przygotowanie strategii promocyjnej - Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
2004	Szkolenie dla liderów grup lokalnych działających na rzecz przejrzystości, zorganizowane przez Program Przeciw Korupcji Fundacji im. Stefana Batorego.
1997	Studium Socjoterapii II-go stopnia - Woj. Ośrodek Metodyczny Bielsko - Biała
1996	Studium Socjoterapii I-go stopnia - Studio Psychologii Praktycznej Bielsko - Biała

Ja, niżej podpisana potwierdzam swój udział w projekcie pt. „Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic” jako koordynator dla działań lokalnych w Oświęcimiu.

Data 6.09 2007r.

Pospis *Teresa Bebeke*

72
mm

Narzędzie do monitorowania jawności i przejrzystości procedur budżetowych w samorządach gminnych i powiatowych: opracowania, realizacji oraz sprawozdania z realizacji, z uwzględnieniem uczestnictwa obywateli

(część opisowa)

1. Cel i zakres monitoringu budżetu JST

Celem monitoringu jest identyfikacja i ocena standardów stosowanych przez jednostki samorządu terytorialnego (JST) na potrzeby gospodarki środkami finansowymi, a także podjęcie działań zmierzających do zmiany standardów ocenionych jako niewystarczające bądź niskie lub ustanowienie nowych standardów. W szczególności interesują nas kwestie: **jawności i przejrzystości procedur** oraz uczestnictwa w nich obywateli (**partycypacji społecznej, obywatelskiej**).

Pojęcia

Jawność finansów publicznych oznacza „swobodny dostęp obywateli do informacji publicznej na temat zagadnień finansowych sektora publicznego (danych o gospodarce środkami publicznymi samorządu terytorialnego), w tym budżetu jednostki.”

Przejrzystość tej informacji „oznacza takie jej ujęcie – prezentację - pozwalającą na pełne, łatwe zrozumienie procesów finansowych prezentowanych w formie budżetu (czytelność).” I jest niezbędnym uzupełnieniem jawności.

Oba powyższe atrybuty w zakresie informacji finansowej JST odnoszą się do:

- projektów planów finansowych,
- decyzji finansowych,
- i sprawozdań z ich wykonania [Długosz 2007: 27].

„OECD – jak pisze Długosz - zaleca, by w celu poszerzenia jawności i uprzystępnienia obywatelom budżetu nie publikować wyłącznie ostateczną wersję budżetu ale także jego założenia, informacje prezentujące jego założenia, rezultaty jego wykonania itp., Podobne zalecenie dotyczy publikowania informacji na temat etapów procedury budżetowej, wskaźników przyjmowanych do przygotowania budżetu.” [Długosz 2007: 28].

Partycypacja społeczna oznacza zarówno „poznanie skłonności obywateli do chęci płacenia za świadczone usługi” takich, jak:

- usługi komunalne (zaopatrzeni w wodę, utrzymanie porządku i czystości, zaopatrzenie w energię),
- usługi transportowe i infrastruktury komunikacyjnej, za którą odpowiada gmina,
- usługi ochrony zdrowia i usługi socjalne,
- edukacja publiczna, kultura i kultura fizyczna,
- porządek publiczny i bezpieczeństwo,

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
IM. S. BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

ku
73

• infrastruktura gospodarcza, np. targowiska, hale targowe oraz obiekty użyteczności publicznej.
Ale także kontrolę procedur wydatkowania środków publicznych ograniczającą przypadki patologii w tym zakresie.

W ramach tak zarysowanego celu musimy odróżnić dwa typy działań: **nadzór i kontrolę**. Jak pisze Długosz „Nadzór nad realizacją zadań własnych dotyczy wyłącznie legalności. Kontrola gospodarności, rzetelności oraz celowości jest zadaniem społeczności lokalnej, jej organów, struktur, podmiotów społecznych i obywateli.” [Długosz 2007: 10].

W zakresie gospodarki finansami JST wyposażone są w dwa atrybuty: **władztwo finansowe i samodzielność finansową**.

Władztwo finansowe JST dotyczy:

- uchwalania budżetu JST,
- wydawania uchwał w sprawach podatkowych i finansowych,
- wydawanie decyzji w sprawach podatków i opłat,
- zawierania umów,
- udzielanie poręczeń i gwarancji
- zaciągania pożyczek i kredytów oraz emisji samorządowych papierów wartościowych (zwrotne źródła finansowania)."

Samodzielność finansowa JST polega na możliwości decydowania o przeznaczaniu posiadanych środków. Samodzielność może mieć charakter wydatkowy i dochodowy.

W tym pierwszym zakresie możliwa jest rezygnacja przez JST (na ustawowych, zróżnicowanych zasadach) z części dochodów jako instrumentu lokalnej polityki podatkowej. Organy stanowiące JST (rady gmin) są upoważnione do określania w drodze uchwały *zwolnień i ulg podatkowych* w podatkach i opłatach lokalnych:

- podatku od nieruchomości,
- podatku rolnym,
- podatku leśnym,
- podatku od środków transportowych,
- podatku od posiadania psów
- opłatach lokalnych: miejscowej, targowej i administracyjnej.

Ponadto JST swobodnie może kształtować wysokość takich dochodów, jak:

- poziom czynszów i dzierżawy, najmu, użytkowania wieczystego oraz sprzedaży skłników majątkowych gminy (w tym nieruchomości),
- cennika usług komunalnych, których ustalenie leży gestii JST,
- pozycji kredyty zaciągane przez JST,
- udzielane poręczenia i gwarancje.

Partycypacja obywatelska w tym obszarze spełnia kryterium celowości.

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

fax: (022) 828 91 29

2

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

Natomiast w tym drugim zakresie JST samodzielnie rozstrzyga sposób realizacji zadań nieobligatoryjnych, a zatem wydatków:

- na cele inwestycyjne, związane często z zaciąganiem kredytu przez samorząd,
- bieżących (zwłaszcza płac i pochodnych),
- ze środków bezzwrotnych z pomocy zagranicznej,
- dotacji dla podmiotów wykonujących zadania publiczne, nie nastawionych na zysk (organizacje pozarządowe),
- zakupu usług [Długosz 2007: 11-18].

Wydatkowanie środków z budżetu danej JST dokonuje się w ramach **cyklu budżetowego**, czyli kolejnych działań „władz publicznych dotyczących budżetu jako instrumentu realizacji celów publicznych i planu finansowego obejmującego następujące etapy tworzenia budżetu”:

- (1) przyjęcie danych ekonomicznych do budżetu na rok następny i określenie podstawowych paramentów usług publicznych świadczonych z budżetu,
- (2) opracowywanie planów rzeczowych zadań realizowanych ze środków budżetu (w tym zadań nowych oraz projekty planów dochodów i wydatków, w tym programów inwestycyjnych i wieloletnich oraz oszacowanie ich skutków finansowych wraz z uzasadnieniem,
- (3) wstępny podział kwot dochodów i wydatków na poszczególne zadania oraz określenie limitów tych wydatków,
- (4) przygotowanie budżetów poszczególnych zadań lub wydziałów w ramach obowiązujących ram prawno-finansowych,
- (5) przygotowanie projektu budżetu JST i przedłożenie go zarządowi do akceptacji,
- (6) dyskusja zarządu i jego decyzja dotycząca projektu uchwały budżetowej,
- (7) prace rady nad budżetem, w tym prace jej komisji problemowych,
- (8) uchwała budżetowa rady,
- (9) układ wykonawczy budżetu przygotowany przez organ wykonawczy,
- (10) proces wykonywania budżetu,
- (11) ocena wykonania zadań budżetowych w ciągu roku i sformułowanie wniosków na kolejny cykl budżetowy – zarówno formalna (absolutorium), jak merytoryczna (stopień wykonania zadań na jakościowo zadawalającym poziomie).” [Długosz 2007: 21-22].

Z punktu widzenia partycypacji społecznej istotne są następujące etapy cyklu: (1), (2), (6), (7), (10) i (11).

Jednak warto pamiętać, że „W trakcie prac nad budżetem żaden przepis nie obliguje formalnie ani organu wykonawczego ani rady do poddawania projektu budżetu opiniowaniu czy też konsultacjom społecznym. Jednocześnie też żaden przepis tego nie zabrania.” [Długosz 2007: 28].

W szczególności udział obywateli powinien być zagwarantowanych przy opracowywaniu tak ważnych z punktu widzenia całej wspólnoty, jak i poszczególnych jej członków dokumentów, jak:

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

fax: (022) 828 91 29

3

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

SLGO
75

- plan rozwoju lub strategia rozwoju, w tym celów i zadań inwestycyjnych,
- plan zagospodarowania przestrzennego,
- ustalenie sieci szkół,
- program rozwiązywania problemów społecznych,
- program współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- program ochrony środowiska [Długosz 2007: 39].

Podsumowanie

Celem Laboratorium Monitoringu Budżetowego (LMB) jest:

Po pierwsze, zbadanie:

- w jakim stopniu obywatele są informowani o gospodarowaniu finansami przez władze samorządowe,
- istnienia i jakości procedur gospodarowania środkami z budżetów JST w wybranych obszarach przychodów i wydatków;
- identyfikacja oraz wykorzystywania w praktyce instrumentów kontroli procedur budżetowych.

Po drugie, zainicjowanie działań – tam, gdzie badanie wskaże taką konieczność – mających na celu wprowadzenie istotnych zmian, które będą polegać na:

- opracowaniu i wdrożeniu sprawnego, powszechnego i interaktywnego systemu informowania obywateli;
- ustanowienia i wdrożenia kompletnych, wysokiej jakości oraz funkcjonalnych standardów gospodarowania środkami publicznymi przez władze i administrację JST w wybranych obszarach;
- ustanowienia i wdrożenia mechanizmów kontroli funkcjonowania tych procedur przez obywateli.

2. Metoda

Działania będą prowadzone przy zastosowaniu metody monitoringu, która pozwala zarówno poznawać interesującą nas rzeczywistość, ale przede wszystkim wprowadzać do niej zmiany, tam gdzie to niezbędne i uzasadnione. Metoda monitoringu składa się z kilku kroków.

Krok pierwszy

Precyzyjne określenie obszaru monitoringu, czyli odpowiedź na pytania:

- Kogo?

Funkcjonowanie jakiej instytucji publicznej monitorujemy?

(władze i administracja powiatu, gminy, jednostka pomocnicza, jednostka organizacyjna, zakład komunalny, gospodarstwo pomocnicze i inne podmioty)

W ramach LMB monitorujemy władze i administrację JST (rady gminne/ miejskie, wójta/burmistrza/prezydenta miasta/urząd gminy/miasta).

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

4

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

• Co?

Jakie obszary funkcjonowania wybranej instytucji publicznej monitorujemy?

(dostęp do informacji publicznej, współpraca z organizacjami pozarządowymi, decyzje administracyjne w sprawie ulg i zwolnień podatkowych, procedury przetargowe i inne)

W ramach LMB monitorujemy:

- dostęp do informacji publicznej – możliwość uzyskania żądanej informacji oraz jej zrozumienia,
- procedury związane z udzielaniem ulg i zwolnień,
- procedury konsultacji społecznych,
- procedury przyznawania dotacji organizacjom pozarządowym,
- procedury wprowadzania zmian do budżetu,
- faktyczny przebieg konsultacji społecznych.

• W jakim okresie?

Jaki jest horyzont czasowy funkcjonowania wybranej instytucji publicznej podlegający monitoringowi?

(kadencja, okres obowiązywania Strategii rozwoju, od ostatniego monitoringu, ostatnich pięć lat, bieżący rok i inne)

W ramach LMB monitorujemy funkcjonowanie badanej instytucji (wybranej JST) w roku 2006.

• W jakim celu?

Jakiemu celowi służy prowadzony monitoring?

(poinformowanie opinii publicznej o stanie funkcjonowania danej instytucji, zainicjowanie procesu zmian)

Monitoring w ramach LMB ma na celu zdiagnozowanie oraz ewentualną poprawę funkcjonowania badanych instytucji (wybranych JST) w zakresie informowania mieszkańców o gospodarowaniu finansami (podniesienie standardów przejrzystości i jawności finansów publicznych) oraz prowadzenia dialogu z lokalną społecznością poprzez organizowanie cyklicznych konsultacji budżetowych.

Odpowiedź na powyższe pytania, a w szczególności identyfikacja ograniczeń z nimi związanych, pozwoli uniknąć szeregu problemów i rozczarowań („rozrastający się obiekt”, „skłonność do łapanie wielu srok na raz”, „rozmywający się cel”, „nietrafne obserwacje i wnioski”, „za małe siły na te zamiary”).

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152

fax: (022) 828 91 29

5

FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

16
77

Krok drugi

Wybór metody i przygotowanie narzędzia, czyli odpowiedź na pytanie:

- Jak?

Zastosowanie jakich metod i technik prowadzenia monitoringu pozwoli zebrać dane najbardziej trafnie odzwierciedlające funkcjonowanie badanego podmiotu?

(kwerenda dokumentów oficjalnych, lokalnych mediów, wywiady z informatorami, ankiety na próbach losowych, eksperymenty, prowokacje, wizje lokalne, obserwacja uczestnicząca i inne)

W ramach LMB stosowana będzie: kwerenda dokumentów oficjalnych oraz wywiady z informatorami.

- Jak długo?

W jakim czasie jest możliwe/ konieczne wykonanie monitoringu?

(czas realizacji może być uzależniony od kalendarza funkcjonowania badanych podmiotów, np. kadencja w przypadku władz, cyklicznie składane raporty, sprawozdania, czy zawierane porozumienia, ustanawiane programy, konieczność badania o charakterze interwencyjnym)

Monitoring w ramach LMB będzie realizowany w okresie od 5 kwietnia do 25 czerwca br.

- Jakimi siłami?

Jakie zasoby są niezbędne do wykonania monitoringu?

(kadry – liczba osób o określonych kompetencjach, zasoby finansowe – zakup niezbędnych usług i materiałów, organizacyjne – umiejętność planowania, koordynacji wykonania monitoringu)

- Jak zaprezentować wyniki?

Jak i komu zostaną zaprezentowane wyniki monitoringu?

(prezentacja publiczna na konferencji, publikacja na stronach internetowych, wysyłka do prasy, wysyłka e-mail i inne)

Sposoby prezentacji wyników monitoringu w ramach LMB zostaną wypracowane na II sesji szkoleniowej (przełom czerwca i lipca).

Krok trzeci

Wykonanie monitoringu, czyli realizacja działań zmierzających do zebrania wiarygodnych i wystarczających danych, ich opracowania wraz ze sformułowaniem wniosków oraz propozycji zmian.

- Jawność i legalność

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152

fax: (022) 828 91 29

6

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

Monitoring to działanie prowadzone jawnie z wykorzystaniem umocowanych w obowiązujących porządku prawnym możliwości.

Spełnieniem tych standardów jest powiadomienie wszystkich zainteresowanych, czyli zarówno monitorowanych, jak i lokalną społeczność, o przystąpieniu do monitoringu, jego zakresie i celu.

(pismo do monitorowanej instytucji, informacja w lokalnych mediach, na tablicach ogłoszeń, własnej stronie internetowej lub stronach internetowych odwiedzanych przez mieszkańców)

- Wykonanie monitoringu

Zgromadzenie danych niezbędnych do zbadania funkcjonowania monitorowanej instytucji przy użyciu narzędzi.

(zebranie oficjalnych dokumentów, materiałów prasowych, przeprowadzenie wywiadów i ankiet i inne działania)

Opracowanie zgromadzonych danych do postaci umożliwiającej ich analizę.

(porządkowanie, zestawienie w bazach, wypełnienie kwestionariuszy i inne działania)

Analiza i opracowanie raportu wraz z wnioskami i zaleceniami.

Krok czwarty

- Prezentacja wyników monitoringu

Spełnieniem standardów jawność oraz prawdziwość jest publiczna prezentacja wyników monitoringu.

Przed zamknięciem raportu konieczne jest udostępnienie jego wstępnej wersji monitorowanym, aby mieli możliwość ustosunkować się do niego i wprowadzić korekty.

(przesłanie wersji raportu z prośbą o zapoznanie się, skomentowanie, usunięcie błędów w określonym terminie – unikać terminów „na wczoraj” czy „za pięć dwunasta”).

Prezentacja wyników powinna umożliwić zapoznanie się z wynikami monitoringu wszystkim zainteresowanym.

(krótka relacja prasowa, konferencja, mailing do określonych środowisk, umieszczenie na własnej stronie internetowej, na stronach odwiedzanych przez mieszkańców, wydruk, przygotowanie ulotek i inne).

Krok piąty

Zainicjowanie działań mających na celu – o ile jest to konieczne – wprowadzenie zmian w funkcjonowaniu instytucji publicznej.

- utworzenie konsorcjum na rzecz zmiany.

(składającego się z przedstawicieli różnych środowisk, w tym także monitorowanego)

Pracę nad konsorcjum należy rozpocząć już w trakcie

- wypracowanie nowych rozwiązań (standardów)
- działania na rzecz wdrożenia przez monitorowane instytucje tych rozwiązań.

Działania na rzecz społecznej kontroli funkcjonowania instytucji publicznych.

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

7

**FUNDACJA
IM. STEFANA
BATOREGO**

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

*slu
78*

3 Obszary do badania

W ramach Laboratorium Monitoringu Budżetowego monitoringiem zostaną objęte następujące obszary problemowe procedur budżetowych badanych JST:

- **Istnienie i legalność procedur**

Czy zostały opracowane i wdrożone w sposób przejęty w danej JST odpowiednie procedury?

Czy przyjęte i stosowane w danej JST procedury są zgodne z obowiązującymi normami prawa?

- **Jakość procedur**

Czy przyjęte i stosowane procedury regulują wszystkie fazy procedury budżetowania?

Czy przyjęte i stosowane procedury opisują wszystkie elementy procedury budżetowania?

Czy przyjęte i stosowane procedury umożliwiają bieżące monitorowanie przebiegu zarówno każdej z faz czy elementu, jak i całości procedury budżetowania?

Czy przyjęte i stosowane procedury zapewniają efektywność procedury budżetowania?

Czy przyjęte i stosowane procedury ograniczają możliwości wystąpienia różnorodnych dysfunkcji i patologii, w tym szczególnie zjawisk korupcyjnych?

Czy przyjęte procedury dopuszczają uczestnictwo mieszkańców w procesie tworzenia budżetu?

- **Praktyczne zastosowanie ustanowionych i wdrożonych procedur**

Jaki jest stopień przestrzegania przyjętych i wdrożonych procedur przez zobowiązane do tego podmioty?

Jaki jest zakres stosowania regulacji (wykrywanie tzw. martwych regulacji)?

Czy spełniają oczekiwania aktorów społecznych?

Czy spełniają funkcje, dla których zostały przyjęte?

- **Efekty stosowania ustanowionych procedur**

Czy stosowane procedury umożliwiają każdemu kogo to interesuje zrozumienie gospodarki finansami danej JST?

Czy stosowane procedury skutkują lepszym wykorzystaniem środków publicznych?

Czy decyzje w zakresie gospodarki finansami są korzystne dla lokalnej społeczności?

Na potrzeby niniejszego projektu badaniu zostaną poddane następujące procedury procesu budżetowego i funkcjonowania JST:

- **Ogólnoustrojowe**

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

Procedura informowania mieszkańców o ważnych sprawach dla życia lokalnej wspólnoty wraz z Biuletynem Informacji Publicznej

Harmonogram pracy organów stanowiących – rady i jej komisji

- **Procedury budżetowania**

Procedura tworzenia budżetu

Zwolnienia i ulgi z podatków i opłat lokalnych

Zmiany w budżecie gminy w trakcie roku budżetowego

Przetargi

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Diagnoza problemów społecznych

4. Źródła danych

W ramach Laboratorium Monitoringu Budżetu wykorzystywane będą następujące źródła danych:

- dokumenty oficjalne monitorowanej JST: uchwały i projekty uchwał, protokoły, regulaminy, sprawozdania, notatki i inne – zarówno w wersji papierowej, jak i elektroniczne zamieszczane w BIP;
- informacje medialne – teksty publikowane w mediach tradycyjnych i elektronicznych;
- opinie pozyskiwane w trakcie wywiadów z wybranymi respondentami.

5. Zasady dokumentacji monitoringu

Lista dokumentów urzędowych i innych (np. relacji prasowych) odnoszących się do danego zagadnienia wraz z pełną informacją (Uchwała Rady Miasta z dnia, numer, w sprawie budżetu gminy, za: WWW.adresstrony.ug wraz z datą wizyty na stronie)

Krótki opis założeń badanej procedury, mechanizmu, instrumentu na podstawie dokumentów urzędowych (w punktach).

Krótką oceną założeń badanej procedury, mechanizmu, instrumentu wynikających z dokumentów urzędowych (mocne i słabe strony w punktach: kompleksowość, zrozumiałość, przejrzystość, funkcjonalność, efektywność).

Krótką oceną funkcjonowania badanej procedury, mechanizmu, instrumentu na podstawie własnych obserwacji czynionych w trakcie realizacji monitoringu oraz opinii informatorów (jak w punkcie 3).

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

9

**FUNDACJA
IM. S. BATOREGO**

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

81

82 km

Procedura	Dokumenty ¹	Założenia ²	Ocena ³	
			Dokumenty ⁴	Funkcjonowanie ⁵
1. Procedura informowania mieszkańców o ważnych sprawach dla życia lokalnej wspólnoty Instytucje publiczne informują na wiele różnych sposobów mieszkańców o ważnych dla życia lokalnej publiczności sprawach. Każdy kogo to zainteresuje może w dogodny dla siebie sposób zapoznać się z informacjami na temat ważnych dla lokalnej społeczności spraw.				
1.1 Procedura informowania mieszkańców o ważnych sprawach. Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura informowania mieszkańców o ważnych sprawach? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć jak informuje się mieszkańców o ważnych dla społeczności sprawach?	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu wykonawczego Regulamin Inne	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	1) Procedura jest kompletna. (wskazać brakujące elementy) 2) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak informuje się społeczność lokalną. 3) Procedura umożliwia/uniemożliwia skuteczne poinformowanie	1) Procedura jest łatwa/trudno/niedostępna⁶. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z proce-

1 Lista dokumentów urzędowych i innych (np. relacji prasowych) odnoszących się do danego zagadnienia wraz z pełną informacją (Uchwała Rady Miasta z dnia , numer, w sprawie budżetu gminy, za: WWW.adresstrony.ug)

2 Krótki opis założeń badanej procedury, mechanizmu, instrumentu na podstawie dokumentu urzędowego (w punktach).

3 **Dokonujemy oceny istniejących, zidentyfikowanych i opisanych procedur!**

4 Krótka (własna) ocena założeń badanej procedury, mechanizmu, instrumentu wynikających z dokumentu urzędowego (mocne i słabe strony w punktach: kompletność, zrozumiałość, przejrzystość, funkcjonalność, efektywność).

5 Krótka ocena funkcjonowania badanej procedury, mechanizmu, instrumentu na podstawie własnych obserwacji czynionych w trakcie realizacji monitoringu oraz opinii informatorów (jak w punkcie 3).

6 Stwierdzenie „niedostępna” nie jest równoznaczne z „brak”.

sligo
2110

FUNDACJA
BATOREGO

10

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

Czy procedura pozwala skutecznie poinformować mieszkańców o ważnych dla nich sprawach?				mieszkańców o ich sprawach. Uzasadnienie.	durą dowie się jak informuje się społeczność lokalną. 4) Procedura umożliwia/uniemożliwia skuteczne poinformowanie mieszkańców o ich sprawach. Uzasadnienie.
1.2 Instrumenty informowania mieszkańców o ważnych sprawach Sprawdzamy istnienie i funkcjonowanie następujących instrumentów:	-----	Są (opis)/nie ma Wymień i opisz stosowane instrumenty.			Ocena użyteczności stosowanych instrumentów.
1.3 Procedura wzajemnego informowania się z różnymi środowiskami (organizacje pozarządowe, biznes) Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura informowania mieszkańców o ważnych sprawach? Czy procedura jest łatwo dostępna?	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu wykonawczego Regulamin	Jest (opis)/nie ma Wymień i opisz elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.		1) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak różne środowiska lokalne wymieniają	1) Procedura jest łatwo/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy

siłgo
2110

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
INSTYTUT
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego
Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejęciowe
PL2004/016-829.01.02

Czy procedura pozwala zrozumieć jak lokalne środowiska wymieniają się informacjami? Czy procedura pozwala skutecznie wymieniać się informacjami przez różne środowiska?	Inne			się informacjami. 4) Procedura umożliwia/niemożliwia skutecznie wzajemnie wymieniać się informacjami przez różne środowiska. Uzasadnienie.	kto się zapozna z procedurą dowie się jak różne środowiska lokalne wymieniają się informacjami. 4) Procedura umożliwia/niemożliwia skutecznie wzajemnie wymieniać się informacjami przez różne środowiska. Uzasadnienie.
1.4 Instrumenty wzajemnego informowania się z różnymi środowiskami (organizacje porządkowe, biznes) Sprawdzone istnienie i funkcjonowanie następujących instrumentów: • Interaktywna strona internetowa, • wspólne wydawnictwa, • skrzynki na uwagi, • spotkania robocze, • konsultacje	-----	Są (opis)/nie ma Wymienić i opisać stosowane instrumenty.	-----	-----	Ocena użyteczności stosowanych instrumentów.

12

sligo
2110

FUNDACJA
BATOREGO

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

Unii Europejskiej

Procedura	Dokumenty	Założenia	Ocena	
			Dokumenty	Funkcjonowanie
2. Procedura pozyskiwania opinii mieszkańców na temat ważnych spraw dla życia lokalnej wspólnoty				

sligo
21130

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego
Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

85

Instytucje publiczne pozyskują na wiele różnych sposobów informacje od mieszkańców na temat ważnych dla życia lokalnej publiczności spraw. Każdy kto zechce może w dogodny dla siebie sposób przekazać informacje, uwagi i komentarze na temat ważnych dla lokalnej społeczności spraw instytucjom publicznym.

2.1 Procedura pozyskiwania opinii mieszkańców o ważnych sprawach Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura pozyskiwania informacji od mieszkańców o ważnych sprawach? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć jak pozyskuje się informacje od mieszkańców? Czy procedura pozwala skutecznie pozyskać informacje od mieszkańców?	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu wykonawczego Regulamin Inne	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	1) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak uzyskuje się informacje od mieszkańców. 4) Procedura umożliwia/uniemożliwia skuteczne uzyskiwanie informacji od mieszkańców. Uzasadnienie.	1) Procedura jest łatwo/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak uzyskuje się informacje od mieszkańców. 4) Procedura umożliwia/uniemożliwia skuteczne uzyskiwanie informacji od mieszkańców. Uzasadnienie.
2.2 Instrumenty pozyskiwania opinii mieszkańców o ważnych sprawach Sprawdzamy istnienie i funkcjonowanie następujących instrumentów: • Skrzynki na wnioski • Bezpośrednie spotkania z mieszkańcami • Badania satysfakcji • Katalog często zadawanych pytań	-----	Są (opis)/nie ma Wymienić i opisać stosowane instrumenty.	-----	Ocena użyteczności stosowanych instrumentów.

slg
211

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152

fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

14

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

• Diagnozy problemów społecznych 2.3 Procedura diagnozy problemów społecznych Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura diagnozowania problemów społecznych? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć jak diagnozuje się problemy społeczne? Czy procedura pozwala skutecznie zdiagnozować problemy społeczne?	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu wykonawczego Regulamin Inne	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	1) Procedura jest kompletna. (wskazać brakujące elementy) 2) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy z procedurą dowie się jak diagnozuje się problemy społeczne. 3) Procedura umożliwia/uniemożliwia skuteczne diagnozowanie problemów społecznych. Uzasadnienie.	1) Procedura jest łatwo/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy z procedurą dowie się jak diagnozuje się problemy społeczne. 4) Procedura umożliwia/uniemożliwia skuteczne diagnozowanie problemów społecznych. Uzasadnienie.
2.5 Zastosowanie procedury diagnozy problemów społecznych lub innego mechanizmu pozyskiwania opinii mieszkańców (w ciągu ostatnich 2 lat)	-----	-----	-----	1) Dokumentacja jest łatwo/trudno/niedostępna. 2) Dokumentacja jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Dokumentacja jest zrozumiała. To znaczy, każdy z nią zapytany dowie się dlaczego, jak wykonano diagnozę i co ona przyniosła. 4) Dokumentacja dowo-

						dzi, że wykonana diagnoza jest przydatna/nieprzydatna dla funkcjonowania społeczności lokalnej.
--	--	--	--	--	--	---

Procedura	Dokumenty	Założenia	Ocena	
			Dokumenty	Funkcjonowanie
3. Biuletyn Informacji Publicznej				
Korzystając z Biuletynu Informacji Publicznej każdy może dowiedzieć się wystarczająco wiele o funkcjonowaniu instytucji publicznej prowadzącej dany biuletyn, w szczególności na temat prowadzonej przez nią polityki finansowej.				
3.1 Organizacja BIP-u Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura tworzenia i prowadzenia BIPu? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć jak jest zorganizowany i funkcjonuje BIP? Czy procedura gwarantuje realizację przez obywateli prawa do informacji publicznej?	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu wykonawczego Regulamin Inne	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	1) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakiące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak jest zorganizowany i funkcjonuje BIP. 4) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje realizację przez obywateli prawa do informacji	1) Procedura jest łatwo/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakiące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak jest zorganizowany i funkcjonuje BIP.

sligo
2110

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

				publicznej. Uzasadnienie.	4) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje realizację przez obywateli prawa do informacji publicznej. Uzasadnienie.
3.2 Funkcjonalność BIP-u Odpowiadamy na pytania: Czy sposób zorganizowania BIP-u jest przyjazny dla użytkownika?	-----	-----	-----	-----	Ocena funkcjonalności BIP-u. 1) Czy wygląd strony (grafika) zachęca do jej przeglądania? 2) Czy sposób zorganizowania BIP-u (podział na zakładki) odpowiada najważniejszym obszarom działania instytucji? 3) Czy sposób prezentacji dokumentów (nazwy plików) umożliwia szybkie odnalezienie tego czego poszukujemy? 4) Czy publikowane w BIP dokumenty są kompletne (np. uchwały ze wszystkimi załącznikami)?
3.3 Zawartość BIP-u w zakresie procedur i informacji budżetowych Odpowiadamy na pytania:	-----	-----	-----	-----	Ocenić zawartość zakładki poświęconej budżetowi: a) dostępność,

siłgo
21/10

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO
INSTYTUT

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

Czy istnieje zakładka poświęcona budżetowi JSTP				b) kompletność, c) aktualność, d) przydatność informacji.
3.4 Zawartość BIP-u w zakresie procedur odnośnie współpracy z organizacjami pozarządowymi Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje zakładka poświęcona użytkownikowi publicznemu lub organizacjom pozarządowym?	-----	-----	-----	Oceń zawartość zakładki poświęconej użytkownikowi publicznemu lub organizacjom pozarządowym: a) dostępność, b) kompletność, c) aktualność, d) przydatność zamieszczonych informacji.

Procedura	Dokumenty	Założenia	Ocena	
			Dokumenty	Funkcjonowanie
4. Harmonogram prac organów stanowiących				

siłgo
21110

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

18

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej
Fundacji im. S. Batorego
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

Każdy kogo to zainteresuje może w dowolny sposób dowiedzieć się kiedy odbędzie się posiedzenie Rady Gminy bądź jej komisji i czemu będzie poświęcone.

Każdy kogo to zainteresuje może w dowolny sposób dowiedzieć się kiedy odbędzie się dyżur konkretnego radnego.

4.1 Regulacja organizacji prac organów stanowiących (rada, komisje, dyżury radnych) Odpowiadamy na pytania:	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu wykonawczego Regulamin Inne	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury.	1) Procedura jest kompletna. (wskazać brakujące elementy) 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak jest zorganizowana i funkcjonuje Rada Gminy i jej komisje. 3) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje, że każdy kogo to zainteresuje dowie się kiedy odbędzie się posiedzenie i czym będzie się zajmować Rada i jej komisje. Uzasadnienie.	1) Procedura jest łatwo/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak jest zorganizowana i funkcjonuje Rada Gminy i jej komisje. 4) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje, że każdy kogo to zainteresuje dowie się kiedy odbędzie się posiedzenie i czym będzie się zajmować Rada i jej komisje. Uzasadnienie.
4.2 Informacja o terminach i tematyce posiedzeń rady JST i jej komisji Odpowiadamy na pytania: Czy publikuje się harmonogram prac Rady Gminy i jej komisji?				1) Czy w BIPie, na tablicy ogłoszeń opublikowano harmonogram pracy Rady, komisji? 2) Jaki okres czasu obej-

19

siłg
2110

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
IM. S. BATORO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batoro

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

pu
91

				muje opublikowany harmonogram? 3) Czy w harmonogramie umieszczono tematykę posiedzeń?
4.3 Informacja o terminach dyżurów Radnych Odpowiadamy na pytania: Czy publikuje się harmonogram dyżurów radnych?	-----	-----	-----	Czy w BIPie, na tablicy ogłoszeń opublikowano harmonogram dyżurów radnych?

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego
Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

Procedura	Dokumenty	Założenia	Ocena	
			Dokumenty	Funkcjonowanie
Budżet JST				
Każdy kogo to zainteresuje ma szansę śledzić politykę budżetową interesującej go instytucji publicznej. To znaczy zorientować się: a) w zasadach przygotowania projektu budżetu, w tym w szczególności możliwości wpływania na jego kształt przez zewnętrzne grupy interesów⁷; b) w zasadach dokonywania zmian w budżecie po przyjęciu uchwały budżetowej, w tym w szczególności możliwości wpływania na jego kształt przez zewnętrzne grupy interesów; c) w zapisach projektu budżetu na dany rok oraz sprawozdaniach z jego realizacji. Każdy kto zechce ma szansę zgłosić swoje propozycje do budżetu danej jednostki samorządu terytorialnego.				
5. Procedura tworzenia budżetu				
5.1 Procedura tworzenia budżetu Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura tworzenia budżetu? Czy procedura jest łatwo dostępna?	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie	Jest (opis) / nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady,	1) Procedura jest kompletna / niekompletna. <i>(wskazać brakujące elementy)</i> 2) Procedura jest zrozumiała. To	1) Procedura jest łatwo / trudno / niedostępna. 2) Procedura jest kompletna / niekompletna.

⁷ Zewnętrzne wobec władz i administracji różnorodne lobby.

siłgo
2110

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

See
93

Czy procedura pozwala zrozumieć jak powstaje budżet danej JST? Czy procedura gwarantuje, że każdy kogo to zainteresuje może zapoznać się z założeniami, projektem przed uchwaleniem budżetu? Czy procedura gwarantuje, że każdy kto zechce ma szansę zgłosić swoje uwagi do projektu budżetu? Czy procedura gwarantuje równe szanse zaakceptowania wniosków składanych przez różne grupy interesów.	organu wykonawczego Regulamin Inne	b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	znaczy, każdy kto zapozna się z procedurą dowie się jak powstaje projekt budżetu. 3) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje, że: a) każdy może zapoznać się z założeniami i projektem budżetu przed jego uchwaleniem; b) każdy kto zechce może zgłosić swoje uwagi do projektu budżetu; c) wnioski składane przez różne środowiska mają równe szanse na znalezienie się w projekcie budżetu. Uzasadnienie.	(wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto zapozna się z procedurą dowie się jak powstaje projekt budżetu. 4) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje, że: a) każdy może zapoznać się z założeniami i projektem budżetu przed jego uchwaleniem; b) każdy kto zechce może zgłosić swoje uwagi do projektu budżetu; c) wnioski składane przez różne środowiska mają równe szanse na znalezienie się w projekcie budżetu. Uzasadnienie.
5.2 Procedura pracy komisji budżetowej⁸ Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura pracy komisji nad projektem budżetu? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć jak komisja	Statut JST Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki,	1) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 2) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jak komisja budżetowa pracuje nad	1) Procedura jest łatwa/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy

⁸ Nad projektem budżetu może pracować kilka komisji rady gminy. Nas interesuje komisja właściwa ds. finansów gminy.

22

siłgo
2110

FUNDACJA
im. S. BATOREGO

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

pracuje nad projektem budżetu? Czy procedura reguluje zasady uczestnictwa w pracach nad projektem budżetu przez osoby spoza komisji budżetowej? Czy procedura reguluje składanie wniosków do projektu budżetu przez osoby spoza komisji? Czy procedura reguluje sposób postępowania z wnioskami składanymi przez osoby spoza komisji?	wykonawczego Regulamin Inne	d) mechanizmy kontroli realizacji.	projektem budżetu. 3) Procedura reguluje/nie reguluje: a) zasady udziału w pracach nad budżetem osób spoza komisji budżetowej; b) zasady składania wniosków do budżetu przez osoby spoza komisji budżetowej; c) zasady postępowania przez komisję z wnioskami do budżetu składanymi przez osoby spoza komisji budżetowej. Uzasadnienie.	kto się zapozna z procedurą dowie się jak komisja budżetowa pracuje nad projektem budżetu. 4) Procedura reguluje/nie reguluje: a) zasady udziału w pracach nad budżetem osób spoza komisji budżetowej; b) zasady składania wniosków do budżetu przez osoby spoza komisji budżetowej; c) zasady postępowania przez komisję z wnioskami do budżetu składanymi przez osoby spoza komisji budżetowej. Uzasadnienie.
5.3 Publikacja dokumentacji z prac nad projektem budżetu (np. w BIP) Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura publikowania dokumentacji z prac nad projektem budżetu? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć ją dokumentację z prac nad projektem budżetu jest/nie jest publikowana?		Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	1) Procedura jest kompletna/niekompletna. <i>(wskazać brakujące elementy)</i> 2) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jaka dokumentacja z prac nad projektem budżetu jest/nie jest publikowana. Uzasadnienie.	1) Procedura jest łatwo/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. <i>(wskazać brakujące elementy)</i> 3) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto się zapozna z procedurą dowie się jaka dokumentacja z prac nad

sligo
2004

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej
Fundacji im. S. Batorego
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

2004

					projektem budżetu jest/nie jest publikowana. Uzasadnienie.
5.4 Dostępność dokumentacji z prac komisji budżetowej Odpowiadamy na pytania: Czy w BIP-ie dostępne są: a) protokoły posiedzeń komisji budżetowej; a) protokoły posiedzeń innych komisji pracujących nad projektem budżetu; b) listy obecności komisji, w tym obejmujące osoby spoza komisji; d) zestawienia wniosków złożonych do projektu budżetu przez członków komisji i osoby spoza komisji; e) decyzje w sprawie złożonych wniosków? Czy powyższe dokumenty są dostępne bezpośrednio w Biurze Rady Gminy?					W BIP-ie są/nie są dostępne: a) protokoły posiedzeń komisji budżetowej; a) protokoły posiedzeń innych komisji pracujących nad projektem budżetu; b) listy obecności komisji, w tym obejmujące osoby spoza komisji; d) zestawienia wniosków złożonych do projektu budżetu przez członków i osoby spoza komisji; e) decyzje w sprawie złożonych wniosków. Powyższe dokumenty są/nie są dostępne w Biurze Rady Gminy.
5.5 Informowanie mieszkańców o budżecie – jego założeniach i projekcie, uchwaleniu budżetowej, wykonaniu budżetu (okresowo i po zakończeniu roku budżetowego) Odpowiadamy na pytania:	Statut JST	Uchwała organu stanowiącego Zarządzenie organu	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury:	1) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 2) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto zapozna się z procedurą dowie się jak	1) Procedura jest łatwa/trudno/niedostępna. 2) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 3) Procedura jest zrozum-

Czy istnieje procedura informowania mieszkańców o budżecie? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć w jaki sposób informuje się mieszkańców o budżecie?	wykonawczego Regulamin Inne	c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	informuje się mieszkańców o budżecie. 3) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje, że każdy może zapoznać się z budżetem gminy, to znaczy z: a) jego założeniami i projektem;; b) uchwałą budżetową; c) wykonaniem budżetu (okresowo i po zakończeniu roku budżetowego). Uzasadnienie.	miała. To znaczy, każdy kto zapozna się z procedurą dowie, się jak informuje się mieszkańców o budżecie. 4) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje, że każdy może zapoznać się z budżetem gminy, to znaczy z: a) jego założeniami i projektem;; b) uchwałą budżetową; c) wykonaniem budżetu (okresowo i po zakończeniu roku budżetowego). Uzasadnienie.
5.5 Instrumenty informowania mieszkańców o budżecie <u>Sprawdzamy istnienie i funkcjonowanie następujących instrumentów:</u> • strona internetowa, BIP, • broszury informacyjne, • publikacje prasowe, • audycje radiowe, telewizyjne, • ulotki, • inne.	-----	Są (opis)/nie ma Wymienić i opisać stosowane instrumenty.	-----	Oceń funkcjonalność tych instrumentów.

25

sligo
2110

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

97
200

6. Zmiany w budżecie gminy w trakcie roku budżetowego

6.1 Zmiany w budżecie badanej JST w 2007 roku				Analizie poddajemy wybraną zmianę w budżecie badanej JST w 2007 roku: 1) Czy dokumentacja odnośnie dokonanej zmiany jest dostępna? 2) Czy dokumentacja jest kompletna, tzn. pozwala się zorientować po co zmiana, kto ją zainicjował, jaki był udział osób spoza rady w tym procesie? c) Czy zmiana była uzasadniona?
---	--	--	--	---

7. Wykonanie budżetu

7.1 Dostępność sprawozdań z wykonania budżetu (okresowych i po zakończeniu roku budżetowego) Odpowiadamy na pytania: Czy publikuje się sprawozdania z wykonania budżetu: a) okresowe, b) po zakończeniu roku budżetowego, c) część tabelaryczna i opisowa.				Oceń: a) dostępność, b) zrozumiałość, c) kompletność, d) przydatność informacji o wykonaniu budżetu gminy.
--	--	--	--	---

sligo
2110

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

8. Ulgi i zwolnienia

8.1 Informowanie o zastosowanych ulgach i zwolnieniach Odpowiadamy na pytanie: Czy publikuje się wykaz udzielonych w danym roku budżetowym wykaz ulg i zwolnień?	-----	-----	Oceń: a) dostępność, b) zrozumiałość, c) kompletność, d) przydatność informacji o wykonaniu budżetu gminy:
--	-------	-------	--

Procedura	Dokumenty	Założenia	Ocena	
			Dokumenty	Funkcjonowanie
9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi				
Instytucje publiczne współpracują z organizacjami pozarządowymi w ramach systemu współpracy, to znaczy, że każda organizacja może zostać uczestnikiem tego systemu. Każdy kogo to interesuje może poznać system współpracy instytucji samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi.				
9.1 Zawartość BIP-u w zakresie procedur odnośnie współpracy z organizacjami pozarządowymi Odpowiadamy na pytanie: Czy istnieje zakładka poświęcona użytkownikowi	-----	-----	-----	Oceń zawartość zakładki poświęconej użytkownikowi publicznemu lub organizacjom pozarządowym: a) dostępność, b) kompletność,

27

siłgo
złdgo

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATORO
IM. STEFANA

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej
Fundacji im. S. Batorego
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

ku
gg

100
100

publicznemu lub organizacjom pozarządowym?	Uchwała organu stanowiącego	Jest (opis)/nie ma Wymienić i opisać elementy procedury: a) zasady, b) formy, c) środki, d) mechanizmy kontroli realizacji.	1) Procedura jest kompletna. (wskazać brakujące elementy) 2) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto zapozna się z procedurą dowie się jak opracowuje się i przyjmuje RPW. 3) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje udział organizacji pozarządowych w opracowaniu i przyjęciu RPW. Uzasadnienie.	c) aktualność, d) przydatność zamieszczonych informacji.
9.2 Procedura opracowania i przyjmowania „Rocznego programu współpracy” (RPW) Odpowiadamy na pytania: Czy istnieje procedura opracowania i przyjmowania RPW? Czy procedura jest łatwo dostępna? Czy procedura pozwala zrozumieć jak opracowuje się i przyjmuje RPW? Czy procedura zakłada uczestnictwo organizacji w: a) ustanawianiu priorytetów, b) określeniu wielkości środków, form i obszarów współpracy, c) organizacji systemu: konkursy, zasady udzielania wsparcia pozarządowego, infrastruktura wsparcia i inne, d) rozliczenia zadań i ewaluacji programu.			1) Procedura jest kompletna/niekompletna. (wskazać brakujące elementy) 2) Procedura jest zrozumiała. To znaczy, każdy kto zapozna się z procedurą dowie się jak opracowuje się i przyjmuje RPW. 3) Procedura gwarantuje/nie gwarantuje udział organizacji pozarządowych w opracowaniu i przyjęciu RPW. Uzasadnienie.	
9.3 Przebieg procedury opracowania i przyjęcia „Rocznego programu współpracy” na rok 2007				Oceń przebieg procedury opracowania i uchwalania RPW: a) jawność procedury (sposób poinformowania organizacji - kanały informacji, terminy) b) uspołecznienie proce-

siłgo
2110

FUNDACJA
BATOREGO

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego
Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

9.4 Monitoring realizacji RPW w 2007 lub 2006 roku				dury (sposób włączenia organizacji; wpływ organizacji na kształt programu). Uzasadnienie.
				Ocenic: 1) ogłoszenie o konkursie (zrozumiałe, adekwatne do przedmiotu i ogłoszone w odpowiednim terminie); 2) dostępność regulaminu konkursu (skład i pracy komisji, oceny wniosków); 3) publikacja wyników konkursów (uczestnicy, zwycięzcy wraz z pozycją działania i kwotą); 3) zasady udzielania wsparcia pozafinansowego; 4) informacja o pozafinansowym wsparciu udzielonym w danym okresie (np. lista lokalni udostępnionych na preferencyjnych zasadach); 5) sposób rozliczenia dotacji (lista rozliczonych i

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

ju
102

				nielozliczonych dotacji); 6) procedura okresowej ewaluacji RPW.
--	--	--	--	---

5. Monitoring konsultacji budżetowych

Analiza przebiegu wybranych konsultacji budżetowych. Analizie poddajemy przebieg konsultacji budżetu w roku 2006.

W przypadku, gdy takie konsultacje się nie odbyły analizujemy jakiegokolwiek, które zostały przeprowadzone w badanej JST w ciągu ostatnich kilku (2-3) lat.

W tym drugim przypadku konieczne jest dotarcie do archiwalnych dokumentów opisujących sposób organizacji, przebieg i wyniki konsultacji.

W JST, w których w tym okresie nie przeprowadzano żadnych konsultacji próbujemy uzyskać informacje o liczbie konsultacji przeprowadzonych w tej JST w ciągu ostatnich 5 lat, ich przedmiotu i wynikach.

10. Monitoring przebiegu konsultacji budżetowych

Element procedury	Założenia na podstawie regulacji	Realizacja w praktyce
Procedura przeprowadzania konsultacji (elementy procedury: podjęcie decyzji o przeprowadzeniu konsultacji)	Statut JST Uchwała organu stanowiącego	

sligo
2110

30

FUNDACJA
BATOREGO

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich

ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa

tel. (022) 828 91 28 wew.152

; fax: (022) 828 91 29

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

organizacja konsultacji przebieg konsultacji rezultat konsultacji)	Zarządzenie organu wykonawczego Regulamin Inne	
Sposób informowania mieszkańców o przeprowadzaniu konsultacji (kanał informacyjny - lokalna prasa, strony internetowe, tablice ogłoszeń w urzędzie i poza urzędem, ulotki, inne zrozumiałość i zawartość komunikatu, termin ogłoszenia)		
Miejsce i czas konsultacji (miejsce, termin i czas trwania konsultacji w przypadku zebrania mieszkańców, czas trwania konsultacji w innej formie)		
Protokół z konsultacji wraz z listą obecności (dostępność protokołu: miejsce, czas i sposób udostępnienia zawartość protokołu: lista uczestników, liczba wniosków)		
Sposób rozpatrzenia wniosków (zasady rozpatrywania wniosków, zastosowany sposób rozpatrzenia wniosków, rozpatrujący wnioski, wynik konsultacji)		
Informacje o wynikach konsultacji (dostępność wyników konsultacji: sposób, miejsce i czas prezentacji zawartość: przebieg konsultacji, uczestnicy, złożone wnioski, wynik konsultacji - pojęta decyzja - wraz z uzasadnieniem)		

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Unii Europejskiej
Fundacji im. S. Batorego
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

sligo
2110

Stowarzyszenie Liderów

Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152
; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
im. S. BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków

Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej

w ramach Programu Środki Przejściowe

PL2004/016-829.01.02

Problemy węzłowe do badania opinii informatorów

Pytania ogólne:

Czy znają procedury? Jeżeli tak, to skąd? Jeżeli nie, to dlaczego (brak zainteresowania, nie zostały opracowane, niedostępne)?

Jak oceniają funkcjonowanie procedur (silne, słabe strony: kompleksowość, zrozumiałość, przejrzystość, funkcjonalność, efektywność)?

Pytania szczegółowe:

Informowanie i pozyskiwanie informacji

W jaki sposób władze i administracja najczęściej informują mieszkańców o ważnych sprawach?

Czy ostatnio wykonywano diagnozę problemów społecznych? Jeżeli tak, to kiedy?

BIP

Czy w BIP-ie można znaleźć potrzebne informacje?

Czy w BIP-ie łatwo znaleźć poszukiwane informacje?

Harmonogram

Czy można dowiedzieć się kiedy i o czym będą sesje rady, posiedzenia komisji rady JST?

Czy można spotkać wybranego radnego na dyżurze?

Tworzenie, zmiany i wykonanie budżetu

Czy można zrozumieć skąd biorą się zmiany w budżecie?

Czy można się dowiedzieć czego dotyczą zmiany?

Ulgi i zwolnienia, przetargi

Czy można dowiedzieć się na jakiej podstawie udziela się ulg i zwolnień w opłatach i podatkach lokalnych?

Kto podejmuje decyzje o uldze bądź zwolnieniu?

Czy można dowiedzieć się kto otrzymał ulgę bądź zwolnienie?

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Czy władze samorządowe i organizacje pozarządowe w Twojej gminie współpracują ze sobą? Jeżeli tak, to w jakim zakresie? Jeżeli nie, to dlaczego?

Jak oceniasz standardy współpracy (zrozumiałe, przejrzyste, efektywne, użyteczne)?

Czy współpraca tych dwu sektorów służy mieszkańcom Twojej gminy?

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

Konsultacje

Czy władze gminy konsultują ważne decyzje z mieszkańcami (budżet, inwestycje, inne)? Jeśli tak to w jaki sposób? Jeśli nie, to dlaczego?

Czy władze gminy powinny częściej konsultować decyzje z mieszkańcami?

Czy jesteś zadowolony/a z praktyki konsultowania przez władze gminy ważnych decyzji w Twojej gminie?

Wynik monitoringu

W ramach Laboratorium Monitoringu Budżetu interesuje nas zrozumienie procesu budżetowania w badanych JST oraz otwartość i władz i administracji JST, a tym samym podatność procesu budżetowania na wpływ mieszkańców i innych lokalnych lobby, co w pewnym stopniu oddaje pozycja zajmowana przez JST na drabinie uczestnictwa społecznego. W mniejszym stopniu interesuje nas śledzenie naruszeń prawa, czy rozstrzyganie o adekwatności poszczególnych pozycji po stronie przychodów i wydatków w budżecie badanej JST.

Wyniki przeprowadzonego monitoringu pozwalają umieścić badaną JST na odpowiednim szczeblu drabiny partycypacji społecznej.

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
IM. STEFANA BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

ju
107

Drabina uczestnictwa społecznego

<i>Szczebel drabiny uczestnictwa</i>	<i>Pozycja badanej JST (z krótkim uzasadnieniem)</i>
<i>Podjęcie decyzji delegowane do grup lub partnerów społecznych wraz z ich akceptacją, kontrola obejmuje wyłącznie ich proceduralną legalność i poprawność oraz zgodność treści decyzji z obowiązującym porządkiem prawnym</i>	
<i>Podjęcie decyzji wypracowane w ramach współpracy z partnerami społecznymi (negocjacje, wspólne planowanie, osiągnięcie konsensusu) - decyzja w formie porozumienia lub wspólnego programu</i>	
<i>Podjęcie decyzji poprzedzone zasięgnięciem opinii w ramach ustawowo powołanych przez państwo publicznych instytucji konsultacyjnych i opiniotwórczych, których wysłuchanie ma charakter obowiązkowy</i>	
<i>Podjęcie decyzji poprzedzone aktywnym zasięgnięciem opinii z wykorzystaniem konsultacji społecznych z różnymi grupami społecznymi i ich reprezentacjami (organizacjami) na podstawie wymogów prawa lub politycznej woli</i>	
<i>Podjęcie decyzji poprzedzone aktywnym zasięgnięciem opinii poszczególnych obywateli (wybranych liderów, ekspertów), czy też korzystają z wysłuchań publicznych, sondaży telefonicznych, badań opinii publicznej</i>	
<i>Podjęcie decyzji poprzedzone informacją o planach oraz przyjmowaniem do wiadomości i wykorzystywaniem w mniejszym lub większym stopniu opinii społecznych do zmiany treści decyzji</i>	
<i>Całkowicie jednostronne i samodzielne decyzje z poinformowaniem opinii publicznej, szerokim ich uzasadnieniem oraz nakłanianiem do ich akceptacji</i>	
<i>Całkowicie jednostronne i samodzielne decyzje z poinformowaniem opinii publicznej</i>	
<i>Całkowicie jednostronne i samodzielne decyzje bez informowania opinii publicznej</i>	

slg_o
2110_o

Stowarzyszenie Liderów
Lokalnych Grup Obywatelskich
ul. Szpitalna 5/5, 00-032 Warszawa
tel. (022) 828 91 28 wew.152 ; fax: (022) 828 91 29

FUNDACJA
BATOREGO

Projekt współfinansowany ze środków
Fundacji im. S. Batorego

Unii Europejskiej
w ramach Programu Środki Przejściowe
PL2004/016-829.01.02

DAGMIR DŁUGOSZ¹

PARTYCYPACJA OBYWATELI W PROCESACH BUDŻETOWYCH GMINY – ANALIZA UWARUNKOWAŃ PRAWNYCH, POLITYCZNYCH I FINANSOWYCH

Wstęp

Niniejsze opracowanie ma na celu zidentyfikowanie najważniejszych problemów związanych z badaniem partycypacji obywateli w procesach budżetowych gminy. Problemy te dotyczą:

- podstaw prawnych takiej partycypacji w ramach polskiego prawa samorządowego,
-
- uprawnionych podmiotów reprezentujących obywateli w różnych sferach życia publicznego, na szczeblu samorządowym,
- specyfiki partycypacji obywatelskiej w procesach finansowych na szczeblu lokalnym,
- obszarów zadań gminy, jej dochodów i wydatków, które ze względów prawnych i społecznych powinny i mogą być przedmiotem społecznego uczestnictwa w procesach decyzyjnych.

Opracowanie dotyczy podstawowej jednostki samorządu terytorialnego – gminy. Jednocześnie biorąc pod uwagę funkcjonowanie w polskim porządku ustrojowym miast na prawach powiatu tj. gmin wykonujących zadania powiatu, w opracowaniu uwzględnia się te gminy, wskazując na te kompetencje oraz organy konsultacyjne, które mają charakter powiatowy (szerzej na temat specyfiki miast na prawach powiatów – **Załącznik nr 1**).

Zgodnie z nomenklaturą ustawową określenie wójt, będzie oznaczało także burmistrza oraz prezydenta miasta. Zastosowano także powszechnie stosowany w literaturze skrót jst na oznaczenie jednostki samorządu terytorialnego.

1. Wprowadzenie

W teorii i praktyce życia publicznego rozwiniętych demokracji wypracowano zbliżone w treści modele tak zwanego państwa uczestniczącego, administracji obywatelskiej, otwartego rządu itp. Modele te odwołują się do mechanizmu kolektywnego podejmowania decyzji, czyli prowadzenia dyskusji z obywatelami i udziału (partycypacji) reprezentujących ich organizacji w procesie decyzyjnym. Włączanie obywateli do procesu podejmowania decyzji dotyczy współcześnie nawet takich tradycyjnie biurokratycznych lub wrażliwych dla państwa dziedzin, jak tworzenie budżetu czy bezpieczeństwo publiczne.

Źródłem idei partycypacji obywatelskiej jest sprzeciw wobec zbyt silnej roli hierarchii biurokratycznej i technokracji. Nurt tak zwanej demokracji dyskursywnej (deliberatywnej) zajmuje się przede wszystkim szeroko pojętym uczestnictwem społeczeństwa w podejmowaniu decyzji przez aparat państwowy. Zwolennicy tej szkoły zastanawiają się nad nową formą demokracji (elektroniczną, stowarzyszeniową, referendalną) jako rozwinięciem tradycyjnej demokracji przedstawicielskiej, opartej na wyborze przez obywateli swych reprezentantów

¹ Politolog, doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, specjalizuje się w zagadnieniach polityki społecznej i administracji publicznej.

109

(posłów, radnych itp.) do ciał przedstawicielskich. Tradycyjna demokracja bowiem utraciła, ich zdaniem, zdolność do tłumaczenia interesów i potrzeb społeczeństwa na działania publiczne. Podstawowe zatem zalecenie to „być blisko obywatela”².

W obszarze relacji samorząd terytorialny – organizacje pozarządowe (reprezentujących najczęściej obywateli) możemy obserwować w Polsce dwa konflikty doktrynalne, wpływające na praktykę życia publicznego. Pierwszy dotyczy istoty zasady subsydiarności – chodzi w nim o to, czy podstawowymi podmiotami tej zasady są samorządy terytorialne czy organizacje pozarządowe. Konflikt ten dotyczy wykonywania zadań publicznych i przekłada się np. na problem tzw. względnego pierwszeństwa w realizacji zadań publicznych. Drugi konflikt dotyczy istoty demokracji, zwłaszcza lokalnej – chodzi w nim o to czy mandat reprezentacji uzyskany przez wybranych w wyborach przedstawicieli obywateli uprawnia ich do pomijania innych form reprezentacji³. Spory dotyczą m.in. następujących kwestii szczegółowych:

- stopnia wpływu różnych podmiotów zbiorowych na aparat państwa, poza mechanizmami demokracji wyborczej oraz demokracji bezpośredniej
- pojęcia reprezentacji, a w praktycznym wymiarze stopnia niezależności osób wybranych w wyborach powszechnych na różnych poziomach państwa od wpływów osób i organizacji poza „urną wyborczą”,
- legitymizacji określonych typów organizacji do artykułowania interesów społecznych, a co się z tym wiąże do uprawnień konsultacyjnych, zasiadania w instytucjach reprezentacji grupowych interesów (dialogu społecznego) itp..

Samorząd jest w Polsce także przedmiotem konfliktów społecznych w skali lokalnej: blokad dróg, protestów przeciwko zamykaniu szkół⁴. W Polsce zaczęło występować także zjawisko NIMBY (Nie na moim podwórku) – lokalnych ruchów społecznych walczących z inwestycjami, które zagrażają interesowi mieszkańców (zanieczyszczenie, hałas, obniżenie jakości nieruchomości), co także może wpływać na poziom wydatków budżetowych (wydłużenie czasu realizacji inwestycji, droższe warianty, odszkodowania)⁵.

Rozumiejąc misję samorządów terytorialnych jako uzasadnienie dla istnienia tej instytucji poprzez prowadzenie działalności społecznie użytecznej za Januszem T. Hryniewiczem stwierdzić można, że: polityczną misją samorządu jako tworzenie warunków do realizowania idei wolności obywatelskich i przeciwdziałania alienacji władzy”, zaś „gospodarczą misją jest dbałość o jakość życia mieszkańców poprzez dostarczanie usług publicznych i dbałość o rozwój gospodarczy”. Te misję zawiera art. 7 ust 1 ustawy o samorządzie gminnym, który stwierdza, że zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy.

² W odniesieniu do władz lokalnych: H. Hill: Urban Governance an Local Democracy. Paper, V. Mega: The Participatory City. Innovations In the European Union, WWW.unesco.org/most/vmega.htm, doświadczenia południowo amerykańskie, w tym dotyczące tzw. budżetu partycypacyjnego przedstawia: R Górski: Demokracja uczestnicząca w samorządzie terytorialnym Poznań, Kraków 2003.

³ Na ten temat: A. Wyka: Co się dzieje z zasadą pomocniczości w Polsce?, w: Alter nr 3/2003, P. Wilczyński: Podmioty niepubliczne w sferze administracji publicznej, w: Państwo i Prawo nr 2/2002. , M. Małecka – Łyszczek: Konstytucyjna zasad domniemania kompetencji na rzecz gminy świetle zasady subsydiarności, w: Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Kraków 2001, R. Skrzypiec: Realizacja zasady partnerstwa między III sektorem a instytucjami samorządu terytorialnego, www.eko.org.pl

⁴ A. K. Piasecki: Władza w samorządzie terytorialnym III RP. Teoria i praktyka 1990 – 2002. Zielona Góra 2002, s. 311. Istotne znaczenie dla demokracji także ma wprowadzenie od 2002 r. w Polsce bezpośrednich wyborów prezydentów, wójtów i burmistrzów. Na ten temat: A. Grzesik-Robak: Bezpośrednie samorządowe wybory prezydentów miast 2002 – próba analizy, w: Samorząd Terytorialny nr 6/2004.

⁵ A. K. Piasecki: Władza w samorządzie... , s. 300.

110

W przypadku publicznych procesów finansowych, dotyczących środków publicznych chodzi przede wszystkim o możliwość wpływu obywateli na kierunki alokacji środków publicznych – czyli o wybór celów, na które przeznaczają się finansowe środki samorządowe. Podstawowa kwestia to to czy redystrybucja środków samorządowych to przejaw demokracji czy też wpływów określonych grup interesów, radnych i układow. Można wyróżnić funkcje demokratyczną finansów publicznych, która polega na interesowaniu się i wpływie społeczeństwa na procesy gromadzenia i wydatkowania środków publicznych. Demokratyczność finansów polega na tym, że społeczeństwo jako suweren wybierający swoich przedstawicieli do organów uchwałodawczych, które określają budżet na wniosek organu wykonawczego, mają wpływ na kształt, warianty oraz ocenę wykonania budżetu i polityki finansowej poprzez konsultacje z wójtem, kontakty z radnymi i dostęp do informacji publicznej. Mieszkańcy mają legitymizację do tych czynności poprzez fakt płacenia do budżetu oraz bycia podmiotem usług publicznych. Jednak jest to model idealny, a w praktyce mieszkaniowie wspólnoty samorządowej jest często wyalienowany od decyzji władz samorządowych od momentu zakończenia aktu wyboru w wyborach powszechnych, płacąc jednak dalej podatki⁶.

Najczęściej dostrzeganym przyczynami braku demokratyzmu w dziedzinie finansów samorządowych są:

- nieuwzględnienie w procedurach uchwalania budżetu powszechnych konsultacji z mieszkańcami lub nieprecyzyjne określenie ich przebiegu,
- brak umiejętności przygotowania czytelnych i dostępnych powszechnie materiałów finansowych,
- koszty prowadzenia konsultacji,
- brak w urzędach specjalistów od kontaktów i komunikacji z mieszkańcami,
- brak przyjętych standardów polityki informacyjnej,
- brak woli władz lokalnych do przeprowadzania konsultacji⁷.

Biorąc pod uwagę polityczny charakter zarówno procesu kształtowania budżetu samorządowego jak i partycypacji obywateli w tym procesie należy pamiętać, że w socjologii polityki istnieje co najmniej kilka rywalizujących ze sobą paradygmatów lokalnej władzy politycznej, próbujących opisać realny proces sprawowania władzy na szczeblu lokalnym. Do zasadniczych (modelowych) najważniejszych należą:

- podejście elitystyczne, które sprowadza się do twierdzenia, że społecznościami lokalnymi rządzą faktycznie wąskie elity, zwłaszcza ekonomiczne, które podporządkowują sobie polityków. W tej wersji demokracja to zasłona dla dominujących interesów,
- podejście pluralistyczne – sugeruje ono, że władza polityczna jest podzielona, różne grupy interesu posiadają różne zasoby oraz możliwości wpływu w różnych sferach, nie kumulują się one jednak w rękach nielicznych przez co, na zasadzie równowagi sił, demokracja ma charakter pluralistycznej gry interesów, a władze publiczne dzięki istnieniu wielu interesów mają swobodę manewrów i mogą odgrywać rolę arbitra.

Inne teorie są kombinacją powyższych, czasem wskazują, że niektóre polityki mają charakter elitarny, inne są bardziej otwarte i pluralistyczne.

Podejście pluralistyczne wyraża jak się wydaje cele tych praktyków i teoretyków partycypacji społeczeństwa w podejmowaniu decyzji publicznych.

⁶ J. Kawala: Funkcja demokratyczna finansów publicznych w gminach, w: Samorząd Terytorialny 7-8/2006.

⁷ Tamże: s. 30.

du
111

Partycypacji obywateli sprzyjać będzie także podejście „marketingowe” traktujące obywateli jako klientów” samorządowej administracji, świadczącej (oferującej) usługi, w tym przypadku publiczne poszczególnym odbiorcom.

Mieszkańca interesuje (oczekiwania wobec gminy) w zakresie realizacji przygotowania i realizacji budżetu tzw. „wartość pieniądza”:

- Gospodarność czyli zakup zasobów potrzebnych do realizacji założonych celów po jak najniższej cenie,
- Efektywność czyli relacja między produktami (usługami publicznymi) a zasobami zużytymi do ich wytworzenia,
- Skuteczność czyli stopień w jaki m podejmowane działania są zgodne z wcześniej założonymi celami.

Efektem subiektywnej oceny realizacji ww. jest satysfakcja lub niezadowolenie⁸.

2. Współczesne sposoby partycypacji obywatelskiej w procesach decyzyjnych władz publicznych. Drabina partycypacji obywatelskiej. Specyfika władz lokalnych

Uspołecznienie mechanizmów podejmowania decyzji współcześnie wdrażane jest w celu w celu uwzględnienia zróżnicowanych punktów widzenia partnerów społecznych, którzy w demokratycznym państwie posiadają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, a także przeciwdziałanie eliminacji istotnych społecznych interesów z debaty publicznej i uzyskiwanie dzięki temu społecznego przyzwolenia dla prowadzonej polityki. Celem partycypacji jest:

- równoważenie społecznych interesów w celu zagwarantowania, że wprowadzane przez władze publiczne rozwiązania nie służą jedynie wąskim grupom zawodowym i społecznym, ale przyczyniają się do realizacji interesu publicznego. W szczególności rozważenia wymaga interes publiczny, a także interes słabiej zorganizowanych grup społecznych (podatnicy, konsumenci usług publicznych jak np. pacjenci, uczniowie) oraz osób o niskim statusie materialnym,
- przygotowanie lepszych jakościowo rozwiązań w dziedzinie polityki społeczno-gospodarczej poprzez uzyskanie szerszej i wielowymiarowej wiedzy na temat problemów, które są przedmiotem proponowanych przez władze rozwiązań oraz prowadzenie stałej debaty ze społeczeństwem, pozwalającej na wyjaśnienie istoty proponowanych rozwiązań, a także na takie jej ukierunkowanie, które pozwala na poszerzenie społecznej akceptacji dla tych rozwiązań,
- przygotowanie partnerów społecznych, społeczeństwa i obywateli do efektywnego wdrażania programów polityki publicznej proponowanych oraz skłonienie ich do podjęcia współodpowiedzialności za wzajemnie uzgodnione programy działań oraz do zaangażowania się na rzecz upowszechnienia, promocji i realizacji tych programów w celu realizacji interesów ogólnospołecznych,
- uzupełnienie tradycyjnych form kontroli administracji publicznej (organy obieralne, specjalistyczne organy kontroli, środki masowego przekazu) w celu przeciwdziałania jej alienacji wobec społeczeństwa.

⁸ A. Wągródzka: Koncepcja marketingu terytorialnego a oczekiwania członka wspólnoty samorządowej, w: Samorząd Terytorialny 12/2004, s. 37.

dm

112

W celu zbadania i uporządkowania istniejących w praktyce życia społecznego i politycznego form uczestnictwa w podejmowaniu decyzji władz publicznych, proponuje się najczęściej „drabinę partycypacji”, która obejmuje następujące „szczeble” społecznego zaangażowania (od całkowitego braku partycypacji, poprzez informowanie, konsultacje aż po różne formy współdecydowania), na których władze publiczne:

- 1) decydują całkowicie jednostronnie i samodzielnie, nie informując opinii publicznej,
- 2) decydują całkowicie jednostronnie i samodzielnie, ale informują opinię o podjętych decyzjach po ich podjęciu,
- 3) decydują całkowicie jednostronnie i samodzielnie, ale oprócz informowania opinii społecznej o podejmowanych decyzjach po ich podjęciu szeroko uzasadniają te decyzje, nakłaniając do ich akceptacji,
- 4) przed podjęciem decyzji informują o swych planach i przyjmują do wiadomości pojawiające się opinie społeczne, wykorzystując je w mniejszym lub większym stopniu do zmiany treści decyzji,
- 5) przed podjęciem decyzji zasięgają aktywnie opinii poszczególnych obywateli (wybranych liderów, ekspertów) czy też korzystają z wysłuchań publicznych, sondaży telefonicznych, badań opinii publicznej,
- 6) przed podjęciem decyzji aktywnie zasięgają opinii, przeprowadzając konsultacje społeczne z różnymi grupami społecznymi i ich reprezentacjami (organizacjami) na podstawie wymogów prawa lub politycznej woli,
- 7) przed podjęciem decyzji zasięgają opinii w ramach ustawowo powołanych przez państwo publicznych instytucji konsultacyjnych i opiniodawczych, których wysłuchanie ma charakter obowiązkowy,
- 8) przed podjęciem decyzji współpracują z partnerami społecznymi (negocjacje, wspólne planowanie, osiąganie konsensusu) i wspólnie z nimi podejmują kompromisową, wspólną decyzję na przykład w formie porozumienia lub wspólnego programu,
- 9) przekazują podejmowanie decyzji grupom lub partnerom społecznym i akceptują te decyzje, kontrolując ewentualnie ich proceduralną legalność i poprawność oraz zgodność treści decyzji z obowiązującym porządkiem prawnym (na przykład referenda, układy zbiorowe pracy).

Obecnie eksperymentuje się z nowymi formami demokracji i udziału mieszkańców samorządów w zarządzaniu, „poruszając się” niejako w przyjmowanych rozwiązaniach między ww. punktami 4-9. Ma to przeciwdziałać obserwowanemu deficytowi demokracji lokalnej, wyrażającemu się m.in. odwrotem obywateli do polityki (nieufność, nieuczestniczenie w wyborach, niezadowolenie z usług publicznych).

Współczesne formy demokracji „niewyborczej” są niezwykle liczne i są to np.⁹:

- referenda ogólnokrajowe i lokalne, obywatelskie projekty ustaw, procedury „re-call” czyli odwołania funkcjonariuszy publicznych w głosowaniu powszechnym,
- petycje obywatelskie, pisemne wnioski grup obywateli wymagające rozpatrzenia przez władze, otwarte posiedzenia organów samorządowych,
- rzecznicy obywateli,
- parlamentarne komisje badawcze z udziałem organizacji społecznych,
- mechanizmy konsultacji z interesariuszami,
- konferencje interesariuszy, konferencje skierowane na osiągnięcie konsensusu,

⁹ Raport: Shaping Relations Between Government and Citizens: Future Directions in Public Administration. Department of Parliamentary Library (Australia). Research Paper No. 5 2001 – 02., D. Długosz, J. J. Wygnański: Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej. Warszawa 2005. J. Kwiatkowski: Partycypacja społeczna i rozwój społeczny. Warszawa 2003.

- badania sondażowe obywateli i użytkowników usług publicznych,
- fora użytkowników usług publicznych, okrągłe stoły różnych środowisk społecznych,
- panele i jury obywatelskie,
- „community cabinets” tj. wyjazdowe sesje rządu w terenie połączone z dyskusjami z obywatelami (stosowane w Australii),
- mechanizmy demokracji deliberatywnej i inicjatywy polityki interaktywnej,
- elektroniczna demokracja, konsultacje internetowe, głosowania on-line.

Nie ma przeszkód formalnoprawnych aby większość z tych rozwiązań wypełniła formy konsultacji społecznych wskazane przez polskie ustawy samorządowe, zwłaszcza art. 5 a ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym.

Specyfika partycypacji na szczeblu samorządowym zasadniczo przejawia się w:

- stosunkowo bliskiej terytorialnie więzi obywatela z władzami publicznymi, zwłaszcza w jednostkach szczebla podstawowego o małej średniej wielkości (gminy). W jednostkach dużych i złożonych (metropolie) odpowiednikami są np. dzielnice metropolii.
- zakresie zadań jednostek samorządowych, które dotyczą podstawowych usług publicznych, o życiowo istotnym dla obywatela charakterze,
- dużej ilości podmiotów o zróżnicowanym statusie biorących udział w procesie decyzyjnym i konfliktach o zasoby na szczeblu lokalnym (np. o przestrzeń).

W polskich badaniach pojawiają się także uzasadnione twierdzenia, że udział społeczeństwa może być mniej istotny dla rozwoju samorządów, o ile niejako zastępuje go silny, świadomy i sprawny lider społeczności lokalnej, skupiający wokół siebie kompetentną i zmotywowaną grupę menedżerów lokalnych, zwłaszcza, jeżeli wsparte to jest sprawnymi instytucjami wsparcia biznesu¹⁰. Sukces rozwojowy mogą osiągnąć zatem także samorządy o niskim potencjalne mobilizacji społecznej stymulowane odgórnie („oświecona władza”).

3. Partycypacja a inne zjawiska w procesie decyzyjnym (dostęp do informacji, lobbying, skargi, wnioski i petycje, referenda, oddziaływanie mediów)

Powyżej zdefiniowana partycypacja społeczna powinna być odróżniona od innych zjawisk bliskich temu pojęciu takich jak: dostęp do informacji, lobbying, obecność w mediach, referenda czy skargi, wnioski i petycje. Powyższe instrumenty działania obywateli w społeczeństwie demokratycznym mogą stanowić instrumenty pomocnicze partycypacji lub być dla niej niezbędnymi warunkami, są jednak samodzielnymi instytucjami politycznymi i prawnoustrojowymi. Przykładowo nie ma partycypacji bez dostępu do informacji publicznej, leży ona u podstawy drabiny partycypacji. Z kolei lobbying bywa kojarzony z partykularnymi (a nawet niejawnymi czy patologicznymi) metodami uzyskiwania korzystnego dla określonych interesów rozstrzygnięcia władz publicznych, trudno jednak zaprzeczyć, że w procesie nawet najbardziej demokratycznej i otwartej partycypacji określone środowiska działają na rzecz określonych interesów i zabiegają o ich uwzględnienie. Jedną technik wpływu jest oczywiście wykorzystanie obecności w środkach masowego przekazu, co ma uwrażliwić decydentów na problem, pozyskać sojuszników spośród dotychczas niezaangażowanych itp. Skargi, wnioski i petycje są formalną instytucją prawa administracyjnego przewidzianą przez ustawę – Kodeks Postępowania Administracyjnego.

¹⁰ J. T.Hryniewicz: Administracja samorządowa: misje, własność i kontekst organizacyjny, w: Samorząd Terytorialny 10/2004.

ju
194

Z kolei referendum, w tym lokalne jest konstytucyjną instytucją demokracji bezpośredniej i tym różni się od partycypacji rozumianej konsultacyjnie, że jego celem jest wiążące rozstrzygnięcie w głosowaniu powszechnym danej kwestii publicznej przez suwerena – w przypadku samorządu terytorialnego jest to ogół posiadających praw wyborcze obywatele jednostki samorządu terytorialnego. Może być stosowane w celach konsultacyjnych ale nie jest to jego podstawowa ustrojowa rola.

Oceniając prawne możliwości uczestnictwa społeczeństwa w podejmowaniu decyzji nie można także zapominać o tzw. „actio popularis” – zawarta w polskich ustawach samorządowych, która pozwala na wnoszenie skargi do sądu administracyjnego przez każdego, kto uznaje, że przepis prawa miejscowego narusza jego interes prawny lub uprawnienie. Skargę, co ważne np. dla organizacji pozarządowych, można wносить w imieniu własnym lub reprezentując grupę mieszkańców, którzy wyrażą na to zgodę. Przepisy nie pozwalają jednak na skargę w interesie publicznym.

4. Zadania publiczne gminy oraz miasta na prawach powiatu oraz samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego a możliwości partycypacji obywateli w procesach budżetowych

Jako jednostki sektora publicznego jednostki samorządowe wykonują zadania publiczne, rozumiane jako zadania wynikające z obowiązującego porządku prawnego. Współcześnie obserwuje się tendencję do nakładania na samorząd terytorialny większości zadań publicznych o charakterze usługowym jako ich zadań własnych, a także w drodze zlecenia przez ustawodawstwo zadań państwowych. Zadania lokalne w Polsce to zadania wykonywane przez gminę i powiat. Zadania gmin to zaspakajanie zbiorowych potrzeb członków wspólnoty samorządowej.

Zadania własne to zadania służące zaspakajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej (w imieniu własnym, na własną odpowiedzialność, w ramach możliwości finansowych). Zadania własne realizuje się samodzielnie za pomocą jednostek pomocniczych, jednostek powołanych przez samorząd (spółki, zakłady budżetowe) lub w drodze zlecenia podmiotowi na zewnątrz ich realizacji. Zadania własne realizowane są bez ingerencji władz państwowych, w granicach własnych kompetencji. Nadzór nad realizacją zadań własnych dotyczy wyłącznie legalności. Kontrola gospodarności, rzetelności oraz celowości jest zadaniem społeczności lokalnej, jej organów, struktur, podmiotów społecznych i obywateli. Zadania zlecone to zadania zlecone do wykonania przez samorząd przez państw, w drodze nałożenia takiego obowiązku przez ustawy. Samorząd, w tym przypadku, wykonuje te zadania nie samodzielnie, lecz kierując się wytycznymi i wolą państwa. Nie można odmówić wykonania zadań zleconych przez ustawę nawet jeżeli samorząd uznaje poziom środków przekazanych przez rząd za niewystarczający. Wykonanie zadań zleconych nadzoruje wojewoda. Zadania powierzone to przejęte przez jst do realizacji w drodze umowy lub porozumienia (np. z innym organem jst lub administracji rządowej). Mogą to być zarówno zadania własne jak i zlecone. Zadania dzielą się także na zadania obowiązkowe – wynikające z przepisów prawa, mogą być własne jak i zlecone oraz - fakultatywne – nie wynikają z prawa ale z woli realizacji przez jst. Ustawy określają, które z zadań własne gminy mają charakter obowiązkowy¹¹. Wyszczególnienie ustawowych zadań własnych powiatu i gminy zawiera załącznik nr 2.

¹¹ Na temat zadań samorządu w kontekście budżetu samorządowego patrz: M. Dylewski, B. Filipiak, M. Gorzałczyńska - Koczkodaj: Finanse samorządowe. Narzędzia – Decyzje – Procesy. Warszawa 2006, s.22 – 25.

ju
MS

Realizacja tych zadań finansowana jest z budżetu samorządowego. Biorąc pod uwagę ww. zadania własne uznać można, że w zakresie tych zadań oraz ich finansowania z budżetu samorządowego możliwe jest konsultowanie mieszkańców i różnych zbiorowych i prawnych form organizacji ich działań społecznych, gospodarczych i kulturalnych. Zasadniczo należy uznać, że mieszkańcy ci (obywatele) są konsumentami usług świadczonych jako zadania własne jednostki samorządu np. jako konsumenci:

- usług komunalnych (zaopatrzeni w wodę, utrzymanie porządku i czystości, zaopatrzenie w energię),
- usług transportu i infrastruktury komunikacyjnej, za którą odpowiada gmina,
- usług ochrony zdrowia i usług socjalnych,
- edukacji publicznej, kultury, kultury fizycznej,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa,
- infrastruktury gospodarczej np. targowisk, hal targowych oraz obiektów użyteczności publicznej.

Realizacja tych zadań finansowana jest z budżetu samorządowego. **Władztwo finansowe**, delegowane ustawami oraz nadzorowane przez państwo jest dotyczy, w świetle ustawodawstwa:

- uchwalania budżetu jst,
- wydawania uchwał w sprawach podatkowych i finansowych,
- wydawanie decyzji w sprawach podatków i opłat,
- zawierania umów,
- udzielanie poręczeń i gwarancji
- zaciągania pożyczek i kredytów oraz emisji samorządowych papierów wartościowych (zwrotne źródła finansowania).

Samodzielność finansowa to z kolei prawnie zagwarantowana możliwość decydowania o przeznaczaniu posiadanych środków. Samodzielność może mieć charakter wydatkowy i dochodowy. Specjaliści z zakresu finansów lokalnych najistotniejsze znaczenie przypisują dla samodzielności samorządu, samodzielności wydatkowej¹². W zakres samodzielności samorządu, powiązanej z kwestiami budżetowymi wchodzi także samodzielność majątkowa dotycząca swobody dysponowania majątkiem komunalnym. Do ograniczeń polityki dochodowej i polityki podatkowej (samodzielności dochodowej) zaliczyć można:

- brak możliwości samodzielnego kształtowania źródeł dochodów (tylko Sejm w drodze ustawy),
- władztwo dochodowe dot. min. możliwości rezygnacji (na ustawowych, zróżnicowanych zasadach) z części dochodów jako instrumentu lokalnej polityki podatkowej nie dotyczy to jednak dochodów z tytułu subwencji ogólnych, dotacji celowych oraz udziałów we wpływach z podatków centralnych, warunkowana jednaka wieloma czynnikami prawnymi, ekonomicznymi i społeczno-politycznymi,

Co do samodzielności wydatkowej, która warunkuje swobodę podejmowania decyzji co do rozdysponowywania środków publicznych wyznaczana jest przez regulacje ustawowe: Istotne w tej materii są:

- nakazy ponoszenia wydatków, zakazy/limity ustawowe, zasady udzielania dotacji oraz rozdysponowywania subwencji. Nakazy wydatków dotyczą zadań obligatoryjnych, wynikającymi z ustaw (w tym co do poziomu finansowania tych zadań – narzucenie wielkości środków przez ustawodawcę), co obliguje jst do określonego zaplanowania

¹² B. Guziejewska: Kontrowersje w ocenie niezależności finansowej samorządu terytorialnego, w: Samorząd Terytorialny nr 7-8/2005

ju

116

środków finansowych w budżecie jst. Poziom może także wynikać z ustawowo określonych standardów np. w placówkach oświatowych jednak w tym zakresie jst mają prawo oceny potrzeb lokalnych,

- konstrukcja dotacji celowej – jest ona wydatkowana na ściśle określone zadania i samorząd nie ma praktycznie żadnej możliwości zmiany jej przeznaczenia,
- co do zadań nieobligatoryjnych to rozstrzyganie należy do jst.

Polityka budżetów samorządu terytorialnego napotyka dwa rodzaje ograniczeń¹³:

- ograniczenia zewnętrzne, niezależne od jednostek samorządu terytorialnego,
- ograniczenia wewnętrzne, zależne od jednostek samorządu terytorialnego.

Do pierwszych należą przede wszystkim:

- ograniczenia prawno-ustrojowe wynikające z istniejącego systemu finansów samorządowych dotyczące zwłaszcza stopnia decentralizacji systemu państwa i finansów publicznych (system wydajnych źródeł dochodów, zadania adekwatne do finansów),
- zakres zadań samorządu terytorialnego określający zakres samodzielności samorządu terytorialnego, w tym samodzielności finansowej (dochodowej i wydatkowej), uzależnienie w tym zakresie samorządów od budżetu państwa
- stan finansów publicznych państwa, powiązany z ogólnym stanem koniunktury gospodarczej
- oparcie w znacznym stopniu budżetów samorządowych na subwencjach i dotacjach z budżetu państwa, co ogranicza możliwości swobodnego planowania budżetowego (w tym niedoszacowanie środków na realizację zadań zleconych) – co skutkuje ograniczeniem finansowania zadań własnych na rzecz dofinansowania zleconych
- ograniczanie realizacji zadań inwestycyjnych

Należy zaznaczyć, że wejście w życie ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jst zwiększyło udział dochodów własnych tych jednostek w ogóle dochodów samorządu (większe dochody własne i subwencja ogólna, mniejsze dotacje, zwłaszcza włączenie dotacji na zadania własne w dochody własne). Zwiększył się zatem stopień dysponowania przez jst środkami publicznymi.

Samorządowe dochody budżetowe przedmiotem partycypacji obywatelskiej:

Dochody samorządowe obejmują:

- dochody własne,
- subwencje ogólne,
- dotacje celowe z budżetu państwa,

a także:

- środki pochodzące z źródeł zagranicznych nie podlegające zwrotowi,
- środki pochodzące z budżetu UE,
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

W przypadku udziałów w podatkach państwowych są one zależne od sumy dochodów państwa z tych tytułów, choć formalnie stanowiące dochody własne, nie mają samorządy bezpośredniego wpływu na określanie poziomu. Mogą one natomiast zachęcać samorządy

¹³ M. Jastrzębska: Ograniczenia prowadzenia polityki budżetowej przez jednostki samorządu terytorialnego, w: Finanse Komunalne nr 9/2004

do takiej polityki, która przyczyniać może się do maksymalizacji dochodów podatkowych z tego terenu (CIT i PIT). W ramach sposoby naliczania subwencji istotne znaczenie mają wystanadaryzowane na bazie wybranych wskaźników poziomy świadczenia usług publicznych.

Istotne znaczenie ma zwłaszcza, w zakresie dochodów własnych, podatek od nieruchomości, który z pośród dochodów własnych jest najbardziej znaczącym w kwocie dochodów., spośród opłat jest to najczęściej opłata targowa. Podstawowym obszarem, w którym możliwe jest korzystanie przez gminę ze swobody kształtowania swoich dochodów budżetowych jest stanowienie przez rady gmin zwolnień i ulg podatkowych w podatkach i opłatach lokalnych¹⁴. ze względu na fakt, że w zakresie ustawowo określonym należy to do kompetencji rad gmin, należy uznać, że obywatelska partycypacja w tym zakresie spełnia kryterium celowości. W zakresie dużej części podatków i opłat lokalnych gminy dysponują bowiem uprawnieniami do wprowadzania ulg i zwolnień podatkowych, a w niektórych przypadkach także do określania wysokości stawek oraz zasad poboru i terminów płatności. Jest tak tym bardziej, że podatki i opłaty lokalne stanowią istotny składnik budżetów samorządowych (nie dotyczy to jednak udziałów w podatkach państwowych, które kształtuje ustawodawca krajowy). Jest to wyraz ograniczonej w państwie unitarnym autonomii podatkowej jst, oznaczającej prawo społeczności lokalnej, w zakresie określonym ustawą do określania części swoich dochodów.

Ze zwolnień tych korzystać mogą podatnicy – a więc obywatele powiązani z terytorialnie wydzielona z państwa jednostka samorządowa.

Wprowadzenie ulg i zwolnień wymaga dla rad upoważnienia ustawowego. Gmina nie może jednak zwolnić wszystkich podatników z podatku/opłaty gdyż top oznaczałoby zniesienie tych źródeł budżetowych na terenie gminy w ogóle. Zwolnienia te mogą mieć obecnie wyłącznie przedmiotowy charakter (cechy przedmiotu opodatkowania)¹⁵. Stosowanie ulg, odroczeń płatności, zwolnień oraz obniżanie stawek podatków. Może być instrumentem polityki np. proinwestycyjnej ale jednocześnie obniża wpływy

Źródłem dochodów gminy może być także samoopodatkowanie się mieszkańców. W tym celu ustawodawca przewiduje instrument demokracji bezpośredniej referendum – w tym przypadku mające charakter obligatoryjny.

Wśród dochodów należy wymienić także dochody zakładów budżetowych oraz gospodarstwa pomocniczych.

Z badań statystyczno-ekonometrycznych wynika jednak, że¹⁶:

- stawki lokalnych podatków mają nikły wpływ na zachowania przedsiębiorców. Współpraca z lokalnymi środowiskami biznesowymi nie jest istotna dla rozwoju ekonomicznego,
- istotny wpływ na rozwój mają inwestycje infrastrukturalne jst ,
- istotne znaczenie mają rozwój i aktywność społeczeństwa obywatelskiego – wzmacnia rozwój lokalny, gdyż wiąże się ze sprawności instytucji samorządowych.

¹⁴ Są to: podatki: od nieruchomości, rolny, leśny, od środków transportowych, dochody w od osób fizycznych opłacany w formie karty podatkowej, od spadków i darowizn, od posiadania psów oraz od czynności skarbowej oraz opłaty lokalne: miejscowa, targowa i administracyjna. Kompetencje nie dotyczą: podatku od spadków i darowizn, od czynności cywilno-prawnych, karty podatkowej i opłaty skarbowej.

¹⁵ Na ten temat: K. Koperkiewicz-Mordel: Stanowienie przez rady gmin zwolnień i ulg podatkowych w podatkach i opłatach lokalnych, w: Finanse Komunalne nr 1-2/2005. Zasada przedmiotowego charakteru ulg i zwolnień w odniesieniu do wszystkich podatków i opłat lokalnych obowiązuje od 1 stycznia 2003 r.

¹⁶ P. Swianiewicz, J. Łukomska: Władze samorządowe wobec lokalnego rozwoju gospodarczego. Które polityki są skuteczne?, w: Samorząd Terytorialny 6/2004.

mu
118

Wydaje się, że od strony formalnej i abstrahując od poziomu „swobodnego poziomu” dysponowania dochodami (wydatki nie mające charakteru sztywnego) największe możliwości udziału obywateli w procesach budżetowych dotyczą:

- dochodów własnych tj.:
- udziału w podatkach dochodowych – co do przeznaczenia tych środków,
- wpływy z podatków i opłat lokalnych – w zakresie w swobody ustawowej oraz kierunków wydatków finansowanych z tych źródeł,
- dochody z majątku jednostki samorządu terytorialnego,

Należy zaznaczyć, że udział dochodów własnych w przypadku gmin w Polsce oraz miast na prawach powiatu waha się średnio między 40 a 50% dochodów ogółem.

Nie występuje natomiast uzasadnienie dla uczestnictwa obywateli w decydowaniu o kierunkach wydatkowania dotacji (na zadanie własne i zlecone) ani ich poziomu – są to strumień finansowy całkowicie zdeterminowany (zarówno co do tytułu wydatkowania jak i sposobu kalkulacji) powszechnymi przepisami oraz decyzjami organów administracji rządowej

Jeżeli chodzi o wydatki to formalnie duża swoboda dotyczy wydatków na zadania własne, w tym na :

- wydatki na cele inwestycyjne, związane często z zaciągnięciem kredytu przez samorząd,
- wydatki bieżące (zwłaszcza płace i pochodne – stanowią ponad 50 %),
- wydatki ze środków bezzwrotnych z pomocy zagranicznej,
- dotacje dla podmiotów wykonujących zadania publiczne, nie nastawionych na zysk (organizacje pozarządowe),

Istnienie wolnych kwot w budżetach jst uwarunkowane jest obciążeniem zadaniami obowiązkowymi, poziomem dochodów własnych i możliwości zadłużania się jst (a tym samym ich zamożnością). Warunkuje to w szczególności możliwości przeznaczania środków na działalność inwestycyjną!

Jak się wydaje swoboda w zakresie dochodów i przychodów, a więc możliwość realnego wpływu obywateli na kształt budżetu samorządowego dotyczy:

- poziomu czynszów i dzierżawy, najmu, użytkowania wieczystego oraz sprzedaży skłników majątkowych gminy (w tym nieruchomości),
- cennika usług komunalnych, których ustalanie leży gestii jst
- wpływy z podatków i opłat lokalnych oraz opłat za usługi administracyjne, grzywny, kary, mandaty
- pozycji kredyty zaciągane przez jst
- udzielane poręczenia i gwarancje

Nie dotyczą natomiast:

- dotacji celowych otrzymane z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej oraz zadania własne zlecone ustawami
- udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa
- subwencji przekazywanych z budżetu państwa (część oświatowa, rekompensująca, część wyrównawcza), obliczanej na podstawie zobiektywizowanych parametrów

Dotacje niewykorzystane w danym roku budżetowym lub wykorzystane niezgodnie przeznaczeniem podlegają zwrotowi.

Me

118

W zakresie wydatków i rozchodów swoboda wydatkowania, a zatem i potencjalne możliwości wpływu na nie obywateli dotyczą:

- wydatków osobowych i majątkowych jednostek budżetowych, w tym na wynagrodzenia pracowników i ich pochodne, zakup wyposażenia
- wydatków inwestycyjnych,
- dotacji przedmiotowych dla jednostek pozabudżetowych oraz podmiotowych przekazywanych przez jst,
- zakupu usług
- obsługi kredytów i pożyczek jst
- subwencji z budżetu państwa.

W zakresie subwencji, która jest formą transferu z budżetu państwa do jednostek samorządu terytorialnego, o charakterze bezzwrotnym, bezwarunkowym w celu uzupełnienia dochodów własnych, o sposobie wykorzystania decydują samodzielnie organy stanowiące jst. Subwencja określana jako ogólna oznacza m.in. możliwość przeznaczenia jej na cele określone przez te organy. Nie ma prawnej konieczności finansowania zadań na cele, które wynikają z nazwy subwencji. Są one sposobem określenia jej wielkości, a nie nakazem kierunku wydatkowania¹⁷.

Nie dotyczą:

- dotacji celowych (przedmiotowe i podmiotowe) otrzymane z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej oraz zadania własne zlecone ustawami,
- świadczeń społecznych (na podstawie ustaw, z dotacji)

Należy pamiętać, że finansowanie inwestycji może mieć miejsce z :

- środków własnych jst,
- środków z UE,
- dotacji celowych z budżetu państwa,
- instrumentów zwrotnych.

Wydatki inwestycyjne przeznaczane są na podniesienie zakresu jakości usług świadczonych obywatelom, tym samym ciszą się większym zainteresowaniem (infrastruktura techniczna i społeczna). W ich zakresie gminy mają stosunkowo dużą swobodę wydatkową.

Posiadanie wydajnych źródeł dochodów własnych ułatwia zatem programowanie i planowanie polityki samorządowej w formie budżetu, a to z kolei poszerza możliwości partycypacji obywatelskiej.

5. Procesy budżetowe w gminie jako rodzaj procesów decyzyjnych

Proces kształtowania budżetu publicznego to zagadnienie o kluczowym znaczeniu dla całego sektora publicznego. Proces formowania budżetu jest procesem walki politycznej – o zasoby finansowe, a także o prestiż polityczny związany z tymi zasobami. Proces budżetowy dotyczy interesów wyborców, podatników, grup interesu, polityków oraz biurokracji. Proces budżetowy to alokacja zasobów finansowych, ale i materialnych oraz ludzkich na określone w procesie politycznym cele. Określanie celów budżetu w procesie politycznym oznacza, że jest on wynikiem sojuszy politycznych, gier i rywalizacji rywalizujących ze sobą sojuszy polityków, grup interesu oraz administracji.

¹⁷ E. Chojna-Duch: Polskie prawo finansowe. Finanse publiczne, s. 256 – 257, Warszawa. 2004.

Istotne zagadnienie to kwestia „sztywności” wydatków budżetowych także tych pozostających w gestii swobodnej dyspozycji administracji. Nie chodzi jedynie o „sztywność” rozumianą formalnie jako finansowanie wydatku z dotacji, ale także o zdeterminowanie wydatków zobowiązaniami z przeszłości, mającymi najczęściej kształt przepisów prawnych których wdrożenie w życie należy z budżetu rokrocznie sfinansować, a także obiektywnymi determinantami np. demograficznymi czy ekonomicznymi np. koszty długu publicznego itp.¹⁸. Duża część budżetu jest kształtowana na bazie lat poprzednich, co oznacza, że niewiele się on często zmienia – często są to raczej zmiany symboliczne, choć medialnie nagłośnione.

Kształt budżetu zapewnić ma też poparcie opinii publicznej i wyborców, na których zależy aktualnie sprawującym władzę.

Jednostki organizacyjne wchodzące w skład administracji przechwycenie określonego procenta budżetu traktują jako sukces. W administracji toczy się rywalizacja o „kawałek tortu budżetowego” pomiędzy poszczególnymi jednostkami administracyjnymi. Przechwytywanie części budżetu to także cel licznych grup interesu, często wchodzących w sojusz ze wspomnianą administracją. Także obywatele liczą na korzyści z budżetowych pieniędzy (presja na zwiększenie wydatków) nie przepadając jednocześnie za wnoszeniem wkładu do budżetu. Elementem procesu budżetowego jest zatem konkurencja celów oraz instytucji i ludzi z tymi celami się utożsamiającymi. Proces tworzenia budżetu nie jest w pełni racjonalny, mimo, że starają się go zapewnić prawem określone procedury budżetowe. Jest to proces złożony, przekraczający – jako całość – możliwości ogarnięcia nawet przed przedstawicielami władz, a tym bardziej obywateli.

Urzednicy mają silną kontrolę nad informacjami dotyczącymi finansów publicznych, są w tym zakresie wyspecjalizowani i posiadają często wieloletnią praktykę w zakresie kształtowania budżetu¹⁹.

Budżet samorządowy można scharakteryzować z punktu widzenia prawno-politycznego jako:

- plan, który po zatwierdzeniu staje się prawem, a jego realizacja jest obowiązkowa
- polityczną deklarację celów władzy, które będą realizowane za pomocą wydatków, wyrażone liczbowo (kwotowo)
- program, na podstawie którego poszczególne jednostki administracji publicznej powinny, budować plany i realizować swojej działania,
- narzędzie koordynacji i kontroli działalności władz.

Według teorii nauki o administracji publicznej tworzenie budżetu to przedkładanie zasobów finansowych na języki celów ludzkich. Tworzenie budżetu jest zadaniem obieralnych reprezentantów społeczeństwa. W procesie tym kluczowe decyzje podejmuje jednak niewybieralni przedstawiciele administracji publicznej, z racji większej kompetencji finansowej niż obieralni radni, specjaliści. W Polsce dotyczy to przede wszystkim większej kompetencji skarbnika gminy i jego służb niż ogółu radnych.

Planowanie budżetowe jest procesem politycznym oraz zadaniem wymagającym specjalistycznych umiejętności eksperckich. Z jednej strony priorytety określone przez polityków, w tym samorządowych powinny być przedmiotem ujęcia w budżecie. Z drugiej strony jak wskazuje część znawców problemów budżetowych w przypadku większości

¹⁸ Szacuje się, że w budżetach współczesnych państw około 80 % wydatków ma charakter stały – sztywny.

¹⁹ Problemy kształtowania budżetów w jednostkach sektora publicznego omawia B. Guy Peters: Administracja publiczna w systemie politycznym, rozdział VII: Koszt sektora publicznego: kształtowanie budżetu.

du
121

budżetów ich kształt jest raczej przede wszystkim efektem przeszłych decyzji (budżetu roku poprzedniego. Jednocześnie im jednostka zamożniejsza tym większe pole manewru dla planistów budżetowych, a racji istnienia nadwyżek budżetowych możliwych do rozdysponowania.

Do istotnych zjawisk socjologicznych i organizacyjnych mających wpływ na tworzenie budżetu należy zaliczyć:

- zjawisko koncertu życzeń (presji na zwiększenie wydatków) jednostek organizacyjnych i grupy zainteresowanych środowisk, które zderza się z postawą „strażnika budżetu” (jednostka odpowiedzialna za finanse)
- poszukiwanie poparcia klientów w środowisku społecznym przez jednostki administracyjne administracji samorządowej,
- koalicje polityczne grup społecznych i jednostek administracji z wpływowymi politykami lokalnymi,
- powielanie rozwiązań z przeszłości, chyba że pojawi się okoliczność wyjątkowa trudność wygaszania starych programów,
- sugerowanie, że nowe zadania są kontynuacją dotychczasowych działań,
- rozrastanie się małych programów, uzyskiwanie przez programy tymczasowe charakteru stałego.

Powyższe ograniczenia racjonalności procesu budżetowego doprowadziły do zainicjowania takich rozwiązań jak budżet zadaniowy, zarządzanie przez cele oparte o wskaźniki, pomiar nakładów i korzyści, budżet na bazie zerowej (ZBB), rozdzielenie budżety bieżącego i inwestycyjnego²⁰.

Z dostępnej literatury przedmiotu na tema planowania budżetowego w samorządach polskich wynika, że powyższe zjawiska są także elementem polskiej rzeczywistości:

- plany wydatków są w dużym stopniu zdeterminowane strukturą wydatków w latach ubiegłych,
- występuje zjawisko zawyzania potrzeb finansowych przez poszczególnych dysponentów budżetowych,
- skarbnik pełni funkcję „strażnika budżetu, dążącego do ograniczania wysokości żądań,
- końcowy efekt jest wynikiem przetargów politycznych w trójkącie zarząd - wpływowi radni - najsilniejsze wydziały urzędu gminy,
- planowanie finansowe ma charakter defensywny chodzi przede wszystkim o uniknięcie pułapki deficytu lub zadłużenia (np. przesadnie ostrożne planowanie dochodów, nadmiernie ostrożne planowanie inwestycji), problem ten jednak coraz lepiej z upływem lat rozwiązują samorządy,
- częste nowelizowanie budżetu w ciągu roku (w zakresie planowanych dochodów i wydatków),
- „walki alokacyjne” między grupami interesów, administracją samorządową a komisjami rady,

Inne elementy wpływające na kształtowanie budżetu i możliwość swobodnego kształtowania wydatków budżetowych to:

- niestabilna sytuacja w zakresie źródeł dochodów i zadań samorządów,
- niestabilna sytuacja makroekonomiczna oraz gospodarki lokalnej,

²⁰ Szerzej: P. Swianiewicz: Planowanie budżetowe w jednostkach samorządu terytorialnego – teoria praktyka, w: Finanse Komunalne 6/2004.

gł
122

- duże usztywnienie budżetu zadaniami obowiązkowymi zleconymi ustawowo²¹.

6. Cykl budżetowy

Tak zwany cykl budżetowy, czyli kolejne działania władz publicznych dotyczące budżetu jako instrumentu realizacji celów publicznych i planu finansowego obejmuje następujące etapy tworzenia budżetu:

- przyjęcie danych ekonomicznych do budżetu na rok następny i określenie podstawowych parametrów usług publicznych świadczonych z budżetu,
- opracowywanie planów rzeczowych zadań realizowanych ze środków budżetu (w tym zadań nowych oraz projekty planów dochodów i wydatków, w tym programów inwestycyjnych i wieloletnich oraz oszacowanie ich skutków finansowych wraz z uzasadnieniem
- wstępny podział kwot dochodów i wydatków na poszczególne zadania oraz określenie limitów tych wydatków
- przygotowanie budżetów poszczególnych zadań lub wydziałów w ramach obowiązujących ram prawno-finansowych,
- przygotowanie projektu budżetu jst i przedłożenie go zarządowi do akceptacji
- dyskusja zarządu i jego decyzja dot. projektu uchwały budżetowej
- prace rady nad budżetem, w tym prace jej komisji problemowych,
- uchwała budżetowa rady,
- układ wykonawczy budżetu przygotowany przez organ wykonawczy,
- proces wykonywania budżetu,
- ocena wykonania zadań budżetowych w ciągu roku i sformułowanie wniosków na kolejny cykl budżetowy – zarówno formalna (absolutorium) jak merytoryczna (stopień wykonania zadań na jakościowo zadawalającym poziomie).

Ma ona charakter powtarzalny i „domknięty”.

7. Specyfika partycypacji obywatelskiej w procesach budżetowych w gminie

Specyfika partycypacji obywatelskich w procesach budżetowych każdego rodzaju wynika przede wszystkim z cech procesu stanowienia budżetu w ogóle.

Na tym tle podkreślić należy:

- stosunkowo niskie kompetencje „przeciętnego” pojedynczego obywatela w zakresie spraw budżetowych, kompetencje te istotnie wzrastają w przypadku zorganizowanych organizacji społecznych, choć z reguły mają one charakter „wąskobranżowy” skupiony na sferze bezpośredniego zainteresowania danej organizacji (np. oświata, infrastruktura, ekologia), w mniejszym zaś stopniu ogólny. Jednak co do zasady nawet organizacje nie posiadają odpowiedniego zaplecza ekspercko-informatycznego umożliwiającego przedstawianie istotnych alternatyw. Zaplecze takie posiadają w Polsce w istocie jedynie RIO lub niektóre firmy konsultingowe.
- możliwości uczestniczenia w procesach budżetowych po części zależą od wielkości jednostki samorządowej. W wielkich metropoliach, o ogromnych budżetach stopień ich skomplikowania jest o wiele większy, drugiej strony ośrodki te z reguły dysponują nadwyżkami umożliwiającymi

²¹ Z. Mykowska: Czynniki kształtujące działalność inwestycyjną jst w latach 1999 – 2003, w: Finanse Komunalne 1-2/2005

123

- na tym tle podkreślić należy silne uprawnienia organu wykonawczego do kształtowania budżetu oraz istotne znaczenie interesów administracji samorządowej „obsługującej” dany program finansowany z budżetu. Administracja ta może wykorzystywać obywatelską partycypację „obsługiwanego sektora” także w interesie własnym i maksymalizacji środków pozostających do dyspozycji.
- organizacje społeczne równoważyć mogą to politycznymi związkami z wpływowymi radnymi.
- uprawnienia mają wyłącznie charakter konsultacyjny i opiniodawczy, formalnie rzecz biorąc o kształcie budżetu decydują władze publiczne przy istotnym wpływie RIO

Władza wykonawcza w gminie posiada stosunkowo duże pole manewru wobec zróżnicowanych i licznych środowisk społecznych, których postulaty budżetowe mogą być wzajemnie wykluczając się w danym roku budżetowym (np. ekologia vs. infrastruktura, gospodarka vs. kultura). Zasadniczym problemem jest znajomość przez obywateli takich specjalistycznych zagadnień jak opodatkowanie, emisja obligacji

Partycypacja społeczna w tak opisanym procesie budżetowym jest uwarunkowana następującymi zjawiskami:

- organizacje społeczne, co do zasady, nie mają wiedzy i doświadczenia w planowaniu finansowym,
- z reguły nie dysponują niezależną ekspertyzą tej kwestii,
- nie są obarczone prawno-polityczną odpowiedzialnością za przygotowanie i przyjęcie całego budżetu,
- reprezentują interesy partykularne z punktu widzenia zarządu jednostki.

Jednak uczestnictwo obywateli w podejmowaniu decyzji nie jest ani łatwe, ani tanie i napotyka wiele problemów:

- brak wiedzy społeczeństwa na temat szczegółów realizowanych programów,
- powolność procedur decyzyjnych związanych z zaangażowaniem wielu podmiotów,
- reprezentowanie interesów raczej wąskiej klienteli niż interesu ogólnego,
- partykularny lobbing zamiast szerokiej społecznej debaty,
- uzależnianie się urzędów od „dyżurnych” partnerów.

Z tego punktu widzenia szczególnie istotne jest:

- wczesne angażowanie (w cyklu budżetowym) i stałe (regularne), ujęte także w codzienną pracę administracji samorządowej. Chodzi przede wszystkim o to aby priorytety i propozycje zgłaszane przez obywateli i ich organizacje, niekoniecznie w momencie formalnego przedstawienia projektu budżetu ale w całym okresie cyklu budżetowego przekładane były przez władze samorządowe na możliwe rozwiązania finansowe przyszłych budżetów. Angażowanie obywateli powinno być na tyle wcześniejsze w stosunku do prac budżetowych, że może wywrzeć na kształt i wynik tych prac realny wpływ.
- oparcie konsultacji budżetu w znacznej mierze na uczestnictwie formalnych struktur reprezentujących obywateli takich jak organizacje społeczne, sołectwa, osiedla, instytucje dialogu społecznego i obywatelskiego powołane przez władze itp., reprezentacje wspólnot mieszkaniowych, optymalnie wybranych w procedurach demokratycznych,
- jednoznaczne przedstawienie obywatelom zakresu spraw budżetowych (dochodów i wydatków jst), co do których ich opinia może spowodować modyfikacje oraz tych, które ze względów prawnoustrojowych czy finansowych są „niewrażliwe” na głosy społeczności

lokalnej wyrażone wobec władz samorządowych (podatki ogólnopaństwowe, dotacje na zadania zlecone, odsetki płacone instytucjom bankowym itp.),

- wskazane jest aby system konsultacji uwzględniał pewną branżową specjalizację i w tym zakresie korzystał z takich, które umożliwiają konsultowanie wszystkich zasadniczych obszarów aktywności samorządu. Jednocześnie chodzi o równoważenie wpływów rzących grup obywatelskich.
- pokazanie alternatyw związanych z określonymi kierunkami polityki i kształtu budżetu („masło czy armaty) oraz możliwości ich pogodzenia, hierarchizacji/ priorytetyzacji
- przygotowanie materiałów informacyjnych objaśniających obywatelom zagadnienia budżetu samorządowego (zarówno jego tworzenia jak oceny wykonania – sprawozdanie) w prosty a jednocześnie pełny sposób, dostosowany do różnych kategorii odbiorców i uwzględniający zarówno informacje ogólne dot. Stanowienia budżetu jak omówienia poszczególnych pozycji po stronie wydatków i dochodów. Materiał taki powinien m.in. zawierać słowniczek pojęć budżetowych. Jednym ze stosowanych narzędzi jest biuletyn informacyjny na temat budżetu, publikowanie poradników budżetowych. Najistotniejszym celem działań informacyjnych w tym zakresie jest zrozumienie finansów samorządowych przez obywateli. Należy podkreślić, że dialog bez efektywnych działań informacyjnych i edukacyjnych, biorąc pod uwagę specjalistyczną materię będzie w znacznej mierze iluzją.
- korzystne jest jeżeli materiały jasno obrazują związek dochodów gminy, a zwłaszcza obciążeń ponoszonych przez obywateli z świadczonymi usługami, ich wielkością, kosztem wytworzenia i standardem.
- korzystanie z technik ankietowych (np. badania fokusowe) oraz różnych technik konsultacyjnych dotyczących kwestii świadczonych za środki publiczne usług oraz samego budżetu,
- wykorzystanie mediów lokalnych w celu docierania do szerokiego spektrum obywateli,
- przygotowanie urzędników samorządowych do debat z obywatelami np. poprzez odpowiednie szkolenia z zakresu technik uczestnictwa w podejmowaniu decyzji. Istotne jest także profesjonalne wsparcie obywateli w procesach konsultacji – tj. przekazywanie dodatkowych materiałów i wyjaśnień, spotkania szkoleniowe dla obywateli.
- partycypacja w sprawach budżetowych powinna być stałym elementem podejmowania decyzji, realizowanym na najważniejszych etapach cyklu budżetowego. Tylko taki sposób czyni ją wiarygodną w oczach obywateli. Jednocześnie miejsce i czas powinny być dogodne dla obywateli i ich organizacji.
- budżet przygotowany w układzie zadaniowym w większym stopniu ułatwia partycypację obywateli poprzez jego większą zrozumiałość niż w tradycyjnej klasyfikacji budżetowej²².

Celem partycypacji jest poznanie skłonności obywateli do chęci płacenia za świadczone usługi. Do najczęstszych grzechów w procesie partycypacji zaliczyć można:

- zbyt krótki czas na wypowiedzenie się partnerów (w niektórych przypadkach nie tygodnie, ale dni a nawet godziny),
- brak jasnego celu lub niewłaściwie sformułowany cel konsultacji,
- brak informacji o wynikach konsultacji,
- ignorowanie zgłoszonych w trakcie konsultacji uwag,
- wąski krąg środowisk zapraszanych do konsultacji,
- niechęć do alternatywnych punktów widzenia i poszukiwanie akceptacji dla sformułowanych przez administrację propozycji,

²² Patrz szerzej doświadczenia amerykańskie: K. Jimno: Jak rozmawiać z obywatelami i pieniędzami. International City/County Management Association.. Raport MIS. Październik 1997., H. W. Hallman: Role obywateli w procesie tworzenia budżetu miasta: doświadczenia 3 miast.

pu
125

- nieczytelność dokumentów i sposobów, w jakie należy się do nich odnosić.

W wielu teoriach polityki lokalnej akcentuje się rolę biurokracji, która odpowiada za budżet samorządowy. Posiadając monopol specjalistycznych informacji, dominuje nad społeczeństwem o dąży do maksymalizacji budżetu jakim chce dysponować²³.

8. Budżet i budżet gminny w Polsce – podstawowe cechy prawno-organizacyjne

Budżet jest podstawowym (słowo to podkreśla doniosłość) planem finansowym jst, mającym charakter dyrektywny (obowiązkowy w zakresie realizacji dochodów i wydatków) „obejmującym dochody i wydatki, o charakterze bezzwrotnym, oraz przychody i rozchody tej jednostki, a także przychody i rozchody zb, gp jst i środków specjalnych oraz funduszy celowych jst, uchwalany przez organ stanowiący tej jednostki zwykle na okres roczny, w formie aktu prawa miejscowego. Budżet należy traktować także jako podstawowy instrument realizacji celów polityki jednostki. Pełni on rolę kreatora lokalnej rzeczywistości społeczno-gospodarczej²⁴. Beneficjentami wydatków budżetowych jst są mieszkańcy tej gminy oraz podmioty prowadzące na jej terenie działalność gospodarczą i społecznie użyteczną.

Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki. Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest uchwalany w formie uchwały budżetowej na rok budżetowy. Uchwała budżetowa stanowi podstawę gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego w roku budżetowym. Uchwała budżetowa zawiera także plany przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i funduszy celowych oraz dochodów własnych jednostek budżetowych (szczegółowy zakres budżetu gminy zawiera **Załącznik nr 3.**)

Uchwalenie budżetu oraz dokonywanie w nim zmian jest uprawnieniem organu stanowiącego gminy – rady w drodze ustawowo określonej procedury. Jednocześnie zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych przygotowanie projektu uchwały budżetowej wraz z **objaśnieniami**, a także inicjatywa w sprawie zmian tej uchwały należą do wyłącznej kompetencji organu wykonawczego gminy. W wykonaniu obowiązku przygotowania budżetu jst organ wykonawczy jest samodzielny i nie podlega wpływom innych organów (np. w formie wytycznych, wskazówek i zaleceń), w tym także (na tym etapie organu stanowiącego).

9. Jawność finansów publicznych podstawą partycypacji w procesie budżetowym

Podstawą partycypacji obywatelskiej w procesach budżetowych jest jawność finansów publicznych, oznaczająca swobodny dostęp obywateli do informacji publicznej na temat zagadnień finansowych sektora publicznego (danych o gospodarczych środkach publicznymi samorządu terytorialnego), w tym budżetu jednostki. Dotyczy to projektów planów finansowych, decyzji finansowych i sprawozdań z ich wykonania. Przejrzystość tej informacji co oznacza takie jej ujęcie – prezentację pozwalającą na pełne, łatwe zrozumienie procesów finansowych prezentowanych w formie budżetu (czytelność). Stanowi niezbędne uzupełnienie jawności.

Jawność i przejrzystość nie są wyłącznie uprawnieniami obywatelskimi ale także normatywnymi zasadami budżetowymi.

²³ Szerzej: Kto rządzi gminą? Teorie lokalnej władzy politycznej, w: Samorząd Terytorialny nr 3/2001

²⁴ T. Skica: Budżet jako narzędzie zarządzania finansami lokalnymi Samorząd Terytorialny 7-8/2005.

Istotne jest to, że przejrzystość i czytelność informacji budżetowej stanowi czynnik ograniczający dominację specjalistów w dyskusjach nad budżetem w stosunku do obywateli, choć jednocześnie przejrzystość ta nigdy nie uzyska takiego stopnia uproszczenia, że będzie możliwe zrozumienie budżetu bez określonej ilości wiedzy finansowo-prawnej.

W polskim prawodawstwie z zakresu prawa konstytucyjnego, finansów publicznych i dostępu do informacji publicznej wspartym orzecznictwem sądów administracyjnych jawność ta została szeroko i stosunkowo precyzyjnie uregulowana. Oznacza, to, że określone obowiązki organów gminy są wymogiem ustawowym, do których organy te muszą się bezwzględnie stosować i tym samym nie zależą one od uznania tych organów. Można zatem powiedzieć, że jawność finansów samorządowych jako podstawa partycypacji obywatelskiej został w Polsce stosunkowo dobrze uregulowana, choć z drugiej strony można także dojść do wniosku, że istnieje nadmierne zróżnicowanie uprawnień jawnościowych (mocne) w stosunku do sformalizowanych uprawnień partycypacyjnych, co u poinformowanych obywateli może powodować poczucie „partycypacyjnego niedosytu”.

Art. 11 b ustawy o samorządzie gminnym stwierdza, że działalność organów gminy jest jawna, a jawność działania organów gminy obejmuje w szczególności prawo obywateli do uzyskiwania informacji, wstępu na sesje rady gminy i posiedzenia jej komisji, a także dostępu do dokumentów wynikających z wykonywanych zadań publicznych, w tym protokołów posiedzeń organów gminy i komisji rady gminy. Istotne to także możliwość żądania np. danych dotyczących kosztów wykonywania zadań publicznych. Mają one bowiem wpływ na wielkość i strukturę budżetu gminy.

OECD zaleca by w celu poszerzenia jawności i uprzywilejowania obywatelom budżetu nie publikować wyłącznie ostateczną wersję budżetu ale także jego założenia, informacje prezentujące jego założenia, rezultaty jego wykonania itp., Podobne zalecenie dotyczy publikowania informacji na temat etapów procedury budżetowej, wskaźników przyjmowanych do przygotowania budżetu.

Z punktu widzenia obywateli i ich organizacji podstawowym problemem pozostaje kwestia specjalistycznej kompetencji do oceny jawnych danych i czynienia z tych danych użytku w debacie publicznej i formułowaniu postulatów wobec administracji²⁵.

10. Procedura uchwalania budżetu gminy a możliwości partycypacji obywatelskiej

Zasady i terminy opracowania budżetu gminy reguluje ustawa o finansach publicznych. Z ustaw wynika materialnego wynikają tytuły dochodów oraz wydatków z budżetu jst. Treść uchwały budżetowej wyznacza ustawa o finansach publicznych. Organ stanowiący – rada określa w drodze uchwały tryb pracy nad projektem budżetu, terminy i obowiązki jednostek organizacyjnych jst w toku prac nad projektem budżetu, wymaganą szczegółowość objaśnień oraz dodatkowe materiały informacyjne, które organ wykonawczy powinien przedłożyć wraz projektem uchwały budżetowej. W trakcie prac nad budżetem żaden przepis nie obliuguje formalnie ani organu wykonawczego ani rady do poddawania projektu budżetu opiniowaniu czy też konsultacjom społecznym. Jednocześnie też żaden przepis tego nie zabrania. Organ wykonawczy jest zobowiązany przedłożyć projekt uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami oraz informacją o stanie mienia komunalnego organowi stanowiącemu oraz RIO w celu

²⁵ T. Skica: Znaczenie jawności i przejrzystości finansów publicznych dla kształtowania dobrych relacji państwo-obywatel, w: Finanse Komunalne 11/2004

du
127

zaopiniowania do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy. Uchwała budżetowa podejmowana jest zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu jawnym.

Wydaj się, że niezależnie od omawianego w pkt art. 5 ust. 2 przepis dotyczący trybu prac nad projektem budżetu może obejmować także:

- procedurę konsultacji projektu nie ograniczającej ostatecznych decyzji zarządu i rady z instytucjami, organizacjami, podmiotami i obywatelami, zbierania ankiet np. nt. wykonania budżetu roku ubiegłego, spotkania wójta z ww. podmiotami itp.
- zadania jednostek organizacyjnych w toku prac nad budżetem mogą z kolei obejmować także informowanie zarządu o wnioskach, opiniach, petycjach itp. składanych do tych jednostek w związku z realizacją zadań samorządu oraz budżetu.

Powyższe możliwości konsultacji należałoby wyprowadzać tego przepisu mając na względzie obowiązki wójta względem mieszkańców – dotyczy to zwłaszcza art. 61 ust. 3 ustawy o samorządzie gminnym, który stwierdza, że wójt informuje mieszkańców gminy o założeniach projektu budżetu, kierunkach polityki społecznej i gospodarczej oraz o wykorzystywaniu środków budżetowych, a także obowiązki radnych względem mieszkańców (patrz pkt 13 a). Co do zapisu dot. obowiązków wójta względem mieszkańców, to należy stwierdzić, że obowiązek informowania sformułowany w przepisie nie wyklucza dwustronnej komunikacji z mieszkańcami, ani innych technik konsultacyjnych. Informowanie może np. odbywać się na spotkaniach publicznych i być połączone z dyskusją. Formy pisemne mogą być uzupełnione ankietami itp. To co istotne w tym przepisie to to, że:

- wyraźnie wymienia kwestię budżetową w kontekście obowiązków wójta względem mieszkańców (inne przepisy wprost tego nie formułują),
- wiąże kwestię budżetową z kierunkami polityki gminy,
- nakazuje informowanie o wykorzystaniu środków budżetowych, a więc odnosi się także do efektów prowadzonej polityki budżetowej.

Mimo lakoniczności przepisu należy go interpretować jako swego rodzaju możliwość *lex specialis* w zakresie konsultacji budżetu jst w stosunku do art. 5 a.

Istotne w kontekście uczestnictwa obywateli mają objaśnienia do projektu uchwały budżetowej. Bez nich zarówno dla radnych jak i dla mieszkańców niejasne byłoby zawarcie w projekcie budżetu określonych wpływów i wydatków. Objasnienia powinny zawierać opis każdej pozycji m.in. podstawę prawną, sposób kalkulacji. Każdy wydatek powinien być w objaśnieniu uzasadniony, w tym odniesiony do poziomu roku poprzedniego. Nie ma żadnych przeszkód aby objaśnienie, opis i uzasadnienie nie zawierały informacji na temat przeprowadzanych w trakcie roku budżetowego lub w trakcie prac organu wykonawczego konsultacji tytułów dochodów i wydatków z instytucjami konsultacyjnymi, organizacjami społecznymi czy indywidualnymi obywatelami oraz zgłaszane w ciągu roku opinie, skargi i wnioski dotyczące dochodów i wydatków jst. Organ stanowiący jst nie może bez zgody wójta nie może wprowadzić do projektu budżetu zmian powodujących zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednocześnie zwiększenie deficytu budżetu. Zakazane jest także zwiększanie planowanych dochodów bez jednoczesnego ustanowienia ich nowych źródeł²⁶. Jednocześnie podkreślić należy, że organ stanowiący nie jest zobowiązany do przyjęcia uchwały budżetowej w treści zaproponowanej przez organ wykonawczy. – może go zmienić pod warunkiem niezwiększenia poziomu deficytu budżetowego. Zmiany zwiększające poziom tego deficytu

²⁶ U. Wiktorowska, B. Kaczmarek: Procedura uchwalania budżetu jednostki samorządu terytorialnego, w: Finanse Komunalne 4/2004

ju
128

możliwe są po uzyskaniu zgody organu wykonawczego. Oznacza to możliwość uwzględniania przez radę obywatelskich postulatów budżetowych w ramach wyżej zakreślonych ograniczeń prawnych.

W toku roku budżetowego możliwe są następujące rozwiązania organizacyjne mogące mieć wpływ na uczestnictwo społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dot. budżetu samorządowego:

- określanie z udziałem obywateli hierarchii potrzeb i celów, wybór zadań priorytetowych na przyszłość oraz adekwatności dotychczas przyjętych rozwiązań
- oceni realizacji zadań budżetowych przy udziale obywateli i ich organizacji, w tym usług publicznych
- zbieranie i analizowanie wniosków, uwag, propozycji, opinii itp. obywateli i ich organizacji, radnych, jednostek pomocniczych, komisji radnych,
- zbieranie wniosków od podmiotów (głównie organizacji pozarządowych) dotyczących finansowania ich zadań w kolejnym roku (dotacje),
- opiniowanie założeń polityki społeczno-gospodarczej jst w roku przyszłym oraz związanych z tym założeń budżetowych.

Powyższe procedury mogą być stosowane zarówno „na poczet” kolejnego roku budżetowego, jak i w celu korekty budżetu w toku jego wykonywania w danym roku.

11. Wykonanie budżetu

Wykonywanie budżetu w trakcie roku budżetowego należy do kompetencji zarządu, pod kontrolą rady, która może upoważniać zarząd do szeregu czynności związanych z wykonywaniem budżetu np. przenoszenie wydatków. Generalnie nie ma żadnych przeszkód formalnych aby wskazane w opracowaniu możliwości konsultowania przygotowania budżetu odnosiły się do opiniowania jego wykonywania. Należy zdawać sobie jednak sprawę, że zakres tego opiniowania będzie węższy – budżet został bowiem już przyjęty (choć możliwa jest oczywiście jego nowelizacja), a wykonywanie budżetu jest bardzo ściśle prawnie zdeterminowane (np. ściśle reguły przenoszenia środków między podziałkami klasyfikacji budżetowej, nakazy i zakazy, reguły dyscypliny finansów publicznych). Istotną rolę w jednostkach sektora finansów publicznych odgrywa audyt wewnętrzny – jego pozycja jest stosunkowo silna. W ramach swych zadań może min. zwracać uwagę na niektóre kwestie będące w sferze zainteresowania partnerów społecznych. Zgodnie z art. 184 ust. 2 ustawy o finansach publicznych uchwała budżetowa może zawierać także elementy fakultatywne m.in. inne postanowienia dotyczące wykonywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

12. Ocena wykonania budżetu

Absolutorium

Absolutorium nie jest instrumentem oceny merytorycznej wykonania budżetu jst, a zatem nie powinno podlegać procedurom opiniowania obywateli i ich organizacji. Absolutorium to „określona w prawie przysługująca określonym przedstawicielskim organom i uruchamiana zazwyczaj corocznie, kompetencja do oceny, czy prowadzona przez ich organy wykonawcze działalność finansowa zgodna jest z prawem i założonym planem”. Jest to zatem potwierdzenie, że budżet został wykonany z godnie prawem. Zgodnie z orzecznictwem NSA „absolutorium dotyczy wykonania budżetu i nie odnosi się do całokształtu działalności zarządu”. NSA uznaje za sięczne z prawem połączenie głosowania nad absolutorium z oceną wykonywania oraz prawidłowości działania zarządu w sferach kompetencji należących do niego uchwał rady

mu
128

gminy. Udzielenie absolutorium należy do wyłącznej kompetencji rady gminy, która zapoznaje się z opinią regionalnej izby obrachunkowej

Jednocześnie nie należy wykluczyć, że przewidziane w ustawie sprawozdanie z wykonania budżetu, zawierające m.in. informację o realizacji budżetu, a zwłaszcza część opisowa, mogąca zawierać wyjaśnienia dot. merytorycznych problemów w zakresie realizacji zadań finansowanych z budżetu oraz wpływów budżetowych, mogłyby być przedmiotem opiniowania np. w szczególności dotyczyć to może efektywności wydatków budżetowych czyli osiągania określonych celów w wymiarze ilościowym i jakościowym za pomocą środków budżetowych. Powinno to mieć miejsce po zapoznaniu się z opinią RIO oraz po wydaniu opinii przez komisję rewizyjną, a przed zapoznaniem się przez radę gminy ze sprawozdaniem z realizacji budżetu i głosowaniem nad absolutorium zaznaczyć jednak wyraźnie należy raz jeszcze, że nie może to mieć wpływu na samo uchwalenie absolutorium, bowiem dotyczy ono poprawności rachunkowej i o prawnej wykonania budżetu.

W zakresie merytorycznym, opinia dot. sprawozdania organu wykonawczego, może być przedmiotem dalszych prac, konsultacji i opiniowania. **Generalnie nie ma żadnych przeszkód formalnych aby wskazane w opracowaniu możliwości konsultowania przygotowania budżetu odnosiły się do opiniowania oceny jego wykonania.** Może to się odbywać zwłaszcza w ramach formalnie ustanowionych ciał konsultacyjnych, ankiet kierowanych do obywateli, spotkań publicznych specjalnie poświęconych ocenie wykonania budżetu, czy realizacji zadań z niego finansowanych, specjalnych posiedzeń zarządu czy sesji rady i jej komisji itp.

Jednocześnie skutkiem nieudzielenia absolutorium jest podjęcie inicjatywy w sprawie odwołania organu wykonawczego, w drodze odrębnej uchwały rady²⁷.

13. Formalne możliwości partycypacji obywateli i organizacji społecznych w polskim porządku prawnym na szczeblu gminnym a budżet gminny

a) Ustawa ustrojowa – ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym²⁸

Mieszkańcy gminy (miasta na prawach powiatu) z mocy prawa tworzą wspólnotę samorządową, a więc są podstawowym, obywatelskim składnikiem jednostki samorządu terytorialnego. Wywodzi się z tego ich prawo, na zasadach przewidzianych w ustawach do udziału w życiu publicznym tej wspólnoty samorządowej. **Statut gminy** oprócz regulowania zadań i struktury może regulować także tryb pracy organów gminy. Może zatem zawierać przepisy dotyczące konsultacji czy opiniowania w ramach działania organów i jednostek gminy, jest to bowiem część trybu działania organów.

Radny zgodnie z art. 23 ustawy o samorządzie gminnym jest obowiązany kierować się dobrem wspólnoty samorządowej gmin. Radny utrzymuje stałą więź z mieszkańcami oraz ich organizacjami, w szczególności przyjmuje zgłaszane przez mieszkańców gminy postulaty i przedstawia je organom gminy do rozpatrzenia. Jednocześnie zaznaczyć należy, że obowiązuje go tzw. mandat wolny tj. nie jest związany instrukcjami wyborców. Przepis ten czyni radnego pośrednikiem między mieszkańcami gminy a jej organami. Ustawodawca nie określił zasad, form ani metod relacji tych kontaktów mogą one zostać uregulowane w statucie, ze względu na fakt, że są to sprawy z zakresu trybu pracy i jej organów. Mogą to być np. spotkania, udział w

²⁷ M. Chrapusta, M. Chlipała: Instytucja absolutorium w jst – opis procedur i analiza problemów, w: *Finanse Komunalne* nr 9/2005. Cz. Burek: Absolutorium gminne – konieczna nowelizacja, w: *Finanse Komunalne* nr 9/2006.

²⁸ Na temat podstawowych kwestii ustrojowych gmin: K. Bandarzewski, P. Chmielnicki, W. Kisiel: *Prawo samorządu terytorialnego w Polsce*, Warszawa 2006.

posiedzeniach organów organizacji społecznych i instytucji, posiedzeniach jednostek pomocniczych, dyżury itp.

Rozpatrywanie ww. postulatów może odbywać się w ramach prac rady, pytań kierowanych do zarządu czy w formie skarg i wniosków kierowanych przez radnych do organów gminy. Niektóre statuty zawierają także uprawnienia radnych do składania interpelacji i wnoszenia zapytań do organów gminy. Powyższe formy mogą dotyczyć kwestii budżetowych gminy.

Podstawową formą stanowienia decyzji publicznych na szczeblu lokalnym jest stanowienie prawa miejscowego. Prawo miejscowe to przepisy powszechnie obowiązujące wydane przez terenowe organy administracji rządowej (np. wojewodę) oraz organy samorządu terytorialnego. Służą one dostosowaniu ogólnych zasad obowiązujących na terenie państwa do specyfiki lokalnych warunków. Obowiązują na terenie województwa, powiatu, gminy. Część gmin w Polsce (np. Wrocław, Toruń) przewiduje w swoich statutach także możliwość wnoszenia „obywatelskiego projektu uchwały rady”. Będąc w pewnym sensie odpowiednikiem konstytucyjnej instytucji obywatelskiego projektu ustawy na szczeblu lokalnym, możliwość ta przewiduje, że określona grupa mieszkańców może przedłożyć radzie projekt rozstrzygnięcia w formie uchwały, a rada ma obowiązek rozpatrzyć go, dopuszczając do procesu uchwałodawczego także wnioskodawców. Niekoniecznie uchwała może dotyczyć wprost budżetu, choć jej treść może mieć implikacje finansowe²⁹.

Przepisy takie muszą mieć podstawę w ustawie i służą wykonaniu ustaw. Muszą być zgodne z treścią jak i założeniami ustawy. Prawo miejscowe normuje najczęściej sytuacje określonych grup podmiotów np. grup obywateli (właściciele nieruchomości, psów) czy organizacji społecznych (związki zawodowe). Może także odnosić się do korzystania z mienia samorządowego, szczegółowych stawek podatków i opłat lokalnych czy też zagospodarowania przestrzennego (plan). Uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego ma charakter prawa miejscowego. Kontrola legalności prawa miejscowego należy do wojewody (nadzór na uchwałami samorządu terytorialnego) oraz sądów administracyjnych. Ustawodawca ustanowił mechanizm społecznej kontroli nad działalnością prawną samorządu. Każdy czyj interes prawny lub uprawnienie np. do konsultacji zostały naruszone uchwałą podjętą przez organ samorządu w sprawie z zakresu administracji (np. ustalanie cen i opłat za świadczenie usług komunalnych, zasady gospodarowania mieniem samorządu), ma prawo do zaskarżenia – po bezskutecznym wezwaniu do usunięcia naruszenia uchwały do wojewódzkiego sądu administracyjnego. Skutkiem takiej skargi może być stwierdzenie nieważności takiej uchwały.

Referendum

Na szczeblu samorządowym referendum lokalne jest sposobem podejmowania decyzji w drodze bezpośredniego głosowania powszechnego przez obywateli o sprawach dotyczących wspólnoty samorządowej³⁰. Referendum może mieć charakter rozstrzygający lub konsultacyjny, obligatoryjny lub fakultatywny. Z punktu widzenia organizacji pozarządowych istotna jest regulacja mówiąca, że inicjatorem przeprowadzenia referendum na wniosek mieszkańców może być organizacja społeczna posiadająca osobowość prawną, której celem statutowym jest

²⁹ Rzeczpospolita z 30 kwietnia 2004 r.

³⁰ Naczelny Sąd Administracyjny uznał referendum lokalne za najwyższą formę władzy lokalnej - A. K. Piasecki: Władza w samorządzie terytorialnym III RP. Teoria i praktyka 1990 – 2002. Zielona Góra 2002, s. 219.

du
131

co najmniej obszar danej jednostki samorządu terytorialnego³¹. W polskiej sytuacji możliwe są referenda gminne, powiatowe i wojewódzkie w następujących sprawach:

- odwołania w drodze referendum pochodzącego z wyborów organu samorządu terytorialnego przed upływem kadencji,
- samoopodatkowania się na cele publiczne (wyłącznie w gminach),
- w każdej sprawie dotyczącej wspólnoty samorządowej.

Jednak wyniki referendów lokalnych nie nastrajają do optymistycznych ocen polskiej demokracji. Frekwencja w nich była niska (nie zawsze prawnie skuteczna). W referendach mobilizuje się z reguły elektorat negatywny oparty o emocje. Stanowi więc ono formę „plebiscytu dla niezadowolonych”. Najczęściej inicjatywy referendalne podejmowano w sprawie odwołania władz samorządowych w wyniku walki politycznej na szczeblu lokalnym (około 200 takich referendów w kadencji 1998-2002), w mniejszym zakresie referenda dotyczyły samoopodatkowania mieszkańców (najczęściej tzw. śmieciowe), jeszcze rzadziej rozstrzygano i konsultowano inne istotne sprawy np. dotyczące rozwoju³².

Inną formą demokracji „niewyborczej” są na szczeblu lokalnym **jednostki pomocnicze gminy**. Gmina może tworzyć jednostki pomocnicze w postaci sołectwa, dzielnicy (osiedla). W literaturze podaje się możliwość powoływania także innych, niewymienionych w ustawie z nazwy jednostek pomocniczych np. kolonie, kwartały, przysiółki. W tych jednostkach władza jest sprawowana przez organy uchwałodawcze i wykonawcze w formach demokracji bezpośredniej i pośredniej. Jednostki takie mają służyć wykorzystywaniu naturalnego samorządu małych grup społecznych³³. W praktyce w dużych i średnich miastach samorząd dzielnicowy i osiedlowy ma jednak marginalne znaczenie. Nieco lepiej jest na wsiach³⁴. Organem uchwałodawczym w sołectwie jest zebranie wiejskie, a wykonawczym, sołtys. W dzielnicy lub osiedlu organem uchwałodawczym jest rada (w osiedlu może to także być ogólne zebranie mieszkańców) a wykonawczym zarząd. Jednostki pomocnicze gminy mogą mieć wyodrębnione środki finansowe na określone przez siebie i przyjęte zadania. Wyodrębnienie takie może jednak występować wyłącznie w ramach budżetu gminy, w części dotyczącej wydatków. Zasady takiego wyodrębnienia środków powinny być określone w statucie jednostki pomocniczej gminy w sposób nie budzący wątpliwości, Z powyższym wiąże się wymóg przedstawiania w fazie opracowywania projektu budżetu gminy propozycji wykazu własnych zadań w ich ujęciu finansowym i rzeczowym, zadania te po uchwaleniu stają się zadaniami budżetu gminy.

Jednostki pomocnicze mogą uzyskać swobodę w decydowaniu o wielu sprawach np. przykładem jest pozostawianie części budżetu inwestycyjnego do dyspozycji rad sołectw, a także pozostawianie części dochodów własnych uzyskanych na terenie danej jednostki pomocniczej gminy, przekazanie części zadań do realizacji.

Konsultacje z obywatelami na podstawie art. 5 a ustawy o samorządzie gminy

³¹ Z. Janku: Referendum lokalne: Rozważania nad nową regulacją prawną, w: Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Kraków 2001. Referendum jest ważne jeżeli wzięło w nim udział 30% uprawnionych do głosowania.

³² Szerzej: A. K. Piasecki: Demokracja bezpośrednia w Polsce lokalnej – zła praktyka, w: Studia Regionalne i Lokalne nr 3/2005 r.

³³ Na temat jednostek pomocniczych: Z. Łuniewska, B. Jaworska – Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szałowska, M. Stahl: Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie. Warszawa 2004. Rozdział IX – Samorząd terytorialny.

³⁴ A. K. Piasecki: Władza w samorządzie, ..., s. 297.

Zgodnie z art. 5 a ust. 2 nimi organy gminy (ustawa powiatowa gwarantuje analogiczne uprawnienia) mogą przeprowadzać konsultacje społeczne w wypadkach przewidzianych ustawą (wtedy konsultacja jest często obowiązkowa) oraz w innych sprawach ważnych dla gminy, a precyzyjnie mówiąc, konsultacje „z mieszkańcami gminy”. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami wspólnot samorządowych określają uchwały rad odpowiednich jednostek samorządu terytorialnego. Rady odpowiednich szczebli powinny wydać akt prawa miejscowego (powszechnie obowiązującego na terenie jednostki), który zawierałby normy generalne i abstrakcyjne.

Tak ogólne sformułowanie podstaw prawnych konsultacji pozwala stosunkowo elastycznie wykorzystywać różne metody na przykład spotkania publiczne, zgłaszanie uwag na piśmie, wysłuchania publiczne, a nawet powołanie lokalnych ciał konsultacyjnych³⁵. Przepisy wskazują na możliwość przeprowadzenia konsultacji z pojedynczymi obywatelami — mieszkańcami wspólnoty samorządowej — i z różnymi partnerami społecznymi (organizacjami, w których zrzeszają się mieszkańcy). Jednocześnie uchwały takie nie mogą być niezgodne z powszechnie obowiązującymi aktami prawa wyższego rzędu np. umowami międzynarodowymi, ustawami czy rozporządzeniami. Ich legalność podlega nadzorowi wojewody, a także regionalnych izb obrachunkowych. Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego wynika, że konsultacje te są instytucją odrębną w stosunku do referendum lokalnego. Jednocześnie referendum może być zastosowane jako forma konsultacji, ale ma wtedy wyłącznie charakter opiniodawczy, a nie rozstrzygający.

Wydaje się, że przepisy te są najbardziej odpowiednią formą opiniowania polityki samorządowej, w tym finansowej. W związku z tym w pkt poświęcono im odrębne miejsce omawiając kształtującą się praktykę tego przepisu.

Art. 5 a ustawy, przewiduje, że w wypadkach przewidzianych ustawą oraz w innych sprawach ważnych dla gminy mogą być przeprowadzane na jej terytorium konsultacje z mieszkańcami gminy. Zasady i tryb przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami gminy określa uchwała rady gminy. Komentatorzy uważają, że określenie ważności spraw gminy należy uznać za subiektywne, w zależności d. gminy. Trudno jednak byłoby uznać, że budżet jednostki samorządowej nie jest sprawą ważną dla gminy. Jednocześnie w takich sprawach konsultacje mają charakter fakultatywny zależny od uznania władz samorządowych.

Ustawa daje szerokie możliwości uregulowania, w ramach lokalnych potrzeb i specyfiki zasady i tryb przeprowadzania takich konsultacji. Obywatele, o których mowa w ustawie można rozumieć bądź jako indywidualne jednostki bądź jako obywatele zrzeszeni w różnych formach aktywności. Konsultacje te mają charakter opiniodawczy.

Te szeroki zakres uchwały oznacza, że procedury konsultacyjne mogą dotyczyć zarówno rady jak i zarządu gminy, mieć charakter stały i ogólny jak i dostosowany do konkretnej sprawy. Może także odnosić się do procesów jakie zachodzą w gminie np. procedur budżetowych. Unormowanie to może mieć miejsce albo w odrębnej uchwale rady gminy albo w jej statucie. Zgodnie z orzecznictwem NSA nie ma przeszkód prawnych aby konsultacja dokonała się w formie głosowania powszechnego.

³⁵ Z orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego wynika, że konsultacje te są instytucją odrębną w stosunku do referendum lokalnego. Jednocześnie referendum może być zastosowane jako forma konsultacji, ale ma wtedy wyłącznie charakter opiniodawczy, a nie rozstrzygający.

nu
133

Aby konsultacje miały sens przedmiot konsultacji powinien mieścić się w zakresie zadań i kompetencji gminy.

Formy stosowane na podstawie art. 5 a:

- badaniu opinii mieszkańców, złożeniu uwag do sprawy będącej przedmiotem konsultacji,
- poprzez głosowanie powszechne
- udzieleniu odpowiedzi na postawione pytania, w tym w ramach ankiet
- organizowaniu zebrań z mieszkańcami,
- na zebraniach wiejskich w sołectwach (np. prezentacja wójta),
- wyłożenie „księgi konsultacyjnej” w siedzibie urzędu gminy celem zbierania wpisów (opinii) mieszkańców
- środowiskowych spotkań organizacji pozarządowych, społecznych, naukowych, zawodowych i sportowych działających na terenie jst,
- uchwały organów jednostek pomocniczych,
- składanie podpisów na listach konsultacyjnych,
- konsultowaniu za pośrednictwem internetowego forum mieszkańców,
- konsultowaniu za pośrednictwem skrzynki na wnioski, skargi i uwagi w gminie,”
- zgłaszanie uwag i opinii w biurze rady gminy,
- w skrzynce na wnioski,
- informowanie za pośrednictwem mediów lokalnych

Większość uchwał stwierdza, że konsultacje nie mają charakteru wiążącego dla władz jst.

W Koszalinie budżet miasta badany jest za pomocą ankiety a budżet dostępny jest w urzędzie

Warto odnotować, że przeanalizowane uchwały nie zostały zakwestionowane w trybie nadzoru, co oznacza, że przyjęte w nich rozwiązania wypełniają legalnie treść delegacji art. 5 a ustawy o ST.

Jednocześnie z analizy tych uchwał wynika, że możliwe jest przeprowadzanie konsultacji z inicjatywy zarówno organu wykonawczego – wójta/ zarządu jak i rady – a więc organów, które posiadają niezależne kompetencje w zakresie stanowienia budżetu jst. Uprawnieni to najczęściej mieszkańcy gminy posiadający prawo wyborcze. Zasięg tak prowadzonych konsultacji ma najczęściej ogólnomiejski lub lokalny, przez co rozumie się terytorialnie wyodrębniona część jednostki (ulice, osiedla, dzielnice). Zdarza się, że art. 5 a służy wydaniu uchwały dotyczącej konsultacji w konkretnej, istotnej dla społeczności lokalnej sprawy. (zmiana statutu osiedla, inwestycja itp.)

Większość analizowanych uchwał nie zawiera wprost przedmiotu budżetu (przykładem wymienienia wprost budżetu jako przedmiotu konsultacji jest uchwała rady miejskiej w Koszalinie), aczkolwiek często stosowana jest, powtarzając za ustawą, formuła „istotne dla miasta (gminy) sprawy”. W jednej z uchwał wprost przewiduje się, że wójt w sprawach budżetowych przedstawia skutki potencjalnych rozstrzygnięć dla budżetu gminy. Najczęściej wprost wymieniane kwestie poddawane konsultacjom w szczególności to:

- plan rozwoju lub strategia rozwoju, w tym celów i zadań inwestycyjnych,
- planu zagospodarowania przestrzennego,
- ustalenie sieci szkół, program rozwiązywania problemów społecznych,

- program współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- program ochrony środowiska.

Konsultacja odbywa się na wniosek rady, radnych, członków zarząd ale także mieszkańców jst, władz organizacji społeczno -zawodowych, jednostek pomocniczych, sołtysów.

Część z nich w oczywisty sposób będzie miała wpływ na kształt budżetu jst.

Kompetencje w zakresie prowadzenia konsultacji są najczęściej podzielone między radę a zarząd lub wójta. Czynności pomocnicze, sprawozdawcze, opracowanie wniosków i zaleceń itp.. wykonują sekretarz miasta, specjalnie powołane ciała (zespoły, komisje) lub wydziały urzędu gminy. Konsultacje są poprzedzane działaniami informacyjnymi (biuletyny, informatory, spotkania, wyłożenie informacji w urzędzie, strona WWW itp.). Uchwały formułują także obowiązki informacyjne władz, poziom uczestnictwa, który przesądza o ważności konsultacji lub wniosku o poddanie sprawy konsultacji, zasady harmonogramu konsultacji kwestie proceduralne, organizacyjne i finansowe itp. Uchwały przewidują także sposób postępowania z wynikami konsultacji przez organy gminy (osobny punkt w sesji rady gminy, poinformowanie mieszkańców o wynikach)

Należy zaznaczyć, że spotyka się także rozwiązanie polegające na możliwości udzielania głosu osobie nie będącej radnym na posiedzeniu rady gminy lub komisji rady gminy (np. Zawiercie).

Należy zaznaczyć, że część analizowanych uchwał powstała w wyniku udziału gmin w akcji Przejrzysta Polska³⁶.

Wydaje się, że przedmiotem konsultacji, o które j mowa w art. 5 a ust 2 (sprawa ważan dla gminy) powinny być w szczególności:

- plan strategiczny gminy,
- wieloletni plan finansowy,
- wieloletni program inwestycyjny,
- wieloletnie plany w dziedzinie usług społecznych
- studium i plan zagospodarowania przestrzennego,

b) Inne możliwości formalne partycypacji obywateli w procesach budżetowych gminy (ustawy sektorowe, ustawy dot. zadań powiatu itp.)

Dostęp do informacji — udostępnianie informacji publicznych reguluje ustawa o dostępie do informacji publicznej, choć istnieją także przepisy szczególne, na przykład dotyczące informacji o środowisku czy archiwach publicznych). Na jej podstawie możliwe są dwie formy udostępniania informacji:

- na internetowych stronach publicznego teleinformatora — Biuletynu Informacji Publicznej,
- na wniosek zainteresowanego, przy czym nie musi on wykazywać interesu prawnego czy faktycznego, żądając informacji publicznej.

³⁶ Przeanalizowano uchwały rad gmin (powiatów) w sprawie zasad i trybu przeprowadzania konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy, wydane na podstawie art. 5 a ust.2 ustawy o samorządzie gminnym (powiatowym) podjęte przez: rady gmin: Stargard Szczeciński, Zielona Góra, Tychy, Osielsko, Stanisławów, Nowy Dwór Gdański, Koszalin, Biała Piska, , Gniezno, Pińczów, Sejny, Wolin, Połczyn Zdrój, rad powiatów: Mińsk Mazowiecki, Rawa,

ju
135

Ustawa przewiduje także możliwość udziału obywateli w posiedzeniach kolegialnych organów władzy np. rad jednostek samorządów terytorialnych. Choć celem tej regulacji jest przede wszystkim dostęp do informacji rozwiązania statutu gminy, regulaminy rady mogą przewidywać możliwość zabrania głosu przez obywateli, choć bez prawa głosowania. Poza formami przewidzianymi przez ustawę o dostępie do informacji publicznej najczęściej informacje są udostępniane na stronach internetowych urzędów (mniej sformalizowane niż obowiązkowy BIP), w trakcie konferencji prasowych, konferencji o charakterze debat, w ramach działań służb komunikacji społecznej urzędów, w wywiadach przedstawicieli urzędów, w ich materiałach informacyjnych, podczas dni otwartych, prezentacji urzędów itp. Zakłada się, że udostępnienie informacji następuje również w momencie przekazania dokumentu (zwłaszcza, gdy wcześniej nie miał charakteru publicznego) do konsultacji społecznej.

Petycje, skargi i wnioski — procedurę petycji, skarg i wniosków reguluje w polskim prawie ustawa kodeks postępowania administracyjnego (kpa). Normuje ona właściwość, zasady i tryb składania petycji, skarg i wniosków. Mogą one być składane w interesie publicznym, własnym lub innej osoby do organów państwowych i samorządowych, zarówno przez obywateli, jak i przez organizacje i instytucje społeczne. Definicja wniosku zawarta w kpa mówi, że jego przedmiotem mogą być w szczególności sprawy ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy, zapobiegania nadużyciom, ochrony własności i lepszego zaspakajania potrzeb ludności. Pozwala zatem, aby wniosek był instrumentem partycypacji obywateli w funkcjonowaniu administracji publicznej. Kodeks normuje szczegółowo obowiązki organów władzy związane z załatwieniem wniosku. Skargi i wnioski mogą być wnoszone pisemnie, telegraficznie lub za pomocą dalekopisu, telefaksu, poczty elektronicznej, a także ustnie do protokołu.

Spotkania publiczne — możliwość ich organizowania wynika albo z ogólnej normy prawnej dającej organom administracji upoważnienie lub określającej ich obowiązek do współdziałania z różnymi środowiskami i partnerami społecznymi, albo też z zapisów prawnych, określających tryb publicznych posiedzeń instytucji konsultacyjnych oraz ich ciał wewnętrznych na przykład zespołów roboczych czy problemowych.

Generalnie rzecz biorąc, nie istnieją prawne przeszkody stosowania zróżnicowanych metod organizowania i prowadzenia spotkań publicznych. Powinny one jednak mieć charakter dyskusji, konsultacji, przedstawiania opinii, wypracowywania wspólnej opinii lub stanowiska, w tym także protokołu rozbieżności. Efektem takich spotkań mogą być opinie, ustalenia, a nawet porozumienia. Te formy ustaleń nie mogą jednak zastępować uprawnień decyzyjnych organów państwa podejmowanych zgodnie z odpowiednimi procedurami prawnymi.

Specyficznym typem spotkań są **wysłuchania opinii publicznej** — zasadniczo nie istnieją przeszkody, aby organizować spotkania o charakterze wysłuchań z udziałem różnych środowisk społecznych i obywateli na poziomie lokalnym — odpowiednia regulacja może być częścią aktów wydanych na podstawie art. 5 a ust. 2, być zawarta w statucie. W tym przypadku przedmiotem wysłuchania byłby projekt budżetu lub jego podstawowe elementy jak np. kosztochłonna inwestycja publiczna. Zasady prowadzenia takich dyskusji można określić decyzją organu, skierowaną do podległych jednostek organizacyjnych (na przykład wydziałów urzędu), jak i, w formie samozobowiązania, do partnerów społecznych. Wewnątrzurzędowe postępowanie legislacyjne także może zawierać reguły prowadzenia wysłuchań opinii publicznej. Podstawową cechą wysłuchań publicznych jest ich otwarty charakter dla wszystkich zainteresowanych, niezależnie od statusu prawnego, interesu itp..

Oczywiście zasady takich wysłuchań nie mogą naruszać istniejących przepisów między innymi w zakresie:

- kompetencji organów samorządowych,
- dostępu do informacji publicznej,
- kodeksu postępowania administracyjnego, zwłaszcza w zakresie stron postępowania czy skarg i wniosków,
- statutu czy regulaminu prac jednostek samorządu terytorialnego.

Przykładem rozbudowanej regulacji dotyczącej różnych form udziału organizacji pozarządowych w procesach decyzyjnych na szczeblu lokalnym jest ustawa z 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (dalej ustawa) nie jest ustawą o partycypacji społecznej, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji czy o konsultacjach społecznych. Zawiera natomiast elementy, które dotyczą praktykowania demokracji, zwłaszcza partycypacyjnej. Zarówno dla twórców ustawy, jej praktyków, a także badaczy III sektora ustawa miała być wzmocnieniem dialogu obywatelskiego, przez który rozumie się procesy komunikacji, konsultacji i uzgadniania interesów władz publicznych z reprezentacjami społeczeństwa. Ustawa w tej materii:

- określa tzw. sferę pożytku publicznego³⁷ i tworzy w ten sposób określone interesy społeczne i sfery działania obywateli w organizacjach pozarządowych,
- definiuje pojęcie organizacji pozarządowych i różnicuje różne typy organizacji wobec zdefiniowanych w ustawie form współpracy z sektorem publicznym,

W odniesieniu do organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających w sferze pożytku publicznego, tak jak definiuje je ustawa organy administracji publicznej, w tym samorządowej, prowadząc działalność w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4, we współpracy (obowiązkowo) z organizacjami pozarządowymi. Współpraca w wyżej wymienionych formach odbywać się powinna na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwała roczny program współpracy z organizacjami, w którym może szczegółowo uregulować kwestie metod i sposobów partycypacji organizacji pozarządowych w procesach decyzyjnych, w tym w zakresie spraw finansowych i budżetowych.

W zakresie partycypacji w podejmowaniu decyzji, w odniesieniu do podmiotów działających w sferze pożytku publicznego, organy administracji, w tym samorządowej, prowadząc działalność w sferze zadań publicznych, we współpracy (obowiązkowo) z organizacjami pozarządowymi mogą ją prowadzić w formach:

- wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków,
- konsultowania z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli administracji publicznej

³⁷ do której zalicza np. kwestie tradycyjnie związane z uczestnictwem społeczeństwa w podejmowaniu decyzji np. działalność na rzecz mniejszości narodowych, działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich i działań wspomagających rozwój demokracji,

137

Z punktu widzenia partycypacji społecznej organizacje pozarządowe mogą w ramach tych form pełnić funkcje:

- reprezentanta społeczności, wyraziciela potrzeb, dążeń i jej oczekiwań,
- podmiotów proponujących innowacyjne sposoby realizacji zadań publicznych³⁸.

Ciała opiniodawczo-doradcze i konsultacyjne — jak pokazuje praktyka polskiej administracji, ciała doradcze, w których zasiadają partnerzy reprezentujący różne organizacje społeczne powoływane są na podstawie ustaw, rozporządzeń, uchwał i zarządzeń mających umocowanie ustawowe, a nawet na podstawie decyzji nie mających charakteru decyzji administracyjnych. Istnieją także ciała konsultacyjne utworzone w oparciu o porozumienie administracji publicznej z partnerami społecznymi.

Na szczeblu lokalnym funkcjonuje szereg „branżowych” rozwiązań o charakterze partycypacyjnym, także w sferze pożytku publicznego i realizacji zadań publicznych³⁹:

- gminne rady młodzieżowe — których celem jest reprezentowanie interesów młodzieży,
- powiatowe społeczne rady ds. osób niepełnosprawnych,
- rada społeczna zakładu opieki zdrowotnej jako organ doradczy jednostki samorządu terytorialnego pełniący funkcję organu założycielskiego ZOZ⁴⁰,
- rada sportu jako organ doradczy jednostki samorządu terytorialnego, powołana spośród organizacji i instytucji działających w sferze kultury fizycznej. Rada sportu opiniuje strategię jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kultury fizycznej oraz projekt budżetu jst w części dotyczącej kultury fizycznej,
- organy powoływane na mocy ustawy o systemie oświaty tj. rada szkoły lub placówki, której organem założycielskim jest jednostka samorządu terytorialnego jest gmina, która opiniuje projekt planu finansowego. W skład rady wchodzi nauczyciele, rodzice oraz uczniowie, rada rodziców, stanowiąca reprezentację rodziców uczniów, która ma na mocy ustawy o systemie oświaty m.in. prawo do występowania do organu prowadzącego szkołę z wnioskami i opiniami dotyczącymi szkoły lub placówki, samorząd uczniowski posiadający prawo przedstawiania radzie szkoły, radzie pedagogicznej oraz dyrektorowi szkoły wnioski i opinie w sprawach szkoły lub placówki,
- powiatowe komisje porządku i bezpieczeństwa obywateli, mające istotne kompetencje w zakresie polityki porządku i bezpieczeństwa publicznego w mieście na prawach powiatu, m.in. w zakresie opiniowania budżetu w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego. W skład komisji wchodzić mogą przedstawiciele organizacji pozarządowych.
- reprezentacja III sektora w powiatowych rad zatrudnienia (dotyczy miast na prawach powiatu).

Bogato kształtuje się regulacja partycypacji społecznej w ochronie środowiska i zagospodarowaniu przestrzennym. Wynika to m.in. z tzw. „Konwencji z Aarhus”⁴¹. Przejawem tego są:

- krajowa i wojewódzkie komisje ds. oddziaływania na środowisko, komisje etyczne ds. doświadczeń na zwierzętach (krajowa i lokalne), a także szeroki udział organizacji

³⁸ Organizacje pozarządowe partnerem samorządu terytorialnego. Teoria i praktyka. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Warszawa, styczeń-luty 1999., s. 21-22.

³⁹ Ich kompetencje są oczywiście różne, czasami są to organy konsultacji raczej bezpośrednio z obywatelami niż z ich organizacyjnymi przedstawicielstwami.

⁴⁰ J. Bujny: Rada społeczna świetle ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, w: Samorząd Terytorialny nr 7-8/2004

⁴¹ Na ten temat: Uczestnictwo społeczne w ochronie środowiska w Polsce. Wydawnictwo Zielone Brygady Kraków 1999.

138

ekologicznych w postępowaniu administracyjnym w sprawach ochrony środowiska, dostęp do informacji o środowisku⁴². Przykładowo organizacje ekologiczne jak i pojedynczy mieszkańcy wspólnoty lokalnej (każdy) mają prawo do opiniowania wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych programów ochrony środowiska, które mają wpływ na budżet samorządowy,

- poza obecnym prawie do wglądu oraz składania wniosków do planu, wprowadzenie od 2003 r. do procedury planistycznej **dyskusji publicznej** dotyczącej studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz projektu planu miejscowego. Może ona potencjalnie skutkować istotnymi nakładami budżetowymi gminy⁴³.

Istotne regulacje w obszarze zaliczanym do sfery pożytku publicznego dotyczą uczestnictwa organizacji pozarządowych w polityce ochrony konsumenta. Organizacje konsumenckie reprezentują interesy konsumentów wobec organów administracji rządowej i samorządowej, mają prawo do wyrażania opinii o projektach aktów prawnych i dokumentów, a organy administracji są obowiązane do zasięgania opinii tych organizacji. Organizacje konsumenckie mogą realizować zadania na zlecenie samorządu terytorialnego. Wspomnieć należy na szczeblu lokalnym o formie rzecznictwa obywateli w postaci powiatowego rzecznika praw konsumenta, dla którego organizacje pozarządowe są partnerem, z którymi prawo nakazuje mu współdziałać⁴⁴.

Partycypacja jest także promowana w Polsce, przez administrację centralną (wydaje się, że czasem pod naciskiem międzynarodowych donorów), programy pomocowe jako jeden z niezbędnych środków skutecznego dokonywania zmian w życiu społecznym i gospodarczym, np. w dziedzinie rewitalizacji starych i zdegradowanych dzielnic miast⁴⁵.

Istotna zwłaszcza dla miast na prawach powiatu jest regulacja ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy stanowi, że **polityka rynku pracy realizowana przez władze publiczne opiera się na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi**. Związki zawodowe, obok organizacji pracodawców, bezrobotnych i pozarządowych są określane instytucjami dialogu społecznego na rynku pracy. Opracowanie i realizacja projektów lokalnych i programów regionalnych powinny odbywać się na **zasadzie partnerstwa** z udziałem tych podmiotów. Samorząd powiatowy ma obowiązek współdziałania z powiatowymi radami zatrudnienia. Dialog na rynku pracy na szczeblu lokalnym to przede wszystkim **udział przedstawicieli społeczeństwa w powiatowych radach zatrudnienia**. Rady te są **organami opiniotwórczo-doradczymi** starosty w sprawach rynku pracy. Zakres ich działania obejmuje m.in. inspirowanie przedsięwzięć dotyczących rozwoju zatrudnienia, oceną racjonalności wykorzystania środków z Funduszu Pracy np. na programy rynku pracy, oceną skuteczności działań na rynku pracy i urzędów pracy, wpływ na wybór i odwołanie kandydata na dyrektora wojewódzkiego i powiatowego urzędu pracy. Ze względu na skład rad – m.in. przedstawiciele samorządów, świata nauki, organizacji pozarządowych, pracodawców, rolników udział w pracach rad daje istotne możliwości obywatelom wpływania na politykę rynku pracy – od szczebla krajowego po powiatowy.

⁴² K. Gruszecki: Udział organizacji ekologicznych w postępowaniu w sprawach ochrony środowiska, w: Państwo i Prawo nr 2/2002.

⁴³ Art. 11 i 17 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o zagospodarowaniu przestrzennym. Szerzej na ten temat: M. Micińska: Partycypacja publiczna w procesie....

⁴⁴ S. Kania: Status prawny powiatowego rzecznika konsumentów, w: Samorząd Terytorialny nr. 5/2001.

⁴⁵ Podręcznik rewitalizacji. Zasady, procedury i metody współczesnych procesów rewitalizacji. Urząd Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast. Rozdział 8: Partycypacja społeczności lokalnych w procesie rewitalizacji oraz 9: Sens i znaczenie partycypacyjnego i samorządowego modelu rewitalizacji. Warszawa 2003.

me
138

c) Konsultacje z klasycznymi partnerami społecznymi

Uprawnienia związków zawodowych z art. 19 o związkach zawodowych oraz analogiczne organizacje pracodawców (art. 16 ustawy o organizacjach pracodawców) dotyczą prawa miejscowego, wydawanego przez organy samorządu terytorialnego samorządu terytorialnego. Uprawnienia te odnoszą się bezpośrednio do praw i interesów pracowniczych. Treść projektu prawa miejscowego musi odnosić się wprost lub przynajmniej pośrednio do chronionych praw i interesów pracowniczych (raczej nie dotyczy to np. stawek podatkowych ale już cen biletów w komunikacji miejskiej). Szeroka interpretacja jest korzystna dla związków zawodowych. Oznacza bowiem, że **opinii związków podlegają akty prawne dotyczące interesów osób zatrudnionych i ich rodzin jako mieszkańców wspólnoty lokalnej**. Samorząd, przygotowując przepisy prawa, ma obowiązek sprawdzić z urzędu czy przygotowany przepis odnosi się do zadań związków oraz czy konsultacja dotyczy organizacji uprawnionych do opiniowania z mocy ustawy. Niepoddanie konsultacji aktu, który tego wymaga uznać należy za istotne naruszenie prawa, skutkujące stwierdzeniem nieważności danej uchwały. W związku z tym wojewoda badając w trybie nadzoru uchwałę samorządu może stwierdzić jej nieważność. W ramach działalności samorządu terytorialnego określone uprawnienia z mocy ustawy Karta Nauczyciela mają nauczycielskie związki zawodowe, z którymi uzgadnia się regulamin dodatkowych składników wynagradzania nauczycieli.

Inną formą podejmowania decyzji, odnoszącą się do rozstrzygania o konkretnych prawach i obowiązkach obywateli i podmiotów to **decyzja administracyjna**. Choć skierowana do stron postępowania często, ze względu na swoje społeczne konsekwencje zawiera elementy udziału społeczeństwa np. w procedurze zagospodarowania przestrzennego. Ten udział społeczeństwa w procesie wydawania decyzji administracyjnych może mieć także konsekwencje finansowe (np. nakłady proekologiczne).

d) Partycypacja – możliwości Internetu

Nowoczesna politykę informacyjną, a zwłaszcza tanie i ogólnodostępne zamieszczanie materiałów informacyjnych, analitycznych oraz konsultacyjnych umożliwia współcześnie Internet (strony WWW samorządów, obowiązkowy na mocy ustawy o dostępie do informacji publicznej Biuletyn Informacji Publicznej). Służyć mogą one poprawie komunikacji władza – obywatel ale także i podniesieniu wiedzy obywateli (np. materiały e-learningowe nt. samorządu). Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej wprowadziła obowiązek władz publicznych (od 1 lipca 2003 r.) obowiązek posiadania Biuletynu Informacji Publicznej w celu udostępniania informacji publicznej. Należy podkreślić, że informacje zamieszczane w BIP są nie na wniosek obywatela ale z inicjatywy samych władz, w tym samorządowych⁴⁶.

Elektroniczne formy demokracji mogą obejmować:

- e-panele obywatelskie,
- e-sondaże,
- e-petycje,
- e-listy dyskusyjne,
- e-referenda,
- e-głosowania

⁴⁶ Interesujące byłoby zbadanie jak BIP prezentuje budżet – jak szeroko i przystępnie (specjalne strony, podstrony, linki, glosariusze, itp.).

140

Korzyści to:

- Zwiększenie przejrzystości polityk samorządowych, w tym przypadku polityki budżetowej,
- Umożliwienie lepszego monitoringu działań administracji samorządowej,
- Zwiększenie możliwości partycypacji społecznej (demokracji uczestniczącej)⁴⁷,

Dostrzegana wadą elektronicznej demokracji jest populizm lub demokracja sondażowa oraz osłabianie instytucji publicznych. Dotyczyć to może w szczególności złożonych kwestii publicznych do jakich należy z pewnością budżet. Powodować to może także wykluczenie niektórych grup, odchodzenie od rzeczywistych debat itp. Z badań europejskich samorządów⁴⁸, w tym w krajach najbardziej zaawansowanych informatycznie wynika, że interaktywne wykorzystanie Internetu dla partycypacji jest raczej rzadkie. Dominuje funkcja informacyjna. Najpowszechniejsze są elektroniczne fora i czaty. Często entuzjaści tych form przeceniają zainteresowanie obywateli. Bywa, że Internet staje się kolejnym kanałem propagandy.

W Polsce większe korzystanie z internetu ma miejsce w dużych jst. Dominuje głównie funkcja informacyjno-promocyjna. Większość gmin publikuje budżet uchwalony, natomiast program posiedzeń rady zaledwie połowa. Jako skromne oceniane są możliwości realizowania w polskich samorządach funkcji partycypacyjnej poprzez strony WWW urzędów jst (czat, forum, adres do korespondencji, sondaż). Najistotniejsze czynniki to wielkość gminy, wykształcenie mieszkańców i innowacyjność liderów samorządowych.

14. Rodzaje podmiotów wpływających na procesy podejmowania decyzji na szczeblu lokalnym oraz ich formalne możliwości uczestnictwa w procesach decyzyjnych⁴⁸

Instytucje, podmioty i organizacje mogące brać udział w procesach opiniowania budżetu gminy mają różny status, interesy i możliwości wpływu. Część z nich to typowe grupy interesu, skoncentrowane na konkretnych celach, część to organizacje „pożytku publicznego” (tzw. public interest groups) nie czerpiące bezpośrednich zysków z określonych decyzji budżetowych. Znaczna część wymienionych niżej organizacji sytuuje się gdzieś pośrodku. Różne są prawne podstawy działania tych organizacji, ich uprawnienia względem władz publicznych. Form prawna czasami implikuje zakres spraw pozostających w sferze zainteresowania danej organizacji (np. związki zawodowe) czasem na ten temat nic nie mówi (stowarzyszenia). Poniżej wymieniono najistotniejsze z nich:

Związki zawodowe — wpływają na ustalanie polityki społeczno-gospodarczej, w szczególności w ramach Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych, działają na rzecz ochrony praw pracowniczych, negocjują warunki pracy i wynagrodzeń. Poprzez ustawowo określony tryb konsultacji oddziałują na kształt ustawodawstwa oraz prawa miejscowego związanego z polityką społeczną. Pomimo obserwowanego „kryzysu członkostwa”, związki zawodowe w Polsce to nadal najliczniejsze organizacje społeczne.

Organizacje pracodawców — wpływają na ustalanie polityki społeczno-gospodarczej, w szczególności w ramach Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych i poprzez

⁴⁷ P. Swianiewicz: Wirtualny samorząd i demokracja lokalna, w: Samorząd Terytorialny 4/2006.

⁴⁸ W literaturze polskiej stosunkowo najpełniejszy katalog podmiotów zaliczanych do „organizacji pozarządowych” przedstawiła I. Szaniawska, w publikacji: Zakres podmiotowy pojęcia „organizacja pozarządowa”, w: Służba Pracownicza 2/2005. Katalog ten nie obejmuje jednak wielu podmiotów, które mogą być aktorami sceny lokalnej.

141

ustawowo określony tryb konsultacji społecznych, dotyczący także prawa miejscowego. Działają na rzecz ochrony interesów pracodawców. Do najważniejszych należą: Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”, Konfederacja Pracodawców Polskich, Business Centre Club, Związek Rzemiosła Polskiego.

Stowarzyszenia działające na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, w szczególności w zakresie sfery pożytku publicznego określonej w ustawie z dnia o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz w sferze zadań ustawowo przypisanych gminom. Stowarzyszenia mają prawo wypowiedzania się w sprawach publicznych. Celem stowarzyszeń jest umożliwienie obywatelom równego i czynnego uczestniczenia w życiu publicznym i wyrażania poglądów.

Istotną kategorią spośród stowarzyszeń mogą być organizacje mniejszości narodowych, które działają np. na rzecz języka mniejszości, kultury, dziedzictwa kulturowego itp. Ustawa o mniejszościach narodowych stwierdza, że organy władzy publicznej są obowiązane podejmować odpowiednie środki w celu wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej. Przez te środki ustawa rozumie m.in. wsparcie finansowe, przydzielane z pominięciem procedur konkursowych, przekazywane z budżetu samorządowego.

Stowarzyszenia gmin w celu wspierania idei samorządu terytorialnego.

Działające na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej oraz Prawa o stowarzyszeniach **regionalne i lokalne organizacje turystyczne**, do których zadań należy m.in.: promocja turystyczna obszaru ich działania, wspomaganie funkcjonowania i rozwoju informacji turystycznej, inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej.

Fundacje działające na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, w szczególności w zakresie sfery pożytku publicznego określonej w ustawie z dnia o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz w sferze zadań ustawowo przypisanych gminom. Fundacja może być ustanowiona przez osoby fizyczne lub prawne dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

Samorząd i organizacje studenckie działające na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym, działające na podstawie ustawy Prawo o stowarzyszeniach. Samorząd studencki i jego organy działają jako reprezentant ogółu studentów uczelni.

Samorząd gospodarczy rzemiosła (cechy i izby rzemieślnicze, Związek Rzemiosła Polskiego), do którego zadań należy min., reprezentowanie interesów środowiska rzemieślniczego wobec organów administracji publicznej. Cechy zrzeszają rzemieślników wg kryterium terytorialnego lub według rodzaju działalności gospodarczej, izby rzemieślniczej zrzeszają cechy, spółdzielnie rzemieślnicze, oraz osoby nie należące do cechów

Spółdzielnie mieszkaniowe – czyli podmioty działające na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych. Celem spółdzielni mieszkaniowej, jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych i innych potrzeb członków oraz ich rodzin. Spółdzielnie zarządzają nieruchomościami stanowiącymi jej mienie oraz mieniem jej członków. Biorąc pod uwagę

20

142

zadania gminy w zakresie transportu, infrastruktury, terenów zielonych, rekreacji, kultury, bezpieczeństwa i porządku publicznego mogą być istotnym podmiotem procesu partycypacji w procesach budżetowych i wyrażać w imieniu swoich członków ich interesy bytowe, mieszkaniowe, socjalne i inne. W szczególności dotyczy to spółdzielni dużych. Obejmujących całe osiedla mieszkaniowe.

Zrzeszenia handlu i usług, zrzeszenia transportu i inne organizacje przedsiębiorców działające na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców. Zadaniem tych zrzeszeń jest m.in. reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji państwowej,

Izby gospodarcze działające na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych, zrzeszające dobrowolnie podmioty prowadzące działalność gospodarczą. Izby gospodarcze są organizacjami samorządu gospodarczego reprezentującymi interesy gospodarcze zrzeszonych podmiotów w zakresie ich działalności wytwórczej, handlowej, budowlanej lub usługowej, w szczególności wobec organów państwowych. Izby mogą delegować swoich przedstawicieli, na zaproszenie organów państwowych, do uczestniczenia w sprawach działalności wytwórczej, handlowej, budowlanej i usługowej, informować o funkcjonowaniu przedsiębiorców oraz wyrażać opinie o stanie rozwoju gospodarczego na obszarze działania izby. Zgodnie z art. 6 ustawy organy administracji państwowej udzielają izbom gospodarczym informacji niezbędnych do wykonywania ich zadań statutowych.

Spółdzielnie Mogą prowadzić oprócz działalności gospodarczej działalność społeczną i oświatową na rzecz swoich członków i ich środowiska.

Rodzinne i pracownicze ogrody działkowe oraz Polski Związek Działkowców jako organizacja władająca rodzinnymi ogrodami działkowymi na podstawie ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych. PZD powołany jest do reprezentowania i obrony praw i interesów swoich członków. Organy samorządu terytorialnego mają obowiązek wspierać realizację jego zadań. Podmiot ten działa na rzecz zaspokajania potrzeb społeczeństwa. Ustawa w art. 2 stwierdza, że rodzinne ogrody działkowe powinny być uwzględniane w procesach rozwoju gmin i miast. Art. 4 ustawy stwierdza, że są one urządzeniami użyteczności publicznej, służącymi zaspokajaniu wypoczynkowych, rekreacyjnych i innych potrzeb socjalnych członków społeczności lokalnych. Ustawa stwierdza, że organy samorządu terytorialnego tworzą warunki prawne, przestrzenne, i ekonomiczne dla rozwoju rodzinnych ogrodów działkowych, a art. 8 stwierdza, że istnienie i rozwój rodzinnych ogrodów działkowych powinny uwzględniać miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Wspólnoty mieszkaniowe działające na podstawie ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali poprzez swoje organy (zebranie właścicieli, zarząd jako organ reprezentujący właścicieli na zewnątrz) w zakresie merytorycznym podobnym jak spółdzielnie mieszkaniowe – w zakresie interesów, praw i obowiązków właścicieli lokali.

Inni właściciele nieruchomości na terenie gminy (będący podatnikami podatku od nieruchomości)

2m
143

Lokatorzy gminnego zasobu mieszkaniowego oraz osoby korzystające z lokali socjalnych, na zasadach określonych w ustawie z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego.

Spółeczno-zawodowe organizacje rolników działające na podstawie ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników, zrzeszające rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz inne osoby związane charakterem pracy z rolnictwem. Organizacje te pełnią funkcję obrony interesów zawodowych rolników indywidualnych. Społeczno-zawodowymi organizacjami rolników są: **kółka rolnicze, koła gospodyń wiejskich, rolnicze zrzeszenia branżowe, związki rolników, kółek i organizacji rolniczych, związki rolniczych zrzeszeń branżowych.** Swoje uprawnienia realizują poprzez przedkładanie organom państwowym swego stanowiska w postaci wniosków, postulatów, żądań, inicjowanie regulacji prawnych oraz opiniowanie projektów lub udział w opracowywaniu aktów prawnych i negocjacjach. Organy jednostek samorządu terytorialnego zobowiązane są do współdziałania z organizacjami rolników oraz zobowiązane są do ustosunkowywania się do przedstawianych przez organizacje stanowisk.

Zasieganie opinii odbywa się w formie przysyłania projektów aktów prawnych, założeń projektów, udziału w ich opracowywaniu, odbywaniu wspólnych posiedzeń, narad i negocjacji, udziału przedstawicieli organizacji rolników w zespołach konsultacyjno-doradczych.

Izby rolnicze, działające na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych będące jednostkami organizacyjnymi samorządu rolniczego, działające na obszarze województwa. Izby działają na rzecz rolnictwa, wpływają na kształt polityki rolnej oraz uczestniczą w jej realizacji. Do zadań izb należy m.in. sporządzanie analiz, opinii, ocen i wniosków dot. polityki rolnej i przedstawianie ich organom samorządu terytorialnego, występowanie do organów samorządu terytorialnego z inicjatywą w zakresie regulacji prawnych dot. rolnictwa oraz opiniowanie projektów tych przepisów, współpraca z administracją publiczną w zakresie ochrony środowiska, zdrowia i wiejskiego dziedzictwa kulturowego. Organy samorządu terytorialnego zasięgają opinii właściwej miejscowo izby o projektach aktów prawa miejscowego dotyczących rolnictwa.

Kościóły i związki wyznaniowe, organizacje wyznaniowe działające w oparciu o prawo o stowarzyszeniach - zabiegają o ochronę tożsamości wyznaniowej obywateli oraz interesów organizacji wyznaniowych. Działają w sferze charytatywnej, oświatowej i wychowawczej (szkoły, przedszkola), kulturalnej, a więc podobnej jak samorządy. Realizują inwestycje sakralne i inne kościelne. W tym zakresie ich działalność zrównania jest z działalnością instytucji państwowych. Placówki oświatowe i wychowawcze dotowane są przez samorządy terytorialne. Prowadzą cmentarze.

Samorządy zawodowe – przedstawiciele 14 zawodów wykonujących zadania publiczne na rzecz obrotu prawnego, zdrowia publicznego (część w obszarach zadań publicznych samorządów) i zrzeszają się przymusowo w formie samorządów. W części są to przedstawiciele wolnych zawodów, w tym mający silny związek z zadaniami samorządowymi np. aptekarze, architekci i inżynierowie budownictwa, lekarze, weterynarze, pielęgniarzy. Samorządy pełnią rolę zdecentralizowanej administracji, jak i reprezentacji grup zawodowych. Do najważniejszych należą np. Naczelna Izba Lekarska, Naczelna Izba Adwokacka.

W konsultacji mogą brać **przedstawiciele podmiotów gospodarczych** takich jak:

- spółki prawa handlowego (osobowe i kapitałowe) np. producenci, usługodawcy, instytucje finansowe, firmy developerskie

20
144

- kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej
- przedsiębiorstwa państwowe,
- towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych,
- zagraniczne osoby prawne i fizyczne,
- szkoły niepubliczne działające dla zysku,
- niepubliczne samodzielne zakłady opieki zdrowotnej działające dla zysku.

Wpływ tych instytucji może być istotny. Posiadają one z reguły istotne zasoby finansowe oraz kompetentną kadrę pracowników i doradców. Są często istotnymi podatnikami na terenie gminy (np. podatku od nieruchomości), dają zatrudnienie znaczącej ilości mieszkańców gminy. Ich działalność często wprost odnosi się do kompetencji samorządowych np. firmy deweloperskie istotnie zainteresowane są decyzjami inwestycyjnymi (infrastruktura, drogi). Część podmiotów prywatnych ubiega się w instytucjach samorządowych o zamówienia publiczne (np. w sferze utrzymania porządku i czystości w gminach, w sferze inwestycji), itp.

Nie można wykluczyć istotnego interesu co do kształtu budżetu samorządowego ze strony szeregu instytucji publicznych, powiązanych różnego rodzaju więziami z władzami lokalnymi, działające na ich terenie itp. np.

- organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa, sądy
- jednostki budżetowe, zakłady budżetowe, i gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych,
- fundusze celowe,
- państwowe i prywatne szkoły wyższe,
- partie polityczne,
- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
- państwowe i samorządowe instytucje kultury,
- państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych,
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Fundusz Zdrowia,

Coraz szerzej stosowane w zasady społecznej odpowiedzialności biznesu oraz public relations zalecającego współpracy ze społecznym otoczeniem firmy mogą oznaczać, że firmy również zainteresowane będą kwestiami społecznymi, oświatowymi sportowymi itp.

Jeżeli chodzi o wymiar interesów obywateli wspólnoty lokalnej to artykułowane mogą być (zarówno przez podmioty zbiorowe jak i indywidualnych obywateli):

- interesy podatników podatków lokalnych,
- interesy konsumentów świadczonych lokalnie usług publicznych np. transportu, edukacji, kultury, pomocy społecznej i innych.

Podsumowanie

Partycypacja społeczna jest celowa i skuteczna o tyle o ile ma charakter dwustronnego przekazu i może wywierać zauważalny przez uczestniczących w niej obywateli wpływ na decyzje władz publicznych. Chodzi zarówno o stosowanie partycypacji w sprawach, w których władze mogą zmieniać wstępnie przyjęte założenia polityki, jak i o efektywne funkcjonowanie kanałów pozwalających obywatelom wyrażać ich opinie i poglądy. Jednocześnie władze samorządowe

powinny wykorzystywać informacje przekazywane przez obywateli do korekty swoich planów, polityk, działań, zarówno w zakresie celów jak i metod. Chodzi o przetwarzanie tych informacji na konkretne działania, w tym przypadku na kształt budżetu samorządowego, uosabiającego w wymiarze finansowym prowadzone polityki samorządowe. Takie podejście pozwoli uwiarygodnić partycypację obywatelską na każdym poziomie władz publicznych i legitymizować działania władz w oczach wspólnoty lokalnej. W tym celu stosować można liczne, wypracowane w praktyce polskiej i zagranicznej metody (Załącznik nr 4 - wybór możliwych metod partycypacji w procesach budżetowych gmin).

Kanały dostępu obywateli do procesu budżetowego, biorąc pod uwagę proces budżetowy mogą być następujące:

- rada – jako organ uchwalający i oceniający budżet może kierować się społecznymi postulatami w zakresie zmian przedłożenia zarządu, w ramach uregulowań ustawowych, rada tworzyć może swoje ciała doradcze, składające się z przedstawicieli obywateli,
- komisje rady – stanowią wyspecjalizowane ciała rady, bezpośredni stykające się z materiałą określonych wpływów i wydatków oraz będące przedmiotem oddziaływania przez obywateli i ich organizacje, mogą tworzyć swoje ciała doradcze, składające się z przedstawicieli obywateli,
- organ wykonawczy – wójt, zarząd, mogą tworzyć swoje ciała doradcze, składające się z przedstawicieli obywateli,
- radni – mają ustawowy obowiązek utrzymywania więzi z mieszkańcami wspólnoty samorządowej i przedstawiania ich postulatów, leży to zresztą w ich interesie – reelekcja. Podstawową formą są spotkania z mieszkańcami, przyjmowanie skarg i wniosków, udział w posiedzeniach gremiów organizacji społecznych itp.,
- urząd gminy, a ściślej mówiąc wydziały urzędy gminy i pojedynczy urzędnicy samorządowi współpracują z obywatelami i ich organizacjami, odbierają ich postulaty, często nawet utożsamiając się z nimi, pozostają w bardzo bliskich związkach z organem wykonawczym, co umożliwia im na kształtowanie poglądów decydentów
- ciała doradcze – ogólne i branżowe powoływane na podstawie ustaw wymienionych w pkt (rada zatrudnienia, wspólne zespoły opiniotwórczo-doradcze organów administracji publicznej i organizacji pozarządowych, rada oświatowa), jak i w drodze swobodnej decyzji zarządu czy rady (na ogólnej podstawie kompetencyjnej),
- procedury konsultacyjne przewidziane przez różne ustawy, ze zróżnicowanym kręgiem adresatów (ekologia, zagospodarowanie przestrzenne, rynek pracy, gospodarka),
- media lokalne stanowiące kanał artykulacji postulatów różnych środowisk, ich zaletą jest stosunkowo szeroki zasięg społeczny, z drugiej strony brak uprawnień formalnych w procesie budżetowym (choć pewne uprawnienia w zakresie żądania informacji zawiera prawo prasowe) oraz raczej niskie kompetencje merytoryczne w zakresie spraw budżetowych

Z praktyki wynika, że obywatele i ich organizacje wykorzystują wszystkie możliwe kanały wpływu czy uczestnictwa. Sektorowe, ustawowo powołane ciała opiniotwórcze z reguły mają uprawnienia do opiniowania, zgłaszania propozycji, które choć nie dotyczą wprost budżetu samorządowego, to wpływają na zakres zadań publicznych z niego finansowany oraz poziom tego finansowania. Podobnie rzecz się ma w przypadku procedur konsultacyjnych. Jednocześnie wydaje się, że ciała te często posiadają „legitymację konsultacyjną” do opiniowania wyodrębnionych części budżetu, jak i kompetencję merytoryczną do podjęcia dialogu z administracją samorządową w tym zakresie.

Indywidualni, nie zrzeszeni obywatele korzystać mogą przede wszystkim z procedury skarg i wniosków w zakresie działania organów samorządowych i samorządowych jednostek organizacyjnych. Skargi i wnioski mogą odnosić się wprost jak i pośrednio do kształtu budżetu samorządowego.

Generalnie wydaje się, że możliwe, na gruncie obowiązujących przepisów prawa, są dwa warianty ości uczestnictwa obywateli w procesach budżetowych:

1) wariant aktywny, dotyczy:

- zgłaszania postulatów ustanowienia, wygaszenia lub realokacji strumieni środków budżetowych pomiędzy określonymi zadaniami (np. w postaci programów, priorytetów itp.), wydatkami i dochodami, co związane jest z obywatelską oceną potrzeb społecznych i poziomu opodatkowania (mniej na ekologię więcej na transport. Wariantem tego jest wyrażanie opinii na temat realokacji proponowanych przez administrację samorządową.
- zgłaszania parametrów usług świadczonych np. ilość podopiecznych organizacji pozarządowych, ilość dzieci na danym osiedlu, wzrost potrzeb środowisk gospodarczych w zakresie obsługi. Mogą to być także kwestie jakościowe dotyczące np. poprawy standardów świadczenia tych usług, co wymaga zwiększenia ich finansowania, skrócenia czasu oczekiwania n usług, co może wymagać zatrudnienia dodatkowych osób
- zgłaszania niezbędnego, minimalnego, wskazanego, do przyjęcia itp. poziomu finansowania danej sfery pozostającej w sferze zainteresowania obywateli.

2) wariant pasywny, dotyczy opiniowania ww. działań władz w zakresie kształtu budżetu ale bez przejawiania inicjatywy własnej w zakresie świadomego wpływu na kształt budżetu.

Z punktu widzenia przepisów prawa najbardziej wskazane i możliwe są następujące rozwiązania dotyczące konsultacji budżetu samorządowego z obywatelami i organizacjami zamieszkałymi i działającymi na terenie gminy:

- konsultacja na podstawie art. 5 a ustawy o samorządzie gminnym,
- konsultacja przewidziana jako część trybu uchwalania budżetu, na podstawie uchwały rady, konsultacja ta dotyczyć może zarówno etapu przygotowania projektu budżetu przez organ wykonawczy jak i prac rady i jej komisji, może uwzględniać w tym zakresie uregulowania ustawy o dostępie do informacji publicznej dot. udziału w posiedzeniach kolegialnych organów władzy,
- konsultacja na podstawie art. 61 ust. 3 o samorządzie gminnym, określająca obowiązki informacyjne wójta w procedurze budżetowej względem mieszkańców.

Jednocześnie powinna istnieć procedura uwzględniania w pracach nad budżetem:

- opinii indywidualnych obywateli,
- opinii, stanowisk itp. oficjalnych ciał konsultacyjnych z udziałem obywateli i ich organizacji w obszarach zadań publicznych, w których mają prawo zgłaszania swoich stanowisk.

Generalnie nie ma żadnych przeszkód formalnych aby wskazane w opracowaniu możliwości konsultowania budżetu odnosiły się do wszystkich etapów cyklu budżetowego. Jednocześnie należy mieć świadomość, że każdy z elementów tego cyklu rządzi się swoją logiką prawno-ekonomiczną, co wpływać musi na kształt i zakres możliwej partycypacji obywateli w procesie budżetowym.

Nu
koz

T ABLE OF CONTENTS

Foreword	iii
Preface: Empowering citizens to work towards a world free of corruption	iv
Tables and Figures	viii
Boxes	viii
Acronyms and Abbreviations	xi
Acknowledgements	xii
 CHAPTER ONE: CONTEXT AND FRAMEWORK	 1
1.1 The Urban Context	3
1.2 Transparency and Good Urban Governance	7
1.3 Transparency and Corruption	10
1.4 Framework for Promoting Transparency at the Local Level	15
1.5 Developing a Local Transparency Programme	21
1.6 Conclusion	25
 CHAPTER TWO: TOOLS FOR INCREASED TRANSPARENCY	 27
PART 2A: Assessment and Monitoring Tools	28
2.1 The Municipal Checklist	31
2.2 The Urban Corruption Survey	36
2.3 The Municipal Vulnerability Assessment	41
2.4 Participatory Corruption Appraisal – A Methodology for Assessing How Corruption Affects the Urban Poor	42
2.5 Report Cards	45
2.6 PROOF: The Public Record of Operations and Finance	51
Monitoring Legislation: A Note	53
 Part 2B: Tools to Improve Access to Information and Public Participation	 54
2.7 Public Meetings	55
2.8 Open Meetings Laws	57
2.9 Access to Information Laws	61
2.10 Records Management and computerisation	64
2.11 E-Government	67
2.12 Media Training	71
2.13 Public Education Tools	72
2.14 Public Participation tools	76

Part 2C: Tools to Promote Ethics, Professionalism and Integrity	82
2.15 Conflict of Interest Laws	84
2.16 Disclosure of Income and Assets	88
2.17 Lobbyist Registration	90
2.18 Whistleblower Protection	94
2.19 The Integrity Pact	96
2.20 Code of Ethics	101
2.21 Ethical Campaign Practices	111
2.22 Ethics Training	114
 Part 2D: Tools to Increase Transparency through Institutional Reforms	 118
2.23 Complaints and Ombudsman Office	120
2.24 Municipal Front Office (or Public Office)	125
2.25 One Stop Shop	128
2.26 Oversight Committees	132
2.27 Independent Audit Function	134
2.28 Independent Anti-Corruption Agencies	136
2.29 Participatory Budgeting	140
 CHAPTER THREE: GLOSSARY	 147
 CHAPTER FOUR: THE "YELLOW PAGES" – DETAILED REFERENCES	 151
4.1 Introduction	151
4.2 General Listing in Alphabetical Order	152
4.3 Descriptive Listing by Organizations	154
4.4 Additional References	186

ZAŁĄCZNIK II

POSTANOWIENIA OGÓLNE **dotyczące umów na dotacje finansowanych z funduszy Wspólnoty Europejskiej** **przeznaczonych na przedsięwzięcia zagraniczne**

SPIS TREŚCI

POSTANOWIENIA OGÓLNE I ADMINISTRACYJNE

Artykuł 1	Zobowiązania ogólne
Artykuł 2	Zobowiązania dotyczące dostarczania informacji oraz sprawozdawczości finansowej i merytorycznej
Artykuł 3	Odpowiedzialność
Artykuł 4	Konflikt interesów
Artykuł 5	Poufność
Artykuł 6	Informowanie o źródle finansowania
Artykuł 7	Tytuł własności/wykorzystanie rezultatów i sprzętu
Artykuł 8	Ocena Przedsięwzięcia
Artykuł 9	Zmiany w Umowie
Artykuł 10	Cesja
Artykuł 11	Okres realizacji Przedsięwzięcia, przedłużenie, zawieszenie, siła wyższa i termin wygaśnięcia Umowy
Artykuł 12	Rozwiązanie Umowy
Artykuł 13	Obowiązujące prawo i właściwe sądy

POSTANOWIENIA FINANSOWE

Artykuł 14	Koszty, które mogą być finansowane w ramach dotacji
Artykuł 15	Płatności i odsetki za zwłokę
Artykuł 16	Rachunkowość oraz kontrole merytoryczne i finansowe
Artykuł 17	Ostateczna kwota dotacji
Artykuł 18	Zwrot dotacji

du
154

POSTANOWIENIA OGÓLNE I ADMINISTRACYJNE

Artykuł 1 Zobowiązania ogólne

1(1)

Beneficjent jest zobowiązany do realizacji Przedsięwzięcia na swoją własną odpowiedzialność i zgodnie z opisem zawartym w Załączniku I, zmierzając do osiągnięcia przedstawionych tam celów.

1(2)

Beneficjent jest zobowiązany do realizacji Przedsięwzięcia ze szczególną starannością, efektywnie, przejrzystie i solidnie, tak, jak tego wymaga najlepsza praktyka w danej dziedzinie oraz zgodnie z niniejszą Umową.

W tym celu Beneficjent zmobilizuje wszystkie zasoby finansowe, ludzkie i materialne potrzebne do pełnej realizacji Przedsięwzięcia, zgodnie z opisem Przedsięwzięcia.

1(3)

Beneficjent może działać samodzielnie lub we współpracy z jedną lub kilkoma organizacjami pozarządowymi lub innymi instytucjami uwzględnionymi w opisie Przedsięwzięcia.

Beneficjent może zlecić wykonanie ograniczonej części Przedsięwzięcia (roboty i usługi) zewnętrznym podwykonawcom. Jednak przeważająca część zadań zaplanowanych do zrealizowania w ramach Przedsięwzięcia musi być wykonana przez Beneficjenta i jego partnerów (o ile dotyczy).

Jeżeli realizacja Przedsięwzięcia przewiduje zlecenie zadań innym podmiotom, Beneficjent jest zobowiązany do stosowania procedur wyboru zleceniobiorcy oraz zasad pochodzenia i narodowości przedstawionych w Załączniku IV.

Instytucja Kontraktująca nie jest w żaden sposób formalnie związana z partnerem/partnerami Beneficjenta ani jego zleceniobiorcami. Beneficjent jest samodzielnie odpowiedzialny przed Instytucją Kontraktującą w zakresie realizacji Przedsięwzięcia. Beneficjent zapewni, aby zobowiązania nałożone na niego na mocy Art. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14, 16 oraz 17 były respektowane także przez wszystkich zaangażowanych partnerów, jak również te, nałożone na mocy Art. 1, 3, 4, 5, 6, 8 i 16 przez wszystkich zleceniobiorców.

Beneficjent jest zobowiązany do zapewnienia powyższego poprzez odpowiednie zapisy w umowach wiążących go z partnerami i zleceniobiorcami.

1(4)

Beneficjent i Instytucja Kontraktująca są jedynymi stronami tej Umowy ("Strony"). W przypadku gdy Komisja Europejska nie jest Instytucją Kontraktującą, nie jest Stroną tego kontraktu i przysługują jej jedynie te prawa oraz zobowiązania, które są wprost w nim wymienione jako jej przynależne. Niemniej jednak, będzie zatwierdzać umowę, żeby zapewnić finansowanie dotacji przyznanej przez Instytucję Kontraktującą z budżetu Wspólnot Europejskich¹. Odpowiednio stosuje się zapisy zawarte w Umowie dotyczące informowania o źródle finansowania.

Artykuł 2 Zobowiązania dotyczące dostarczania informacji oraz sprawozdawczości finansowej i merytorycznej

2(1)

Beneficjent jest zobowiązany dostarczyć Instytucji Kontraktującej pełną, wymaganą informację o realizacji Przedsięwzięcia. W tym celu Beneficjent sporządzi raporty cząstkowe oraz sprawozdanie końcowe. Raporty te muszą zawierać część merytoryczną i finansową. Powinny obejmować całe Przedsięwzięcie, bez względu na to, jaka część jest finansowana przez Instytucję Kontraktującą. Instytucja Kontraktująca może w dowolnym czasie żądać dodatkowych informacji, które muszą być przekazane w ciągu 30 dni od daty wystąpienia o nie.

2(2)

Każdy raport musi zawierać wyczerpujący opis działań podjętych w celu realizacji Przedsięwzięcia w okresie, którego dotyczy.

Raport musi być zredagowany w taki sposób, aby możliwe było porównanie celów, zaproponowanych środków, metod działania i rezultatów przedstawionych w opisie przedsięwzięcia, a także szczegółów dotyczących budżetu, z faktycznie osiągniętymi rezultatami, zastosowanymi metodami realizacji i poniesionymi wydatkami (przy użyciu wskaźników osiągnięcia celów przedstawionych w opisie Przedsięwzięcia). Raport powinien zawierać zestawienie wydatków poniesionych przez Beneficjenta oraz, jeśli dotyczy, również przez partnerów w okresie, do którego się odnosi. Do raportu musi być dołączony plan działań na następną fazę realizacji.

2(3)

Raport końcowy musi dodatkowo zawierać: szczegółowy opis warunków, w których było realizowane przedsięwzięcie, informacje jakie kroki podjęto w celu informowania o Unii Europejskiej jako źródle finansowania, informacje, które mogą być przydatne przy ocenie rezultatów Przedsięwzięcia, dowód przeniesienia tytułu własności, o którym mowa w Art. 7.3 oraz końcowe rozliczenie całkowitych kosztów kwalifikowanych Przedsię-

¹ Jeśli dotacja jest finansowana przez Europejski Fundusz Rozwoju, każde odniesienie do finansowania ze środków wspólnotowych, należy rozumieć jako odnoszące się do finansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju.

me

wzięcia wraz z pełnym zestawieniem przychodów i wydatków, w tym płatności otrzymanych w ramach niniejszej Umowy.

2(4)

Raporty należy przedstawić w języku, w którym sporządzona została umowa, w następujących terminach:

- jeżeli płatności odpowiadają opcji 1 lub opcji 3 z Art. 15(1) niniejszych Postanowień – pojedynczy raport końcowy przekazuje się Instytucji Kontraktującej w ciągu trzech miesięcy od daty zakończenia realizacji Przedsięwzięcia, ustalonej w Art. 2 Postanowień Szczegółowych;
- jeżeli płatności odpowiadają opcji 2 z Art. 15(1) niniejszych Postanowień – raporty częściowe muszą być dołączane do każdego wniosku o dokonanie płatności, a raport końcowy przekazuje się Instytucji Kontraktującej w ciągu trzech miesięcy od daty zakończenia realizacji Przedsięwzięcia, ustalonej w Art. 2 Postanowień Szczegółowych;

Ostateczny termin złożenia raportu końcowego zostanie przedłużony do 6 miesięcy jeśli Instytucja Kontraktująca działa w strukturach siedziby Komisji Europejskiej

2(5)

Postanowienia Szczegółowe mogą zakładać, że Beneficjent musi dostarczyć dodatkową kopię raportów do Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej odpowiedzialnego za monitorowanie Przedsięwzięcia.

2(6)

Jeżeli Beneficjent nie dostarczy Instytucji Kontraktującej raportu końcowego w terminie określonym w Art. 2(4) niniejszych Postanowień i nie przedstawi na piśmie przekonywującego i wyczerpującego wyjaśnienia powodów, dla których nie może wykonać tego zobowiązania, Instytucja Kontraktująca może rozwiązać Umowę w trybie określonym w Art. 12(2) a) oraz wystąpić o zwrot dotychczas wypłaconych i nie rozliczonych kwot.

Ponadto, jeżeli nie zostanie przedstawiony raport częściowy i wniosek o dokonanie płatności w końcu każdego dwunastomiesięcznego okresu, liczonego od daty ustalonej w Art. 2(2) Postanowień Szczegółowych w przypadku odpowiadającym opcji 2 z Art. 15(1), Beneficjent musi poinformować Instytucję Kontraktującą o powodach, dla których nie wywiązał się z zobowiązań oraz dostarczyć podsumowanie stanu zaawansowania Przedsięwzięcia. Jeżeli Beneficjent nie dopełni tego obowiązku, Instytucja Kontraktująca może rozwiązać umowę zgodnie z Art. 12(2) a) oraz wystąpić o zwrot dotychczas wypłaconych i nierozliczonych kwot.

Artykuł 3 – Odpowiedzialność

3(1)

Instytucja Kontraktująca w żadnym wypadku nie jest odpowiedzialna za szkody i krzywdy wyrządzone Beneficjentowi oraz jego pracownikom w związku z realizacją Przedsięwzięcia. W związku z tym, nie może ona zaakceptować żadnych roszczeń o odszkodowania czy powiększenia płatności związanych z poniesionymi szkodami i stratami.

3(2)

Beneficjent ponosi wyłączną odpowiedzialność w stosunku do stron trzecich, w tym odpowiedzialność za jakiegokolwiek szkody i krzywdy, jakich doznały w związku z realizacją Przedsięwzięcia. Zwalnia on Instytucję Kontraktującą z wszelkiej odpowiedzialności, związanej z jakimikolwiek roszczeniami czy działaniami wynikającymi z naruszenia praw stron trzecich lub naruszenia zasad lub przepisów przez Beneficjenta lub jego pracowników i inne osoby, za które odpowiadają ci pracownicy.

Artykuł 4 – Konflikt interesów

Beneficjent podejmie wszelkie środki ostrożności niezbędne dla uniknięcia konfliktu interesów oraz bezzwłocznie poinformuje Instytucję Kontraktującą o każdej sytuacji prowadzącej lub mogącej doprowadzić do takiego konfliktu.

Konflikt interesów ma miejsce wtedy, kiedy bezstronne i obiektywne wypełnianie funkcji jakiejkolwiek osoby objętej tą Umową jest zagrożone z przyczyn związanych z rodziną, życiem uczuciowym, polityczną lub narodową przynależnością, korzyściami ekonomicznymi lub jakimikolwiek innymi wspólnymi interesami, z inną osobą.

Artykuł 5 – Poufność

Zgodnie z Art. 16, Instytucja Kontraktująca oraz Beneficjent zobowiązują się do zachowania poufności wszelkich dokumentów, informacji lub materiałów przekazanych im w trybie poufnym, oraz do przechowywania ich przez co najmniej siedem lat od dnia płatności końcowej. W przypadku, gdy Komisja Europejska nie jest Instytucją Kontraktującą, ma ona wciąż prawo dostępu do wszelkich dokumentów przekazanych Instytucji Kontraktującej i zobowiązuje się do zachowania takiej samej poufności.

Artykuł 6 – Informowanie o źródle finansowania

6(1)

Jeżeli Instytucja Kontraktująca nie wnioskowała inaczej, Beneficjent musi podjąć wszelkie niezbędne kroki w celu informowania opinii publicznej, że Przedsięwzięcie zostało sfinansowane albo współfinansowane przez

Unię Europejską. Sposoby informowania muszą być zgodne z zasadami informowania o źródle finansowania przedsięwzięć zagranicznych, ustalonymi i opublikowanymi przez Komisję Europejską

6(2)

W szczególności, Beneficjent powinien podkreślać wkład finansowy Unii Europejskiej w realizację Przedsięwzięcia w wewnętrznych i rocznych raportach, podczas kontaktów ze środowiskami, do których skierowane jest Przedsięwzięcie, jak również podczas jakichkolwiek spotkań z mediami. Logo UE będzie umieszczane tam, gdzie jest to możliwe.

6(3)

Jakakolwiek notatka lub publikacja Beneficjenta związana z realizacją Przedsięwzięcia, włącznie z materiałami przedstawianymi na konferencjach lub seminariach, musi zawierać informację, że Przedsięwzięcie jest finansowane przez Unię Europejską. Każda publikacja przygotowana przez Beneficjenta w ramach Przedsięwzięcia, zamieszczana w jakiejkolwiek formie oraz w jakimkolwiek medium, włącznie z Internetem, musi zawierać następującą klauzulę: „Niniejszy dokument został opublikowany dzięki pomocy finansowej Unii Europejskiej. Za treść tego dokumentu odpowiada [nazwa Beneficjenta], poglądy w nim wyrażone nie odzwierciedlają w żadnym razie oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej”.

6(4)

Beneficjent wyraża zgodę na opublikowanie przez Instytucję Kontraktującą oraz Komisję Europejską swojej nazwy, adresu, przedmiotu/celu dotacji, maksymalnej wysokości dotacji, jak również informacji o tym, jaki procent kosztów kwalifikowanych stanowi przyznana dotacja – zgodnie z Art. 3.2 Postanowień Szczegółowych. Odstąpienie od opublikowania tych informacji może mieć miejsce w sytuacji, gdy publikacja taka może narazić Beneficjenta na niebezpieczeństwo lub zaszkodzić jego komercyjnym interesom.

Artykuł 7 – Tytuł własności/wykorzystanie rezultatów i sprzętu

7(1)

Tytuł własności do rezultatów Przedsięwzięcia, w tym prawa własności przemysłowej i intelektualnej oraz do nazwy, wszystkie raporty i inne dokumenty dotyczące Przedsięwzięcia przechodzą na własność Beneficjenta.

7(2)

Pomimo postanowień Art. 7.1 oraz treści Art. 5, Beneficjent przekazuje Instytucji Kontraktującej (oraz Komisji Europejskiej, o ile nie jest ona Instytucją Kontraktującą) prawa do swobodnego korzystania ze wszystkich dokumentów powstałych w ramach Przedsięwzięcia, niezależnie od ich formy, pod warunkiem, że nie spowoduje to naruszenia istniejących praw własności przemysłowej i intelektualnej.

7(3)

W końcowej fazie realizacji Przedsięwzięcia sprzęt, pojazdy i inne towary zakupione w ramach budżetu Przedsięwzięcia, muszą zostać przekazane lokalnym partnerom Beneficjenta lub właściwym odbiorcom, zgodnie z założeniami Przedsięwzięcia. Kopie dokumentów przenoszących prawo własności muszą zostać dołączone do końcowego raportu.

Artykuł 8 – Ocena Przedsięwzięcia

8(1)

W przypadku kontroli merytorycznej Przedsięwzięcia (w trakcie jego trwania lub po zakończeniu realizacji) przeprowadzanej przez Komisję Europejską, Beneficjent jest zobowiązany dostarczyć Komisji Europejskiej i/lub upoważnionym przez nią przedstawicielom wszystkie dokumenty lub informacje, które mogą być przydatne do oceny Przedsięwzięcia oraz zagwarantuje prawo dostępu do nich, zgodnie z Art. 16(2).

8(2)

Jeżeli którakolwiek ze stron (lub Komisja Europejska) przeprowadza kontrolę merytoryczną Przedsięwzięcia lub zleca jej przeprowadzenie w trakcie realizacji Przedsięwzięcia, musi dostarczyć drugiej stronie i Komisji Europejskiej (lub stronom) kopię sprawozdania z dokonanej oceny.

Artykuł 9 – Zmiany w Umowie

9(1)

Wszelkie zmiany w Umowie albo jej załącznikach wymagają formy pisemnej i są wprowadzane za pomocą aneksu.

Jeżeli Beneficjent składa wniosek o wprowadzenie zmian w Umowie to musi go przekazać Instytucji Kontraktującej na miesiąc przed planowanym wprowadzeniem ich w życie, z wyjątkiem przypadków należycie uzasadnionych przez Beneficjenta oraz zatwierdzonych przez Instytucję Kontraktującą.

9(2)

W przypadku zmian w umowie, które nie dotyczą zasadniczych celów Przedsięwzięcia i pociągają za sobą przesunięcia w budżecie tylko w ramach jednej pozycji budżetowej lub przesunięcia pomiędzy różnymi pozycjami budżetowymi nie przekraczające 15% kwoty ustalonej w budżecie dla danej pozycji w ramach kosztów kwalifikowanych, Beneficjent może wprowadzić zmiany, powiadamiając o tym Instytucję Kontraktującą w stosowny sposób na piśmie. Procedura ta nie może być stosowana w przypadku kosztów administracyjnych.

W przypadku zmiany adresu, konta bankowego oraz biegłego rewidenta finansowego wystarcza pisemne zawiadomienie, ale Instytucja Kontraktująca zachowuje prawo do nie zaakceptowania wyboru konta bankowego i biegłego rewidenta.

Instytucja Kontraktująca zastrzega sobie prawo żądania wymiany biegłego rewidenta finansowego, wskazanego w Art. 7(1) Postanowień Szczegółowych, jeżeli okoliczności, nieznane podczas podpisywania Umowy, nasuwają wątpliwości co do niezależności czy kwalifikacji zawodowych rewidenta.

9(3)

Wprowadzane zmiany nie mogą poddawać w wątpliwość decyzji o przyznaniu dotacji na realizację Przedsięwzięcia, jak również nie mogą być sprzeczne z zasadą równego traktowania wszystkich wnioskujących. Maksymalna kwota dotacji wymieniona w Art. 3.2 Postanowień Szczegółowych nie może ulec zwiększeniu.

Artykuł 10 – Cesja

Umowa oraz płatności z nią związane nie mogą być w żadnym wypadku przenoszone ani przekazywane stronie trzeciej bez uprzedniej pisemnej zgody Instytucji Kontraktującej.

Artykuł 11 – Okres realizacji Przedsięwzięcia, przedłużenie, zawieszenie, siła wyższa i termin wygaśnięcia Umowy

11(1)

Termin realizacji jest określony w Art. 2 Postanowień Szczegółowych. Beneficjent jest zobowiązany do bezwzględnego poinformowania Instytucji Kontraktującej o jakichkolwiek okolicznościach, które mogą utrudnić lub uniemożliwić wdrożenie Przedsięwzięcia. Beneficjent może wnioskować o przedłużenie okresu realizacji Przedsięwzięcia, nie później niż miesiąc przed terminem jego zakończenia. Do wniosku należy dołączyć pełną dokumentację z dotychczasowej realizacji Przedsięwzięcia, niezbędną do podjęcia decyzji o przedłużeniu okresu jego wdrażania.

11(2)

Beneficjent może zawiesić realizację całości Przedsięwzięcia lub jego części, jeżeli wystąpią okoliczności (głównie spowodowane przez siłę wyższą) powodujące, że kontynuowanie prac jest zbyt trudne lub niebezpieczne. Beneficjent musi bezzwłocznie poinformować o tym Instytucję Kontraktującą, przekazując jej wszystkie niezbędne szczegóły. W takiej sytuacji, każda ze stron może rozwiązać umowę w trybie określonym w Art. 12(1). Jeżeli umowa nie zostanie rozwiązana, Beneficjent będzie się starał był zminimalizować okres zawieszenia realizacji Przedsięwzięcia i jest zobowiązany do kontynuowania Przedsięwzięcia, gdy tylko warunki to umożliwią, informując wcześniej o tym fakcie Instytucję Kontraktującą.

11(3)

Instytucja Kontraktująca może poprosić Beneficjenta by zawiesił realizację całości Przedsięwzięcia lub jego części, jeżeli wystąpią okoliczności (głównie spowodowane przez siłę wyższą) powodujące, że kontynuowanie prac jest zbyt trudne lub niebezpieczne. W takiej sytuacji, każda ze stron może rozwiązać umowę w trybie określonym w Art. 12(1). Jeżeli umowa nie zostanie rozwiązana, Beneficjent będzie się starał zminimalizować okres zawieszenia realizacji Przedsięwzięcia i jest zobowiązany do kontynuowania Przedsięwzięcia, gdy tylko warunki to umożliwią, po uprzednim uzyskaniu pisemnej akceptacji od Instytucji Kontraktującej.

11(4)

Okres realizacji zostanie wydłużony o czas, w jakim realizacja Przedsięwzięcia była zawieszona. Nie oznacza to, że nie będzie możliwości wprowadzenia zmian w Umowie, niezbędnych dla dostosowania Przedsięwzięcia do nowych okoliczności.

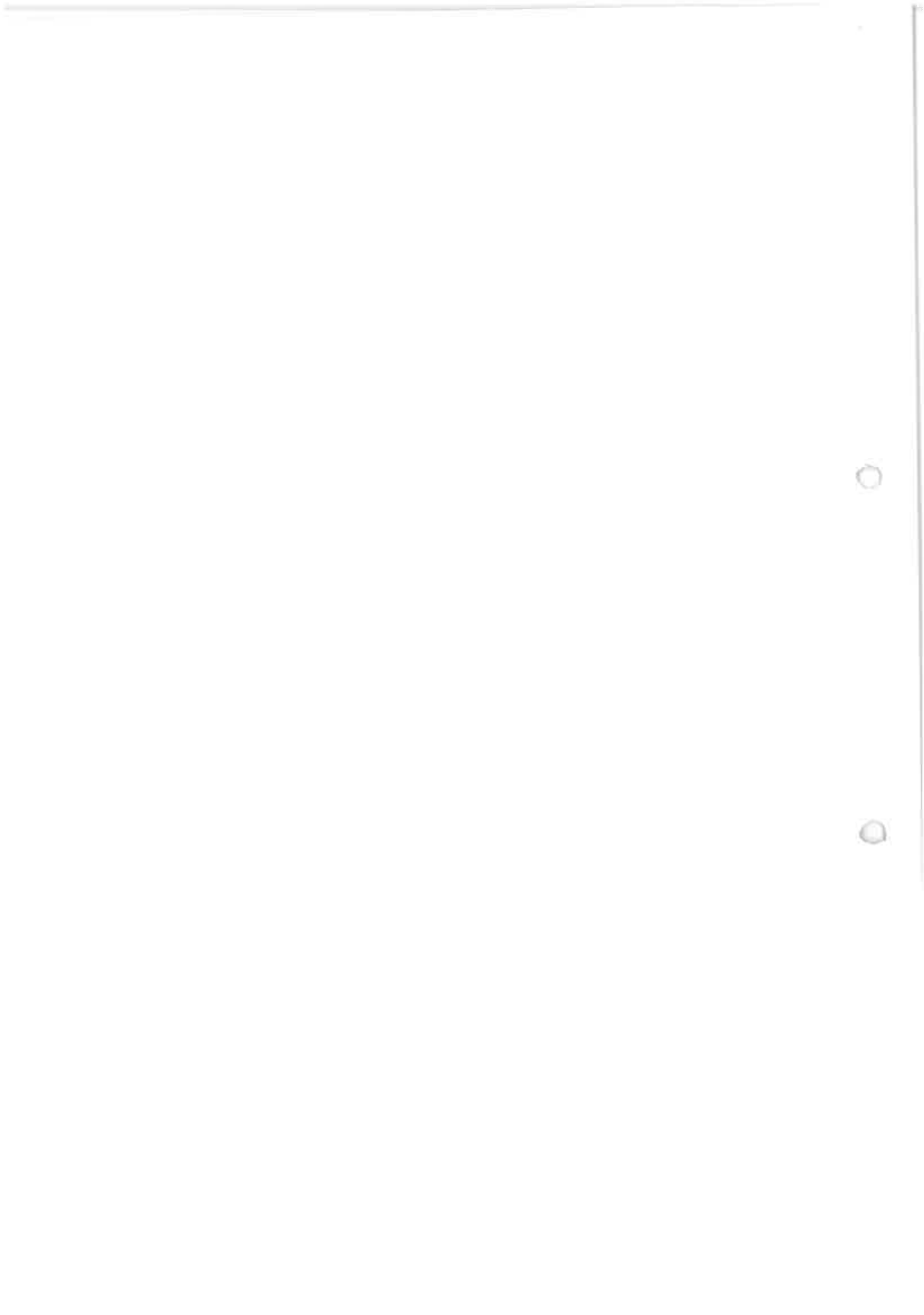
11(5)

Siła wyższa oznacza jakąkolwiek nieprzewidzianą i wyjątkową sytuację lub wydarzenie, na które strony umowy nie mają wpływu, uniemożliwiające którejkolwiek ze stron wypełnienie jej zobowiązań wynikających z Umowy. Sytuacja ta nie wynika z błędu czy zaniedbania Beneficjenta (lub podwykonawców, pracowników i osób współpracujących) i jest nie do przewidzenia mimo dołożenia wszelkich starań. Awarie sprzętu czy materiału lub opóźnienia w dostępie do nich, spory pracownicze, strajki oraz trudności finansowe nie mogą być traktowane jako siła wyższa. Strona nie będzie obwiniana o naruszenie warunków umowy, jeśli ich wypełnienie uniemożliwiła siła wyższa. Niezależnie od zapisów Art. 12(2) i 12(3), strona Umowy stojąca w obliczu siły wyższej niezwłocznie informuje drugą stronę umowy o zaistniałej sytuacji, naturze problemu, przewidywanym czasie trwania problemu oraz spodziewanych konsekwencjach, jak również o podjęciu działania w celu zminimalizowania możliwych szkód z niego wynikłych.

11(6)

Zobowiązania finansowe Wspólnoty Europejskiej istniejące na mocy niniejszej Umowy wygasają po 18 miesiącach od daty zakończenia realizacji Przedsięwzięcia ustalonej w Art. 2 Postanowień Szczegółowych, chyba że Umowa zostanie rozwiązana w trybie określonym w Art. 12 niniejszych Postanowień.

Instytucja Kontraktująca jest zobowiązana do powiadomienia Beneficjenta o jakimkolwiek przesunięciu tego terminu.

Artykuł 12 – Rozwiązanie umowy

12(1)

Jeśli któraś ze stron uzna, że umowa nie może być w dalszym ciągu efektywnie i właściwie realizowana powinna skonsultować ten fakt z drugą stroną. W przypadku braku porozumienia w kwestii rozwiązania problemu, którakolwiek ze stron może rozwiązać umowę przedkładając dwumiesięczne pisemne wypowiedzenie i nie będzie wymagane od niej odszkodowanie.

12(2)

Instytucja Kontraktująca może rozwiązać umowę w trybie natychmiastowym oraz bez zobowiązań do wypłaty jakichkolwiek odszkodowań, jeżeli Beneficjent:

- a) bez uzasadnienia nie wykonał jakiegokolwiek ze swoich obowiązków oraz w ciągu 30 dni od daty wysłania pisemnego wezwania do wywiązania się ze zobowiązań, nadal ich nie wykona ani nie przedłoży przekonującego wyjaśnienia sytuacji,
- b) został postawiony w stan upadłości, likwidacji lub podlega podobnemu postępowaniu sądowemu, wszedł w układ z wierzycielami, zawiesił swoją działalność gospodarczą, jest przedmiotem postępowań tego typu lub jest w jakiegokolwiek analogicznej sytuacji przewidzianej krajowym ustawodawstwem i regulacjami,
- c) został skazany prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwo związane z naruszeniem etyki zawodowej lub zostało mu udowodnione popełnienie jakichkolwiek poważnych nieprawidłowości i nadużyć,
- d) jest wmieszany w jakiekolwiek oszustwo, działanie korupcyjne, lub nadużycie finansowe lub jest wmieszany w działalność organizacji kryminalnej, lub w jakąkolwiek działalność szkodliwą dla interesów finansowych Wspólnot Europejskich; dotyczy to również partnerów czy zleceniobiorców bądź współpracowników Beneficjenta,
- e) zmienił osobowość prawną, chyba, że zostało sformułowane uzupełnienie rejestrujące ten fakt,
- f) nie wywiązuje się ze zobowiązań określonych w Art. 4, Art. 10 oraz Art. 16,
- g) złożył fałszywe lub niekompletne oświadczenia w celu uzyskania dotacji albo złożył sprawozdania niezgodne ze stanem faktycznym.

12(3)

W przypadku rozwiązania Umowy, Beneficjent będzie upoważniony do otrzymania dotacji w wysokości odpowiadającej wykonanej części Przedsięwzięcia, z wyłączeniem kosztów związanych z zobowiązaniami będącymi aktualnie w toku, których realizacja zakończy się po rozwiązaniu Umowy. W celu otrzymania płatności, Beneficjent przedstawi wniosek o płatność oraz raport końcowy zgodnie z wymogami zawartymi w Art. 2.

12(4)

Jednakże, gdy Beneficjent rozwiązując Umowę działa z naruszeniem ustaleń Art. 12(1) oraz w przypadkach określonych w Artykułach: 12(2) d), e) i g) Instytucja Kontraktująca może żądać pełnego lub częściowego zwrotu kwot do tej pory wypłaconych w ramach Umowy, proporcjonalnie do wagi przedmiotowych zaniedbań, po uprzednim wysłuchaniu stanowiska Beneficjenta.

12(5)

Zanim podjęta będzie decyzja o rozwiązaniu Umowy lub zamiast jej rozwiązywania w przypadkach wymienionych w niniejszym Artykule, Instytucja Kontraktująca może, bez uprzedzenia, zawiesić płatności jako środek zapobiegawczy.

12(6)

Umowa zostanie rozwiązana automatycznie, jeżeli nie dokonano żadnej płatności w ciągu trzech lat od daty jej podpisania.

Artykuł 13 – Obowiązujące prawo i właściwe sądy

13(1)

Niniejsza Umowa podlega prawu krajowemu, właściwemu dla Instytucji Kontraktującej lub, gdy Instytucją Kontraktującą jest Komisja Europejska prawu belgijskiemu.

13(2)

Strony dołożą wszelkich, możliwych starań by jakiekolwiek spory wynikłe pomiędzy nimi w trakcie realizacji Przedsięwzięcia rozwiązać polubownie. W tym celu powinny komunikować sobie pisemnie wszelkie propozycje rozwiązań i spotykać się w każdej sytuacji, gdy jedna ze stron wnioskuje o takie spotkanie. Każda ze stron umowy musi w ciągu 30 dni odpowiedzieć na prośbę o polubowne rozwiązanie. W przypadku gdy ten okres upłynie lub gdy próby polubownego rozwiązania nie odniosą skutku w ciągu 120 dni od pierwszej prośby, każda strona musi poinformować drugą, że uznaje procedurę za zakończoną niepowodzeniem.

13(3)

W sytuacji gdy sporu nie da się rozwiązać polubownie, może on być za obopólną zgodą stron, przedstawiony do rozstrzygnięcia przez Komisję Europejską, o ile nie jest ona Instytucją Kontraktującą. Jeżeli żadna decyzja nie zostanie podjęta w ciągu 120 dni od rozpoczęcia postępowania arbitrażowego, każda strona musi poinformować drugą, że uznaje procedurę za zakończoną niepowodzeniem.

13(4)

W sytuacji gdy powyższe procedury zostaną zakończone niepowodzeniem, strony mogą wnieść sprawę do właściwych sądów w kraju Instytucji Kontraktującej lub do sądów w Brukseli jeśli Instytucja Kontraktująca jest Komisją Europejską.

POSTANOWIENIA FINANSOWE

Artykuł 14 – Koszty, które mogą być finansowane w ramach dotacji (kwalifikowane)

14(1)

Koszty ponoszone w ramach przedsięwzięcia zostaną uznane za bezpośrednie, kwalifikowane koszty realizacji Przedsięwzięcia tylko wtedy, gdy:

- są konieczne ze względu na realizację Przedsięwzięcia, są uwzględnione w niniejszej Umowie oraz spełniają wymogi efektywnego zarządzania finansami, w szczególności uzyskiwania wysokiej jakości za daną cenę,
- zostały faktycznie poniesione przez Beneficjenta lub jego partnerów w trakcie realizacji Przedsięwzięcia, zgodnie z Art.2 Postanowień Szczegółowych, niezależnie od terminu dokonania płatności, nie dotyczy to ważności kosztów kontroli końcowej;
- są wykazane w dokumentacji księgowej lub podatkowej Beneficjenta lub jego partnera/partnerów w sposób pozwalający na ich identyfikację i weryfikację oraz poparte oryginałami stosownych dokumentów.

14(2)

Uwzględniając to co powyżej oraz - jeśli dotyczy - zgodnie z zapisami Załącznika IV, następujące koszty bezpośrednie (merytoryczne), uznaje się za kwalifikowane:

- wynagrodzenie pracowników wyznaczonych do realizacji Przedsięwzięcia w wysokości nie odbiegającej od stawek rynkowych, uwzględniające obowiązkowe narzuty na płace - płace i koszty muszą być w wysokości dotychczas stosowanej przez Beneficjenta i jego partnerów (jeżeli dotyczy),
- koszty wyjazdów służbowych (podróż, zakwaterowanie i przysługujące diety) pracowników uczestniczących w realizacji Przedsięwzięcia pod warunkiem, że nie przekraczają stawek ogólnie przyjętych przez Beneficjenta lub jego partnerów (jeżeli dotyczy); stawki diet nie mogą przekraczać limitów corocznie ogłaszanych przez Komisję Europejską,
- koszty zakupu sprzętu (nowego lub używanego) oraz usług pod warunkiem, że ich ceny odpowiadają stawkom obowiązującym na danym rynku,
- koszty zakupu innych towarów konsumpcyjnych,
- koszty zleceń,
- koszty realizacji projektu wynikające z wymagań umowy (rozpowszechnianie informacji, specyficzna ocena Przedsięwzięcia, audyt, tłumaczenia, koszty druku, ubezpieczenia, itd.) włącznie z kosztami obsługi finansowej (w szczególności koszty przelewów oraz gwarancji finansowych);

14(3)

Rodzaje kosztów, które nie mogą być uznane jako możliwe do finansowania w ramach dotacji (niekwalifikowane):

- długi oraz rezerwy na ewentualne, przyszłe straty lub długi,
- odsetki do zapłacenia,
- wydatki sfinansowane na mocy innej umowy
- koszty zakupu ziemi lub budynków, z wyjątkiem przypadków, gdy jest to konieczne dla bezpośredniej realizacji Przedsięwzięcia; w takim wypadku tytuł własności musi być przekazany pod koniec realizacji Przedsięwzięcia właściwym odbiorcom, zgodnie z założeniami Przedsięwzięcia,
- straty wynikające z wymiany walut,
- podatki, włączając VAT, chyba że Beneficjent (lub jego partnerzy - jeśli dotyczy) nie może go odzyskać i stosowne regulacje pozwalają na pokrywanie kosztów podatków.

14(4)

Kwota ogólna (ryczałt) w wysokości nie przekraczającej 7% wartości kosztów bezpośrednich może być uwzględniona jako koszt pośredni przeznaczony na pokrycie ogólnych kosztów administracyjnych, ponoszonych przez Beneficjenta.

Koszty pośrednie nie mogą w żadnym razie obejmować kosztów ujętych w innych pozycjach budżetu Przedsięwzięcia.

Koszty pośrednie nie mogą być finansowane w ramach dotacji, jeżeli Beneficjent otrzymuje niezależnie dotację na koszty operacyjne z Komisji Europejskiej

Zapisy niniejszego artykułu (14.4) nie mają zastosowania w przypadku dotacji na koszty operacyjne.

ju
160

14(5)

Wkład rzeczowy wniesiony przez Beneficjenta, ujęty oddzielnie w Załączniku III nie stanowi rzeczywistego wydatku i nie jest kosztem kwalifikowanym. Nie jest on również zaliczany do wymaganego wkładu własnego Beneficjenta

Niezależnie od tego Beneficjent jest zobowiązany wnieść deklarowany wkład rzeczowy, o ile był taki przewidziany w opisie Przedsięwzięcia.

Artykuł 15 – Płatności i odsetki za zwłokę

15(1)

Procedura dokonywania płatności jest określona w Art. 4 Postanowień Szczegółowych i odpowiada jednej z poniższych opcji:

Opcja 1 dotyczy przedsięwzięć, których okres realizacji nie przekracza 12 miesięcy lub kwota dotacji przyznanej przez Instytucję Kontraktującą jest równa 100 000 EUR lub niższa

Instytucja Kontraktująca dokona następujących płatności na rzecz Beneficjenta:

- zaliczka - w wysokości 80% kwoty wymienionej w Art.3(2) Postanowień Szczegółowych w ciągu 45 dni po otrzymaniu przez Instytucję Kontraktującą:
 - umowy podpisanej przez obydwie strony,
 - wniosku o dokonanie płatności zgodnie z załącznikiem V,
 - oraz gwarancji finansowej, jeśli jest wymagana zgodnie z ustaleniami Art. 15(7),
- pozostała należność - w ciągu 45 dni od zatwierdzenia przez Instytucję Kontraktującą raportu końcowego, zgodnie z procedurą ustaloną w Art. 15(2), do którego załączony zostanie wniosek o dokonanie płatności zgodnie z załącznikiem V.

Opcja 2 dotyczy przedsięwzięć, których okres realizacji jest dłuższy niż 12 miesięcy i dotacja przyznana przez Instytucję Kontraktującą wynosi więcej niż 100 000 EUR

Instytucja Kontraktująca dokona następujących płatności na rzecz Beneficjenta:

- zaliczka - w wysokości 80% kwoty szacowanej w budżecie na pierwsze 12 miesięcy realizacji Przedsięwzięcia, zgodnie z zapisem Art. Postanowień Szczegółowych, w ciągu 45 dni po otrzymaniu przez Instytucję Kontraktującą:
 - umowy podpisanej przez obydwie strony,
 - wniosku o dokonanie płatności zgodnie z załącznikiem V,
 - oraz gwarancji finansowej, jeśli jest wymagana zgodnie z ustaleniami Art. 15(7),
- częściowe płatności kwot określonych w Art. 4 Postanowień Szczegółowych, w ciągu 45 dni po zaakceptowaniu przez Instytucję Kontraktującą raportu częściowego, podlegającemu zatwierdzeniu zgodnie z procedurą ustaloną w Art. 15(2), po otrzymaniu:
 - wniosku o dokonanie płatności zgodnie z załącznikiem V,
 - raportu z audytu, jeśli jest wymagany zgodnie z Art. 15(6),
 - oraz gwarancji finansowej, jeśli jest wymagana zgodnie z ustaleniami Art. 15(7),
- pozostała należność w ciągu 45 dni po zaakceptowaniu przez Instytucję Kontraktującą raportu końcowego, podlegającemu zatwierdzeniu zgodnie z procedurą ustaloną w Art. 15(2), po otrzymaniu:
 - wniosku o dokonanie płatności zgodnie z załącznikiem V,
 - raportu z audytu, jeśli jest wymagany zgodnie z Art. 15(6).

Płatności częściowe mogą być dokonane wyłącznie w sytuacji, jeżeli część wydatków faktycznie poniesionych, które są finansowane przez Instytucję Kontraktującą (przez zastosowanie procentu ustalonego w Art. 3.2 postanowień Szczegółowych) stanowi co najmniej 70% kwoty poprzedniej płatności (i 100 % jakichkolwiek wcześniejszych płatności), co znajdzie potwierdzenie w raporcie częściowym oraz – o ile dotyczy – raporcie z audytu, zgodnie z Art. 15(6). Suma zaliczki i płatności częściowych nie może przekroczyć 90% kwoty wymienionej w Art. 3(2) Postanowień Szczegółowych.

Opcja 3 dotyczy dowolnego typu przedsięwzięć

Beneficjent otrzyma dotację od Instytucji Kontraktującej w formie jednorazowej wypłaty w ciągu 45 dni po zatwierdzeniu przez Instytucję Kontraktującą raportu końcowego, podlegającego zatwierdzeniu zgodnie z procedurą ustaloną w Art. 15(2), po otrzymaniu:

- wniosku o dokonanie płatności zgodnie z Załącznikiem V wraz z raportem końcowym,
- raportu z audytu, jeśli jest wymagany zgodnie z Art. 15(6).

15(2)

Każdy raport uznaje się za zaakceptowany jeśli w ciągu 45 dni od otrzymania przez Instytucję Kontraktującą raportu wraz z wymaganymi dokumentami, nie przesłał do Beneficjenta pisemnej odpowiedzi.

Instytucja Kontraktująca może wstrzymać odliczanie okresu przeznaczonego na akceptację raportu, informując Beneficjenta, że raport nie może być zaakceptowany i wymaga przeprowadzenia dodatkowych weryfikacji. W takim wypadku, Instytucja Kontraktująca poprosi o wyjaśnienia, modyfikacje lub dodatkowe informacje, które

re muszą zostać dostarczone w ciągu 30 dni od otrzymania prośby. Odliczanie obowiązującego terminu płatności zostanie wznowione w dniu, w którym dostarczone zostaną wymagane uzupełnienia.

Raporty należy przedstawić zgodnie z Art. 2.

15(3)

Wspomniany w Art. 15(1) termin płatności wynoszący 45 dni, wygasa w dniu, w którym wnioskowana kwota zostaje wypłacona z rachunku Instytucji Kontraktującej. Oprócz ustaleń Art. 12(5), Instytucja Kontraktująca może wstrzymać odliczanie tego okresu informując Beneficjenta, że wniosek o dokonanie płatności jest nieprawidłowy, lub nie może być przyjęty z powodu nieprawidłowej kwoty, na którą został wystawiony, lub ze względu na fakt, że nie zostały dostarczone dokumenty uzupełniające, lub Instytucja Kontraktująca uznaje za konieczne przeprowadzenie dalszej kontroli, włączając w to kontrolę na miejscu (u Beneficjenta) w celu sprawdzenia, czy wydatki kwalifikują się do rozliczenia. Odliczanie obowiązującego terminu płatności zostanie wznowione w dniu, w którym zostanie dostarczony prawidłowo sformułowany wniosek o dokonanie płatności.

15(4)

Po upływie terminu określonego powyżej, Beneficjent (chyba, że Beneficjentem jest instytucja rządowa lub publiczna w kraju członkowskim Unii) może zażądać w ciągu następnych dwóch miesięcy zapłaty odsetek za zwłokę naliczanych według :

- stopy redyskontowej stosowanej przez bank centralny w kraju Instytucji Kontraktującej, jeśli płatności dokonywane są w walucie tego kraju;
- stopy stosowanej przez Europejski Bank Centralny przy rozliczaniu głównych transakcji refinansowanych w EUR, publikowanej w serii "C" w Dzienniku Urzędowym jeśli płatności dokonywane są w EUR, obowiązującej w pierwszym dniu miesiąca, w którym wygasł termin, plus trzy i pół punktu procentowego. Odsetki za zwłokę dotyczą okresu, który upłynął pomiędzy terminem płatności (bez niego) a datą wypłacenia należnej kwoty z rachunku Instytucji Kontraktującej (włącznie z nią). Odsetki te nie są uznawane za dochód w rozumieniu zapisów Art. 17(3). Jakakolwiek płatność częściowa w pierwszym rzędzie pokryje należne odsetki.

15(5)

Wszystkie zapisy w Art. 15 określające liczbę dni, odnoszą się do dni kalendarzowych.

15(6)

Zewnętrzna kontrola finansowa, przeprowadzona przez zatwierdzonego audytora (biegłego rewidenta), który należy do międzynarodowej organizacji zrzeszającej licencjonowanych audytorów, upoważnionych do regulaminowego audytu, jest wymagana w następujących sytuacjach:

- w przypadku wniosku o płatność zaliczkową, jeśli suma wcześniejszych zaliczeki wraz z wnioskowaną przekracza sumę 750 000 euro;
- w przypadku wniosku o płatność końcową, gdy wysokość dotacji przekracza 100 000 euro;
- w przypadku wniosku o płatność powyżej 75 000 na rok finansowy, w przypadku dotacji na koszty operacyjne.

W certyfikacie z kontroli finansowej, sporządzonym zgodnie z formatem przedstawionym w załączniku VI, audytor poświadcza, że przedstawione rachunki (przychody i wydatki) są prawidłowe, wiarygodne i potwierdzone odpowiednimi dokumentami oraz, że spełniają warunki dotyczące kosztów kwalifikowanych, poniesionych zgodnie z zawartą Umową.

Kwoty, które są potwierdzone w raporcie z audytu jako wykorzystane zgodnie z Umową, będą odliczone od całkowitej sumy zaliczek przekazanych w ramach Umowy (rozliczenie).

Jeśli Beneficjent jest instytucją rządową lub publiczną w kraju członkowskim UE, Instytucja Kontraktująca może ją zwolnić z wymogu audytu.

15(7)

Jeśli suma zaliczek przekazywanych w ramach Umowy wynosi powyżej 80 % kwoty ustalonej w Umowie, jej wypłata musi być w pełni zabezpieczona gwarancją finansową. Jeśli Beneficjent jest organizacją pozarządową taka gwarancja jest wymagana, jeśli łączna suma zaliczek przekracza 1 mln EUR lub 90 % wartości Umowy. Gwarancja finansowa musi być określona w EUR i wystawiona, zgodnie ze wzorem stanowiącym aneks VII do Umowy, przez uznany bank lub instytucję finansową stanowiącą w jednym z państw członkowskich Unii Europejskiej. Gwarancja finansowa pozostaje w mocy do czasu zwolnienia jej przez Instytucję Kontraktującą, a następuje to w sytuacji, gdy łączna kwota wypłaconych zaliczek spada poniżej wartości 1 mln EUR lub gdy zostanie dokonana płatność końcowa. Postanowienie to nie dotyczy przypadku, gdy Beneficjentem jest instytucja rządowa lub publiczna w kraju członkowskim Unii Europejskiej.

15(8)

Płatności stanowiące zobowiązanie Instytucji Kontraktującej zostaną dokonane na specjalny rachunek bankowy lub subkonto na obsługę Przedsięwzięcia, określone w karcie danych bankowych stanowiącej część Aneksu V do Umowy, przeznaczone na środki przekazywane przez Instytucję Kontraktującą.

15(9)

Instytucja Kontraktująca dokona płatności w walucie kraju, z którego pochodzi lub w EUR, zgodnie z zapisami Postanowień Szczegółowych. Jeżeli płatności są realizowane w EUR, rzeczywiste koszty zrealizowane w innej

walucie niż EUR zostaną przeliczone na EUR według kursu wymiany ogłaszanego przez InforEuro w miesiącu, w którym wydatki zostały poniesione, o ile nie zostało ustalone inaczej w Postanowieniach Szczegółowych.

W przypadku wyjątkowych wahań kursów walut, strony umowy porozumieją się co do ewentualnego zmodyfikowania Przedsięwzięcia w celu zmniejszenia wpływu tych wahań. W razie konieczności Instytucja Kontraktująca może zastosować dodatkowe środki zapobiegawcze.

15(10)

Wszelkie odsetki oraz ekwiwalentne korzyści uzyskane od zaliczek wypłaconych na rzecz Beneficjenta przez Instytucję Kontraktującą zostaną uwzględnione w raportach: częstkowych i końcowym i będą zwrócone Instytucji Kontraktującej na jej żądanie, zgodnie z Art.18. Nie są one brane pod uwagę przy obliczaniu łącznej sumy zaliczek w ramach Umowy.

Artykuł 16 – Rachunkowość oraz kontrole merytoryczne i finansowe

16(1)

Beneficjent jest zobowiązany do prowadzenia regularnych i dokładnych zapisów księgowych dotyczących realizacji Przedsięwzięcia z wykorzystaniem systemu podwójnej rachunkowości (system rachunkowości, w którym każda transakcja jest księgowana na dwóch lub większej ilości kont, przy czym suma zapisów „winien” jest równa sumie zapisów „ma”) jako część lub dodatkowo do standardowo prowadzonej przez siebie księgowości. System ten musi być stosowany zgodnie z profesjonalnymi standardami obowiązującymi w dziedzinie rachunkowości i finansów. Dla każdego Przedsięwzięcia należy prowadzić oddzielne rachunki, które muszą wykazywać wszystkie wpływy i wydatki oraz szczegółowe dane o odsetkach narosłych od środków otrzymanych od Instytucji Kontraktującej.

16(2)

Beneficjent zezwoli, w okresie siedmiu lat po przekazaniu płatności końcowej, Komisji Europejskiej, Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczania Oszustw oraz Europejskiemu Trybunałowi Rewidentów Księgowych na sprawdzenie prawidłowości realizacji Przedsięwzięcia poprzez analizę dokumentacji, jak również wyrywkową kontrolę przebiegu Przedsięwzięcia oraz na przeprowadzenie kompletnego audytu, jeśli będzie konieczny, w oparciu o dokumentację finansowo-księgową i wszelkie inne materiały dotyczące finansowania Przedsięwzięcia.

Ponadto, Beneficjent zezwoli Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczania Oszustw na wykonanie weryfikacji i przeprowadzenia na miejscu kontroli zgodnie z procedurami obowiązującymi w ustawodawstwie Unii Europejskiej, dotyczącymi ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed oszustwami i innymi nieprawidłowościami.

W tym celu, Beneficjent jest zobowiązany do udostępnienia pracownikom lub przedstawicielom Komisji Europejskiej lub Europejskiego Trybunału Rewidentów Księgowych oraz Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Oszustw miejsca/miejsc, w którym jest realizowane Przedsięwzięcie, w tym systemów informatycznych, jak również dokumentów i baz danych dotyczących zarządzania Przedsięwzięciem od strony merytorycznej i finansowej, jak również do przedsięwzięcia wszelkich kroków w celu ułatwienia im pracy. Przedstawiciele Komisji Europejskiej, Trybunału Rewidentów Księgowych, czy Europejskiego Urzędu ds. Zwalczania Oszustw, którym udostępniono powyższą dokumentację, zachowają tajemnicę służbową w stosunku do stron trzecich, o ile nie stwierdzono naruszenia obowiązującego prawa. Dokumenty muszą być łatwo dostępne i uporządkowane w sposób umożliwiający ich weryfikację, a Beneficjent musi poinformować Instytucję Kontraktującą o dokładnym miejscu ich przechowywania.

16(3)

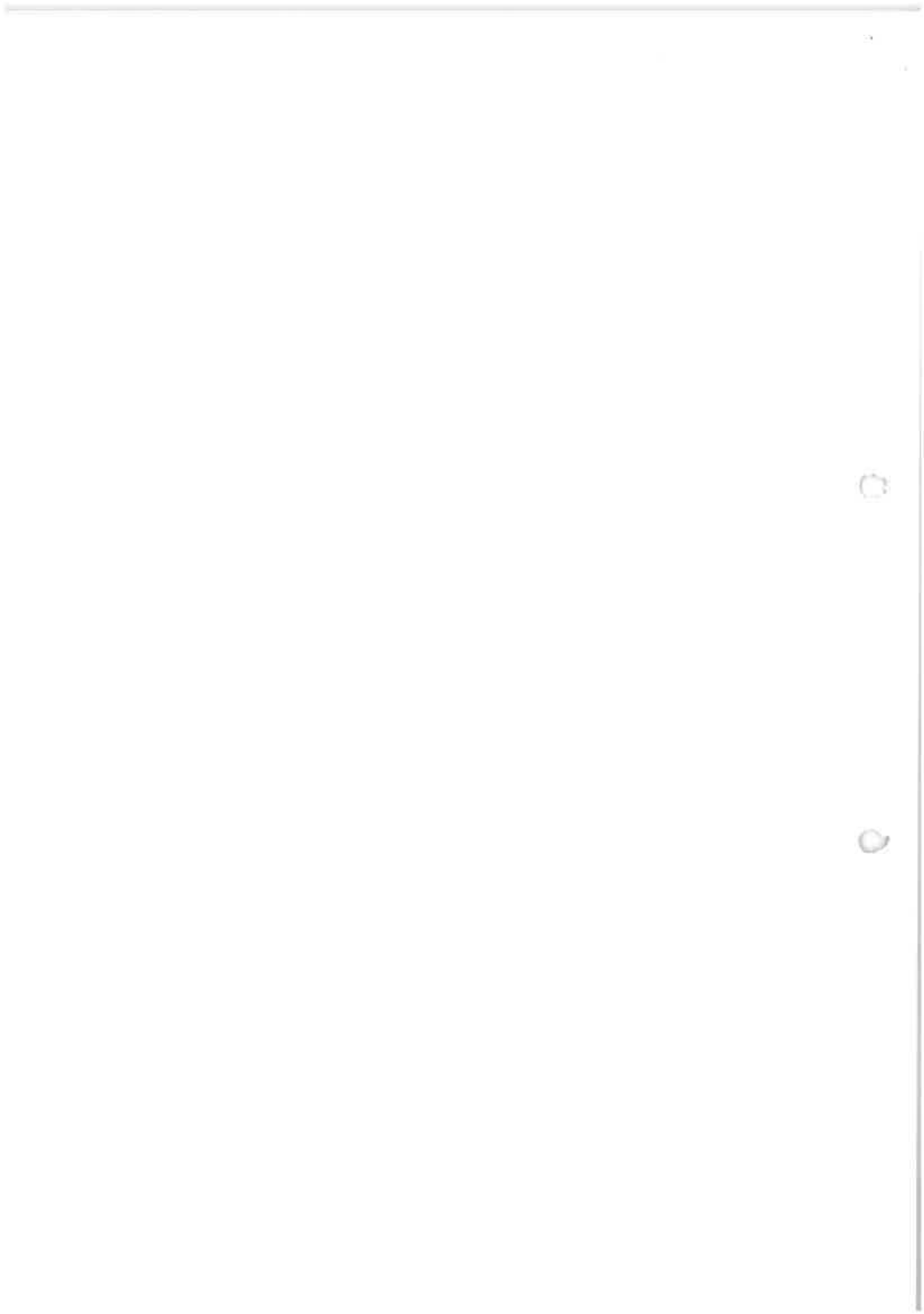
Dokumenty, o których mowa w Art. 16(2) obejmują:

A. Roboty, dostawy i usługi:

- oferty od dostawców,
- kontrakty lub zamówienia
- faktury i dowody płatności lub rozliczone faktury; jeżeli dostawy pochodzą z magazynów Beneficjenta, faktury powinny odzwierciedlać cenę uiszczoną w chwili zakupu; kopia faktury zakupu musi być załączona,
- jeżeli chodzi o koszty zakupu benzyny i ropy, Beneficjent jest zobowiązany przechowywać rejestry: przejechanych kilometrów, średniego zużycia pojazdów, kosztów paliwa i utrzymania pojazdów.

B. Koszty osobowe:

- wykaz wydatków związanych zatrudnieniem lokalnych pracowników (zarówno etatowych, jak i zatrudnionych na umowy-zlecenia, umowy o dzieło, itp.) ze szczegółowymi danymi na temat wynagrodzeń wypłacanych gotówką lub w naturze, przedstawionymi w rozbiu na wynagrodzenie brutto, obowiązkowe narzuty na ubezpieczenie społeczne, pozostałe obciążenia oraz wynagrodzenie netto; wykaz musi być autoryzowany przez upoważnioną do tego osobę,
- wykaz wydatków związanych z zatrudnieniem pracowników zagranicznych i/lub pracowników pochodzących z Europy (jeżeli przedsięwzięcie jest realizowane w Europie), zawierający dane o wysokości wynagrodzenia za miesiąc efektywnej pracy - wydatki te muszą być obliczone na podstawie zastosowa-

nych stawek za przepracowane jednostki czasowe, przedstawione w rozbiciu na wynagrodzenie brutto, narzuty na ubezpieczenie społeczne, ewentualne inne obciążenia oraz wynagrodzenie netto.

16(4)

Beneficjent gwarantuje Komisji Europejskiej, Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczania Oszustw oraz Europejskiemu Trybunałowi Rewidentów Księgowych takie same prawo do wszelkich kontroli i audytu, na tych samych warunkach, zgodnie z tymi samymi regułami jakie są przewidziane w Art. 16, w stosunku do jego partnerów i podwykonawców.

Artykuł 17 – Ostateczna kwota dotacji

17(1)

Całkowita suma wypłaconej przez Instytucję Kontraktującą dotacji nie może przekraczać kwoty ustalonej w Art. 3(2) Postanowień Szczegółowych, nawet jeżeli ostateczny koszt realizacji Przedsięwzięcia będzie wyższy niż budżet określony w Załączniku III.

17(2)

Jeżeli całkowita suma wydatków poniesionych na realizację Przedsięwzięcia będzie niższa niż kwota określona w Art. 3(1) Postanowień Szczegółowych, ostateczna wysokość dotacji zostanie określona poprzez przemnożenie rzeczywistych, kwalifikowanych kosztów, zatwierdzonych przez Instytucję Kontraktującą, przez wartość procentową ustaloną w Art. 3(2) Postanowień Szczegółowych.

17(3)

Beneficjent przyjmuje do wiadomości, że dotacja w żadnym wypadku nie może stanowić źródła uzyskiwania zysku i jej ostateczna wysokość będzie ograniczona do kwoty niezbędnej dla zbilansowania przychodów i wydatków na realizację Przedsięwzięcia.

Zysk będzie definiowany jako:

- w przypadku dotacji na realizację Przedsięwzięcia, nadwyżka przychodów w stosunku do kosztów przedmiotowego Przedsięwzięcia, w sytuacji gdy składany jest wniosek o płatność końcową. Natomiast, w przypadku Przedsięwzięć, których specyficznym celem jest wzmocnienie kondycji finansowej Beneficjenta, za zysk uznawany będzie podział nadwyżki dochodów uzyskanych w wyniku działalności Beneficjenta pomiędzy osoby tworzące daną organizację/instytucję w celu ich osobistego wzbogacenia się
- w przypadku dotacji na koszty operacyjnego, nadwyżka w budżecie operacyjnym Beneficjenta

Powyższe zapisy nie odnoszą się do studiów, badań lub stypendiów szkoleniowych wypłacanych osobom fizycznym, jak również nie mają zastosowania do nagród przyznawanych w ramach konkursów.

17(4)

Dodatkowo, niezależnie od prawa do zakończenia realizacji Umowy zgodnie z Art. 12(2), Instytucja Kontraktująca na mocy odpowiednio uzasadnionej decyzji może - w przypadku gdy Przedsięwzięcie nie jest realizowane w ogóle, lub jest realizowane słabo, częściowo lub z opóźnieniem - zmniejszyć wysokość przyznanej dotacji stosownie do faktycznego stanu realizacji Przedsięwzięcia, na zasadach opisanych w Umowie.

Artykuł 18 – Zwrot dotacji

18(1)

Beneficjent jest zobowiązany do zwrotu, nadpłaconej w stosunku do ostatecznie ustalonej wysokości dotacji, kwoty w ciągu 45 dni od daty otrzymania żądania zapłaty od Instytucji Kontraktującej.

18(2)

Jeżeli Beneficjent nie zwróci kwot, o których mowa powyżej, w terminie wyznaczonym przez Instytucję Kontraktującą, ta ostatnia może (o ile Beneficjent nie jest instytucją rządową lub publiczną w kraju członkowskim Unii Europejskiej) powiększyć należną sumę o odsetki naliczane według:

- stopy redyskontowej stosowanej przez bank centralny w kraju Instytucji Kontraktującej, w przypadku płatności dokonywanych w walucie tego kraju;
- stopy stosowanej przez Europejski Bank Centralny przy rozliczaniu głównych transakcji refinansowanych w EUR, w przypadku płatności dokonywanych w EUR,

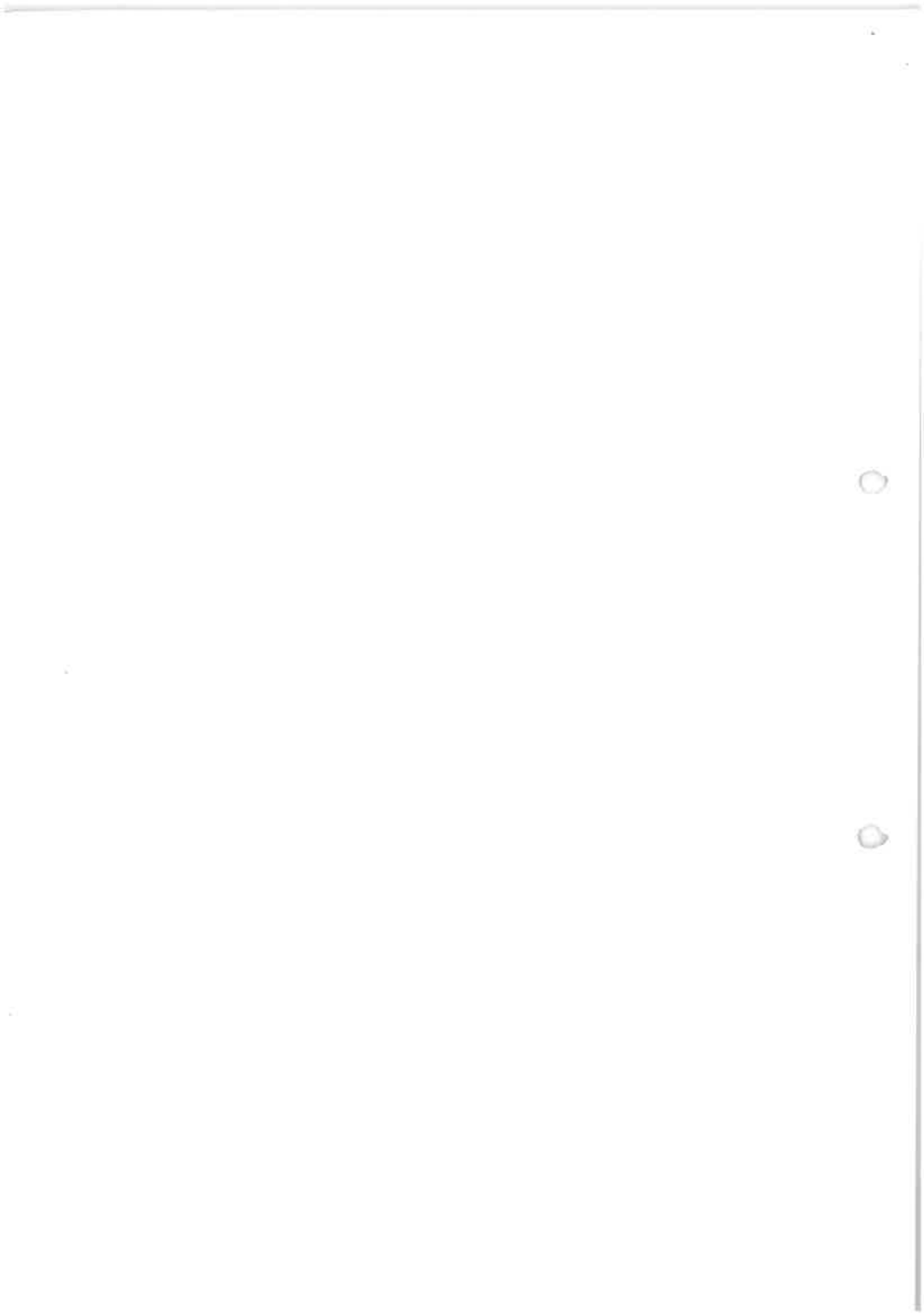
obowiązującej w pierwszym dniu miesiąca, w którym wygaś termin, plus trzy i pół punktu procentowego. Odsetki za zwłokę dotyczą okresu, który upłynął pomiędzy terminem płatności (bez tego dnia) a datą faktycznej zapłaty (włącznie z nim). Jakakolwiek płatność częściowa w pierwszym rzędzie pokryje należne odsetki.

18(3)

Kwoty należne do zwrotu Instytucji Kontraktującej mogą wyróżniać jakiekolwiek zobowiązania finansowe wobec Beneficjenta. Strony niniejszej Umowy mogą uzgodnić spłatę należności w ratach.

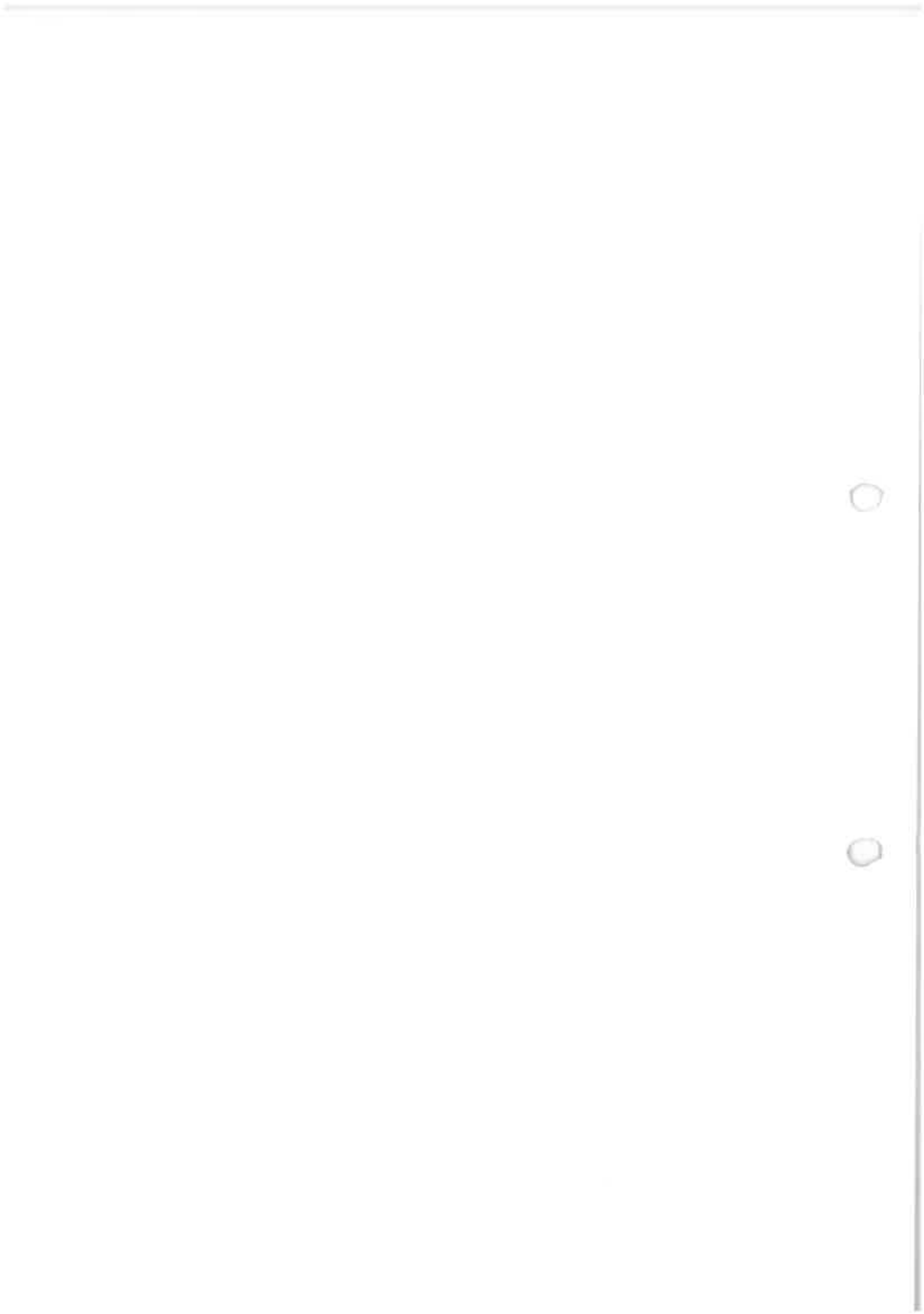
18(4)

Koszt prowizji bankowych, związanych ze zwrotem kwot należnych Instytucji Kontraktującej, zostanie całkowicie pokryty przez Beneficjenta.

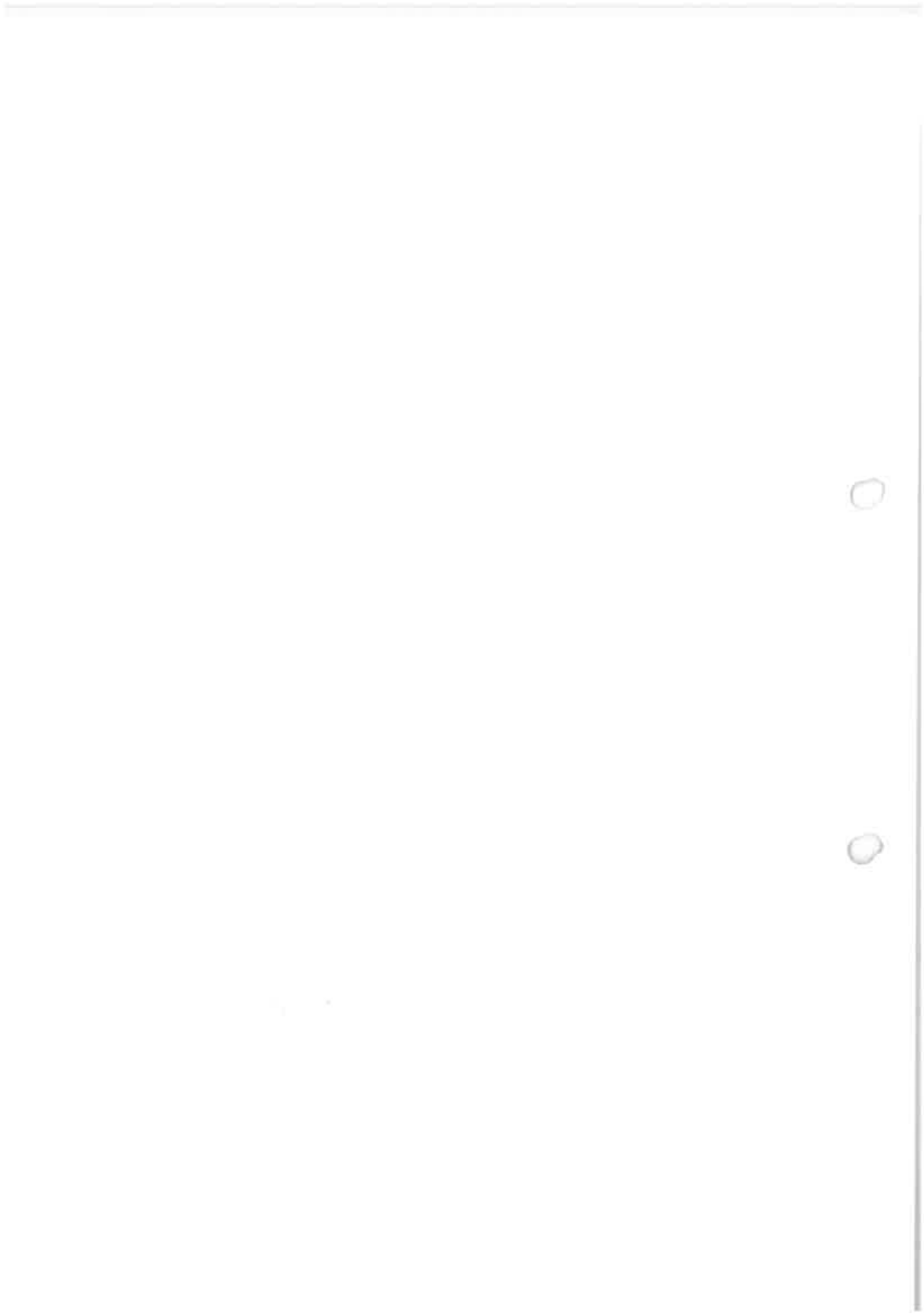

ZAL. III

Budżet projektu NGO/356				
Rodzaj wydatku	Jednostka	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy (w EUR)	Łączny koszt brutto (w EUR)*
1. Koszty osobowe				
1.1 Personel lokalny (kwoty brutto)				
1.1.1 Personel merytoryczny	np. miesiąc			
1.1.1.1 Personel merytoryczny - koordynacja projektu (główny wnioskodawca)	4/5e miesiąc	10	895,00	8 950,00
1.1.1.2 Personel merytoryczny - koordynacja projektu Partner Katowice	3/5e miesiąc	10	400,00	4 000,00
1.1.1.3 Personel merytoryczny - koordynacja projektu Partner Oświęcim	3/5e miesiąc	10	400,00	4 000,00
1.1.2 Personel administracyjny/pomocniczy				
1.1.2.1 Asystentka organizacyjna projektu - główny wnioskodawca	1/2e miesiąc	10	435,00	4 350,00
1.1.2.2 Webmaster	1/4 e miesiąc	10	230,00	2 300,00
1.1.2.3 Personel administracyjno-pomocniczy Partner Katowice, prowadzenie dokumentacji projektu (uz / 64 godziny miesięcznie)	miesiąc	10	80,00	800,00
1.2 Personel zagraniczny (kwoty brutto)				
1.3 Personel zewnętrzny/podwykonawcy (wynagrodzenie)				
1.3.1 Koszty trenerów prowadzących szkolenie dla nowych grup (16 h * 2 trenerów). Działanie -Szkolenia II. 3.	uz/godzina	32	25,00	800,00
1.3.2 Koszty eksperta – prowadzącego szkolenie dotyczące obsługi narzędzia analizy budżetu (18 h). Działanie- Szkolenie II.1.	uz/godzina	18	30,00	540,00
1.3.3 Koszty trenerów prowadzących lokalne warsztaty budżetowe dla przedstawicieli NGO oraz mieszkańców 10 warsztatów *4 h. Działanie V.	uz/godzina	40	15,00	600,00
1.3.4 Koszty trenerów prowadzących szkolenie z finansów samorządowych (trener +ekspert 16 h). Działanie Szkolenia II.5	uz/godzina	32	30,00	960,00
1.3.5 Eksperti (konsultacje monitoringu przy wykorzystaniu narzędzi, wsparcie prawne, pomoc przy opracowywaniu wyników). Działania I,II,III,VII,X.	ud	3	480,00	1 440,00
1.3.6 Opracowanie narzędzi na potrzeby monitoringu finansów gminnych programów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz monitoringu realizowanych przez partnerów. Działania I. 2,3.	ud	2	400,00	800,00
1.3.7 Opracowanie graficzne raportu z wyników projektu. Działanie VII	ud/projekt	1	250,00	250,00
1.3.8 Korekta językowa raportu Działanie VII	ud	1	150,00	150,00
1.3.9 Opracowanie graficzne raportów z Katowic i Oświęcimia Działanie XIII	ud.	2	150,00	300,00
1.3.10 Korekta językowa podręcznika dobrych praktyk wspierających przejrzystość XII	ud.	1	400,00	400,00
1.3.11 Opracowanie ankiety badania zadowolenia mieszkańców z otrzymywanych informacji oraz ich potrzeb. Działanie X.	ud.	1	250,00	250,00
1.3.12 Tłumaczenia dobrych praktyk zagranicznych na potrzeby rozwoju narzędzi oraz metod realizacji projektu (ud)	strona	30	10,00	300,00
1.3.13 Tłumaczenie podręcznika opisującego narzędzia wspierające przejrzystość władzy na poziomie lokalnym Działanie XII (ud)	strona	170	10,00	1 700,00
1.4 Diety w ramach podróży służbowych < należy wylistować przypisując do działania, z którym są związane>				
1.4.1 Podróże zagraniczne (dot. pracowników realizujących Projekt)				
1.4.2 Podróże lokalne (dot. pracowników realizujących Projekt)				
1.4.3 Inne (dot. podwykonawców itp.)				
Razem koszty osobowe				32 890,00
2. Podróże <należy wylistować przypisując do działania, z którym są związane>				
2.1 Lokalne	km/wyjazd			
2.1.1 Podróże ekspertów na spotkania zespołu realizującego projekt. Działanie II.4.	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	5	42,00	210,00
2.1.2 Podróże koordynatora projektu do gmin biorących udział w projekcie (na debaty, budowanie partnerstw, itp.)	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	13	42,00	546,00
2.1.3 Przejazdy uczestników, trenerów, eksperta i koordynatora na szkolenie dla nowych grup. Działanie -Szkolenia II. 3.	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	18	42,00	756,00
2.1.4 Przejazdy uczestników, eksperta i koordynatora na szkolenie z obsługi narzędzia analizy budżetu gminy. Działanie -Szkolenia II. 1.	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	18	42,00	756,00

2.1.5 Przejazdy uczestników, trenera, eksperta na szkolenie z finansów samorządowych. Działanie -Szkolenia II. 5.	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	23	42,00	966,00
2.1.6 Przejazdy członków zespołu realizującego projekt na spotkania ewaluacyjno konsultacyjne. Działanie -Szkolenia II. 4.	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	15	42,00	630,00
2.1.7 Przejazdy uczestników ogólnopolskiej konferencji. Działanie VIII.	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	10	42,00	420,00
2.1.8 Podróże koordynatorów projektu do miejsc realizacji, przejazdy na spotkania z ekspertami, na spotkania planujące przebieg i ocenę działań. Przejazdy do miejsc realizacji projektu 13 plus dwa wyjazdy na spotkania z ekspertami.	bilet pociąg/autobus /wl. sam.	15	40,00	600,00
Razem podróże				4 884,00
3. Sprzęt i wyposażenie (nie może przekroczyć 20% całkowitych kosztów kwalifikowanych)				
3.1 Koszty zakupu/wynajmu pojazdów				
3.2 Meble, sprzęt komputerowy				
3.2.1 Wyposażenie biura związane z powiększeniem zespołu i realizacją projektu partnerskiego (zapewnienie partnerom możliwości nocowania w biurze SLLGO - kanapa, regał, biurko, krzesła).	zestaw	1	600,00	600,00
3.2.2 Zakup komputerów przenośnych z oprogramowaniem do realizacji projektu przez wnioskodawcę i partnerów (projekt opiera się na działalności w terenie).	szt.	3	1 000,00	3 000,00
3.3 Części zamienne/wyposażenie do maszyn/narzędzia				
3.4 Inne <należy wymienić konkretne kategorie>				
3.4.1 Zakup alarmu do biura	sztuka (1/2 kosztów)	1	200,00	200,00
Razem sprzęt i wyposażenie				3 800,00
4. Koszty biurowe				
4.1 Koszty eksploatacji pojazdów				
4.2 Czynsz za wynajem powierzchni biurowej				
4.2.1 Czynsz za wynajem powierzchni biurowej	miesiąc (1/3 ko)	10	300,00	3 000,00
4.2.2.1 Czynsz za wynajem powierzchni biurowej – partner Katowice	miesiąc(1/3 ko)	10	100,00	1 000,00
4.2.2.1 Czynsz za wynajem powierzchni biurowej – partner Oświęcim	miesiąc(1/3 ko)	10	50,00	500,00
4.3 Materiały biurowe <należy wymienić konkretne kategorie>				
4.3.1 Długopisy, koperty, papier, toner, etc.- główny wnioskodawca	miesiąc (1/3 ko)	10	80,00	800,00
4.3.2 Długopisy, koperty, papier, toner, etc.- partnerzy	miesiąc	10	8,00	80,00
4.4 Inne usługi (telekomunikacja, elektryczność, ogrzewanie itd)				
4.4.1 Telefony	miesiąc (1/3 ko)	10	80,00	800,00
4.4.1.1 Telefony partnera Katowice	miesiąc (1/3 ko)	10	20,00	200,00
4.4.1.2 Telefony partnera Oświęcim	miesiąc(1/3 ko)	10	10,00	100,00
4.4.1.3 telefony grup realizujących lokalne działania monitorująco-rzecznicze 10 grup *5 m-cy (pokrywane przez Wnioskodawcę). Zakup kart telefonicznych.	miesiąc	7	50,00	350,00
4.4.2 Internet (tradycyjny i mobilny)	miesiąc (1/3 ko)	10	35,00	350,00
4.4.3 poczta. Zakup usług pocztowych- znaczki, przesyłki kurierskie, przesyłki pocztowe). Koszta oszacowane na podstawie dotychczasowego doświadczenia biorącego pod uwagę wysyłkę listów poleconych	miesiąc (1/3 ko)	10	12,50	125,00
4.4.3.1 poczta partnera Katowice. Zakup usług pocztowych- znaczki, przesyłki kurierskie, przesyłki pocztowe).	miesiąc	10	4,00	40,00
4.4.3.2 poczta partnera Oświęcim. Zakup usług pocztowych- znaczki, przesyłki kurierskie, przesyłki pocztowe).	miesiąc	10	4,00	40,00
4.4.3.3 Poczta pokrycie kosztów lokalnych działań 10 grup * 5 m-cy (pokrywane przez Wnioskodawcę)	miesiąc	6	50,00	300,00
4.4.4 opłaty za elektryczność (biuro)	miesiąc (1/3 ko)	10	12,00	120,00
4.4.5 opłaty za ogrzewanie (biuro)	miesiąc (1/3 ko)	10	12,00	120,00
4.4.6 opłaty za wodę (biuro)	miesiąc (1/3 ko)	10	6,00	60,00
4.4.7 kopiowanie (przygotowanie materiałów konferencyjnych, szkoleniowych, warsztatowych, kopiowanie dokumentów).	miesiąc (1/3 ko)	10	15,00	150,00

4.4.8 Kopiowanie – pokrycie kosztów działań lokalnych grup monitorujących (10 grup * 5 m-cy (pokrycie kosztów przez Stowarzyszenie)	miesiąc	5	50,00	250,00
Razem koszty biurowe				8 385,00
5. Pozostałe koszty, usługi				
5.1 Publikacje				
5.1.1.3 Druk raportu	szt.	500	3,00	1 500,00
5.1.1.5 Druk raportów z Katowic i Oświęcimia. Działanie XIII.	szt.	500	2,00	1 000,00
5.1.1.6 Druk podręcznika dobrych praktyk wspierających przejrzystość. Działanie XII.	szt.	500	3,00	1 500,00
5.2 Badania				
5.3 Tłumaczenia				
5.4 Usługi finansowe				
5.4.1 Księgowość	1/3 ko miesiąc	10	200,00	2 000,00
5.4.1.1 Księgowość partnera Katowice	miesiąc	10	50,00	500,00
5.5 Konferencje/seminaria (np. wynajęcie sali)				
5.5.1 Zakwaterowanie i wyżywienie uczestników szkolenia z narzędzia (16 uczestników+2 trenerów + koordynator * 3 dni) Działanie I.1	osobodoba	57	26,00	1 482,00
5.5.2 Zakwaterowanie i wyżywienie uczestników szkolenia z finansów samorządowych (20 uczestników+ trener+ ekspert + koordynator * 2 dni). Działanie I.5.	osobodoba	46	26,00	1 196,00
5.5.3 Zakwaterowanie i wyżywienie uczestników szkolenia dla nowych grup (15 uczestników+ trener+ ekspert + koordynator * 2 dni). Działanie I. 3.	osobodoba	36	26,00	936,00
5.5.4 Wynajem sal i poczęstunek podczas konferencji. Działania VIII.	usługa	3	200,00	600,00
5.6 Inne <naależy wymienić konkretne kategorie i rozbić na poszczególne koszty>				
5.6.1 Zakup narzędzia do monitoringu i analiz finansów gminnych. Zlecenie opracowania narzędzia do monitoringu. Działanie I.1.	usługa	1	1 500,00	1 500,00
5.6.2 Wynajem namiotu na OFIP Działanie VI.	sztuka	1	120,00	120,00
Razem pozostałe koszty, usługi				12 334,00
6. Inne <naależy wymienić konkretne kategorie i rozbić na poszczególne koszty>				
6.1 Prenumerata miesięcznika finanse komunalne	prenumerata	1	75,00	75,00
6.2 Ubezpieczenie sprzętu	miesiąc	10	10,00	100,00
Razem inne				175,00
7. Ogółem kwalifikowane koszty merytoryczne Projektu (od 1 do 6)				62 468,00
8. Koszty administracyjne (maksymalnie 7% kwoty z pkt. 7 - kwalifikowane koszty merytoryczne Projektu)				1 500,00
9. CAŁKOWITE, KWALIFIKOWANE KOSZTY PROJEKTU (7 + 8)				63 968,00

Katarzyna Batko-Tołuć
Katko
 PREZESKA STOWARZYSZENIA LIDERÓW
 LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

Pieczęć organizacji

Imię/nazwisko/funkcja

Podpis

Iryna Matiyenko
Iryna
 CZŁONKINI ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LIDERÓW
 LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

STOWARZYSZENIE LIDERÓW
 LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH
 ul. Szpitalna 5/5
 00-031 Warszawa
 tel. 828 91-28 w. 152, fax 828 91 29

Spodziewane źródła finansowania

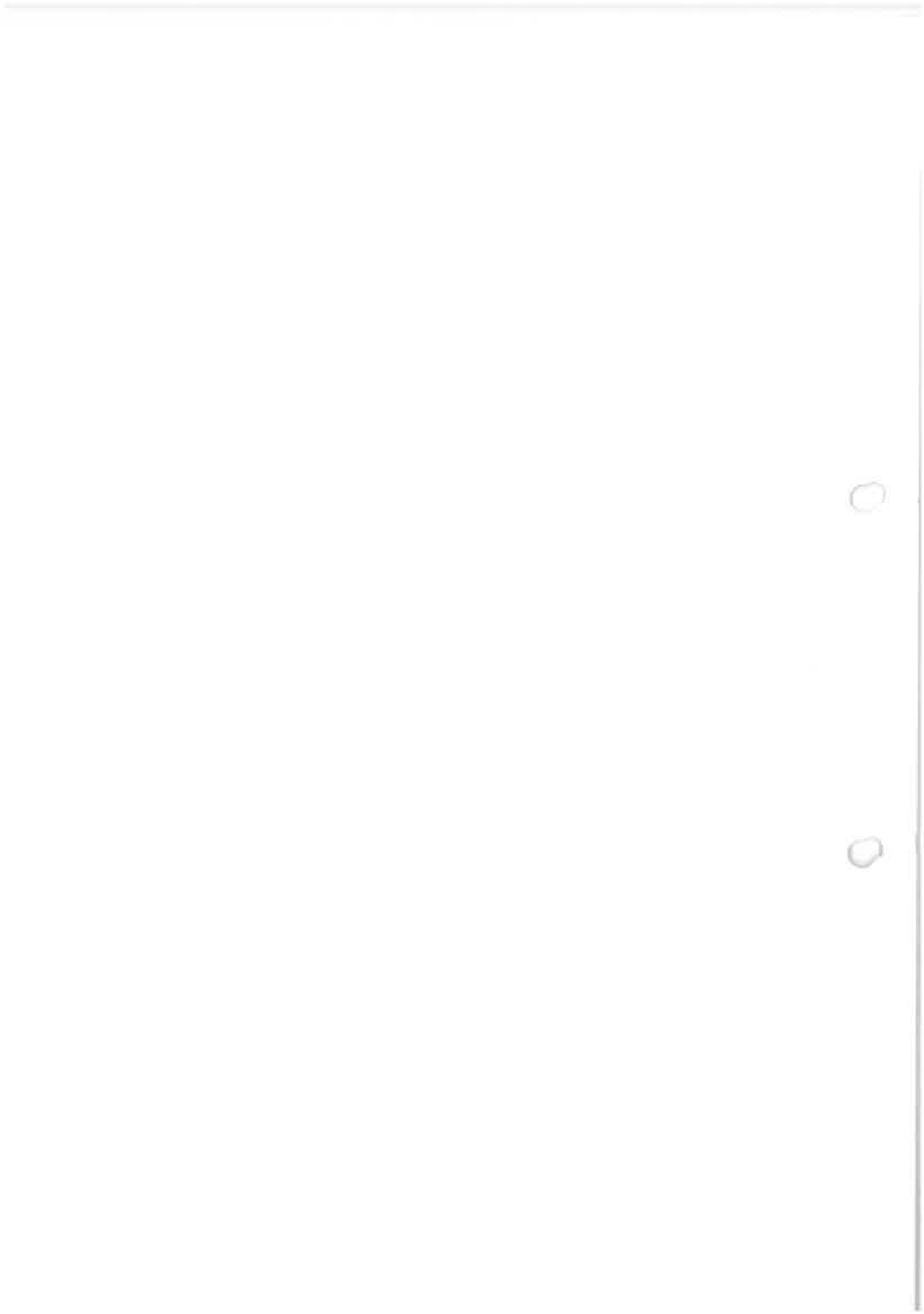
	Kwota		Procentowy udział
	EUR		%
WNIOSKOWANA KWOTA DOTACJI	49 383,30		77,20%
WKŁAD FINANSOWY POKRYWANY PRZEZ WNIOSKODAWCĘ			
Wkład własny Wnioskodawcy*	12 934,70		20,22%
Wkład partnerów (należy rozbić na poszczególnych partnerów)			
Wkład własny Stowarzyszenia Bona Fides	1 100,00		1,72%
Wkład własny Stowarzyszenia Szansa	550,00		0,86%
Środki z innych instytucji europejskich lub krajów członkowskich UE. (proszę wylistować z podaniem nazwy instytucji/źródła)			
Środki od innych organizacji			
Nazwa	Warunki (jeśli dotyczy)		
CAŁKOWITY WKŁAD FINANSOWY POKRYWANY PRZEZ WNIOSKODAWCĘ	14 584,70		22,80%
Środki finansowe uzyskiwane w wyniku realizacji Projektu			
CAŁKOWITE KOSZTY PROJEKTU	63 968,00		100,00%

* patrz punkt 1.3 "Wytłucznych dla Wnioskodawców"

NGO/356

168

uzupełnienia NGO/356

Do punktu 2.1

Poprawa przejrzystości finansów publicznych nastąpi między innymi poprzez.

-Opracowywanie i publikowanie przez samorząd informacji o kosztach poszczególnych inwestycji realizowanych przez samorząd.

-Organizowanie raz w roku spotkania z mieszkańcami poszczególnych dzielnic, sołectw, podczas których władze sprawozdają się mieszkańcom z wykonania budżetu oraz stanu zaawansowania oraz kosztów aktualnie realizowanych inwestycji w gminie.

- na stronie internetowej znajdują się informacje dotyczące kosztów poszczególnych inwestycji, terminów ich zakończenia oraz źródeł ich finansowania.
- Do procedury tworzenia budżetu wprowadzona została praktyka konsultacji społecznych budżetu z mieszkańcami,
- Publikacja w biuletynie informacji publicznych założeń do budżetu.
- Władze samorządowe organizują corocznie szkolenia dla mieszkańców z zasad funkcjonowania finansów samorządowych,
- Na stronie internetowej BIP w zakładce Finanse znajdują się informacje dotyczące budżetu, inwestycji, podatków, procedur, oraz uchwały dotyczące finansów samorządowych,
- Z tygodniowym wyprzedzeniem informuje się mieszkańców o posiedzeniu komisji budżetowej i rewizyjnej.
- Protokoły z posiedzeń komisji Rady Gminy publikowane są na BIP.
- W konsultacjach Roczego Programu Współpracy weźmie udział większa ilość NGOów niż w latach poprzednich.

Oprócz powyższych elementów na poprawę przejrzystości wpłynie już samo przeprowadzenie monitoringu, pozwoli ono bowiem zdiagnozować trudności jakie mogą mieć mieszkańcy przy pozyskiwaniu i rozumieniu informacji odnośnie stanu finansów gminy.

Zwiększenie poziomu obywatelskiej kontroli nastąpi poprzez:

-Zwiększanie ilości osób zaangażowanych w działania Lokalnych Grup Obywatelskich,

Zwiększenie wiedzy i kompetencji zarówno członków/iń LGO jak i mieszkańców w zakresie finansów samorządowych,

-Uczestnictwo mieszkańców w spotkaniach poświęconych budżetowi i inwestycjom, publiczne zadawanie pytań itp.

-Udział mieszkańców w procesie przygotowywania budżetu, zgłaszanie wniosków budżetowych,

Rozbudzenie wśród mieszkańców świadomości co do roli oraz potrzeby działań strażniczych.

-Udostępnienie mieszkańcom gotowych narzędzi monitoringu, gotowych pytań jakie mogą zadawać.

Poprawa przepływu informacji pomiędzy mieszkańcami a władzami samorządowymi.

- samorząd wydaje i kolportuje odpowiednimi kanałami biuletyn informacyjny,
- stworzenie emailowej listy informacyjnej,
- Uchwała określająca tryb informowania mieszkańców o ważnych sprawach,
- Organizacja co najmniej dwóch spotkań informacyjnych z mieszkańcami w ciągu roku
- Informacje o terminach zebrań sołeckich, dzielnicowych publikowane są przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi będących w posiadaniu jst.
- Organizowanie co najmniej dwóch spotkań z przedstawicielami organizacji społecznych.
- Istnienie na stronie internetowej bazy organizacji pozarządowych działających na terenie gminy wraz z aktualnymi adresami kontaktowymi.
- Radni mają dyżury, których terminy są opublikowane na stronie internetowej, oraz co najmniej mailowe adresy kontaktowe opublikowane na stronie.

Do punktu 2.2

- konferencje prasowe zgromadzą:

-Ogólnopolska ok 20-30 osób

-Lokalne po ok. 15-20 osób każda.

- Podczas każdego szkolenia planujemy uczestnictwo ok 15 osób. Odbędą się 4 szkolenia dla ok. 60 osób oraz jedno spotkanie konsultacyjne dla ok.8-10 osób.
- W trzynastu debatach publicznych weźmie udział po ok 10-20 osób. W sumie będzie to razem 130-260 osób.
- Podczas każdego wydarzenia będziemy rozdawali uczestnikowi/czkę ankiety ewaluacyjne w celu oceny poziomu satysfakcji uczestników i uczestniczek. Ankiety będą rozdawane wszystkim uczestnikom/czką szkoleń, warsztatów, konferencji, debat. Szacujemy zwrot ankiet na poziomie 80-90%.
- Weryfikacja wskaźników będzie możliwa dzięki prowadzeniu list obecności uczestników/czek.
- Będzie prowadzona również dokumentacja fotograficzna spotkań oraz rejestracja dźwiękowa i video.

du
168

Załącznik IV: Procedury wyboru zleceniobiorców

Zgodnie z art. 138 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 35 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (t. jedn. Dz. U. 2005 nr 249 poz. 2104 ze zm.), Beneficjent zobowiązany jest do wydatkowania przyznanej dotacji w sposób celowy i oszczędny, z przestrzeganiem zasady uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz stosowania następujących reguł przy dokonywaniu zakupu towarów i usług:

1. Dla zamówień, których szacunkowa wartość jest równa lub przekracza wyrażoną w złotych równowartość kwoty 14 000 euro netto, należy zastosować procedury udzielania zamówienia określone w ustawie z dnia 29. 01. 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (t. jedn. Dz. U z 2006 nr 164 poz. 1163 ze zm.)
2. Dla zamówień, których szacunkowa wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14 000 euro netto, zlecenie zadań nastąpi zgodnie z wewnętrznymi regulacjami Beneficjentów dotyczącymi wydatkowania środków publicznych. W przypadku braku wewnętrznych regulacji, zlecenie zadań nastąpi na zasadzie wyboru najkorzystniejszej oferty spośród min. dwóch uzyskanych na piśmie ofert. Czynności dokonywane przy wyborze zleceniobiorców będą udokumentowane.

du

170

Załącznik V

WNIOSEK O PŁATNOŚĆ

w ramach umowy o dotację finansowanej z funduszy wspólnoty europejskiej przeznaczonych na przedsięwzięcia zagraniczne

Miejscowość, data

Nazwa Beneficjenta
Adres Beneficjenta
(lub pieczęć Beneficjenta zawierająca powyższe dane)

Fundacja „Fundusz Współpracy”
JFK,
Ul. Górnośląska 4a, Warszawa

Dot. Numer umowy ...
Tytuł projektu

Szanowni Państwo,

W nawiązaniu do wyżej wymienionej umowy, proszę o dokonanie przelewu zaliczki/płatności końcowej <naależy pozostawić właściwą opcję> w wysokości <naależy wpisać odpowiednio kwotę ustaloną w Art.4.2 Postanowień Szczegółowych>

Do niniejszego wniosku załączam sprawozdanie końcowe z realizacji projektu będącego przedmiotem umowy <dotyczy płatności końcowej>.

Proszę o dokonanie płatności na poniżej wskazane konto <naależy podać nazwę banku i numer rachunku, zgodnie z formularzem identyfikacyjnym załączonym do umowy, jeśli nastąpiła zmiana należy uaktualnić formularz identyfikacyjny>:

nazwa banku

numer konta

Z poważaniem,

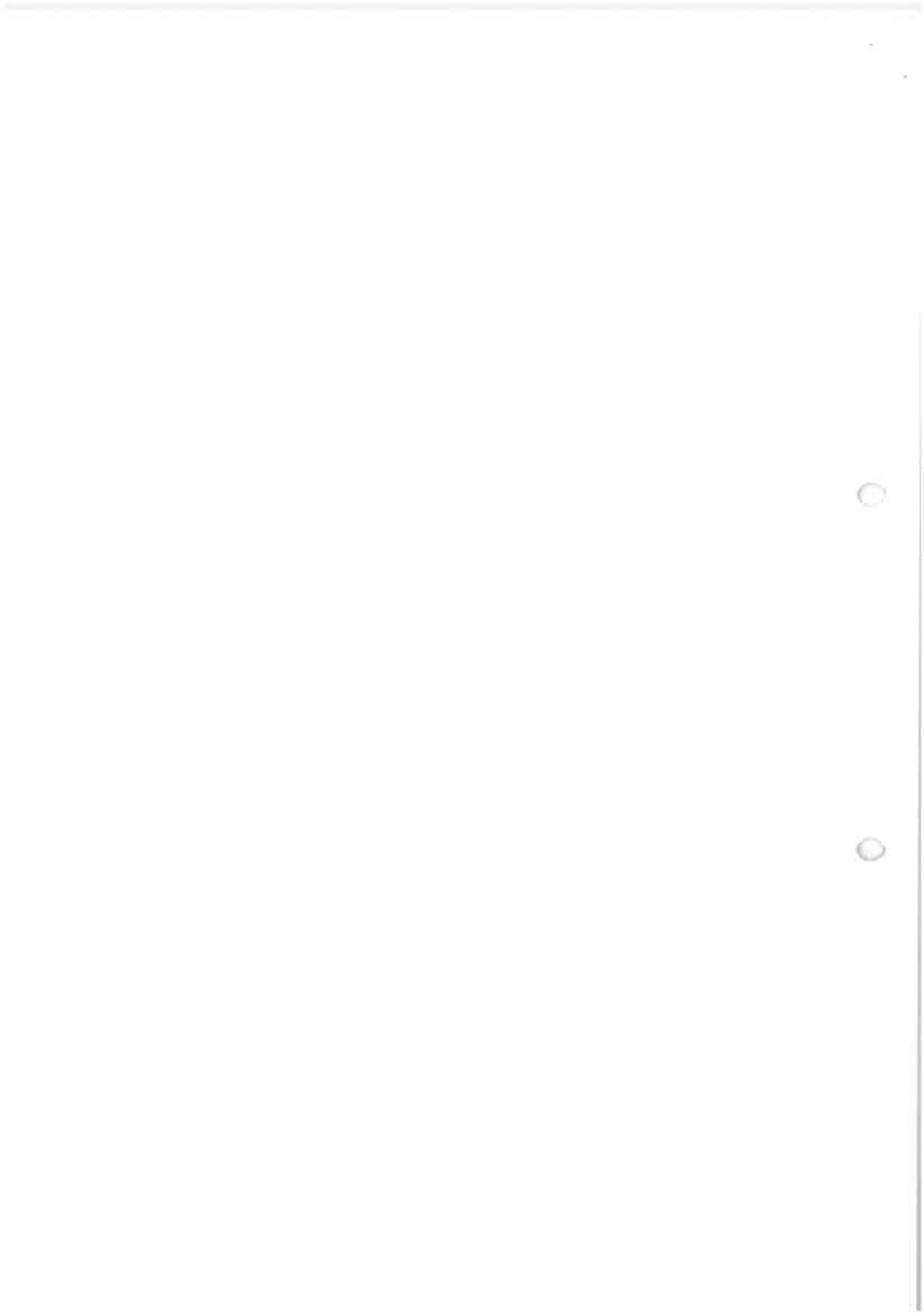
Imię/imiona i nazwisko/nazwiska

Podpis/podpisy

* Wniosek musi być podpisany przez osobę/osoby upoważnione do zaciągania zobowiązań finansowych, zgodnie ze statutem Beneficjenta.

Płatności cząstkowe i płatność końcowa zostaną dokonane po zaakceptowaniu stosownego raportu (zob. art. 15(1) Postanowień Ogólnych).

Handwritten signature

KARTA DANYCH BANKOWYCH

POSIADACZ KONTA

NAZWA																																	
ADRES																																	
MIASTO/MIEJSCOWOŚĆ																					KOD POCZTOWY												
KRAJ									NIP																								
OSOBA DO KONTAKTÓW																																	
TELEFON																	FAX																
E - MAIL																																	

BANK

NAZWA BANKU																																
ADRES ODDZIAŁU																																
MIASTO/MIEJSCOWOŚĆ																					KOD POCZTOWY											
KRAJ																																
NUMER KONTA																																
IBAN																																

UWAGI:

PIECZĘĆ BANKU + PODPIS PRZEDSTAWICIELA BANKU

(Obowiązkowo)

DATA + PODPIS POSIADACZA KONTA

(Obowiązkowo)

Am
172

OŚWIADCZENIE WNIOSKODAWCY O KWALIFIKACJI VAT
w przypadku kosztów ponoszonych ze środków wkładu własnego.

**STOWARZYSZENIE LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH**
ul. Szpitalna 5/5

Nazwa i adres Wnioskodawcy
00-031 Warszawa
tel. 22 628 91 28 w. 152, fax 22 628 91 29

Warszawa, 4 września 2007
(miejsce i data)

W związku ze składanym wnioskiem o dotację ze środków Programu Środki Przejściowe 2005/017-488.01.01.01- „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych” – Schemat Grantowy”

na realizację Projektu pt. Laboratorium Monitoringu Budżetu
czyli budżet Gminy bez tajemnic
(nazwa zgłaszanego projektu)

Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich
(nazwa beneficjenta oraz jego status prawny)

oświadczam, że:

- ☒ jest zarejestrowany/a jako podatnik VAT,
☐ nie jest zarejestrowany/a jako podatnik VAT.

i w ramach realizacji powyższego Przedsięwzięcia:

- ☒ w zakresie finansowania części wydatków ze środków pochodzących z wkładu własnego, nie może w żaden sposób odzyskać / rozliczyć naliczonego podatku VAT.

Jednocześnie Stowarzyszenie Liderów Lokalnych Grup Obywatelskich
(nazwa Beneficjenta / Partnera)

oświadczam, że zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej w ramach Przedsięwzięcia
Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli budżet
Gminy bez tajemnic (tytuł)
kwoty podatku VAT, jeżeli zaistnieją okoliczności umożliwiające odzyskanie / rozliczenie tego podatku
w jakiegokolwiek formie lub okoliczności takie istniały w dniu zawarcia ww. umowy.

(Główny Księgowy)

(podpisy i pieczęcie osób upoważnionych do składania oświadczeń woli)

Główna Księgowa

Anna Pyrz
050490256

Katarzyna Batko-Tołuć

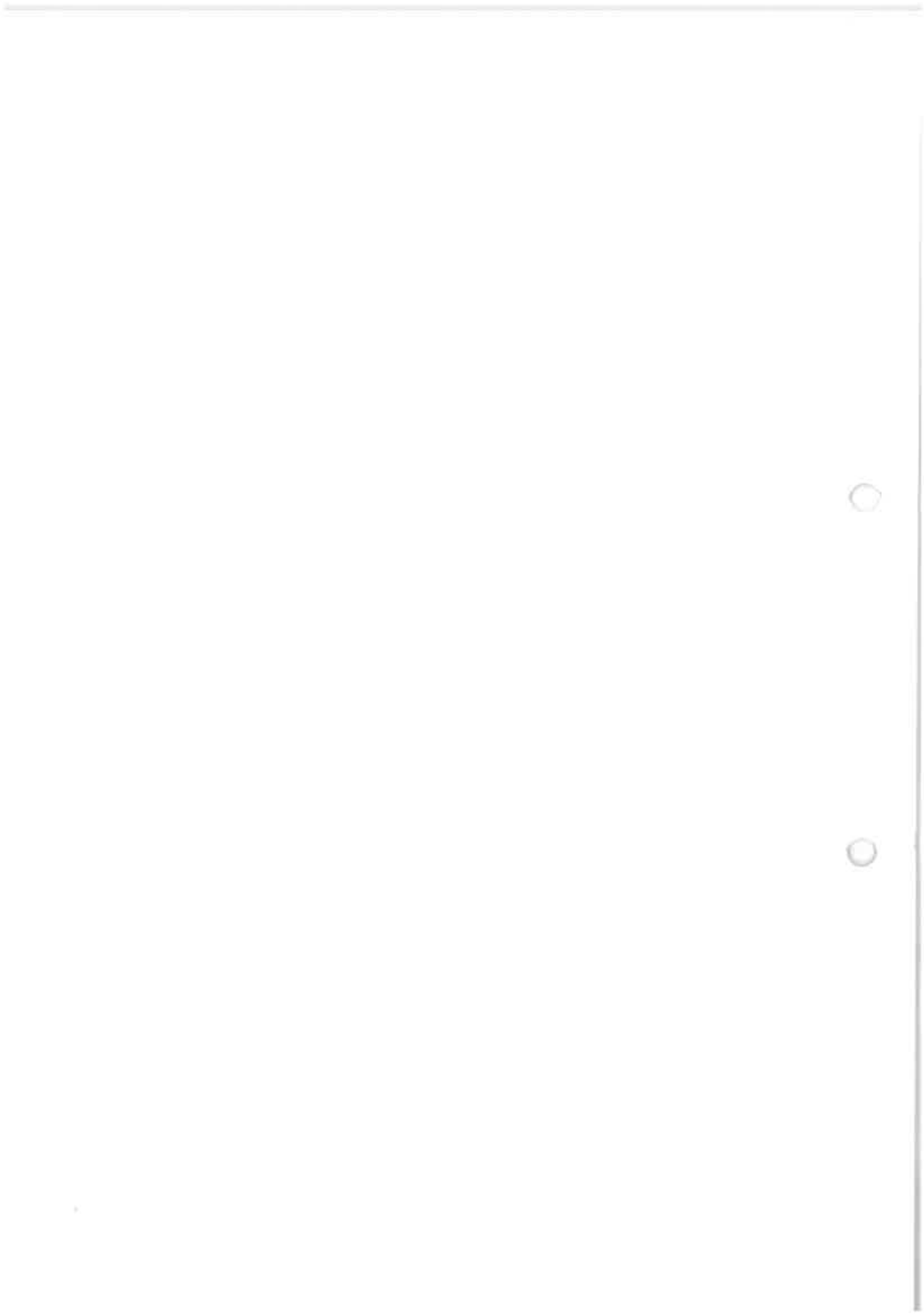
PREZESKA STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

Iryna Matiyenko

CZŁONKIKA ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LIDERÓW
LOKALNYCH GRUP OBYWATELSKICH

Oświadczenie musi być podpisane przez osobę/osoby upoważnione do składania oświadczeń woli, zgodnie ze statutem Beneficjenta/Partnera oraz osobę odpowiedzialną za prowadzenie ksiąg rachunkowych.

du
107

OŚWIADCZENIE WNIOSKODAWCY O KWALIFIKACJI VAT

w przypadku kosztów ponoszonych ze środków wkładu własnego.

STOWARZYSZENIE „SZANSA”

32-000 Oświęcim, ul. Obózowa 31a

tel. 033/ 843-40-68

NIP 549-20-84-530 R: 357218700

Nazwa i adres Wnioskodawcy
(pieczęć firmowa)

Oświęcim, 6.09.2007r.

(miejsce i data)

W związku ze składaniem wnioskiem o dotację ze środków Programu Środki Przejściowe 2005/017-488.01.01.01- „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych” – Schemat Grantowy”

na realizację Projektu pt. **Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic.**

(nazwa zgłaszanego projektu)

... Stowarzyszenie „Szansa”

(nazwa beneficjenta / partnera oraz jego status prawny)

oświadcza, że:

☐ jest zarejestrowany/a jako podatnik VAT,

☒ nie jest zarejestrowany/a jako podatnik VAT,

i w ramach realizacji powyższego Przedsięwzięcia:

☒ w zakresie finansowania części wydatków ze środków pochodzących z wkładu własnego, nie może w żaden sposób odzyskać / rozliczyć naliczonego podatku VAT.

Jednocześnie **Stowarzyszenie „Szansa”**

(nazwa Beneficjenta / Partnera)

oświadcza, że zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej w ramach Przedsięwzięcia **Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic.**

(tytuł)

kwoty podatku VAT, jeżeli zaistnieją okoliczności umożliwiające odzyskanie / rozliczenie tego podatku w jakiegokolwiek formie lub okoliczności takie istniały w dniu zawarcia ww. umowy.

(Główny Księgowy)

(podpisy i pieczęcie osób upoważnionych do składania oświadczeń woli)

SKARBNIK

Dariusz Koster

WICEPREZES

Joanna Zabińska

STOWARZYSZENIE „SZANSA”

w Oświęcimiu

PREZES ZARZĄDU

Teresa Bebak

Oświadczenie musi być podpisane przez osobę/osoby upoważnione do składania oświadczeń woli, zgodnie ze statutem Beneficjenta/Partnera oraz osobę odpowiedzialną za prowadzenie ksiąg rachunkowych.

152

OŚWIADCZENIE WNIOSKODAWCY O KWALIFIKACJI VAT
w przypadku kosztów ponoszonych ze środków wkładu własnego.

Nazwa i adres Wnioskodawcy
(pieczęć firmowa)

Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy
"BONA FIDES"
40-009 KATOWICE
ul. Warszawska 19 (1 piętro)
NIP: 954-245-97-74

Katowice, 04.09.2007
(miejsce i data)

W związku ze składanym wnioskiem o dotację ze środków Programu Środki Przejściowe 2005/017-488.01.01.01- „Podnoszenie świadomości społecznej i wzmocnienie rzecznictwa oraz działań monitorujących organizacji pozarządowych” – Schemat Grantowy”

na realizację Projektu pt. **Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic.**

(nazwa zgłaszanego projektu)

Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Bona Fides”
(nazwa beneficjenta oraz jego status prawny)

oświadcza, że:

☐ jest zarejestrowany/a jako podatnik VAT,

☒ nie jest zarejestrowany/a jako podatnik VAT,

i w ramach realizacji powyższego Przedsięwzięcia:

☒ w zakresie finansowania części wydatków ze środków pochodzących z wkładu własnego, nie może w żaden sposób odzyskać / rozliczyć naliczonego podatku VAT.

Jednocześnie **Stowarzyszenie Pomocy Wzajemnej „Bona Fides”**
(nazwa Beneficjenta / Partnera)

oświadcza, że zobowiązuje się do zwrotu zrefundowanej w ramach Przedsięwzięcia **Laboratorium Monitoringu Budżetu czyli Budżet Gminy Bez Tajemnic.**

(tytuł)

kwoty podatku VAT, jeżeli zaistnieją okoliczności umożliwiające odzyskanie / rozliczenie tego podatku w jakiegokolwiek formie lub okoliczności takie istniały w dniu zawarcia ww. umowy.

(Główny Księgowy)

Dorota Dulewska

(podpisy i pieczęcie osób upoważnionych do składania oświadczeń woli)
Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy

"BONA FIDES"
Prezes Zarządu
Grzegorz Wojkowski

Oświadczenie musi być podpisane przez osobę/osoby upoważnione do składania oświadczeń woli, zgodnie ze statutem Beneficjenta/Partnera oraz osobę odpowiedzialną za prowadzenie ksiąg rachunkowych.

2m
153

